Mötesbok: Fritidsnämnden (2026-03-18)

Fritidsnämnden

Datum: 2026-03-18

Plats: Esplanaden, Länken 3 trappor, Stadshuset

Kommentar:

Dagordning

Kl. 13.15 Upprop Esplanaden

Behandling av mötesärende

21/26 Val av justerare, godkännande av dagordning och fråga om jäv 3

22/26 Stöd till anläggningar, drift 2026 4

23/26 Umeå kommuns friluftsprogram 2026-2030 21

24/26 Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026-2050 185

25/26 Fritidsnämndens yttrande över planeringsdirektiv 2027 211

26/26 Tilläggsuppdrag från fritidsnämnden 2025: Analys av lokalbehovet för fotbollen 284

27/26 Information och rapporter mars 2026 305

28/26 Anmälningsärenden/delegationsbeslut mars 2026 372

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-03-04
Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2026/00006

Val av justerare, godkännande av dagordning och fråga om jäv

Förslag till beslut
Fritidsnämnden beslutar

att till justerare av dagens protokoll utse Joline Göttfert (M).

att godkänna sammanträdets dagordning.

att till protokollet notera att ingen person är jävig.

Ärendebeskrivning
Eventuella ändringar i nämndens föredragningslista noteras. En jävig person får varken delta i handläggningen av ärendet eller närvara vid nämndens hantering av ärendet.

Beredningsansvariga
Elisabeth Anttu, nämndsekreterare

Stefan Hildingsson
Fritidsdirektör

Elisabeth Anttu
Nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-03-09
Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2026/00023

Stöd till anläggningar, drift 2026

Förslag till beslut
Fritidsnämnden beslutar

att fastställa *Stöd till anläggningar* enligt följande fördelning mellan inriktningarna *drift* och *investering*:

Drift	3 788 561 kr
Samlingslokaler	1 127 368 kr
Investering	2 329 322 kr
Totalt:	7 245 251 kr

att fördela *Stöd till anläggningar drift* enligt bifogad bilaga.

Ärendebeskrivning
Stöd till anläggningar är till för att stötta ideella föreningar som äger och driver egna lokaler och anläggningar inom idrotts- och friluftsområdet samt för samlingslokaler inom kommunen. Stödet består av två delar:

- ett driftstöd som syftar till att täcka delar av driftskostnaderna för föreningsägda lokaler, anläggningar och samlingslokaler för att på så sätt stötta föreningar att driva egna anläggningar som komplement till de kommunala.
- ett investeringsstöd som syftar till att skapa förutsättningar för nybyggnad och renovering av föreningsägda anläggningar för att på så sätt bidra till utveckling och förbättringar av anläggningar som är till gagn för kommunmedborgarna.

Budgeterade medel för *Stöd till anläggningar* 2026 uppgår till 7 245 251 kronor där kulturnämnden bidrar med 466 000 kronor till drift av samlingslokaler och resterande del av budgeten finansieras av fritidsnämnden. Fördelning av drift för samlingslokaler och fördelning av investering hanteras i separata ärenden under våren.

Beslutsunderlag
Bilaga Stöd till anläggningar drift 2026

Tjänsteskrivelse

Dnr: FN-2026/00023

Beredningsansvariga
Ida Odeblom, fritidskonsulent

Beslutet ska skickas till
Berörda föreningar

Monica Svonni
Verksamhetschef Föreningsbyrå/stab

Ida Odeblom
Fritidskonsulent

Fördelning av Stöd till anläggningar 2026
Budget 7 245 251 (varav 466 000 från KN)

	2026	2025
Drift	**3 788 561**	4 004 363
Samlingslokaler	**1 127 368**	1 126 968
Investering	**2 329 322**	1 980 593
S:a	**7 245 251**	7 111 924

Summering av driftsstödet 2026

Anläggningstyp	2026	2025
Badplatser	**64 000**	63 000
Elljusspår	**213 280**	233 080
Fiskeplatser	**103 000**	143 000
Fotbollsplaner	**485 400**	515 100
Friluftsanläggning	**195 000**	180 000
Golfanläggning	**90 000**	172 500
Isbanor	**130 850**	165 500
Klubb- och kanslilokaler	**673 531**	620 683
Ridbanor	**854 000**	854 000
Skoterleder	**202 000**	202 000
Tennisbanor	**15 000**	18 000
Övriga anläggningar	**762 500**	837 500
S:a	**3 788 561**	4 004 363

Badplatser

Förening	Yta/bana	Bidrag/kr	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd
Brattby-Gubböle IF	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Degersjö Fritidsklubb	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Hissjö Bygdegårdsförening	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Holmöns utvecklingsforum	Toalett x3	2 000	**6 000**	6 000	Allm.intr
	Renhållning x3	2 000	**6 000**	6 000	
IOGT-NTO Medmänniska	Toalett	2 000	**2 000**	Ej sökt	Allm.intr
	Renhållning	2 000	**2 000**	Ej sökt	
Kassjö Intresse-Bygdegård	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Norrbyns Intresseförening	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Norrmjöle bys samfällighet	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	Allm.intr
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Rödåbygdens IK	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	

Förening	Yta/bana	Bidrag/kr	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd
Sörfors Intresse-/bygdegård	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Södervik stugeförening	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	Allm.intr
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
Yttersjö Fritidsförening	Brygga	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr
	Toalett	2 000	**2 000**	2 000	
	Renhållning	2 000	**2 000**	2 000	
S:a			**64 000**	60 000	

Elljusspår

Förening	Yta/bana	Längd (km)	Bidrag/km	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd	Övrigt
Botsmarks SK	Klassisk/skate	2,5	4 400	**11 000**	11 000	Allm.intr	
Brattby-Gubböle IF	Klassiskt	3,6	4 400	**15 840**	15 840	Allm.intr	
Djäkneböle-Bjännsjö IF	Klassiskt	1,8	4 400	**7 920**	7 920	Allm.intr	
Flurkmarks IK	Klassiskt	2,4	4 400	**10 560**	10 560	Ja	
Furunäs/Bullmark IK	Klassiskt	2,2	4 400	**9 680**	9 680	Ja	
Gravmarkbygdens byalag	Klassiskt	2,2	4 400	**0**	9 680	Allm.intr	Ej sökt
IFK Umeå	Klassiskt/skate	4,5	4 400	**19 800**	19 800	Ja	Rullskidor ingår
Hissjö SK	Klassiskt	2,7	4 400	**11 880**	11 880	Ja	
Innertavle Bygdegård	Klassisk/skate	2,5	4 400	**11 000**	11 000	Allm.intr	
Kassjö Intresse-Bygdegård	Klassiskt	3,0	4 400	**13 200**	13 200	Allm.intr	
Kroksjö IF	Klassiskt	2,5	4 400	**11 000**	11 000	Allm.intr	
Rödåbygdens IK	Klassiskt	7,0	4 400	**30 800**	30 800	Allm.intr	
Stöcke IF	Klassiskt	2,5	4 400	**11 000**	11 000	Ja	
Sörfors Intresse-/bygdegård	Klassiskt	2,0	4 400	**8 800**	8 800	Allm.intr	
Sörmjöle IK	Klassiskt	2,0	4 400	**8 800**	8 800	Allm.intr	
Tavelsjö AIK	Klassisk/skate	2,5	4 400	**11 000**	11 000	Ja	
Täfteå IK	Klassisk/skate	2,5	4 400	**11 000**	11 000	Ja	
Umedalens IF	Dagspår	12,0		**10 000**	10 000	Ja	Olles spår
Överboda SK	Klassiskt	2,3	4 400	**0**	10 120	Allm.intr	Ej sökt
S:a		**62,7**		**213 280**	233 080		

Olles spår undantas från regelverk trots dagspår

Fiskeplatser

Beräkningstabell	Kr/poäng	Antal	Poäng	Summa
Grundbidrag	500	1	2	1 000
Vindskydd		0	2	-
Vedhållning		0	1	-
Toaletter		0	2	-
Sophantering		0	1	-
Fiskebrygga		0	2	-
Båt för uthyrning.		0	1	-
S:a				**1 000**

Förening	Grund bidrag	Vindskydd x1000 kr	Vedhållning x500kr	Toaletter x1000kr	Sophantering x500 kr	Fiske-brygga x1000kr	Båt x500kr	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt. stöd	Övrigt
Djäkneböle samfällighetsförening	1 000	3 000	1 500	3 000	1 500	3 000	0	**13 000**	13 000	Allm. intr	
FVO Bjensjön	1 000	1 000	0	0	0	0	1 000	**0**	3 000	Allm. intr	Ej sökt
FVO Hörnån	1 000	14 000	7 000	5 000	6 500	1 000	0	**34 500**	33 000	Allm. intr	
FVO Kroksjö-Täfteträsket	1 000	3 000	1 500	1 000	500	0	0	**7 000**	7 000	Allm. intr	
FVO Rödåbygden	1 000	7 000	1 500	2 000	0	2 000	2 000	**15 500**	14 000	Allm. intr	
FVO Trehörningen	1 000	0	500	0	0	6 000	1 000	**8 500**	9 000	Allm. intr	
Gravmarkbygdens byalag	1 000	17 000	8 500	5 000	8 500	0	0	**0**	40 000	Allm. intr	Ej sökt
Grisbacka byamän	1 000	2 000	1 000	0	0	0	0	**4 000**	4 000	Allm. intr	
IOGT-NTO Medmänniska	1 000	1 000	500	1 000	500	0	0	**4 000**	4 000	Allm. intr	
Klabböle Bys Samfällighet	1 000	0	0	0	0	0	0	**1 000**	1 000	Allm. intr	
Uman Flugfiskeförening	1 000	2 000	1 000	1 000	1 000	0	0	**6 000**	6 000	Allm. intr	
Umeå Barnensdagsförening	1 000	0	1 000	1 000	500	1000	0	**4 500**	4 500	Allm. intr	
Åhedåns Fiskevårdsområdesförening	1 000	2 000	0	0	0	2 000	0	**5 000**	4 500	Allm. intr	
S:a								**103 000**	143 000		

Fotbollsplaner

Gräsplan:	Matcharena (förbundsserier)	5 kr/kvm
	Gräsplan (7)	4 kr/kvm
	Gräsplan (11)	4 kr/kvm
	Sportfält/gräsyta	3 kr/kvm

Förening	Plan	Kvm	Kr/kvm	Summa	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd	Övrigt
Botsmark SK	Sportfält/gräsyta	6 000	3	18 000	**9 000**	9 000	Allm. intr	Bidrag till halva ytan pga ej seriespel
Degernäs Fritid	Sportfält/gräsyta	6 000	3	18 000	**9 000**	9 000	Allm. intr	Bidrag till halva ytan pga ej seriespel
Ersboda SK	Matcharena	6 000	5	30 000	**30 000**	30 000	Ja	
	Gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**24 000**	24 000		
	Gräsplan (7)	2 000	4	8 000	**8 000**	8 000		
	Sportfält/gräsyta	1 200	3	3 600	**3 600**	3 600		
Ersmarks IK	Matcharena	6 000	5	30 000	**30 000**	30 000	Ja	
	Sportfält/gräsyta	4 800	3	14 400	**7 200**	7 200		Avdrag 50 % pga konstgräsnära
Flurkmarks IK	Matcharena	6 000	5	30 000	**30 000**	30 000	Ja	
Furunäs/Bullmark IK	Sportfält/gräsyta	6 000	3	18 000	**9 000**	9 000	Ja	Bidrag till halva ytan pga ej seriespel
Föreningen Bodbyn	Gräsyta	900	3	2 700	**0**	2 700	Allm. intr	Ej sökt
Gimonäs Umeå IF	Sportfält/gräsyta	2 000	3	6 000	**6 000**	6 000	Ja	Gimomyren
IFK Umeå	Gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**12 000**	12 000	Ja	Avdrag 50 % pga konstgräsnära
	Sportfält/gräsyta	4 800	3	14 400	**7 200**	7 200		Avdrag 50 % pga konstgräsnära.
Klabböle IF	Sportfält/gräsyta	1 500	3	4 500	**4 500**	4 500	Allm. intr	
Norrbyns Intr.förening	Sportfält/gräsyta	1 500	3	4 500	**4 500**	4 500	Allm. intr	

Förening	Plan	Kvm	Kr/kvm	Summa	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd	Övrigt
Obbola IK	Matcharena	6 000	5	30 000	**30 000**	30 000	Ja	Brovallen
	Sportfält/Gräsyta	6 000	3	18 000	**18 000**	18 000		PåÄngen
Rödåbygdens IK	Gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**24 000**	24 000	Allm. intr	
	Sportfält/gräsyta	2 000	3	6 000	**6 000**	6 000		
Sandviks IK	Matcharena	6 000	5	30 000	**30 000**	30 000	Ja	
	Gräsplan (11)	4 500	4	18 000	**18 000**	18 000		
	Sportfält/gräsyta	5 000	3	15 000	**15 000**	15 000		
Stöcke IF	Övr gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**24 000**	24 000	Ja	
	Gräsyta	1 300	3	3 900	**3 900**	3 900		
Sävar IK	Övr gräsplan	6 000	4	24 000	**12 000**	12 000	Ja	Avdrag 50 % konstgräsnära
	Konstgräsplan	7-manna		7 500	**7 500**	7 500		Bidrag mot redovisade kostnader
Stöcksjö IS	Multi konstgräsplan	5-manna		5 000	**5 000**	5 000	Allm. intr	Bidrag mot redovisade kostnader fotboll, basket, tennis, innebandy
Södervik Stugförening	Sportfält/gräsyta	1 000	3	3 000	**3 000**	3 000	Allm. intr	
Sörmjöle IK	Gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**24 000**	30 000	Allm. intr	Nedklassas till Gräsplan (11), inget seriespel senior
	Multi konstgräsplan	5-manna		5 000	**5 000**	5 000		Bidrag mot redovisade kostnader
Sörfors IF	Gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**12 000**	12 000	Ja	Avdrag 50 % pga konstgräsnära
	Konstgräs	11-manna		15 000	**15 000**	15 000		Bidrag mot redovisade kostnader
Tavelsjö AIK	Övrig gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**24 000**	24 000	Ja	
Umedalens IF	Övrig gräsplan (11)	6 000	4	24 000	**12 000**	12 000	Ja	Avdrag 50 % pga konstgräsnära
	Konstgräsplan	11-manna		15 000	**0**	15 000		Föreningen hyr av bolaget
Yttersjö Fritidsförening	Sportfält/gräsyta	1 000	3	3 000	**3 000**	3 000	Allm. intr	
Överboda SK	Sportfält/gräsyta	2 000	3	6 000	**0**	6 000	Allm. intr	Ej sökt
S:a					**485 400**	515 100		

Friluftsanläggningar

Förening	Anläggning	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt stöd	Övrigt
Friluftsfrämjandet Botsmark	Lobergsstugan	**5 000**	5 000	Allm.intr.	Utedass/vedbod/grillkåta/brandtorn/ vandringsled
Friluftsfrämjandet Botsmark	Stenbergsstugan	**5 000**	5 000	Allm.intr	Utedass/ vedbod/grillplats/bilväg med P-plats
Friluftsfrämjandet Umeå	Hamptjärn	**45 000**	45 000	Ja	Stugan (ca 150 kvm), förråd, toaletter
Föreningen Stora stenen	Stenen/raststuga	**20 000**	20 000	Allm.intr	Grillstuga, sovstuga, kök/förråd, trädäck och tak över det
Holmsunds skoterförening	Ombergstugan	**5 000**	Ej sökt	Allm.intr	Stugan är tillgänglig för allmänheten via bokning
Hörneå Bygdegårdsförening	Mjösjöstugan	**5 000**	5 000	Allm.intr	Öppen tillgänglig året om
KFUM	Nydala	**20 000**	20 000	Ja	Huvudbyggnad, sjöbod, skaparstuga, grillplats med grillkåta, klättertorn, utedass, förråd och containrar. Aktivitetsytor öppna för allmänheten; stor bollplan med sportgolv och basket/fotbollsmål, skateramp, cykelbanor, brygga.
KFUM	Norrbyskär	**50 000**	50 000	Ja	Låg äventyrsbana med linbana tillgänglig för öns besökare, 20 m högt klättertorn, basketplan, beachvolleyplan, bryggor för seglingsverksamhet. Aktivitetsytor öppna för allmänheten.
Skravelsjö Fritidförening	Hällastugan	**5 000**	NY	Allm.intr	Plats för 100 personer; el, vatten, toalett och kök. Verksamhet för dagledigа, Valborg- adventsfirande, ljusstöpning, loppisar, pubafton, cykelfest. Uthyrning till olika organisationer/privatpersoner och fungerar som en samlingsplats vid ex krisberedskap.
Yttersjö Fritidsförening	Holken	**5 000**	NY	Allm.intr	Samlingslokal Holken. Total yta 100 kvm. Kök, wc, samlingslokal med ledskärm. Inglasad uteplats mot sjön.
UHSK Umeå Skidklubb	Bräntbergsstugan	**30 000**	30 000	Ja	Värmestuga och toaletter öppna för anläggningens besökare under öppettiderna.
S:a		**195 000**	180 000		

Golfanläggningar

Förening	Antal hål	Bidrag/kr	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd	Övrigt
Umeå Golfklubb	27 + 6	2 500	**0**	82 500	Ja	Ej sökt
Umeå Norrmjöle Golfklubb	18	2 500	**45 000**	45 000	Ja	
Sörfors Golfklubb	18	2 500	**45 000**	45 000	Ja	
S:a			**90 000**	172 500		

Isbanor

Utan sarg > 500 kvm	5 750 kr
Utan sarg < 500 kvm	3 550 kr
Med sarg > 500	9 600 kr
Med sarg < 500	6 850 kr
Belysning	2 500 kr

Förening	Tillägg	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd	Övrigt
Furunäs/Bullmark	Sarg, belysn.	**12 100**	12 100	Allm.intr	
Föreningen Bodbyn	Sarg, belysn.	**0**	12 100	Allm.intr	Ej sökt
Hissjö SK	Sarg, belysn.	**9 350**	9 350	Allm.intr	
Klabböle IF	Sarg, belysn.	**12 100**	12 100	Allm.intr	
Kroksjö IF	Sarg, belysn.	**12 100**	12 100	Allm.intr	
Brattby-Gubböle IF	U. sarg, belysn.	**8 250**	8 250	Allm.intr	
Degersjö Fritidsklubb	U. sarg, belysn.	**8 250**	8 250	Allm.intr	
Djäkneböle-Bjännsjö IF	U. sarg, belysn.	**0**	8 250	Allm.intr	Ej sökt
Håkmarks Hembygdsför.	U. sarg, belysn.	**8 250**	8 250	Allm.intr	
Hössjö Sportklubb	U. sarg, belysn.	**0**	8 250	Allm.intr	Ej sökt
Kassjö Bygdegårdsförening	U. sarg, belysn.	**8 250**	8 250	Allm.intr	
Norrbyns Intresseförening	U. sarg, belysn.	**6 050**	6 050	Allm.intr	
Norrmjöle bygdegårdsförening	U. sarg, belysn.	**6 050**	6 050	Allm.intr	
Skravelsjö fritidsförening	U. sarg, belysn.	**8 250**	8 250	Allm.intr	
Stöcksjö IS	U. sarg, belysn.	**6 050**	6 050	Allm.intr	
Tvärårmark Rotes Bygn.för.	U. sarg, belysn.	**6 050**	6 050	Allm.intr	
Yttertavle Bygdegårdsförening	U. sarg, belysn.	**8 250**	8 250	Allm.intr	
Degernäs Fritid	U. sarg	**5 750**	5 750	Allm.intr	
Ersmarks IK	U. sarg	**5 750**	5 750	Allm.intr	
S:a		**130 850**	159 450		

Klubb- och kanslilokaler

90 kr x sammankomster **max 60% av lokalkostnaden**

Stödet kan endast sökas av föreningar som rapporterar aktivitetsstöd 7-20 år

De hyreskostnader som berättigar till stöd är normalt den varmhyra som föreningen betalar.

Vid kallhyra räknas även: värme och el, vatten och avlopp, arrende, sophämtning, försäkring av lokalen.

Föreningar	Lokaler	Kostnad	Aktivitet	Kostnad *0,6	Aktivitet *90kr	Förslag 2026	Beslut 2025
Ersboda SK	Ersängsvallen	75 344	1903	45 206	171 270	**45 206**	44 082
Ersmark IK	Ersmarksgården	96 000	1524	57 600	137 160	**57 600**	48 000
Flurkmarks IK	Flurkmarks IP	92 013	1181	55 208	106 290	**55 208**	70 050
Hissjö SK	Hissjö IP	27 595	245	16 557	22 050	**16 557**	13 875
IFK Umeå	Hyggesvägen	240 000	4345	*130 000	391 050	**130 000**	118 701
KFUM	Järnvägsallén	195 122	2171	117 073	195 390	**117 073**	87 286
Obbola IK	Brovallen	37 000	1189	22 200	107 010	**22 200**	Ej sökt
Rödåbygdens IK	Rödå IP	40 000	59	24 000	5 310	**5 310**	Ej sökt
Sandviks IK	Sandviks IP	122 500	1532	73 500	137 880	**73 500**	75 409
Stöcke IF	Stöcke IP	60 000	2038	36 000	183 420	**36 000**	22 403
Sävar IK	Skogsvallens IP	120 318	3010	72 191	270 900	**72 191**	78 567
Sörfors IF	Älvdungens IP	59 443	565	35 666	54 180	**35 666**	31 050
Tavelsjö AIK	Klackens IP	32 500	78	19 500	7 020	**7 020**	13 950
S:a						**673 531**	603 373

*takbelopp

Ridanläggningar

Förening	Anläggning	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd
Brattby-Gubböle IF	Ridbana	**6 000**	6 000	Allm.intr.
Furunäs/Bullmark IK	Ridbana	**6 000**	6 000	Ja
Klabböle IF	Ridbana	**6 000**	6 000	Allm.intr
Röbäcks 4H	Ridbana	**6 000**	6 000	Allm.intr
Rödåbygdens IK	Ridbana	**6 000**	6 000	Allm.intr
Stöcke ponnyförening	Ridbana	**6 000**	6 000	Ja
SURF (utebanor x 2)	Ridbana	**12 000**	12 000	Ja
SURF	Ridanläggn.	**800 000**	800 000	Ja
Sörfors intresse-/bygdegård	Ridbana	**6 000**	6 000	Allm.intr
S:a		**854 000**	854 000	

Skoterleder **200 kr/km**

Förening	Km	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt. Stöd
Ersmark-Bodbyn skoterklubb	120	**24 000**	24 000	Allm. intr
Brattby Gubböle IF	30	**6 000**	6 000	Allm. intr
Holmsunds Skoterförening	50	**10 000**	10 000	Allm. intr
Sävarådalens skoterklubb	250	**50 000**	50 000	Allm. intr
Tavelsjö skoterklubb	230	**46 000**	46 000	Allm. intr
Tavlefjärdens SK	50	**10 000**	10 000	Allm. intr
Umeå skoterklubb	280	**56 000**	56 000	Allm. intr
S:a	**1 115**	**202 000**	202 000	

Tennisbanor

Förening	Bantyp	Bidrag/kr	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd	Övrigt
Flurkmark IK	Asfalt	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	
Föreningen Bodbyn	Asfalt	1 000	**0**	1 000	Allm.intr	Ej sökt
Hissjö SK	Asfalt	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	
Hissjö SK	Konstgräs	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	Padelbana
Hörneå Bygdegårdsförening	Asfalt	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	
Norrbyns Intresseförening	Asfalt	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	
Norrmjöle TK	Asfalt	1 000	**0**	3 000	Allm.intr	Ej sökt
Rödåbygdens IK	Konstgräs	1 000	**1 000**	NY	Allm.intr	Padelbana
Skravelsjö Fritidsförening	Asfalt	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	
Stöcke IF	Grus	3 000	**3 000**	3 000	Allm.intr	
Sävar Tennisklubb	Asfalt	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	
Södervik Stugeförening	Asfalt	1 000	**1 000**	1 000	Allm.intr	
Täfteå IK	Grus	3 000	**3 000**	3 000	Allm.intr	
S:a			**15 000**	18 000		

Övriga anläggningar

Föreningar	Anläggning	Förslag 2026	Beslut 2025	Akt.stöd	Övrigt	Övrigt
Gimonäs UIF	Hundsport	**4 500**	4 500	Allm.intr.	Hundträningsyta 30x50 m	
IFK Umeå	Badmintonstadion	**585 000**	585 000	Ja	Anläggning för badminton	
KFUM Umeå	Klättervägg inomhus	**20 000**	20 000	Ja	The Wall 130 kvm, KFUM huset	
KFUM Umeå	Streetbasketplan	**3 000**	3 000	Ja	3x3 ytamed korgar, Hörnefors	
Obbola IK	SCA multiarena	**10 000**	10 000	Ja	Hi5 XC Trail, Mschakt Dirt park, Gilla Kids Corner, Fitness Park, Skills Corner, Boule Park	
Tavelsjö AIK	Isbana Tavelsjön	**50 000**	50 000	Allm.intr.	8 km plogat för skridskor, spark och promenad	
Umeå Automobilklubb	Alvik	**0**	50 000	Allm.intr.	Gokart, miniracing	Ej sökt
Umeå Automobilklubb	Bussjö	**0**	65 000	Allm.intr.	Rally/folkrace, motocross, enduro, skoter	Ej sökt
Umeå Base- Softbollklubb	Nydala	**0**	5 000	Allm.intr.	Baseball Nydala	Ej sökt
Umeå Bangolfklubb	Bangolfbana x 2	**15 000**	15 000	Ja	18 st filtbanor och 18 st Europabanor	
Umeå Skytteförening	Skjutbana Holmsund	**5 000**	5 000	Ja	Holmsunds skjutbana 300m med 10 ställ	
Umeå Skytteförening	Skjutbana I 20	**5 000**	5 000	Ja	Regementsområdet 50m skjutbana med 20 ställ	
Umeå Pistolskytteklubb	Skjutbana Ersmark 9:7	**5 000**	5 000	Ja	Skytte med pistol och gevär upp till 100 m	
Stöcksjö Idrottssällskap	Aktivitetsyta	**5 000**	5 000	Allm.intr.	Pumptrack, hinderbana, gym, skate, klätterblock	
Sörmjöle IK	Aktivitetsyta	**5 000**	5 000	Allm.intr.	Aktivitetsyta hinderbana/gym	
Västerbottens Travsällskap	Umåker	**50 000**	NY	Akt.stöd	Stall med samlingsrum, träningsvägar, ridbana.	
S:a		**762 500**	832 500			

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-03-04
Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2016/00260

Umeå kommuns friluftsprogram 2026-2030

Förslag till beslut
Fritidsnämnden beslutar

att föreslå kommunfullmäktige att anta Umeå kommuns friluftsprogram 2026-2030.

Ärendebeskrivning
På uppdrag av kommunfullmäktige har fritidsnämnden arbetat fram ett friluftsprogram för en sammanhållen friluftspolitik, som komplement till övriga kommunala plan- och programförklaringar.

Fritidsnämnden rekommenderade kommunfullmäktige inför 2017 att ge nämnden i uppdrag att ta fram ett friluftsprogram. Förslaget antogs formellt genom kommunfullmäktige inför 2019, där fritidsnämnden tilldelades huvudansvaret för uppdraget.

Friluftsprogrammet omfattar hela kommunen och utgör en gemensam strategi för att utveckla och förvalta Umeå kommuns natur- och friluftsområden. Genom samverkan stärks tillgängligheten, besöksnäringen och en hållbar utveckling.

Friluftsprogrammet tydliggör Umeå kommuns ambitioner inom friluftspolitiken och utgör ett samlat, fördjupat underlag över pågående insatser och prioriterade utvecklingsområden. Programmet redovisar även ansvarsfördelningen inom kommunen för de fokusområden som berör friluftsliv. Fokusområden beskriver inriktning för kommunens arbete och vilken utveckling som programmet förväntas bidra till.

Friluftsprogrammet har tagits fram av en arbetsgrupp inom fritidsförvaltningen med expertstöd från andra kommunala verksamheter. Arbetet har inkluderat faktaunderlag från verksamheterna samt en workshop med fokus på åtgärdsförslag kopplade till respektive fokusområde.

År 2019 genomfördes medborgardialoger, samordnade av Övergripande planering (idag Strategisk utveckling), där data samlades in. Dialogerna gav invånarna möjlighet att peka ut och värdera sina stadsnära favoritplatser.

Tjänsteskrivelse

Dnr: FN-2016/00260

En referensgrupp med representanter från kommunala verksamheter, ideella föreningar, organisationer och friluftslivsaktörer har medverkat i arbetet med att kartlägga friluftsområden i Umeå kommun.

Förslaget på friluftsprogram har varit ute på remiss till närmast berörda kommunala nämnder (byggnadsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt tekniska nämnden) samt Länsstyrelsen, JUSK och Visit Umeå.

Beslutsunderlag

Umeå kommuns friluftsprogram 2026–2030
Synpunktsredovisning remissvar friluftsprogram 2026-2030
Övriga bifogade dokument tjänar som bakgrundsunderlag

- Kartläggning av friluftsområden i Umeå kommun
- Naturcentrum i Umeälvsdeltat, protokollsutdrag FN 2019-08-29 § 42 och förstudie

Beredningsansvariga

Thomas Savilahti, fritidskonsulent

Beslutet ska skickas till
Kommunfullmäktige

Stefan Hildingsson
Fritidsdirektör

Thomas Savilahti
Fritidskonsulent

Friluftsprogram 2026–2030

Beslutad av:
Kommunfullmäktige

Dokumenttyp:
Program

Diarienummer:
KS-2026/xxxxx

Giltighetstid:
2026–2030

Datum, paragraf för beslut:
[2026-XX-XX, § XX]

Dokumentansvarig:
Fritidsnämnden

Dokumentet styr:
Kommunens egna nämnder

Friluftsprogram 2026–2030

Innehåll

Friluftsprogram ... 1
Innehåll ... 2
1. Inledning ... 4
Bakgrund ... 4
Syfte ... 5
Metod och framtagande ... 5
Avgränsning ... 6
Giltighetstid ... 6
Vem berörs av programmet ... 6
Vem styrs av programmet ... 7
Begrepp och definitioner ... 7
2. Mål ... 8
Kommunala mål ... 8
Nationella mål för friluftsliv ... 9
Agenda 2030 ... 10
3. Fokusområden ... 11
Fokusområde: Natur ska bli tillgänglig för fler ... 11
Fokusområde: Stärkt engagemang och samverkan ... 12
Fokusområde: Öka kunskapen om allemansrätten ... 13
Fokusområde: Öka tillgången till natur för friluftsliv ... 13
Fokusområde: Förstärka skyddet för skyddade områden ... 15
Fokusområde: Möjligheten till friluftsliv för unga ... 16
Fokusområde: Förstärkt samverkan mellan strategiskt friluftslivsarbete och strategiskt folkhälsoarbete i kommunen ... 17
Fokusområde: Öka kunskapen om friluftsliv hos allmänheten ... 18
4. Genomförande av programmet ... 19
Ansvarsfördelning ... 19
Konkretisering av åtgärder ... 20
5. Uppföljning av programmet ... 20
6. Andra styrande kommunala dokument och program med beröring på friluftsliv ... 21
Översiktsplan ... 21
Kartläggning och klassning av friluftsområden i Umeå kommun ... 25
Parkprogram ... 25

Riktlinjer för lekmiljöer och skogen 25
Umeås lokala miljömål 26
Cykeltrafikprogram 27
Kollektivtrafikprogrammet 27
Föreskrifter och skötselplaner för naturreservat 27
Program för tillgänglighet i Umeå kommun 2018 –2030 27
Umeå kommuns landsbygdsprogram 27
Grönstrukturprogram, under framtagande 28
Medverkande 29
Ansvarig nämnd 29
Styrgrupp 29
Arbetsgrupp 29
Expertstöd 29
Övrigt medverkande från 29
Bilagor 30
Bilaga 1: Kartläggning av friluftsområden i Umeå kommun 31
Bilaga 2: Naturvårdsverkets tio friluftsmål 34

Friluftsprogram 2026–2030

1. Inledning

Friluftsliv handlar om mötet mellan människa och natur och har bevisad positiv effekt på både fysisk och psykisk hälsa. Det främjar sociala relationer och bidrar till hållbar natur- och kulturturism och regional utveckling. Därför är tillgången till friluftsområden värdefull både för individen och samhället i stort.

Friluftsprogrammet bidrar till kommunens arbete med social hållbarhet. Attraktiva grönområden och parker är en central åtgärd i den fysiska miljön, då en välutvecklad grönstruktur främjar rörelse och har särskilt stor betydelse i områden med socioekonomiska utmaningar.

Möjligheten till ett aktivt friluftsliv med högkvalitativa rekreationsområden har blivit en viktig faktor vid val av bostadsort. Närheten till friluftsområden spelar en stor roll i skapandet av en attraktiv boendemiljö.

Umeå kommun erbjuder vackra naturmiljöer med kust- och älvslandskap, skogar och bergsterräng, vilket skapar utmärkta förutsättningar för friluftsliv året om. Trots det är många av dessa områden fortfarande relativt okända för både invånare och besökare. Det gäller både stadsnära friluftsområden och friluftsområden på Umeås landsbygder.

För att bevara och utveckla friluftsmiljöer i en växande kommun krävs tydlig och strukturerad stadsplanering. Ett friluftsprogram kan ge en helhetsstrategi för att stärka natur- och friluftsfrågorna i kommunen. Från utpekande områden i översiktsplanen och dess fördjupningar konkretiseras friluftsprogrammet som ett styrmedel om hur dessa områden ska förvaltas vidare inom respektive ansvarsområde bland Umeå kommuns förvaltningar. Genom samarbete mellan förvaltningar och andra aktörer kan friluftslivet bli mer tillgängligt och synligt för invånarna.

Ett övergripande friluftsprogram kan därmed bidra till att fler upptäcker Umeås natur, samtidigt som det stärker stadens attraktionskraft inom besöksnäringen och främjar en hållbar utveckling.

Bakgrund

Kommunen har en nyckelroll i att skapa förutsättningar för ett fungerande friluftsliv.

Människors möjligheter att vistas ute i naturen och utöva friluftsliv är en viktig källa till välbefinnande, god folkhälsa och social gemenskap. Umeå kommun växer och med 200 000 invånare som mål år 2050 är det viktigt med en tydlig strategi för att bevara och utveckla Umeås attraktivitet med möjligheter att utöva friluftsliv och rekreation.

Fritidsnämnden har en vision om att vara en hälsokommun som erbjuder kommunens invånare en livsmiljö som bland annat främjar en god folkhälsa och sociala värden med möjligheter till gemenskap, rekreation, rörelserikedom och friluftsliv för alla oavsett ålder och bakgrund.[1]

Ett steg mot en mer sammanhållen friluftspolitik togs när fritidsnämnden rekommenderade att kommunfullmäktige skulle ge nämnden i uppdrag att ta fram ett friluftsprogram som komplement till övriga plan- och programdokument. Förslaget antogs formellt genom kommunfullmäktige inför 2019, där fritidsnämnden tilldelades huvudansvaret för uppdraget.[2]

I de fördjupade översiktsplanerna finns utpekade områden för friluftsändamål som kan och bör utvecklas. Fritidsförvaltningen har genomfört en kartläggning och bedömning av dessa områden. Länsstyrelsen i Västerbotten beviljade stöd i form av lokalt naturvårdsbidrag, LONA, för genomförandet av kartläggningen med syfte att stärka och kvalitetssäkra friluftslivet inom Umeå kommun. Resultatet har sammanställts i en digital karta med hjälp av ett geografiskt informationssystem, se utdrag bilaga 1.

Syfte

Syftet med programmet är att tydliggöra Umeå kommuns friluftspolitiska ambitioner.

Friluftsprogrammet, tillsammans med en kommande åtgärdsplan är ett samlat och fördjupat underlag som belyser vad som görs och vilka utvecklingsområden som ska prioriteras.

Det ska också förtydliga ansvarsfördelningen för de fokusområden som berör friluftsliv.

Metod och framtagande

Arbetet med friluftsprogrammet har letts av en arbetsgrupp inom fritidsförvaltningen, med stöd från experter inom olika kommunala verksamheter[3]. Förutom att de har bidragit med faktaunderlag har verksamheterna även deltagit i en workshop kopplad till fokusområdena. Ideella föreningar, organisationer och friluftslivsintressenter har varit del i processen vid kartläggningen av friluftsområden i Umeå kommun.

[1] Fritidsnämnden, FN-2023/00044.
[2] Kommunfullmäktigemål till nämnderna, 2018. *Planeringsförutsättningar, budget och investeringar.*
[3] Kommunala verksamheter: Fritidsförvaltningen, Gator och parker, Strategisk utveckling, Miljö- och hälsoskydd, Mark och exploatering, Näringsliv, Utbildning och Visit Umeå.

Resultatet från 2019 års stadsdelsdialoger, som samordnades av Strategisk utveckling (tidigare Övergripande planering), har lyft fram medborgarnas favoritplatser i stadsnära utemiljöer och tas i beaktande i programmet.

Avgränsning

Friluftsprogrammet omfattar hela kommunen och fokuserar på generella frågor som bland annat kopplar till naturvårdsverkets nationella friluftsmål.

Fokusområden beskriver inriktning för kommunens arbete och vilken utveckling som programmet förväntas bidra till.

Giltighetstid

Programmet gäller år 2026–2030. För att hålla programmet aktuellt så ska det därefter revideras varje mandatperiod.

Vem berörs av programmet

Friluftsprogrammet berör en bred målgrupp beroende på dess intressen. Programmets målgrupp är kommunens organisationer/verksamheter medan friluftslivets målgrupp är allmänheten, enskilda individer likväl som familjer och andra intressegrupper som söker gemensamma utomhusupplevelser, där barn och ungdomar utgör en viktig målgrupp.

Förskolor och skolor integrerar friluftsliv i undervisningen för att främja lärande och hälsa.

Föreningsaktiviteter genom organisationer, exempelvis scouterna och idrottsföreningar som har utevistelse i natur- och kulturlandskapet bland sina aktiviteter, spelar en central roll i att engagera unga i naturaktiviteter, det ideella föreningslivet står för merparten av friluftsanläggningarna på landsbygden.

Ideella organisationer har en viktig roll i att engagera unga i naturaktiviteter genom sina föreningsverksamheter. På landsbygden är det ideella föreningar som ansvarar för sina friluftsanläggningar oftast med bidrag från kommunen.

Vidare kan föreningar och organisationer, Friluftsfrämjandet, Svenska Turistföreningen samt jakt- och fiskeföreningar, arrangera aktiviteter och utbildningar för olika grupper. Aktörer inom natur- och kulturturism och dess aktiviteter och arrangemang bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt.

Offentliga aktörer har en viktig roll genom att ansvara för friluftsområden, leder och naturreservat. Dessutom arbetar aktörer som Naturvårdsverket och Länsstyrelser med natur- och friluftsfrågor för att säkerställa tillgången till och utvecklingen av friluftslivet i Sverige.

Vem styrs av programmet

Kommunens nämnder ska följa programmet och ansvara för respektive nämnds verksamhetsområde. De som främst berörs är byggnadsnämnden, fritidsnämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, kommunstyrelsen, miljö- och hälsoskyddsnämnden samt tekniska nämnden.

Begrepp och definitioner

Begreppet **friluftsliv** kan innefatta helt olika saker och aspekter för olika människor. För friluftsprogrammet används den officiella definition som bland annat finns i *Förordning om statsbidrag till friluftsorganisationer* (SFS 2010:2008). **Friluftsliv** – en definition, *Vistelse utomhus i natur- eller kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.*

Friluftsområde är ett område som erbjuder goda möjligheter för allmänheten att utöva friluftsliv i en relativt orörd eller lätt tillgänglig naturmiljö. Området ska ha ett långsiktigt skydd eller planeringsstatus som bevarar dessa möjligheter.[4]

I utpekade områden kan jord- och skogsbruk och andra näringar bedrivas med särskild hänsyn till rekreations- och friluftsintressen, där stor vikt läggs även vid att bevara den biologiska mångfalden[5]

Tillgänglighet: Riksdagens mål om **tillgänglig** natur för alla innebär att alla människor ska ha möjlighet att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet. Tillgänglighet handlar om människors kunskap om att friluftsområden existerar och deras föreställningar om hur tillgängliga områdena är. Att känna sig välkommen till, lockad och stimulerad av naturen är avgörande för att områden ska användas. Se även Umeå kommuns tillgänglighetsprogram.[6]

Tillgänglighetsanpassad: Tillgänglighetsanpassade friluft- och naturområden ger människor med funktionsvariationer tillgång till olika friluftsaktiviteter.

[4] Naturvårdsverket.se
[5] Skogsstyrelsen.se
[6] www.umea.se/kommunochpolitik/manskligarattigheter/tillganglighetochfunktionsnedsattning

Fysisk tillgänglighet: Fysisk tillgänglighet inom friluftslivet handlar om att säkerställa att naturområden, leder och friluftsanläggningar kan användas av så många som möjligt, oavsett fysiska förutsättningar. Det innebär att ta hänsyn till personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, äldre personer, barnfamiljer med barnvagnar och andra grupper med särskilda behov.

Folkhälsa: Folkhälsa är ett samlingsbegrepp för hela befolkningens hälsa. Den innefattar både fysisk, psykisk och social hälsa. En god folkhälsa innebär att hälsan är så god, jämlikt och jämställt fördelad som möjligt bland olika grupper i samhället.[7]

Grönyta: En grönyta är alla typer av vegetationsklädda ytor som bygger upp den samlade grönstrukturen inom en tätortsgräns.[8]

Grönområde: I officiell svensk statistik definieras grönområde som

- sammanhängande grönytor (vegetationsklädda ytor)
- minst ett visst minsta område (till exempel minst 0,5 hektar)
- allmänt tillgängliga ytor för allmänheten inom och nära tätorter.[9]

Grönstruktur (ÖP) är det samlande begreppet för all grönska i landskapet och inkluderar även områden med yt- och grundvatten. Begreppet omfattar allt från gröna innegårdar, parkmiljöer, skogsdungar, strandområden och odlingsmarker till större sammanhängande rekreationsområden. Stadens grönstruktur består av ett nätverk av små och stora, naturliga eller anlagda gröna områden med olika karaktär, funktion och upplevelsevärden.[10]

2. Mål

Kommunala mål

Programmet för friluftsliv har koppling till ett flertal styrdokument med beröring på friluftsliv – se avsnitt 6, *Andra styrande kommunala dokument och program med beröring på friluftsliv.*

Enligt Umeå kommuns strategiska plan för 2016–2028 ska Umeå kommun aktivt arbeta för att skapa goda levnadsvillkor för alla. I planen är det övergripande målet att hela Umeå kommuns utveckling och tillväxt ska ske med social, ekologisk, ekonomisk och kulturell hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

[7] Folkhälsomyndigheten.se
[8] Statistiska centralbyrån (SCB)
[9] Statistiska centralbyrån (SCB)
[10] Statistiska centralbyrån (SCB)

Friluftsprogram 2026–2030

Umeå kommuns mål med friluftslivet:

Tillgänglighet året runt – natur och gröna miljöer ska finnas nära folk och vara lätta att nå.

Folkhälsa och hållbarhet – främja fysisk, psykisk och social hälsa och hållbarhet.

Bevarande och utveckling – skydda kultur- och naturvärden men ändå möjliggöra rekreation.

Delaktighet och engagemang – samarbeta med medborgare och föreningar i planeringen.

Nationella mål för friluftsliv

Umeå kommuns friluftsprogram förhåller sig till samma mål som den nationella friluftspolitiken.

Regeringsskrivelsen *2012/13:51* redovisar hur friluftspolitiken ska genomföras och följa uppsatta mål. Den bygger vidare på propositionen *Framtidens friluftsliv* (2009/10:238) och fastställer tio mätbara mål för att säkerställa att friluftslivet blir mer tillgängligt och hållbart för alla.

De tio målen i skrivelsen omfattar:

- **Tillgänglighet** – att fler ska ha möjlighet att utöva friluftsliv, oavsett bakgrund eller funktionsförmåga.
- **Samverkan** – att myndigheter, kommuner, föreningar och näringsliv arbetar tillsammans för att stärka friluftslivet.
- **Allemansrätten** – att allemansrätten värnas och sprids som en grund för tillgång till naturen.
- **Natur för friluftsliv** – att samhällsplanering tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.
- **Tätortsnära natur** – att bevara och utveckla grönområden nära städer för att ge fler möjlighet till friluftsliv i sin vardag.
- **Regional tillväxt** – att friluftsliv samt natur- och kulturturism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark och hållbar utveckling och regional tillväxt
- **Skyddade områden** – att friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.
- **Utbildning i friluftsliv** – att kunskap om friluftsliv integreras i skola och annan utbildning för att öka förståelsen för natur och miljö.

- **Folkhälsa** – att friluftsliv främjas som en resurs för bättre hälsa och livskvalitet.
- **Kunskap om friluftslivet** – att det finns hög kompetens i frågor som rör friluftsliv bland myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag.

Regeringsskrivelsen fungerar som ett verktyg för att styra och följa upp friluftspolitiken på nationell nivå, samtidigt som den ger vägledning för regionala och kommunala aktörer i arbetet med att utveckla och bevara friluftsmöjligheter.[11]

Agenda 2030

Friluftsprogrammet stödjer de globala hållbarhetsmålen i *Agenda 2030*, som består av 17 mål antagna av FN:s medlemsländer och ska uppnås till år 2030. Särskilt målen *God hälsa och välbefinnande (3), God utbildning (4), Minskad ojämlikhet (10), Hållbara städer och samhällen (11), Bekämpa klimatförändringarna (13) samt Ekosystem och biologisk mångfald (15)* har en tydlig koppling till friluftsprogrammets fokusområden och de nationella friluftsmålen. Genom att säkerställa tillgång till natur och friluftsaktiviteter bidrar friluftslivet både till ökad livskvalitet och en hållbar utveckling på global nivå.

De 17 globala målen för hållbar utveckling (www.globalamalen.se).

[11] Se nationella mål, bilaga 2.

3. Fokusområden

Den här delen av friluftsprogrammet beskriver åtta övergripande fokusområden som är prioriterade för Umeå kommun. Fokusområden beskriver inriktning för kommunens arbete och vilken utveckling som programmet förväntas bidra till. Det är områden som alla nämnder behöver samlas kring och gemensamt jobba för att förbättra. De är ett stöd för nämnder när de ska göra sin egen prioritering och planering av verksamhet. Respektive fokusområde har koppling till de nationella friluftsmålen, se Nationella mål för friluftsliv, bilaga 2.

Fokusområde: Natur ska bli tillgänglig för fler [12]

Friluftsliv och naturvistelse kan utövas av alla, men möjligheten att ta del av friluftslivet varierar av olika anledningar. Den påverkas av faktorer som närhet, information och åtkomlighet, tillgänglighet och användbarhet liksom av människors förutsättningar och behov som exempelvis ålder, kunskap och funktionsförmåga.

Tillgänglighet handlar både om hur människor tar sig ut i naturen och hur de kan röra sig inom och nyttja anläggningar i den. Det är viktigt att öka kännedomen om friluftsområden och deras tillgänglighet för att fler ska kunna ta del av dem.

Exempelvis kan en god friluftsupplevelse främjas genom att det finns god information om utbudet av friluftsliv samt tydlig skyltning och information på leder och i friluftsområden. En hög standard och god skötselnivå på friluftsanordningar bidrar också till tillgänglighet och trivsel. Vidare är informationsmaterial om tillgänglighet och användbarhet för personer med funktionsvariationer på utvalda platser av stor betydelse, liksom en naturguide som underlättar för besökare att hitta och ta del av natur- och friluftsutbudet.

HUR

Kommunen bör förbättra information och kommunikation om friluftsliv på alla plan.

Förbättrade kommunikationsmöjligheter till kommunens besöksmål, frilufts- och naturområden.

Det är viktigt att aktivt arbeta för att människor med olika könsidentiteter, bakgrunder och fysiska förutsättningar ska ha möjlighet att utöva och ta del av friluftsliv. Detta förutsätter

[12] Mål 1, nationellt mätbart mål: *Tillgänglig natur för alla*. Naturvårdsverket.se

bland annat en god tillgänglighet och användbarhet, information och kunskapsspridning. Mer information om tillgänglighetsfrågor finns i ett separat tillgänglighetsprogram.[13]

Kommunikationsarbetet kan målgruppsanpassas, stor vikt läggs på allemansrätten, som är grundläggande för ett aktivt och rörligt friluftsliv.

Fokusområde: Stärkt engagemang och samverkan[14]

Umeå har ett starkt föreningsliv där ideella föreningar spelar en central roll i friluftslivet. Det lokala engagemanget är viktigt för att erbjuda aktiviteter och sprida kunskap i hela kommunen. Den ideella sektorn bidrar starkt till friluftsanläggningar utanför tätorterna, och kommunen har en viktig roll i att fortsätta stötta föreningslivet för ett stärkt friluftsliv.

För att utveckla friluftslivets alla dimensioner bör även allmänheten involveras i dessa frågor. Kommunen har en samordnande roll i att skapa nätverk mellan olika aktörer medan Länsstyrelsen ansvarar för det regionala samarbetet och vägleder kommunerna.

Eftersom många natur- och friluftsområden ligger på privat, bolags- eller statlig mark är en god dialog mellan kommunen och markägarna viktig. Detta säkerställer ett långsiktigt utbud av friluftsmiljöer och främjar tillgången till friluftsliv för allmänheten.

Med en hållbar landsbygdsutveckling följer attraktiva landsbygder för boende, näringsliv, föreningar och besökare med fokus på turism, hållbar tillväxt, livskvalitet och samverkan. *Umeå kommunens Program för hållbar landsbygdsutveckling* konkretiserar detta genom fem tematiska målområden: livsmiljöer, näringsliv, offentlig service, infrastruktur och lokal utveckling.[15]

HUR

En kommunövergripande samverkans- och planeringsgrupp för friluftsliv ska tillskapas. Arbetsgruppen föreslås ta sig an att:

- Besluta om formen för ett lokalt friluftsråd med adjungerad specialkompetens. Olika samverkanforum, organiserade möten och lotsmöten kan bidra till bättre samordning och insatser.
- Ansvarsfördelning inom kommunen för utveckling av friluftsliv och skötseln av friluftsområden.

[13] www.umea.se/tillganglighet
[14] Mål 2 och 6, nationellt mätbart mål: *Starkt engagemang och samverkan* samt *Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling.* Naturvårdsverket.se
[15] www.umea.se/landsbygd

- Framtagande av handlingsplan med prioriterade åtgärder för respektive verksamhet/förvaltning, bland annat ta vidare frågan om utvecklingen av Umeälvens delta med ett naturcentrum vid Tuvan och utvecklingen av Norrbyskär.
- Kommunen ska skapa förutsättningar för lokala initiativ inom besöksnäringen och utveckla samarbetet med länsstyrelsen och andra myndigheter, företag, rennäringen och föreningar.
- Engagemang i samarbeten som Landsbygdsutvecklingsrådet, Biosfärområde Vindelälven Juhttátahkka och Region Västerbotten är viktigt för fortsatt utveckling.

Fokusområde: Öka kunskapen om allemansrätten[16]

Allemansrätten är en förutsättning för att alla kan vistas fritt i den svenska naturen. Utgångspunkten är respekt och ansvar för såväl naturen som markägare och andra användare av marken – olika platser och tidpunkter avgör vad du kan eller inte kan göra. Tillsammans är det vårt gemensamma ansvar att värna denna gamla sedvana med omtanke och dess budskap – inte störa inte förstöra. För att öka den allmänna kunskapen och förståelsen är det därför viktig att informera om allemansrättens innebörd liksom de rättigheter och skyldigheter den medför**.** Allemansrätten är ingen lag, däremot omges allemansrätten av lagar och regler som sätter gränser för vad som är tillåtet.[17]

HUR

Kommunen bör sprida information om allemansrätten via olika forum, exempelvis kommunwebben med länkar till Naturvårdsverket. Särskild kunskapsspridning bör riktas till för- och grundskola samt nysvenskar, i samverkan med SFI, Naturskolan och andra utbildningsorgan.

Besökare i naturen ska få tydlig information om relevanta regler genom informationstavlor, hemsidor och online kartor.

Fokusområde: Öka tillgången till natur för friluftsliv [18]

Umeå kommunen växer – då är det viktigt att säkerställa tillgången till naturområden för friluftsliv. Kommunen äger och förvaltar en stor del av den tätorts- och bostadsnära naturen

[16] Mål 3, nationellt mätbart mål: *Allemansrätten*. Naturvårdsverket.se
[17] https://www.naturvardsverket.se/amnasomraden/allemanratten
[18] Mål 4 och 5, nationellt mätbart mål: *Tillgång till natur för friluftsliv* samt *Attraktiv tätortsnära natur.* Naturvårdsverket.se

vilket ger möjlighet att bevara och värna om viktiga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. Tillgången till attraktiv tätortsnära natur är en viktig del av en hållbar utveckling, vilket lyfts i Agenda 2030[19] och Strategin för levande städer[20].

Utövandet av friluftsliv avtar med avståndet till naturen, och eftersom en stor del av friluftsliv utövas till vardags är närhet och tillgänglighet med aktiva färdsätt till parker, rekreations- och friluftsområden avgörande. Detta är särskilt viktigt för äldre, barn och personer med funktionsnedsättning, som kan ha det svårare med att ta sig till mer avlägsna naturområden. Därför bör små grönområden bevaras och hållas tillgängliga med aktiva färdsätt som gång, cykel och rörelsehjälpmedel, utan att det kräver långa transporter.

Utbudet av olika typer av leder utgör en viktig del för besökare och besöksnäring. Väl underhållna leder ökar den turistiska potentialen och kommunikationer till och från leder skapar goda förutsättningar för naturturism.

Översiktsplanen betonar vikten av att utveckla friluftsliv, rekreations- och utflyktsmål genom ökad tillgänglighet till Umeälvslandskapet, Röbäcksberget, Nydala-, Kulla- och Tavelsjöområdet.

Det är avgörande att kommunen har ett aktuellt kunskapsunderlag om natur- och friluftsområden, vilket bör uppdateras kontinuerligt. Dessutom behöver etablerade modeller finnas för att hantera eventuella målkonflikter mellan olika intressen. En kartläggning av kommunens friluftsområden har genomförts och sammanställts, vilket har resulterat i ett material med översiktliga beskrivningar av områdenas värden (Bilaga 1).

Vid detaljplanering bör Umeå kommun prioritera rekreations- och friluftsområden genom att planera för rekreationsområden (R-områden) samt allmän platsmark (parkmark). R-områden, som fritidsförvaltningen har rådighet över, kan över tid nyttjas och utvecklas till frilufts- och rekreationsanläggningar. Eftersom allmän platsmark har begränsningar i förändrade användningsområde, är det viktigt att noggrant värdera och planera dessa områden.

[19] FN:s Globala mål antogs av världens ledare 2015. Målen ska bidra till en socialt, ekonomiskt och miljömässigt hållbar utveckling och vara uppnådda till år 2030 i världens alla länder.

[20] I strategin för Levande städer presenterar regeringen sin samlade politik för hållbar stadsutveckling. Det är Sveriges första nationella stadsutvecklingsstrategi. Strategin fokuserar på mål för hållbara städer liksom politik för i huvudsak städernas transporter och grönska samt innovativt och hållbart byggande. https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2018/05/kortversion-av-strategi-for-levande-stader/

HUR

Kommunen bör sträva efter att säkerställa prioriterade naturområden, bland annat genom att upprätta avtal med markägare, samt överväga bildande av naturreservat och/eller i översiktsplaner peka ut gröna områden av särskild vikt.

För att trygga friluftsliv och skydda naturvärden fram till 2030 samt i kommunens fortsatta utveckling, bör fler friluftsområden planeras och utvecklas. Att värna och successivt utveckla den gröna infrastrukturen kring staden kan bidra till att stärka natur- och friluftsvärden samt skapa samspel med stadens bebyggelseutveckling.

Det är även viktigt att integrera frilufts- och rekreationsområden i detaljplaner för att möta framtida behov av offentliga miljöer och anläggningar. Över tid kan dessa nyttjas och utvecklas som frilufts- och rekreationsanläggningar för att möta framtida behov av offentliga miljöer och anläggningar.

Vid detaljplanering bör särskild hänsyn tas till att bevara och utveckla naturområden nära bostäder, så att de långsiktigt kan bidra till rekreation, turism och ett aktivt friluftsliv. Även naturområden som används av förskolor och skolor bör värnas och utvecklas för att främja barns och ungas utevistelse, lärande och naturkontakt.

Fokusområde: Förstärka skyddet för skyddade områden [21]

Områden som har särskilt stor betydelse för djur, växter och människor kan behöva skyddas av lagen. Skyddade områden är exempelvis naturreservat, vattenskyddsområden, djur- och växtskyddsområden och Natura 2000. Kommunen kan inte bilda men däremot genomföra skötselåtgärder inom Natura-2000 områdena för att gynna friluftslivet, så länge de inte är i konflikt med bevarandemålen. Kommunen kan ingå naturvårdsavtal för områden som förutom att bevara naturvärden också har värden för friluftsliv.

I översiktsplanen finns det utpekat både skyddad natur som naturreservat och skyddsvärd natur med potential att utvecklas till rekreationsområden. Natura 2000 områden, särskilt Umeälvens delta och slätter i stadens närhet är viktiga resurser för rekreation.[22]

Skyddade områden, inklusive naturreservat, spelar en central roll för både friluftsliv och naturturism. Naturreservatens regler ska inte begränsa, utan snarare välkomna friluftslivet. Många reservat har leder, vindskydd, eldstäder, markerade stigar och information för att underlätta tillgången till naturen.

[21] Mål 7, nationellt mätbart mål: *Skyddande områden som resurs till friluftslivet*. Naturvårdsverket.se
[22] Översiktsplan Umeå kommun. www.umea.se/oversiktsplan

Tuvan i Umeälvsdeltat har identifierats som ett utvecklingsområde för ett framtida naturcentrum. En förstudie bekräftar platsens lämplighet för kort- och långsiktiga etableringar.[23]

HUR

Kommunen, i samverkan med Länsstyrelsen, ser ett naturcentrum på Tuvan som en del av utvecklingen av Umeälvsdeltat och hållbar platsutveckling.

För att stärka tillgänglighet och marknadsföring är det viktigt att kartlägga skyddade områden och identifiera eventuella brister på anläggningsunderhåll och tillgänglighet.

Kommunen ska ha ett gott ansvarstagande om grönområden med höga värden, exempelvis för det som anges som skyddsvärd natur, genom utpekande i översiktsplan och vid behov säkerställa dessa viktiga värden med skötsel-/mångbruksplaner.

Där det är lämpligt ska naturreservat ha en uppdaterad skötselplan som säkerställer bevarande och utveckling av natur-, kultur- och friluftsvärden. Arbetet med att stärka skydd, tillgänglighet och hållbar förvaltning av naturmiljöer ska fortsätta.

Fokusområde: Möjligheten till friluftsliv för unga [24]

Tillgänglighet till och förståelse för naturen är en naturlig del av förskolans och skolans undervisning utifrån det lagstadgade uppdraget i skollag och läroplaner.

Utomhuspedagogik stärker inlärning, koncentrationsförmåga och kreativitet genom att aktivera kroppen, sinnena och känslorna. Barn som känner en koppling till naturen har dessutom större benägenhet att värna om den.

Naturskolan ger stöd och är ett komplement till den undervisning som bedrivs, stödjer pedagoger och erbjuder utomhuspedagogik för elever.

Initiativet Håll Sverige Rent samarbetar med skolor i Umeå för att öka miljömedvetenhet. Dessutom är många av kommunens förskolor och skolor certifierade med Grön Flagg, en del av det internationella Eco-Schools nätverket.[25]

[23] Diariedokument: FN-2014/00283-2 Förstudie Naturcentrum Tuvan.
[24] Mål 8, nationellt mätbart mål: *Ett rikt friluftsliv i skolan.* Naturvårdsverket.se
[25] Grön flagg (Eco-Schools) är en certifiering för skolor som jobbar med hållbar utveckling utifrån barns idéer. Den drivs av Håll Sverige Rent.

HUR

Skola och förskola arbetar utifrån läroplanen med att aktivt väcka barnens och elevernas intresse för och förståelse av naturen.

Vårdnadshavare ska få ökad insikt i värdet av naturliga skolgårdsmiljöer.

Tillsammans med naturskolan fortsätter skolor och förskolor sitt aktiva arbete med att väcka barns intresse för och förståelse av naturen.

Vårdnadshavare ska få ökad insikt om värdet av barnens vistelse i naturen samt de möjligheter och utmaningar som naturliga skolgårdsmiljöer kan erbjuda.

Vid planering och etablering av nya skolor beaktas närhet till detaljplanelagd natur för att främja utomhuspedagogik och rekreation. Även vid utformning-och renovering av förskole- och skolgårdsmiljöer ska inslag av naturmark prioriteras i detta avseende.

Fokusområde: Förstärkt samverkan mellan strategiskt friluftslivsarbete och strategiskt folkhälsoarbete i kommunen [26]

Att vistas i naturen och delta i friluftsliv har många positiva effekter på folkhälsan. Förutom att främja fysisk aktivitet skapar friluftsliv även möjligheter till social samvaro i en avkopplande miljö.

Umeå kommun arbetar utifrån de nationella folkhälsomålen, där det övergripande målet är att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Ett av delmålen fokuserar på fysisk aktivitet. Därför ska det i Umeå kommun finnas goda möjligheter till friluftsliv och fysisk aktivitet för alla, oavsett ålder och livssituation.[27]

Friluftsliv, folkhälsa och rörelserikedom hänger tätt samman. Rörelserikedom handlar om att skapa förutsättningar, motivation och förmåga till livslång fysisk aktivitet genom självförtroende, kunskap och rörelseglädje. Naturen och offentliga skolgårds- och parkmiljöer är en utmärkt resurs för detta och bör användas för att främja aktivitet i alla åldrar.

HUR

Friluftsfrågor och hälsofrämjande aktiviteter bör kontinuerligt lyftas i Umeå kommuns Hållbarhetsutskott (KSHU) och det Regionala Folkhälsonätverket i Västerbotten. Det stärker

[26] Mål 9, nationellt mätbart mål: *Friluftsliv för god folkhälsa*. Naturvårdsverket.se
[27] Folkhälsan i Umeå kommun. Årsrapport 2019. www.umea.se

samverkan, främjar fysisk och mental hälsa, möjliggör erfarenhetsutbyte och kan bidra till bättre resurser och planering för tillgängliga natur- och rekreationsmiljöer

Ökad samverkan mellan kommunala verksamheter och det lokala föreningslivet kan skapa rörelserika offentliga miljöer.

Områden bör etableras där aktiviteter inte är "styrda" eller arrangerade, utan inbjuder till spontan lek och aktivitet likväl stillhet och naturupplevelse.

Korta och fysiskt tillgängliga promenad-/vandringsleder bör tillskapas i attraktiva bostadsnära skogar, om möjligt för sommar- och vinterbruk.

Fokusområde: Öka kunskapen om friluftsliv hos allmänheten [28]

Umeå kommun har en viktig roll i att stödja människors möjlighet till friluftsliv och stimulera till vistelse i naturen.

Kommunen ansvarar för samhällsplanering, förvaltar stora markområden som är värdefulla för friluftslivet, natur- och kulturturism och är huvudman för skola och förskola. Hög kompetens kring frågor som rör friluftsliv inom kommunala förvaltningar är därför av stor vikt liksom att beslut grundar sig på lokal kunskap och erfarenhet liksom etablerad forskning.

Umeå kommun ska ha hög kompetens kring frågor som berör friluftsliv och verka för att kunskap sprids till allmänhet och friluftslivets aktörer.

HUR

Utveckla kunskap och mervärde kring friluftsliv, natur- och kulturturism i kommunen genom omvärldsbevakning, uppföljning och utvärdering.

Kommunen ska marknadsföra och synliggöra utomhusupplevelser kopplade till rörelse, friluftsliv och folkhälsa för att inspirera och nå en bred målgrupp samt uppmärksamma goda exempel och kommunicera insatser inom området.

Länsstyrelsen är en samverkanspartner och resurs för kommunen som vägledare. De bjuder årligen in till friluftslivsforum, konferenser och utbildningar på regional och nationell nivå.

[28] Mål 10, nationellt mätbart mål: *God kunskap om friluftslivet*. Naturvårdsverket.se

4. Genomförande av programmet

Ansvarsfördelning

På regional nivå ansvarar Länsstyrelsen för att bevaka riksintressen, mellankommunala frågor samt hälsa och säkerhet i samband med kommunal planering.

Länsstyrelsen har även ett ansvar för att skydda naturområden enligt 7 kap. miljöbalken. Detta inkluderar att bilda och förvalta naturreservat för att säkerställa tillgången till områden för friluftsliv.

På kommunal nivå ansvarar kommunfullmäktige och kommunstyrelsen för att säkerställa att målen för friluftslivet uppnås. Inom den kommunala förvaltningen hanteras friluftsfrågor av flera nämnder genom dess verksamhets-/ansvarsområden:

Byggnadsnämnden (stadsbyggnadsförvaltningen): Ansvarar för bygglov, detaljplanering samt miljö- och hälsoskyddsfrågor kopplade till fysisk planering i Umeå.

Fritidsnämnden (fritidsförvaltningen): Ansvarar för förvaltningen av kommunala friluftsanläggningar och främjar föreningslivets anläggningar. Samordnar friluftsprogrammet och är tillika sammankallande för planering av ett lokalt friluftsråd.

För- och grundskolenämnden samt **gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden (utbildning):** Utgår från förskolans och skolans styrdokument i undervisningen av friluftsliv och utevistelse.

Kommunstyrelsen (Mark och exploatering): Ansvarar för förvaltningen av kommunens markområden som inte ligger under Gator och parker eller fritidsförvaltningens ansvar.

Kommunstyrelsen (Strategisk utveckling): Ansvarar för den övergripande planeringen av friluftsområden och grönstruktur samt frågor kring tillgänglighet, folkhälsa och landsbygdsutveckling.

Kommunstyrelsen (Näringsliv): Näringsliv och platsutveckling är Umeå kommuns operativa och strategiska organ för näringslivsutveckling och tillväxt.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden (Miljö- och hälsoskydd): Arbetar med naturvårdsplanering samt tillsyn enligt miljöbalken, inklusive tillsyn av kommunala naturreservat.

Tekniska nämnden (Gator och parker): Ansvarar för förvaltningen av natur- och parkområden inom detaljplanelagda områden för att främja friluftsliv och rekreation.

Förutom dessa nämnder bidrar även andra kommunala verksamheter till friluftslivet samt destinations- och platsutveckling. Genom samverkan säkerställs en hållbar och tillgänglig

utveckling som uppfyller medborgarnas, föreningslivets och andra intressenters förväntningar samt främjar friluftslivets fortsatta positiva utveckling i kommunen.

Konkretisering av åtgärder

För att programmet ska ha effekt är det avgörande att alla nämnder prioriterar kommunens utpekade fokusområden samt har en tydlig förståelse för hur intentionerna i friluftsprogrammet ska uppnås. Det skapar förutsättningar för en samordnad och långsiktigt hållbar utveckling av friluftslivet i kommunen.

I det fortsatta arbetet med programmets fokusområden behöver åtgärder, strategier och prioriteringar bli mer konkreta. Varje nämnd ansvarar för att utveckla och genomföra sina fokusområden inom den ordinarie planeringen. Det kan göras i verksamhetsplan och budget eller i en separat plan, till exempel en handlingsplan eller åtgärdsplan. Stöd för detta kan exempelvis tas genom framtagna åtgärds/tjänstepersonsförslag.[29]

Genomförandet av friluftsprogrammet ställer höga krav på samverkan mellan nämnder och andra kommunala verksamheter eftersom de berör flera verksamheters intressen och ansvarsområden.

Fritidsförvaltningen initierar och blir inledningsvis sammankallande för planering av en kommunal samverkansform, lokalt friluftsråd.

5. Uppföljning av programmet

Fritidsnämnden har ett ledande sammanhållande ansvar för att programmet genomförs och följs upp. Programmet och dess genomförande och effekter kommer följas upp vartannat år samt vi programmets slut.

Uppföljningen sker dels inom ramen för kommunens riktlinjer för aktiverande styrning, dels genom en separat process på verksamhetsnivå där fritidsnämnden ansvarar för att hålla ihop uppföljning och utvärdering av programmet som helhet.

[29] Genomförd workshop på tjänstepersonnivå resulterade i åtgärdsförslag till resp. fokusområde. En handling som kan arbetas vidare med. (2024)

6. Andra styrande kommunala dokument och program med beröring på friluftsliv

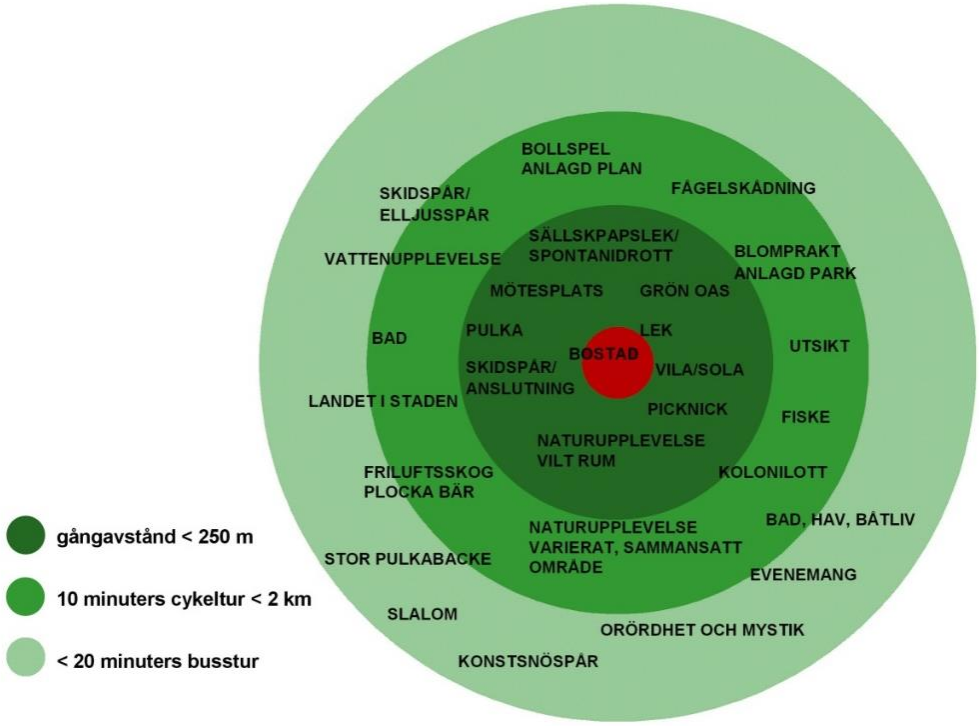
Översiktsplan

Översiktsplanen med fördjupningar utgör grunden för all planering av byggande samt långsiktig mark- och vattenanvändning i Umeå kommun. När det gäller friluftsliv är målsättningen att:

- Bevara och utveckla de unika möjligheterna till ett brett utbud av friluftsaktiviteter. Inom 250 meter från bostaden ska det finnas parker eller grönområden som erbjuder lek, motion, tillgång till mindre vilda miljöer, såsom stadsdelsskogar eller blomrikängar.
- Större park- och naturområden med varierat innehåll, som ger möjlighet till friluftsaktiviteter och upplevelser året om, ska vara tillgängliga inom en kortare cykeltur eller en längre promenad, det vill säga inom 2 kilometer.
- Skogsområden med höga sociala värden bör skötas på ett sätt som bevarar rekreations-, natur- och friluftsvärden.
- I översiktsplanen identifieras större strövområden med möjlighet till friluftsaktiviteter i naturliga miljöer, inklusive badstränder samt leder och stråk för rekreation. Särskilt fokus har lagts på älvslandskapet, kusten och landsbygderna. Värdefulla kustmiljöer som del i Umeås attraktionskraft som gör att många dras hit. Besökare söker sig hit för att bada, fiska, fågelskåda, åka båt eller bara njuta av havet.

För Umeå tätort har 18 rekreationsområden pekats ut, där områdesvisa riktlinjer har tagits fram för att stärka friluftslivet. Inom dessa områden bör åtgärder som kan få en negativ påverkan på friluftsvärdena undvikas.[30]

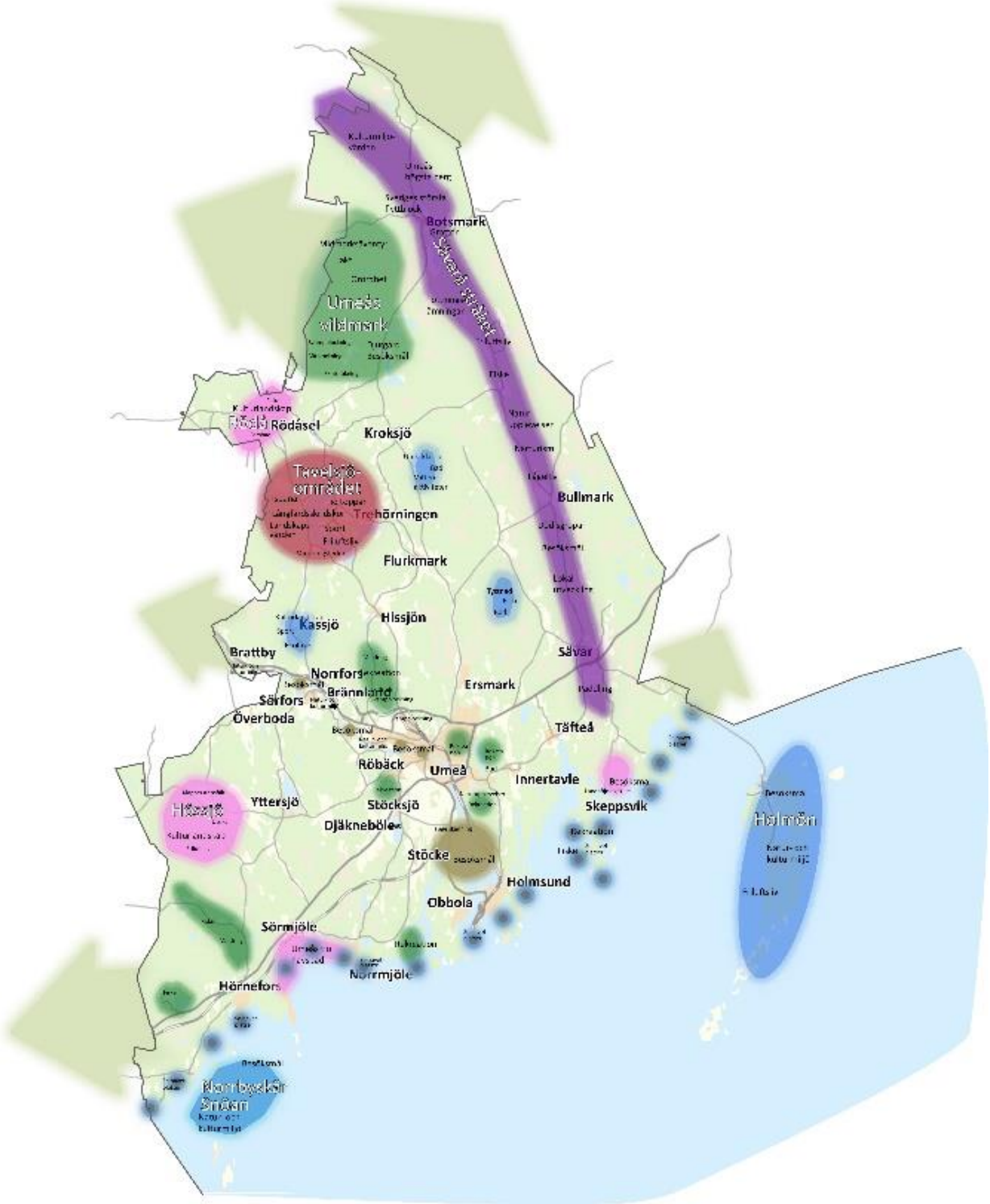
[30] Översiktsplan Umeå kommun. www.umea.se/oversiktsplan

Målbild för gröna upplevelsevärden (ur Översiktsplan för Umeå). Måltavlan illustrerar den mångfald av aktiviteter och upplevelser som bör finnas inom räckhåll från bostaden. Sammansättningen av aktiviteter och upplevelser varierar i olika delar av staden, men mångfald ska alltid eftersträvas.

Den gröna strukturen runt staden bygger på tätortsnära rekreationsområden, gröna korridorer, ett antal stråk längs älv och bäckar. Därtill finns ett mer finmaskigt nät med parker och gröna oaser. Längs den gröna korridor som omfamnar staden erbjuds en rad möjligheter för rekreation och livskvalitet.

Kommunen har en bredd av resurser för utveckling över hela kommunens yta. De varierade miljöerna med älvar, lång kuststräcka, öar, sjöar och berg samt fantastiska naturmiljöer knutna till skogs- och odlingslandskap erbjuder livsmiljöer och möjlighet till besöksmålsutveckling för dagens och morgondagens boende och besökare.

Kartläggning och klassning av friluftsområden i Umeå kommun

Fritidsförvaltningen har kartlagt friluft- och rekreationsområden. Dokumentationen tydliggör de specifika ställningstaganden som gjorts under kartläggningen och innehåller kortfattade beskrivningar av friluft- och rekreationsområden samt deras användning, baserat på tillgänglig information.

Kartläggningen utgår till stor del från underlag i översiktsplaner och fördjupningar för att säkerställa samstämmighet med övrig planering.

För att få en bredare förståelse för hur friluftsområden används har föreningar och organisationer, som erhållit kommunala driftsbidrag för friluftsanläggningar eller badplatser, fått möjlighet att ange vilka områden de nyttjar, i vilken omfattning och för vilket ändamål.

Parkprogram

För att stadens gröna ytor ska utvecklas på ett önskvärt och enhetligt sätt finns Umeå kommuns parkprogram. Programmet målar upp önskvärda egenskaper och funktioner för stadens grönområden. Likt översiktsplanedelen *Fördjupning för Umeå* poängteras vikten av att skapa tillgängliga och bostadsnära grönområden.

Utöver det så framhålls även värdet av att grönområdena har varierande kvaliteter och funktioner för att öka deras attraktivitet och göra de mer flexibla för olika gruppers behov.

Här är det även aktuellt att grönytorna närmast bostaden fyller vardagsbehoven av till exempel avkoppling, platser för lek och mötesplatser. Samtidigt som det en bit från bostaden bör finnas större grönområden för motionsaktiviteter, äventyr och friluftsliv.

Genom att skapa en tillgänglig och varierande grönska i staden ges flera fördelar. Målet med parkprogrammet är därför att ta fram principer för hur Umeås närmiljöer ska utvecklas och kopplas samman. En viktig del av parkprogrammet handlar även om att identifiera grönområden som inte fyller dess fulla funktion samt att identifiera svaga gröna samband i staden. Detta görs i syftet att kunna stärka och tillgängliggöra sambanden i framtida planering.

Riktlinjer för lekmiljöer och skogen

I arbetet med stadens gröna miljöer så har ett antal **riktlinjer för lekmiljöer och skogar** tagits fram.

Riktlinjer för lekplatser och lekmiljöer – I takt med att Umeå växer och förändras så bör det säkerställas att det finns olika lekmiljöer för stadens barn. Lekmiljöerna behöver nödvändigtvis inte vara iordningställda utan kan finnas i exempelvis ett naturområde.

Gemensamt för lekmiljöerna är dock att de bör finnas inom en räckvidd på 250 meter från bostaden och att det även ska gå att ta sig till miljöerna på ett trafiksäkert sätt. Inom 500 meter från bostaden bör det även finnas en större stadsdelslekplats.

Lekmiljöerna i Umeå ska utformas till attraktiva mötesplatser för både barn och vuxna. Det är viktigt att lekmiljöerna upplevs inkluderande, ger motoriska utmaningar, har lekvärden året runt och även har lekvänliga omgivningar.

Riktlinjer för stadsnära/bebyggelsenära skogar – En bra skogsmiljö nära människors bostad erbjuder direkt tillgång till friluftsliv och rekreation som främjar välbefinnande och hälsa. Skogen är en källa till positiva naturupplevelser och skapar en medvetenhet om kretslopp och naturbruk. Bebyggelsenära skogar är ett komplement till anlagda parkytor och de aktiviteter som erbjuds där.

Några av målen med bebyggelsenära skogar är att skapa en grön och vacker plats för alla att se och uppleva. Skogen bör även ha en variation av träd i olika åldrar och storlekar och främja sociala, biologiska och kulturella värden över tid.

Det är viktigt att skogar i olika åldrar sparas och görs tillgängliga samt att det finns möjlighet att uppleva äldre, orörd skog som undantas från skogsbruk.

Umeås lokala miljömål

Umeås lokala miljömål förtydligar vad som är särskilt viktigt lokalt i Umeå utöver de nationella och regionala miljömålen.

Ett av målområdena handlar om att bevara och tillgängliggöra natur- och rekreationsområden**.** Det definierade målet är att *“Senast 2040 sköts alla utpekade natur- och rekreationsområden efter en mångbruksplan så att deras värden bevaras och tillgängliggörs.”*

I en mångbruksplan finns ambitionen att på ett samlat sätt beskriva och planera för alla de skilda former av markanvändning, exempelvis friluftsliv, naturvård, virkesproduktion, rekreation, som olika intressegrupper och andra gör anspråk på.[31]

Ett annat område som kopplar till friluftsliv handlar om grönområden med god social och ekologisk funktion. Målet är att “*år 2025 ska gröna stråk och områden vara utvecklade i*

[31] Umeås lokala miljömål, 2020, s. 16

Friluftsprogram 2026–2030

Umeås tätorter med nya och befintliga parker och gröna offentliga rum för alla, vilket säkerställer god social och ekologisk funktion i staden”.

Cykeltrafikprogram

Cykeltrafikprogrammet visar hur kommunen ska förbättra situationen för Umeås cyklister. Programmet omfattar hela kommunen och fokuserar på kommunens infrastruktur.

Ett av målen i programmet kopplar till Umeå kommuns folkhälsomål. Att ta sig fram i naturen på cykel är ett utmärkt sätt att främja folkhälsan och det har en stark anknytning till friluftslivet.

Kollektivtrafikprogrammet

Kollektivtrafikprogrammet beskriver hur Umeå kommun ska planera och arbeta för att kollektivtrafiken ska kunna möta befolkningstillväxten, utgöra en större andel av det totala resandet samt göra vardagen enklare för alla resenärer.

Kollektivtrafiken är en tillgång för friluftslivet då det kan möjliggöra resor till och från friluftsområde och bostad. Därmed blir det enklare att ta sig ut till frilufts- och rekreationsområden i och utanför Umeå tätort.

Föreskrifter och skötselplaner för naturreservat

Umeå kommun ansvarar för två naturreservat, Strömbäck-Kont och Grössjön. Alla naturreservat har föreskrifter och en skötselplan som är beslutade av fullmäktige.

Program för tillgänglighet i Umeå kommun 2018–2030

Program för tillgänglighet i Umeå kommun med fokusområdet *Fysisk miljö* och specifikt Plan för etapp 2, där målet med tillgänglig fysisk miljö är att möjliggöra för alla invånare att vara delaktiga på lika villkor, att kunna välja bostad, skola, utbildning, arbete, fritidsaktiviteter och så vidare. För att möjliggöra det måste miljöerna ha en grundläggande tillgänglighet under alla årstider. Det gäller publika byggnader och lokaler, bostäder och arbetsplatser. Det gäller även allmänna platser och anläggningar som till exempel gator, torg, parker, idrottsanläggningar, bibliotek, lekplatser och friluftsområden.

Umeå kommuns landsbygdsprogram

Programmet visar hur kommunen ska jobba med landsbygdsutveckling för att nå kommunens landsbygdsmål. Fokus ligger på områden där kommunen har rådighet eller kan

bidra stöttande. Utgångspunkten är att landsbygdsutveckling skapas tillsammans och att ingen aktör har ensam rådighet. Trepartnerskapet mellan ideell, privat och offentlig sektor utgör själva arbetsmodellen för landsbygdsutveckling.

Grönstrukturprogram, under framtagande

Programmet är tänkt att bli en kommunövergripande handlingsplan som samlar kunskap och föreslår åtgärder för att stödja Umeås hållbara tillväxt. Programmet främjar välplanerade, mångfunktionella grönområden som erbjuder kostnadseffektiva och hållbara lösningar för utmaningar kopplade till stadsutveckling, klimat och folkhälsa.

En central utmaning är att grönytor minskar i takt med stadsförtätningen, samtidigt som de ska fylla allt fler funktioner. För att undvika målkonflikter i markanvändningen krävs goda underlag för planering och förvaltning.

Grönstrukturprogrammet stärker samordningen mellan förvaltningar och aktörer, och tydliggör grönområdenas funktioner, ekosystemtjänster och värden. Det hjälper till att identifiera vad som bör bevaras och utvecklas, vilket möjliggör smarta avvägningar och mångfunktionella lösningar.

Programmet fungerar både som kunskapsunderlag och strategiskt dokument, med konkreta förslag för hur grönstrukturens värden kan integreras i planering, byggande och förvaltning – för att uppnå översiktsplanen och de lokala miljömålen.

Medverkande

Ansvarig nämnd

Fritidsnämnden

Styrgrupp

Fritidsförvaltningen:
Stefan Hildingsson, fritidsdirektör
Anders Linder, verksamhetschef driftenheten

Arbetsgrupp

Fritidsförvaltningen:
Thomas Savilahti, lokal- och anläggningsstrateg, fritidskonsulent
Erik Spade, fiskekonsulent
Patrik Wivstad, fritidskonsulent
Elisabeth Lundman, enhetschef driftenheten
Oskar Östlin, fiskekonsulent

Expertstöd

Gator och parker: Isabelle Forsberg, landskapsarkitekt
Strategisk utveckling: Pernilla Helmersson, samhällsplanerare
Miljö- och hälsoskydd: Doris Grellmann, naturvårdare
Mark och exploatering: Jenny Vindegard, mark- och exploateringsingenjör

Övrigt medverkande från

Länsstyrelsen Västerbotten
Utbildning, för-, grund- och gymnasieskola
Naturskolan
Näringsliv
Visit Umeå

Bilagor

Bilaga 1: Kartläggning av friluftsområden – exempel, utdrag från digital databas.

Bilaga 2: Naturvårdsverkets friluftsmål

Bilaga 1: Kartläggning av friluftsområden i Umeå kommun

Visualisering och dokumentation

Resultatet av kartläggningen dokumenteras och visualiseras på ett sätt som lämpar sig för den kommunala planeringen och för andra centrala aktörer, där det framgår vilka specifika ställningstaganden som gjorts under kartläggningen. Dokumentationen innehåller kortfattade beskrivningar av de områden som kartlagts och hur de används, utifrån den informations som finns att tillgå. Det bör noteras att inga inventeringar eller fältbesök av utpekade områden har genomförts under kartläggningen. Där detta sker ökar precisionen i kartläggningen. Eftersom arbetet med kartläggningen av friluftsområden ska ses som en iterativ process är det möjligt att komplettera underlagen inför nästkommande uppdatering av kartläggningen.

Underlag och värdering

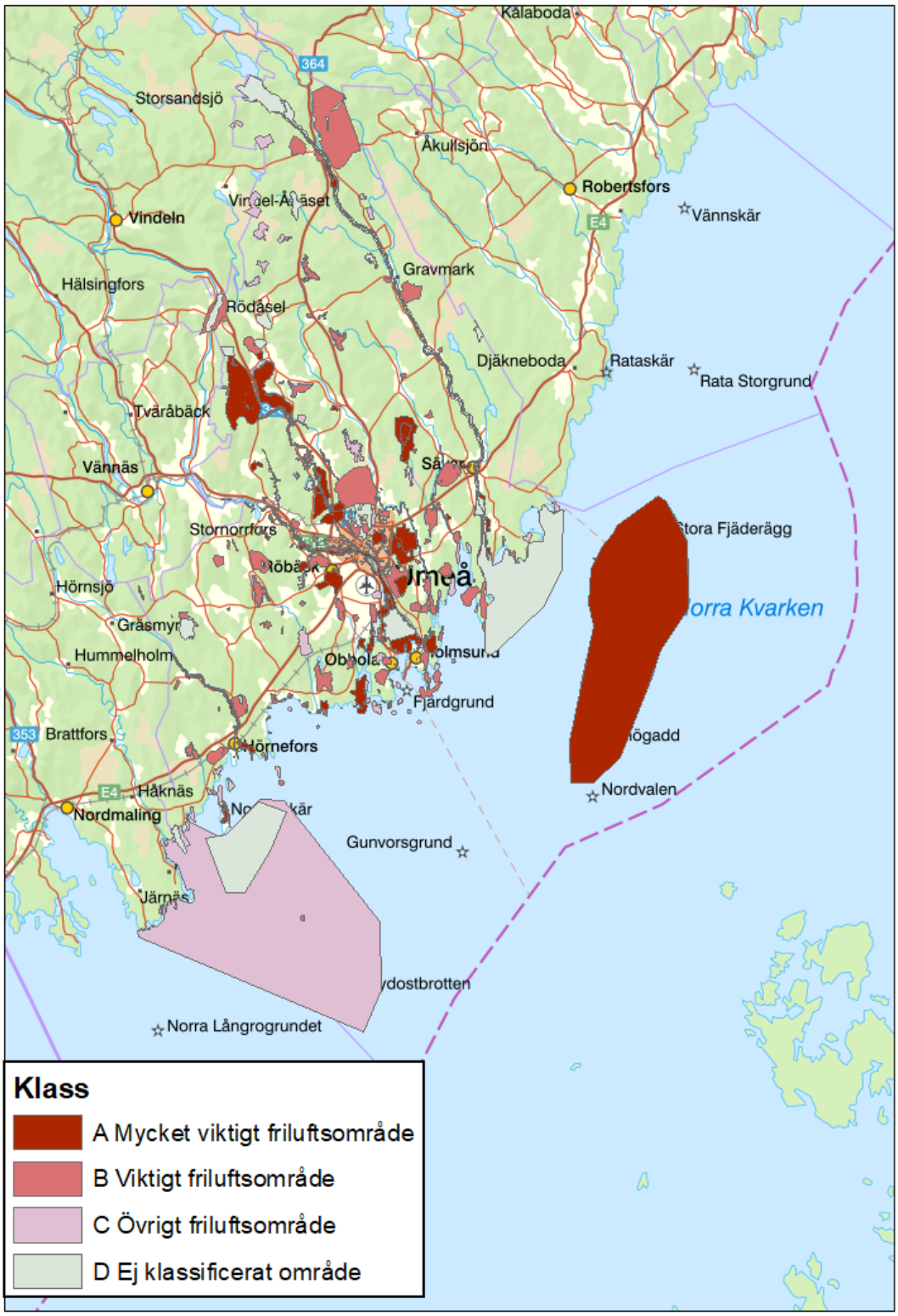
Kartläggningen baseras i stor utsträckning på underlag hämtat bland annat från översiktsplan med dess fördjupningar. Detta både för att begränsa arbetsinsatsen och för att kartläggningen ska få en samstämmighet med övrig planering. För att samla in ytterligare kunskap om hur olika friluftsområden i kommunen används har föreningar och organisationer som bland annat är anslutna till svenskt friluftsliv och föreningar som har driftsbidrag till friluftsgård/anläggning och badplatser getts möjligheten att ange vilka områden de nyttjar samt i vilken utsträckning och för vilket ändamål.

Majoriteten av värderingskriterierna är av kvalitativ typ och att bedömningen av dessa bör sättas i relation till övriga områden som ingår i den aktuella kartläggningen. Vad som exempelvis utgör hög brukarfrekvens eller måttligt symbolvärde kan variera mellan olika kommuner och områden i landet på grund av deras olika förutsättningar. Det finns alltså inte någon fastställd kvantitativ gräns för flertalet kriterier, utan de värderas utifrån lokala förutsättningar. Alla kriterier behöver inte användas för alla områden, utan bara de som är relevanta. Minst sju värderingskriterier behövs för att kunna klassificera ett område (värderingskriterierna 1–7).

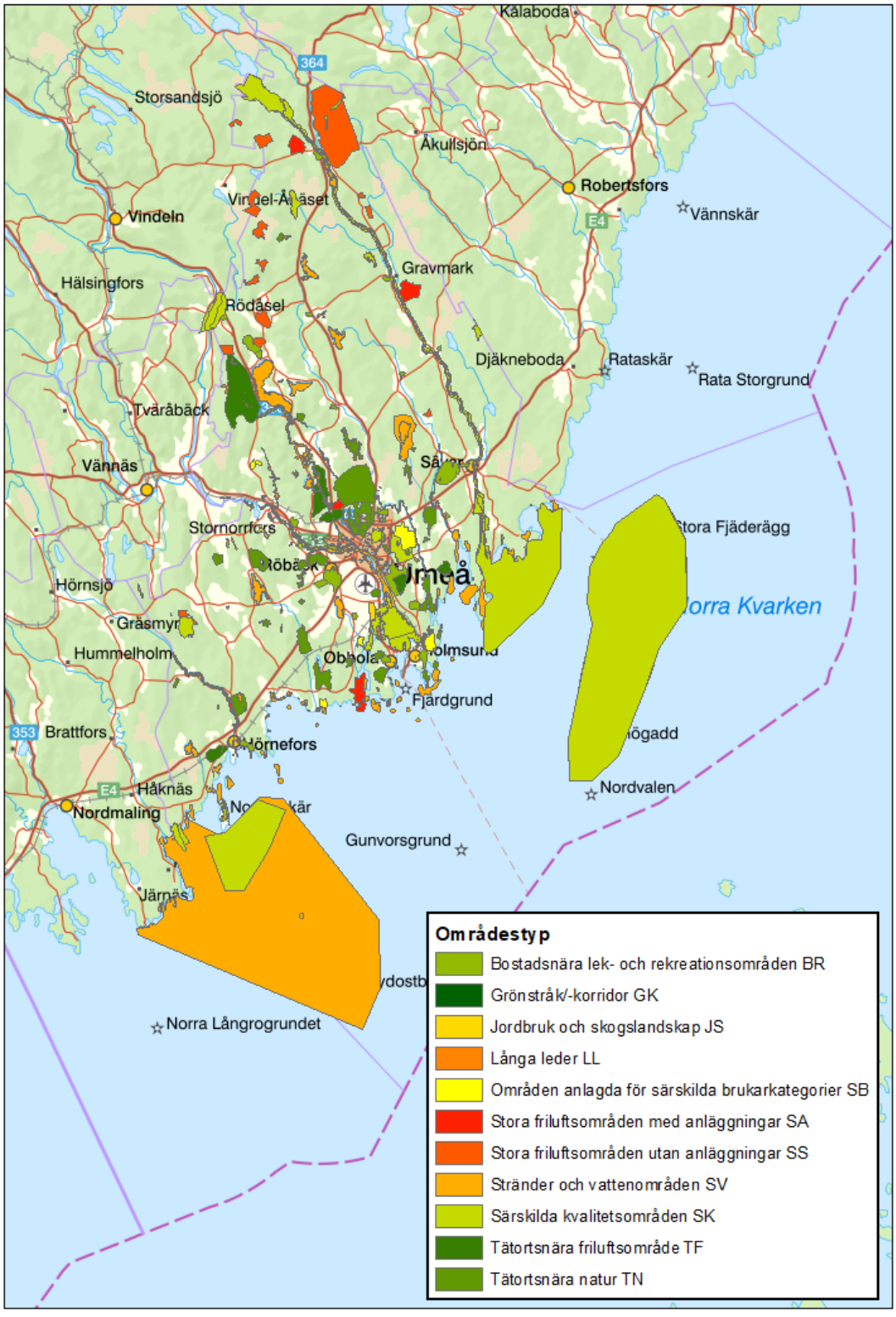
Det ska noteras att all kartläggningen av friluftsområdena är en ögonblicksbild och tar ingen hänsyn till framtida markanvändning eller andra intressen. Detta är helt i linje med Naturvårdsverkets rekommendation. Alla områden och dess gränser ska bara tillgodose friluftslivets intressen och helt bortse från andra gränser som till exempel fastighetsgränser.

Friluftsprogram 2026–2030

Bildexempel på friluftsområden och dess klassning av olika områdestyper:

Friluftsprogram 2026–2030

Bilaga 2: Naturvårdsverkets tio friluftsmål[32]

Mål 1. Tillgång till natur för alla

Ett mål för friluftslivspolitiken bör vara tillgänglig natur för alla. Detta bör innebära: Möjligheten att vistas i och njuta av natur och kulturlandskapet är stor och människors olika behov är tillgodosedda. Områden med god tillgänglighet finns utpekade, är kända och uppskattade och förvaltas långsiktigt. Tillgänglighet har hög prioritet inom planering, information och förvaltning av natur- och kulturlandskapet samt andra områden av betydelse för friluftslivet.

Mål 2. Starkt engagemang och samverkan

Ett mål för friluftslivspolitiken bör främja ett starkt engagemang och samverkan där ideellt engagemang står i centrum. Organisationerna bör i högre grad än idag samverka vilket kan bidra till att fler människor oftare ägnar sig åt friluftsliv. Det bör även finnas etablerade strukturer för dialog och samordning av friluftslivet både lokalt, regionalt och nationellt.

Mål 3. Allemansrätten

Allemansrätten är grunden för friluftslivet. Det innebär att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.

Mål 4. Tillgång till natur för friluftsliv

Allemansrätten är grunden för friluftslivet. Det innebär att allemansrätten värnas och allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten.

Mål 5. Attraktiv tätortsnära natur

Det bör finnas attraktiv tätortsnära natur för friluftslivet, vilket innebär att befolkningen och besökare har tillgång till grönområden och tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden.

Mål 6. Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

En hållbar landsbygdsutveckling och regional tillväxt är viktiga mål, där friluftsliv, natur- och kulturturism bidrar till lokal och regional attraktivitet och ekonomisk utveckling. Dessa

32 Källa: www.naturvardsverket.se

områden bör uppmärksammas och prioriteras inom besöksnäringen och präglas av hållbarhet, kvalitet, värdeskapande, tillgänglighet och säkerhet.

Mål 7. Skyddade områden som resurs till friluftslivet

Skyddade områden är en resurs för friluftslivet. Det innebär att skyddade områden med värden för friluftslivet skapar goda förutsättningar för utevistelse genom förvaltning och skötsel som främjar friluftsliv och rekreation.

Mål 8. Ett rikt friluftsliv i skolan

Ett rikt friluftsliv i skolan är ett annat mål. Det innebär att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande skolformer samt fritidshem bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om förutsättningar för en god miljö och hållbar utveckling i enlighet med verksamheternas styrdokument. Barn och elever bör ges goda möjligheter att vistas utomhus.

Mål 9. Friluftsliv för god folkhälsa

Ett mål för friluftslivet bör vara att skapa goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Målet bör innebära att manställs och evidensbaserade kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sam sprids till kommuner, landsting, ideella organisationer och andra berörda aktörer.

Mål 10. God kunskap om friluftslivet

Ett mål är att det finns god kunskap om friluftslivet. Det innebär att det finns etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Myndigheter, organisationer, kommuner, markägare och företag bör ha god kunskap och kompetens i frågor om friluftsliv, landskapets utformning, hållbart nyttjande och natur- och kulturturism.

UMEÅ KOMMUN

Synpunktsredovisning remissvar Friluftsprogran 2026-2030.

Förslag på friluftsprogram har skickats ut på remiss till:

- Byggnadsnämnden
- För- och grundskolenämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Kommunstyrelsen
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden
- Tekniska nämnden
- Länsstyrelsen Västerbotten
- JUSK
- Visit Umeå

Remissvar har kommit in från:

- Byggnadsnämnden
- För- och grundskolenämnden
- Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
- Kommunstyrelsen
- Länsstyrelsen Västerbotten
- Miljö- och hälsoskyddsnämnden
- Tekniska nämnden
- JUSK

Sammanfattning

Alla synpunkter har beaktats och bidragit till det slutliga förslaget. Dialog och samverkan kring markbehov är centralt, både för nya och befintliga områden, och kan följas upp genom handlingsplaner och befintliga samverkansstrukturer. En kommunövergripande samverkans- och planeringsgrupp för friluftsliv ska inrättas, bland annat för att stärka samarbetet mellan olika verksamheter. Vid stadstillväxt och förtätning är det viktigt att identifiera och utveckla lösningar som balanserar olika intressen, och vid nya friluftsområden eller förändrad markanvändning ska dialog föras om hur friluftsvärden kan bevaras, ersättas eller kompenseras.

Remissinstansernas synpunkter redovisas i sin helhet nedan. Fritidsförvaltningen har kommenterat de synpunkter som respektive instans har lämnat.

Byggnadsnämnden

Synpunkter

Byggnadsnämnden ser positivt på programmet som helhet samt att syfte, inriktning och geografisk utbredning för varje friluftsområde markerats tydligt på karta. Detta kartmaterial behöver även finnas tillgängligt digitalt som en del av kommunens övriga kartmaterial för att säkerställa att hänsyn tas till de aktuella områdena vid den fysiska planeringen.

Byggnadsnämnden önskar även vid behov få stöd från fritidsförvaltningen kring hur friluftsområdena ska hanteras vid planläggning. Det vore bra med en kontaktperson från fritidsförvaltningen som kan delta på planberedningen för att delge förvaltningens synpunkter på inkomna planansökningar.

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

Kartmaterialet kommer att tillgängliggöras i kommunens kartdatabas.

Fritidsförvaltningen kommer att delge kontaktuppgifter till representant från fritidsförvaltningen i planfrågor.

Inga justeringar i programmet behöver göras.

För- och grundskolenämnden

Synpunkter

För- och grundskolenämnden anser att programmet tydligt lyfter friluftslivets betydelse för folkhälsa, hållbar utveckling och attraktiv livsmiljö i Umeå kommun. De positiva aspekter som för- och grundskolenämnde särskilt vill lyfta fram från Umeå kommuns friluftsprogram är förankringen i globala- nationella- och lokala mål samt programmets fokus på tillgänglighet och inkludering, särskilt för barn, unga och personer med funktionsvariationer.

I programmet lyfts att förskolor och skolor integrerar friluftsliv i undervisningen för att främja lärande och hälsa. För- och grundskolenämnde anser dock att det är av vikt att programmet ytterligare tydliggör att friluftsliv är ett lagstadgat krav i skollag och läroplaner och att kommunen därför är skyldiga att planera så att alla förskolor och skolor har tillgång till varierande friluftslivsmiljöer för alla elever. Nedan presenteras exempel på vad ett sådant förtydligande skulle kunna innefatta.

Under fokusområdet ”Stärkt engagemang och samverkan” anser för- och grundskolenämnden att skrivningen även ska innefatta samverkan för att säkra förskolors och skolors tillgång

till naturmiljöer för friluftsundervisning. (En kommunövergripande samverkans- och planeringsgrupp för friluftsliv ska tillskapas)

Under fokusområdet ”Öka tillgången till natur för friluftsliv” anser för- och grundskolenämnden att skrivningen bör inkludera att det vid detaljplaneringen ska tas särskild hänsyn till att bevara och utveckla naturområden tillgängliga för alla förskolor och skolors friluftsundervisning utifrån kommunens skyldigheter enligt skollag och läroplaner.

Under fokusområdet ”Möjligheten till friluftsliv för unga” anser för- och grundskolenämnden att det är av vikt att det i formuleringen tydliggör att tillgängligheten till och förståelse för naturen är en naturlig del av undervisningen utifrån det lagstadgade uppdraget i skollag och läroplaner. För- och grundskolenämnden anser även att skrivningen under fokusområdet gällande planering och etablering ska innefatta förskola och skola konsekvent, samt att formuleringen ”bör beaktas” inte är förenlig med läroplansuppdraget och därför ersätts med ”ska beaktas”.

Under rubriken *”Andra styrande kommunala dokument och program med beröring på friluftsliv”* anser för-och grundskolenämnden att skolskogsinventeringen bör nämnas och beskrivas som ett verktyg för att förverkliga miljömålen samt för att säkerställa att skolornas långsiktiga tillgång till naturområden för undervisning enligt skollag och läroplan.

Under rubriken ”Umeås lokala miljömål” anser för- och grundskolenämnden att det bör stå något om miljömålet att alla grundskolor ska ha tillgång till skolskogar, för att kunna arbeta utifrån läroplanen där friluftsliv är ett centralt innehåll i exempelvis fritidshemmet och i ämnet idrott och hälsa.

Avslutningsvis vill för-och grundskolenämnden lyfta att programmet tydliggör Umeå kommuns friluftspolitiska ambitioner och ställer höga krav på samverkan mellan nämnder och andra kommunala verksamheter. När det gäller samverkan är det tydligt att fritidsförvaltningen ska initiera och vara sammankallande för en kommunal samverkansform, som benämns lokalt friluftsråd. För- och grundskolenämnden önskar ett förtydligande av vilken ledning och styrning som krävs för att en sådan samverkansform ska kunna ge önskad effekt.
ingen förändring

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

I enlighet med kommunens reviderade styrmodell har den detaljerade styrningen lyfts ut ur dokumentet. Genom friluftsprogrammet beslutar kommunfullmäktige om ramar och principiella vägval samt fördelar ansvar till nämnderna. Nämnderna konkretiserar planeringen och ansvarar, inom sina respektive ansvarsområden och budgetramar, för prioritering och

genomförande av åtgärder och uppdrag. Dessa utförs av respektive verksamhet och tjänstepersoner.

En löpande dialog och samverkan på verksamhetsnivå kring markbehov är av stor vikt, både vad gäller nya detaljplaner och befintliga markområden. Detta kan även följas upp inom skola och utbildning genom handlingsplaner samt inom befintliga samverkansområden för mer konkreta frågor, då friluftsprogrammet verkar på en övergripande nivå.

Som framgår av programmet ska en kommunövergripande samverkans- och planeringsgrupp för friluftsliv inrättas.

Justeringar har gjorts inom fokusområdet *Möjlighet till friluftsliv för unga*.

Syftet med det föreslagna friluftsrådet är att förbättra samverkan mellan kommunens verksamheter och förvaltningar.

Inga tillägg har gjorts i programmets hänvisning till Umeås lokala miljömål.

Därtill har redaktionella förändringar genomförts.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Synpunkter

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har inget att erinra mot förslag till Friluftsprogram 2026–2030. Programmet är ett viktigt strategiskt dokument som tydligt lyfter friluftslivets betydelse för folkhälsa, hållbar utveckling och attraktiv livsmiljö i Umeå kommun.

Programmet lyfter fram skolans roll i att få barn och unga intresserade av natur och friluftsliv. Skolans verksamhet styrs av läroplan samt ämnesplaners innehåll. Inom gymnasiet, i kursen idrott och hälsa, ingår friluftsaktiviteter för att elever ska utveckla en allsidig kroppslig förmåga samt aktiviteter och rekreation i utemiljöer och natur. Det här stämmer bra överens med programmets fyra fokusområden.

Nämnden vill påtala att i friluftsprogrammet anges att kommunen ska sprida kunskap om allemansrätten, särskilt riktat till SFI. I SFI-utbildningens syfte, mål och karaktär ingår att eleven ska få redskap för kommunikation och deltagande i vardags-, samhälls-, arbets- och studieliv. Inom avsnittet samhällsorientering ingår allemansrätten.

De positiva aspekter som gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden vill lyfta fram från *Umeå kommuns friluftsprogram* är förankring i nationella mål, till exempel Agenda 2030, samt att fokus på tillgänglighet och inkludering, särskilt för barn, unga och personer med funktionsvariation, finns med.

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

Inga justeringar i programmet behöver göras.

Kommunstyrelsen

Synpunkter

Umeås kommuns förslag till Friluftsprogram 2026-2030 ses som en viktig del och pusselbit för tillväxtmålet om 200 000 invånare år 2050 med potential att bidra till utvecklandet av de stora friluftsresurser som kommunen har och som bidrar till livskvalitet. Programmet gör kopplingarna till visioner i översiktsplanen tydliga och visar hur saker hänger ihop. Ett fokus finns på att fler ska upptäcka Umeås natur vilket kommer stärka kommunens attraktionskraft. En grund läggs för den växande befolkningens behov och illustrerar att friluftsliv behöver utvecklas i takt med annat som bostäder och verksamheter.

Förslaget att inrätta ett kommunövergripande friluftslivråd är intressant och torde bidra till att kraft och att friluftsfrågorna får en än tydligare position. Programmet har ett fokus på att realisera de visioner som kommunen länge haft om utveckling av Umeälvens delta, tillskapandet av ett naturcentrum vid Tuvan samt att potentialerna med förädling av Norrbyskär tar fler steg framåt, vilket är välkommet.

Positivt är också att programmet gör kopplingar till näringslivsutveckling med förbättrade förutsättningar för besöksmålsutvecklingen via ett tydligt fokus på utökad samverkan med allt från lokala initiativ och regionala aktörer, myndigheter samt pågående samarbeten för utveckling.

När det gäller målområdet *Öka tillgången till natur för friluftsliv* ser det ut som att den kanske viktigaste åtgärden saknas, nämligen att utveckla den stora gröna infrastrukturen runt staden (som visserligen visas som illustration på sidan 22). Succesiv utveckling av värden både för natur och friluftsliv i denna gröna infrastruktur har direkt koppling till värden för bebyggelseutvecklingen och detta kan med fördel förtydligas i programmet.

I avsnittets resonemang anges att kommunen ska säkerställa prioriterade naturområden genom att upprätta avtal med markägare men också att kommunen kan överväga bildande av naturreservat. Här finns det anledning att påminna att det finns fler sätt att ansvarsta för viktiga gröna resurser än att inrätta reservat. Att peka ut områden i översiktsplan är ett sådant. Detta blir viktigt också för nästa målområde *Förstärka beskyddet för skyddade områden* där åtgärderna exempelvis handlar om att identifiera brister på anläggningsunderhåll men där det anges att kommunens ska verka för att områden som pekats ut som skyddsvärd natur

ska få och upprätthålla lagligt skydd. Umeå har i sin översiktsplan identifierat många områden med skyddsvärd natur. Kopplat till det finns riktlinjer om att ta fram skötselplaner med tydlig målsättning om hur områdenas attraktivitet för umeborna kan utvecklas långsiktigt med hänsyn till naturvärden och närliggande boendemiljöer. Uppföljningen av områdenas utveckling sker via naturvärdeskartan. Översiktsplanen inrymmer även en riktlinje om att ianspråktagande av skyddsvärda grönområden långsiktigt kompenseras med liknande livsmiljöer med hjälp av skötselplaner. Det är viktigt att kommunen har ett gott ansvarstagande om viktiga grönområden men det blir, särskilt i ljuset av att olika intressen i lagstiftningar blir ”allt mer fixa” (artskyddsdirektiv, jordbruksmark), att kommuner inte själva bidrar med än fler ”fixa” anspråk utan värnar ett system som möjliggör hållbar planering samtidigt med högt ansvarstagande. Skrivningen i friluftsprogrammet, om att områden som är utpekade som skyddsvärd natur ska få lagligt skydd föreslås därför ändras till att uttrycka ambitionen om att kommunen ska ha ett gott ansvarstagande om grönområden med höga värden, exempelvis för det som anges som skyddsvärd natur, genom utpekande i översiktsplan och vid behov säkerställa dessa viktiga värden med skötsel-/mångbruksplaner.

Slutligen vore det en poäng att lyfta att programmet kommer vara ett tydligt bidrag till social hållbarhet. Just attraktiva grönområden och parker är en av de fem mest centrala åtgärderna för social hållbarhet i den fysiska miljön och verktyg som kommuner kan bidra med. Grönstruktur och aktiva grönområden bidrar vidare till rörelserikedom och har betydelse för socioekonomi där grönområden i närheten av områden med segregation och låg socioekonomi har visat sig vara av särskild vikt.

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

Justeringar har gjorts i programmet inom målområdena *Öka tillgången till natur för friluftsliv* samt *Förstärka skyddet för skyddade områden*.

Ett tillägg har även gjorts i inledningen som tydliggör programmets bidrag till kommunens arbete med social hållbarhet.

Därtill har mindre justeringar och redaktionella förändringar genomförts.

Länsstyrelsen Västerbotten

Synpunkter

Inledningen till friluftsprogrammet och avsnittet om berörda mål är kortfattade och precisa samtidigt som de täcker in många områden. Fokusområden är relevanta, tydligt beskrivna och har konkreta förslag på åtgärder. Avsnitt 4 om genomförande av programmet börjar med en genomgång av ansvarsfördelning vilket är en framgångsfaktor för projekt som

behöver ske i samverkan. Mycket bra att programmet också innehåller avsnitt om uppföljning och en genomgång av andra styrande kommunala dokument och program med beröring på friluftsliv.

En övergripande synpunkt är att programmet inte tar upp ekosystemtjänster (EST), naturbaserade lösningar (NBS) eller klimatanpassningsåtgärder. Ekosystemtjänster är ett användbart verktyg för att undersöka och beskriva grönområdens funktioner, både i tätorter (på mindre skala) och utanför tätorter (på större skala). Att friluftslivsprogrammet förhåller sig till kommande klimatanpassningsplaner och klimatanpassningsåtgärder framtidssäkrar handlingsplaner som baseras på programmet. Dessutom kan beskrivningar av områden som inkluderar ekosystemtjänster underlätta för att se möjligheter för friluftsliv vid utveckling av områden, till exempel vid anläggande av skyfallsdammar och våtmarker, som båda ökar landskapets vattenhållande förmåga.

Kommande klimatanpassningsarbete kommer att innebära behov av fler träd i bebyggd miljö. Träd i bebyggd miljö ger, förutom flera miljöeffekter, möjligheter för bostadsnära enkelt friluftsliv, vilket är viktigt att ta med i planering. Även i detta sammanhang är ekosystemtjänster och naturbaserade lösningar användbara verktyg.

Innehållet i de berörda nämndernas handlingsplaner kommer att vara avgörande för genomförandet av friluftsprogrammet. Därför är det särskilt viktigt att Fritidsnämnden har ansvar för att hålla ihop uppföljning och utvärdering av programmet som beskrivs i programmets kapitel 5. Uppföljning av programmet.

Det sista avsnittet i kapitel 6. Andra styrande kommunala dokument och program med beröring på friluftslivet, med titeln Grönstrukturprogram, under framtagande (s.27 i remissversionen) tar upp utmaningen att grönytor minskar i takt med stadsförtätning. Denna målkonflikt, stadsförtätning och grönområdens funktioner, kan med fördel betonas starkare eftersom den påverka många andra delar av programmet och därför kan ses som en central fråga för programmet. Det finns flera verktyg för att arbeta med målkonflikten, se till exempel Boverkets sammanställning av verktyg för arbete med ekosystemtjänster *Underlag och verktyg i arbetet med ekosystemtjänster - PBL kunskapsbanken - Boverket*.

En mindre redaktionell kommentar: Föreslår att fokusområdena numreras för att det ska lättare att hänvisa till dom i andra dokument och sammanhang.

Förutom dessa övergripande synpunkter har Länsstyrelsen några mindre kommentarer vilka listas i tabell nedan.

Sid	Avsnitt	kommentar
6	Vem berörs av programmet? / stycke 3	Här bör friluftslivsorganisationerna nämnas, till exempel: ..föreningsaktiviteter genom organisationer till exempel friluftslivsorganisationer, idrottsföreningar och många andra organisationer som har med utevistelse i natur- och kulturlandskapet bland sina aktiviteter.
6–7	Vem styrs av programmet?	Möjligen bör även byggnadsnämnden vara med, eftersom tillgång till grönområden för friluftsliv är beroende av hur grönområden inkluderas i fysisk planering. Förutsatt att det inkluderat i uppdraget från kommunstyrelsen.
13	Fokusområde Öka kunskap om allemansrätten	Naturskolan har kompetens och mycket stor erfarenhet och är därför en stark resurs för att arbeta med allemansrätten i skolan. Föreslår att Naturskolan nämns under detta fokusområde.
16	Möjligheten till friluftsliv för unga/hur	Föreslår att inkludera Umeå naturskola som en aktör för genomförande (nu nämns Umeå naturskola bara i den beskrivande delen).
17	Stycke 1	Numera har folkhälsopolitiken bara ett mål (med flera målområden), se Nationellt folkhälsomål och målområden – Folkhälsomyndigheten

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

Det planerade friluftsrådet ansvarar för uppföljning och utvärdering av programmet. Fritidsnämnden har det övergripande ansvaret för att samordna uppföljningen och utvärderingen.

Friluftsprogrammet har kopplingar till och hänvisar till bland annat kommande grönstrukturprogram och parkprogram. I dessa program behandlas ekosystemtjänster, naturbaserade lösningar och närliggande frågor mer utförligt.

I samband med stadstillväxt och förtätning kan målkonflikter uppstå, exempelvis avseende grönytor. Det är därför viktigt att kontinuerligt arbeta för att identifiera och utveckla väl avvägda lösningar för den täta staden, där olika intressen balanseras.

Programmet förtydligar att det i huvudsak är organisationer och föreningar som är arrangörer av aktiviteter inom friluftslivet.

Därtill har mindre justeringar och redaktionella förändringar genomförts.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

Synpunkter

Miljö- och hälsoskyddsnämnden ser positiv på att ett friluftsprogram tagits fram och att det utgör Umeå kommuns avsiktsförklaring för friluftsfrågorna. Den framtagna kartläggningen av kommunens frilufts- och rekreationsområden utgör också ett tillskott till de underlag som finns tillgängliga för kommunens arbete. Detta kartmaterial behöver även finnas tillgängligt digitalt som en del av kommunens övriga kartmaterial för att säkerställa att hänsyn tas till aktuella områden.

Nämnden ser det också som positivt att förslagets ansvarsfördelning ryms inom det befintligt ansvar för nämndens och för samhällsbyggnadsförvaltningen, häribland naturvårdsplanering samt tillsyn enligt miljöbalken (inklusive tillsyn av kommunala reservat). För miljö- och hälsoskyddsavdelningen så kommer friluftsprogrammet att utgöra ett underlag för naturvårdsarbetet och för det miljö- och naturstöd som Miljö- och hälsoskydd bidrar med till kommunens planarbete.

Vidare är det positivt att naturskyddsarbete lyfts i programmet. Nämnden vill dock understryka att naturreservatsföreskrifter inte alltid kan vara förenliga med friluftslivets behov, då det ibland är nödvändigt med tillträdesbegränsningar. Arbetet med områdesskydd kommer också att kräva naturvårdarkompetens, vilket kan påverka arbetsmängden på förvaltningen.

Miljö- och hälsoskyddsnämnden lämnar också följande synpunkter: Det saknas någon skrivelse över hur nya frilufts- och rekreationsområden ska ordnas för att täcka upp kommande behov. Detta är särskilt viktigt då programmet inte innebär något hinder för att områden tas i anspråk för andra ändamål eller att kvaliteten av olika anledningar försämras, vilket medför ett behov av att kompensera områden.

En annan synpunkt är att ytterligare definitioner bör läggas in för att förtydliga de olika begrepp som används för grönstruktur och områdestyper.

Nämnden skickar också med att den kommande åtgärdsplanen kommer att bli ett viktigt underlag, och att den behöver förankras brett inom kommunen.

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

Kartmaterialet kommer att tillgängliggöras i kommunens kartdatabas.

Vid tillkomst av nya friluftsområden eller om det aktualiseras förändrad markanvändning i områden där friluftsliv i dag bedrivs, kommer en löpande dialog att föras om och hur sådana värden kan ersättas eller kompenseras.

Kompletteringar har lagts till under avsnittet *Begrepp och definitioner* i syfte att förtydliga programmets innehåll.

Inkomna synpunkter har omhändertagits och tas med i det fortsatta arbetet samt i implementeringen av programmet.

Därtill har mindre justeringar och redaktionella förändringar genomförts.

Tekniska nämnden

Synpunkter

Programmets syfte

Friluftsprogrammets syfte är att tydliggöra Umeå kommuns friluftspolitiska ambitioner. Programmet belyser 8 fokusområden som ska prioriteras för att främja folkhälsan och ett attraktivt friluftsutbud i Umeå kommun.

Fokusområdena är:

- Natur ska bli tillgänglig för fler
- Stärkt engagemang och samverkan
- Öka kunskapen om allemansrätten
- Öka tillgången till natur för friluftsliv
- Förstärka beskyddet för skyddade områden
- Möjligheten till friluftsliv för unga
- Förstärkt samverkan mellan strategiskt friluftsarbete och strategiskt folkhälsoarbete i kommunen
- Öka kunskapen om friluftsliv hos allmänheten

Ansvar och uppföljning

Fokusområdena är generellt beskrivna och inte styrda i genomförande. De kopplas inte till ansvarig nämnd. Programmet lämnar i stället utrymme för vardera nämnd att besluta om utförande.

I det fortsatta arbetet kommer friluftsprogrammet vidareutvecklas i en åtgärdsplan. Arbetet ska då konkretiseras med ledning av fritidsförvaltningen, som följer upp arbetet tillsammans med berörda nämnder.

Bedömning av nyttan

Programmets ses som ett positivt tillägg då upplägget förutsätter att arbetet och diskussionen om hur vi bäst utvecklar friluftslivet hålls levande, samtidigt som det även förutsätter ett framgent samarbete i friluftsfrågorna mellan nämnderna.

Det finns en risk att åtgärderna blir svåra att följa upp och att arbetet initialt kräver mer av ansvarig sammankallare men om arbetet genomförs enligt plan så utgör programmet med fokusområdena en stabil grund för fortsatt arbete med utvecklingen av Umeå kommuns friluftsliv.

Övriga synpunkter

Friluftsprogrammet sträcker sig mellan 2026-2030. Det finns ett värde att redan nu inkludera insikten att det finns behov att klimatanpassa kommunens friluftsanläggningar, till exempel genom att analysera sårbarhet för exempelvis ras/skred, översvämning från skyfall, exponering för värmeböljor samt brandrisk.

Förslagsvis kan ett kort tillägg till dokumentet räcka, som förslag: ”Insatserna för att främja friluftslivet i Umeå kommun tar höjd för de förändrade förutsättningar som följer på det framtida klimatet, och klimatanpassar såväl anläggningar som förvaltning där så behövs.”

Ett fördjupande resonemang bör sen föras i samband med framtagande av kommande åtgärdsplan. Det kan handla om omdragning av vandringsled, höjning av spänger på vandringsled, omdimensionering av vägtrummor, skuggande konstruktioner på solexponerande platser och brandsläckningsutrustning vid rastplatser.

Motivering för att inkludera klimatanpassning kan hämtas dels ur Agenda 2030 (mål 13, delmål 13.1 och 13.3) samt i Umeå kommuns översiktsplanering (samt FÖP älvslandskap/kust).

På sid 16, vill vi se ett förtydligande i andra meningen i stycket: "Även vid utformning och renovering av förskole- och skolgårdsmiljöer ska inslag av naturmark prioriteras i detta avseende."

Slutsats

Friluftsprogrammet fångar upp utvecklingen av friluftsliv på flera olika nivåer och berör aktuella utmaningar med friluftsliv. Programmet ses som ett välkommet och positivt tillägg.

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

Inkomna synpunkter har omhändertagits och tas med i det fortsatta arbetet samt i implementeringen av programmet. Skrivningen på sidan 16 har förtydligats utifrån synpunkt i yttrandet.

Därtill har redaktionella förändringar gjorts

JUSK

Synpunkter

Jämställdhetsutskottet ser positivt på att Umeå kommuns friluftspolitiska ambitioner tydliggörs och att inriktningen för kommunens arbete och den önskade utvecklingen inom området beskrivs.

I programmet hänvisas till Umeå kommuns mål med friluftslivet, som bland annat handlar om att natur och gröna miljöer ska vara tillgängliga och att planeringen ska genomsyras av delaktighet och engagemang genom samarbete med medborgare och föreningar. Umeå kommuns övergripande jämställdhetspolitiska inriktningsmål är att Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället och sina egna liv. Detta har bäring på målen med friluftslivet såtillvida att ett inkluderande friluftsliv innebär att alla oavsett kön har förutsättningar att delta.

Jämställdhetsutskottet noterar att programmet inte nämner jämställdhet eller hänvisar till kön som en faktor att förhålla sig till, och ser gärna att detta justeras i den reviderade versionen av programmet. Nedan föreslås de fokusområden där utskottet ser att ett jämställdhetsperspektiv är av särskild relevans.

Fokusområde: Natur ska bli tillgänglig för fler

I fokusområdet beskrivs att ”det är viktigt att aktivt arbeta för att människor med olika förutsättningar ska ha möjlighet att utöva och ta del av friluftsliv”. Kön är en av de faktorer som påverkar människors förutsättningar att ta del av friluftslivet.

I Naturvårdsverkets rapport *Uppföljning av målen för friluftslivspolitiken 2023* framgår att som svar på frågan om det fanns aktiviteter som respondenten inte hade utövat i den utsträckning som personen önskat under de föregående 12 månaderna och varför ses signifikanta skillnader mellan kvinnor och män ses för orsakerna ”alltför fysiskt krävande” samt ”känner mig otrygg”. Kvinnor upplever dessa hinder i större utsträckning än män. En koppling till trygghetsarbete är därför relevant för detta fokusområde.

Fokusområde: Stärkt engagemang och samverkan

Detta fokusområde lyfter vikten av att involvera allmänheten och olika aktörer i samhället för att utveckla friluftslivets alla dimensioner. Här är det angeläget att säkerställa en bred representation av personer med olika kön, bakgrund, förutsättningar och livsvillkor i dialoger som genomförs.

Fokusområde: Öka tillgången till natur för friluftsliv

I detta fokusområde hänvisas till vikten av närhet och tillgänglighet med aktiva färdsätt till parker, rekreations- och fritidsområden, inte minst för äldre, barn och personer med funktionsnedsättning som kan ha det svårare att ta sig till mer avlägsna naturområden.

Utöver frågan om trygghet som nämndes ovan, är frågan om mobilitet i relation till tillgången till natur för friluftsliv relevant även ur ett jämställdhetsperspektiv. Umeå kommuns senaste resvaneundersökning visar att 81% av männen jämfört med 73% av kvinnorna har tillgång till egen bil i hushållet, och männen har även körkort för personbil i högre grad än kvinnorna.

Fokusområde: Förstärkt samverkan mellan strategiskt friluftslivsarbete och strategiskt folkhälsoarbete i kommunen

Att vistas i naturen och delta i friluftsliv har många positiva effekter på folkhälsan och det övergripande folkhälsomålet är att skapa förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. Inom ramen för de nationella jämställdhetspolitiska delmålen återfinns jämställd hälsa (delmål 5) som innebär att kvinnor, män, flickor och pojkar ska ha samma förutsättningar för en god hälsa samt erbjudas vård och omsorg på lika villkor. En jämställd hälsa är ett mål i sig, men en god hälsa för kvinnor och män respektive flickor och pojkar bidrar även till ett jämställt och aktivt deltagande i samhället. Jämställdhetsutskottet ser att det här finns goda möjligheter till synergieffekter mellan dessa områden under det övergripande paraplyet social hållbarhet.

Fokusområde: Öka kunskapen om friluftsliv för allmänheten

I arbetet med att marknadsföra och synliggöra utomhusupplevelser och friluftsliv vill utskottet göra medskicket kring vikten av en medvetenhet kring könsstereotypa normer och föreställningar. För att alla ska kunna delta på lika villkor behöver också alla känna sig välkomna. För att detta ska vara möjligt är det viktigt att ha en kritisk blick och ställa frågor kring vem som deltar, hur informationen ser ut vad gäller exempelvis bildval, vem som nås av vilken information och i vilka kanaler, och så vidare för att såväl kvinnor som män ska känna sig inkluderade och representerade.

Övrigt

Utskottet föreslår också att fokusområdet ”Förstärka beskyddet för skyddade områden” byter namn till ”Förstärka skyddet för skyddade områden” för att vara språkligt korrekt.

Fritidsförvaltningens kommentar och bedömning

Justering har gjorts i programmet för att tydliggöra kön som en faktor att beakta när det gäller att utöva eller ta del av friluftsliv.

Inkomna synpunkter har omhändertagits och tas med i det fortsatta arbetet samt i implementeringen av programmet.

Därtill har redaktionella förändringar genomförts.

Kartläggning av friluftsområden - Umeå Kommun

Sammanfattning

Beskrivning av arbetsmodell och metod för utpekning och klassning av frilufts- och rekreationsområden i Umeå kommun.

Oskar Östlin, Erik Spade

oskar.ostlin@umea.se

erik.spade@umea.se

Inledning

Genom att synliggöra förutsättningar för friluftslivet förbättras människors möjligheter att vistas i naturen. Friluftsliv har stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande, erbjuder social samvaro och natur- och kulturupplevelser. Genom att kartlägga och värdera områden ökar tillgång till natur för friluftslivet. Områden med till exempel god tillgänglighet bli mer kända, använda och uppskattade av fler. Genom att goda förutsättningar skapas kan fler människor fortsätta att vara eller bli fysisk aktiva genom friluftsliv. Friluftsliv bygger i grunden på ett möte mellan människa och natur. I mötet uppstår en upplevelse som är individuell och skapar värde på olika sätt, för olika människor.

Att utöva friluftsliv är något väldigt individuellt och kan skifta mycket mellan olika utövare gällande tidpunkt, aktivitet, utövande över tid, lokalisering etcetera (NV/HaV 2013). Vardagligt friluftsliv utövas ofta nära hemmet och under längre ledigheter kan friluftsaktiviteter utövas längre bort i naturmiljöer som skiljer sig från den natur som nås i anslutning till arbete och bostad. Den tätortsnära naturen har stor betydelse för de vardagliga aktiviteterna i närmiljön och de flesta naturbesök sker där. Att dessa områden har en god tillgänglighet har också betydelse för människor med funktionsnedsättningar. Friluftsliv är något som alla ska ha möjlighet att utöva. Ett aktivt friluftsliv innebär att människor rör på sig ute i naturen vilket ger motion och bidrar till återhämtning, vilket i förlängningen leder till förbättrad folkhälsa (Boverket 2007). Friluftslivsaktiviteter kan vara allt från promenader till vindsurfing. Friluftslivet har utvecklats de senaste åren och krävande aktiviteter såsom kajakpaddling och klättring har fått ökad betydelse. Den vanligaste friluftsaktiviteten är dock att ströva i skog och mark (Fredman m.fl. 2008).

Den frilufslivsdefinition som tillämpas i detta arbete har sitt ursprung i Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftsorganisationer. Definitionen för friluftsliv är - ”Vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.”

I detta arbete omfattar begreppet friluftsliv även rekreation och turism, har allemansrätten som grund och utgår ifrån miljöbalkens hänsynsregler. I det följande kommer, i huvudsak, begreppet friluftsliv att användas.

Innehållsförteckning

Inledning **1**

Innehållsförteckning **2**

Metod och genomförande **4**

Förberedelser 4

Steg ett 5

Steg två 5

Steg tre 5

Metod / arbetsgång vid kartläggning 5

Beskrivningar **6**

Sammanvägning och klassificering 6

Visualisering och dokumentation 7

Digitala kartskikt 7

Värderingskriterier och värderingsskalor 9

Värderingskriteriernas beskrivning 11

Områdestyp och beskrivning 15

Klassificering av områden **17**

Insamling av data extern **18**

Sammanställning av externa data **18**

Föreningar och organisationer 19

Entreprenörer och företag 19

Målpunkter **19**

Parker **19**

Definitioner **20**

Förklaringar **20**

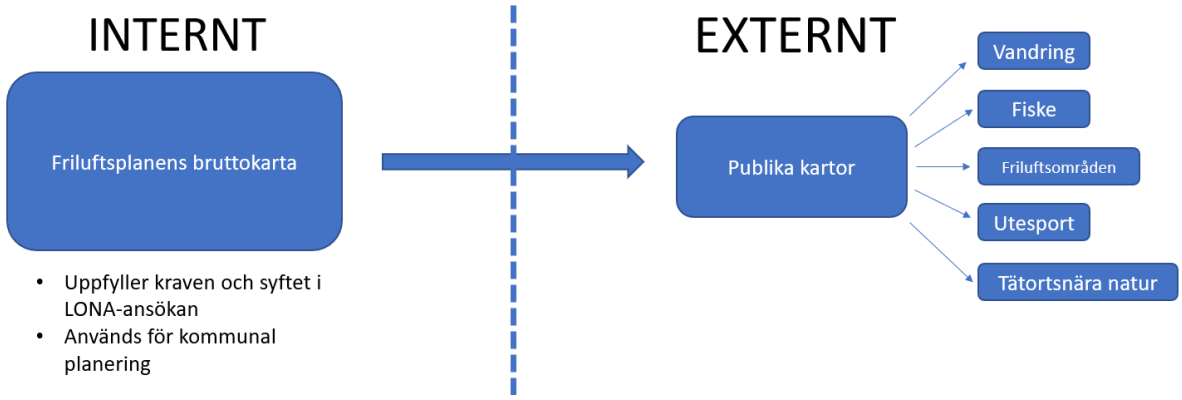
Attributtabellen 20

Värderingskriterier som bör noteras 21

Riksintresse för friluftslivet 22
Rekreation och idrottsområden ”RI-områden” 22
Skolskogar 23
Reflektioner 24
Kartering 24
Klassning 24
Diskussion 24
Kartläggningens koppling till de nationella friluftsmålen 24
Uppdatering 25
Vidareutveckling (förslag) 25
Referenser 26
Bilagor 27
Bilaga 1: De tio friluftsmålen 27
Bilaga 2: Bildexempel GIS-kartor 30
Bilaga 3: Underlag / Grunddata 33
Underlag / grunddata för bruttoutpekning av friluftsområden 33
Förslag till ytterligare grunddata 33
Bilaga 4: RGB-koder 36
Bilaga 5. Tillfrågade föreningar. 37

Metod och genomförande

Kartan som skapats med metoden som beskrivs nedan är en bruttokarta över kommunens friluftsområden. Kartans syfte är att synliggöra friluftslivets intressen i en kommunal planeringsprocess. Samma bruttokarta kommer sedan ligga till grund för framtagande av externa och publika kartor med olika fokus och användningsområden.

Figur 1. Schematisk bild som beskriver kartans olika användningsområden.

Intern arbetsgrupp

En intern arbetsgrupp tillsattes i början av detta arbete. Gruppen bestod av medarbetare från Fritidsförvaltning, Gator & Parker, övergripande planering, Miljö- och Hälsoskydd samt Mark- och Exploatering.

Förberedelser

För att kunna tillämpa den metod som använts i detta arbete för att kartlägga, typ bestämma och värdera friluftsområden (Naturvårdsverkets metod för att kartlägga naturområden som har stor betydelse för friluftsliv och rekreation) är det viktigt att förstå hur verktyget fungerar och är tänkt att användas. I förberedelserna inför kartläggningen har Umeå kommun tagit del av alla inspelade webbmöten som hållits mellan Naturvårdsverket och de kommuner som ingick i den pilotgrupp som tagit fram detta verktyg. Alla viktiga uppgifter för att kunna tillämpa metoden finns beskrivna i detta arbete tillsammans med de omskrivningar och lokala anpassningar som gjorts för Umeå Kommun. Arbetet innehåller även utvecklingsförslag för kartläggningen som bör övervägas i framtiden.

Steg ett

Arbetet börjar med Insamlande och sammanställning av geografiska data (GIS-lager) som ska ligga till grund för en brutto lista/utpekning av potentiella friluftsområden i Umeå kommun utifrån Naturvårdsverkets definitioner av friluftsliv/friluftsområden. Denna lista kommer även att inkludera så kallade rekreationsområden.

Steg två

Alla områden i bruttolistan/utpekningen delges en ”Områdestyp”. Vilken områdestyp ett specifikt område tilldelas baseras på områdets geografiska läge, egenskaper och användning. Till exempel ”bostadsnära lek- och rekreationsområden” eller ”stora friluftsområden med anläggningar”.

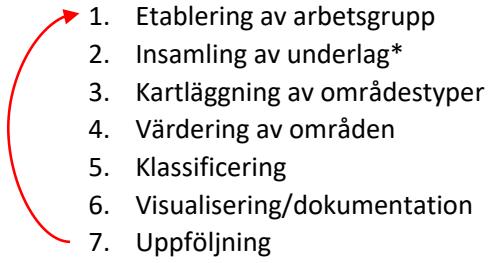
Steg tre

Alla områden klassa utifrån Naturvårdsverkets värderingskriterier med en klassning från A-D där A utgör ett mycket viktigt friluftsområde, B viktigt friluftsområde, C övrigt friluftsområde och D utgör ett ej klassificerat område. Resultatet blir att varje friluftsområde tilldelas en specifik områdestyp (steg 2) tex ”Tätortsnära friluftsområde” och en klass A-D.

Det bör noteras att majoriteten av värderingskriterierna är av kvalitativ typ och att bedömningen av dessa bör sättas i relation till övriga områden som ingår i den aktuella kartläggningen. Vad som exempelvis utgör hög brukarfrekvens eller måttligt symbolvärde kan variera mellan olika områden, kommuner och delar av landet på grund av deras olika förutsättningar. Det finns alltså inte någon fastställd kvantitativ gräns för flertalet kriterier, utan de värderas utifrån lokala förutsättningar.

Metod / arbetsgång vid kartläggning

Metoden bygger på befintliga underlag men har en sådan övergripande karaktär att anpassningar kan göras utifrån de underlag som finns tillgängliga (Naturvårdsverkets metod för att kartlägga naturområden som har stor betydelse för friluftsliv och rekreation).

Figur 2. Visar arbetsmetodens olika delmoment.

*Insamling av underlag kan resultera i att kunskapsluckor upptäcks. Arbetet kan således även indikera behov av utredningar eller ny insamling av data i form av exempelvis fältkarteringar, inventeringar eller enkätundersökningar. Där detta sker ökar precisionen i kartläggningen.

Beskrivningar

Sammanvägning och klassificering

För att identifiera de särskilt viktiga friluftsområdena görs en sammanvägning av de värden som angivits för värderingskriterierna (se ”värderingskriterier och värderingsskalor”). Vid sammanvägningen är det främst sju värderingskriterier som används, i första hand för att arbetet ska gå lättare. Det är värderingskriterier som i sig pekar ut att ett område har höga friluftsvärden, till exempel genom att det är välanvänt, ofta besöks av andra än boende i närområdet, att det inte går att hitta områden med motsvarande egenskaper eller funktioner inom rimligt avstånd (lämplighet), att området har höga och/eller många upplevelsekvaliteter. Även områden med stort symbolvärde för en orts identitet och områden med särskild funktion för friluftslivet tas med i viktningen. De sju värderingskriterierna är: brukarfrekvens, regionala och nationella brukare/turism, upplevelsekvaliteter, symbolvärde, funktion, lämplighet och tillrättalagt/-anläggningar. Övriga kriterier är i huvudsak stöttande för en helhetsbedömning, ger värdefull information om området och är användbara i planeringssammanhang, exempelvis ljudmiljö (ej angivet, mätningar av ljudmiljön bör göras i framtiden), områdets känslighet och potential. Det räcker med att två av de sju kriterierna ovan har högsta värdet (3), för att området ska klassificeras som ett mycket viktigt område (klass A). På samma sätt krävs att två av värderingskriterierna har värdet 2 för att området ska klassificeras som viktigt område (klass B). Även områden där ett kriterium har getts värdet 2 och ytterligare ett kriterium värdet 3 resulterar givetvis i att området klassas som viktigt område (klass B). Om området inte uppfyller kraven för klass A

eller B klassificeras området som övrigt friluftsområde, klass C. Områden för vilka en värdering saknas eller inte har genomförts tillskrivs ej klassificerat område, klass D.

Visualisering och dokumentation

Resultatet av kartläggningen dokumenteras och visualiseras på ett sätt som lämpar sig för den kommunala planeringen och för andra centrala aktörer, där det framgår vilka specifika ställningstaganden som gjorts under kartläggningen. Dokumentationen innehåller kortfattade beskrivningar av de områden som kartlagts och hur de används, utifrån den informations som finns att tillgå. Det bör noteras att inga inventeringar eller fältbesök av utpekade områden har genomförts under kartläggningen. Där detta sker ökar precisionen i kartläggningen. Eftersom arbetet med kartläggningen av friluftsområden ska ses som en iterativ process är det möjligt att komplettera underlagen inför nästkommande uppdatering av kartläggningen.

Digitala kartskikt

Idag använder de flesta kommuner digitala underlag och det är därför lämpligt att informationen dokumenteras i form av GIS-lager. Att rumsliga data och fysisk planering i stor utsträckning hanteras digitalt gör dem möjliga att kombinera med andra digitala planeringsunderlag och ger stor flexibilitet. Genom digitaliserad kartläggning är det även möjligt att sprida det framtagna underlaget på ett förhållandevis okomplicerat sätt. Exempelvis kan resultatet av kartläggningen användas i publika digitala kartverktyg (webkartor) och därigenom göras tillgängligt för allmänheten. En digital dokumentation gör även kartläggningen lämpad för regionala eller nationella sammanställningar, vilket kan vara av värde för myndigheter eller andra aktörer som arbetar över de kommunala gränserna. Där det behövs kan även fysiska kartor tas fram. Polygonerna / områdena i karta har olika ursprung och är av den anledningen av olika detaljeringsgrad. Det bör noteras att områdesgränsernas felmarginal varierar mellan olika områden.

Färgsättning

Tolkningen av kartan underlättas genom att en färgsättning och symbolik används i kartläggningen. olika färgkoder används för olika områdestyper och klasser. (Se bildexempel bilaga 2 och 4)

Underlag

Kartläggningen baseras i stor utsträckning på befintliga underlag. Detta både för att begränsa arbetsinsatsen och för att kartläggningen ska få en samstämmighet med övrig planering. Den grundläggande principen är att använda de underlag som ger högsta möjliga detaljeringsgrad, aktualitet och lokal relevans. Det förekommer dock områden som är utpekade av Umeå Kommun friluftsliv (UK_Friluftsliv) men vars områdesgräns / polygon är inritad av Umeå Kommun Fiske (UK_Fiske). Det förekommer även områden / polygoner som är både utpekade och inritade av UK_Fiske baserat på uppgifter som gör att området anses vara av vikt för friluftslivet.

Värderingskriterier och värderingsskalor

Det bör noteras att majoriteten av värderingskriterierna är av kvalitativ typ och att bedömningen av dessa bör sättas i relation till övriga områden som ingår i den aktuella kartläggningen. Vad som exempelvis utgör hög brukarfrekvens eller måttligt symbolvärde kan variera mellan olika kommuner och områden i landet på grund av deras olika förutsättningar. Det finns alltså inte någon fastställd kvantitativ gräns för flertalet kriterier, utan de värderas utifrån lokala förutsättningar. Alla kriterier behöver inte användas för alla områden, utan bara de som är relevanta. Minst sju värderingskriterier behövs för att kunna klassificera ett område (värderingskriterierna 1–7).

1. Brukarfrekvens

Dagens brukarfrekvens. Mängd besökande till området.

1. Låg
2. Måttlig
3. Hög

2. Regionala och nationella brukare/turism

Användning av andra än lokala besökare.

1. Aldrig
2. Ibland
3. Ofta

3. Upplevelsekvaliteter

Förekomst av speciella natur- och kulturhistoriska upplevelsekvaliteter. Även upplevelsevärden kan användas.

1. Saknas/enstaka
2. Flera/måttligt höga
3. Många/höga eller mycket höga

4. Symbolvärde

Speciella symbolvärden kopplade till historia, nyttjande med mera.

1. Saknas
2. Måttligt
3. Högt

5. Funktion

Området har särskilda funktioner viktiga för friluftslivet. Entréområde, grönkorridor, buffertzon, (viktigt för att värdera mindre områden som kan ha stor betydelse för intilliggande värdefulla friluftsområden).

1. Ingen särskild funktion
2. Några särskilda funktioner
3. Många/flera särskilda funktioner

6. Lämplighet

Områdets lämplighet för en eller flera aktiviteter där det är svårt att hitta ersättningsplats någon annanstans.

1. Låg
2. Måttlig
3. Hög

7. Tillrättalagt/anläggningar

I vilken utsträckning området är tillrättalagt för speciella aktiviteter eller grupper.

1. Låg
2. Måttlig
3. Hög

8. Storlek och arrondering/form

Områdets storlek och form sett i relation till önskade aktiviteter och upplevelser.

1. För litet
2. Några delar saknas/fel form
3. Stort nog

9. Kunskapsvärde

Särskilda natur- eller kulturvetenskapliga kvaliteter och i vilken utsträckning området används i undervisning.

1. Låga/få
2. Måttliga/flera
3. Höga/många

10. Områdets ljudmiljö, tysta områden. <45 dBA,

1. Dålig> 55 dBA
2. Måttlig> 45 dBA
3. God – tyst, naturljud dominerar <40 dBA

11. Ingrepp/störning

Inslag av bebyggelse, vägar, större tekniska anläggningar med mera.

1. Bebyggt, stora ingrepp
2. Måttlig bebyggt och/eller en del ingrepp
3. Fritt eller nästan fritt från bebyggelse och andra ingrepp

12. Tillgänglighet

Avser tillgänglighet och nåbarhet till området för olika brukargrupper.

1. Svårtillgängligt

2. Måttligt tillgängligt
3. Lättillgängligt

13. Framkomlighet

Avser framkomligheten inom området.

1. Svårframkomligt
2. Måttlig framkomlighet
3. Lättframkomligt

14. Känslighet

Upplevelsekvaliteterna kan vara känsliga för påverkan i form av buller, slitage, visuella förändringar, andra brukare m.m. Ange vad känsligheten består i.

1. Låg
2. Mellan
3. Hög

15. Potentiellt bruk

Områdets potential utöver dagens bruk. Förutsättningar att öka värdet för friluftsliv. Beskriv potentialen, t.ex. ökat behov och ökat nyttjande p.g.a. stads- eller bostadsutbyggnad.

1. Ingen särskild känd potential
2. Viss potential
3. Stor potential

Värderingskriteriernas beskrivning

BRUKARFREKVENS

Värderingskriteriet syftar till att fånga olika friluftslivsutövares faktiska aktiviteter i området och avser den totala mängden besökare. Det är viktigt att poängtera att värdesättningen är relativ, eftersom vad som kan anses vara hög brukarfrekvens varierar stort mellan tätbefolkade och glesbefolkade områden.

REGIONALA OCH NATIONELLA BRUKARE/TURISM

Utöver områdets brukarfrekvens är det även värdefullt att redogöra för sammansättningen av brukare. Värderingskriteriet syftar till att fånga upp i vilken omfattning området används av andra än lokalt bosatta. Detta inkluderar nationell och internationell turism och skildrar områdets potential att locka långväga besökare. Typen av brukare påverkar förvaltningen av området, exempelvis kan ett område som präglas av turism kräva fler anordningar i form av parkeringsplatser och information.

UPPLEVELSEKVALITETER

Värderingskriteriet syftar till att fånga upp de fysiska förutsättningar som utgör grunden för upplevelser i området. För värderingen ska utgångspunkten vara landskapet och dess unika natur- och kulturgeografiska förutsättningar. Detta innefattar exempelvis förekomst av speciella natur- och kulturhistoriska objekt, vyer och annat som berikar upplevelsen av området. Där upplevelsevärden finns karterade kan dessa användas för att beskriva upplevelsekvaliteter.

SYMBOLVÄRDE

Värderingskriteriet syftar till att fånga upp värden som inte är direkt fysiska utan kopplar till identitetskänsla, sammanhang och lokal förankring. De symboliska värdena kan utgöras av speciella kulturarv, historiska berättelse, fysiska objekt och liknande.

FUNKTION

Värderingskriteriet syftar till att fånga områdets särskilda landskapsmässiga funktioner av vikt för friluftslivet. Detta kan exempelvis vara att området utgör ett entréområde till ett större friluftsområde, att det fungerar som en sammanlänkande grönkorridor mellan två områden, eller att området bildar en buffertzon mellan urban miljö och naturmiljö. Kriteriet ska speciellt beaktas när det gäller värdering av mindre områden intill större värdefulla friluftsområden.

LÄMPLIGHET

Värderingskriteriet syftar till att fånga in områden som är unika i sin närmiljö. Höga värden erhålls för områden som är speciellt lämpliga för en eller flera aktiviteter svåra att utföra någon annanstans. Lämpligheten behöver inte nödvändigtvis vara kopplad till specialiserade eller nischade aktiviteter. Det kan även exempelvis vara tillgång till när rekreation, friluftsbad eller möjlighet till långa vandringar som inte går att finna på andra platser inom rimliga avstånd.

TILLRÄTTALAGT ANLÄGGNINGAR

Värderingskriteriet behandlar ett områdes grad av anpassning för friluftsliv. Här bedöms tillgänglighet för funktionshindrade, i vilken omfattning det förekommer anordningar såsom

besöksanläggningar, turistinformation, framkomlighetsanpassning (gångvägar, gångbroar, trappor, stigar), belysning och liknande. Det kan även innefatta anläggningar eller skötsel som ökar trygghetskänslan. Tillrättaläggning ökar förutsättningen för att många olika brukarkategorier ska kunna använda området. Det kan också möjliggöra för eller inbjuda grupper som annars inte ägnar sig åt friluftsliv till att nyttja området.

STORLEK OCH ARRONDERING/FORM

Ett områdes storlek är ofta avgörande för vilken typ av aktivitet som går att utöva i området och påverkar därigenom även dess värde. Större områden ger möjlighet att ströva fritt i friluftslivsmiljön under en längre tidsperiod. Ett större område kan även rymma många olika aktiviteter utan att dessa kommer i konflikt med varandra. Områdets storlek är speciellt avgörande i närhet till städer och tätorter, där vidsträckta friluftsområden generellt är mer sällsynta. Även formen har betydelse för vilka kvaliteter ett område kan erbjuda och vilken funktion den har i grönstrukturen.

TILLGÄNGLIGHET

Med tillgänglighet avses hur lätt användarna tar sig till området. Här ingår faktorer såsom avstånd, vägar och kommunikationer samt eventuella barriärer. Vilka faktorer som är mest relevanta kan variera. I lokala tätortsnära miljöer kan exempelvis gång- och cykelvägar vara viktiga, medan kollektiva kommunikationer, båttrafik och bilvägar kan vara viktiga för områden som ligger längre från städer och tätorter. Tillgängligheten till området spelar även roll för vem som brukar det. Brist på kollektiva färdmedel, förekomst av barriärer eller om området endast kan nås med bil kan göra att vissa samhällsgrupper utesluts.

FRAMKOMLIGHET

Med framkomlighet avses hur lätt användare kan röra sig fritt inom området. Frånvaro av barriärer och lättvandrad terräng genererar höga värden. Det bör dock noteras att naturområden med stor betydelse för friluftsliv ofta har naturliga inslag såsom branter, sjöar och vattendrag som visserligen kan utgöra barriärer men också vara förutsättningen för eller rent av utgöra områdets upplevelsekvaliteter.

KUNSKAPSVÄRDE

Kriteriet avser förekomst av natur- eller kulturvetenskapliga kvaliteter med kunskapsvärde. Närhet till skolor och förskolor kan speciellt beaktas eftersom sådana områden ofta används i den dagliga undervisningen vilket möjliggör lärorika upplevelser för barn och unga. Kännedom om ett områdes användning i undervisningssammanhang kan därmed vara en bra indikator på kunskapsvärde.

LJUDMILJÖ

Kriteriet avser att värdera ljudmiljön i området. Med god ljudmiljö menas en bullerfri miljö där naturliga ljud dominerar, frånvaro av civilisationsljud. Som riktlinje för god ljudmiljö kan bullernivåer under 40 dB A användas.

INGREPP (STÖRNING)

För många är en naturupplevelse fri från störningar viktig. Kriteriet avser att värdera området utifrån hur pass fritt det är från mänsklig påverkan och ingrepp. Ingrepp kan utgöras av modern storskalig bebyggelse, tekniska anläggningar som påverkar den visuella upplevelsen, verksamheter som alstrar trafik och buller med mera.

KÄNSLIGHET

I värderingen av känslighet ska sårbarheten och risken att ett områdes värden utsläcks eller skadas lyftas fram. Höga värden ges till områden där de centrala värdena och upplevelsekvaliteterna riskerar att försvinna till följd av antingen slitage och överanvändning eller på grund av störningar såsom buller, barriärer eller visuella förändringar.

POTENTIELLT BRUK

Värderingskriteriet syftar till att fastställa i vilken grad området har potential att användas på annat sätt, eller i större omfattning än dagens bruk och därigenom öka områdets värde för friluftsliv. Det är viktigt att potentialen hos ett område beskrivs för att detta ska kunna hanteras i planeringen. Identifiering av potentiellt bruk kan göras genom att man tittar på framtida behov, förändringar till följd av förbättrad tillgänglighet eller möjlig anpassning för särskilda aktiviteter. I stort sett alla områden kan förbättras eller förändras på ett sätt som ändrar eller ökar nyttjandet. Värderingen av potentiellt bruk bör därför göras med viss

urskiljning och i begränsad omfattning. Det är viktigt att arbetet begränsas till att kartlägga befintliga områden och inte övergår i planering av kommande markanvändning.

Områdestyp och beskrivning

Varje område tilldelas en områdestyp. Vilken områdestyp ett specifikt område tilldelas baseras på områdets geografiska läge, egenskaper och användning.

Nedan ges en närmare beskrivning av de olika områdestyper som används i metoden. I beskrivningarna ges en indikation på vilka värden och funktioner som är centrala för respektive områdestyp.

BOSTADSNÄRA LEK- OCH REKREATIONSOMRÅDE

Med bostadsnära lek- och rekreationsområden menas parker och natur för lek och rekreation inom gångavstånd från bostad, skola, förskola. I Boverkets riktlinjer för bostadsnära natur anges cirka 5 min promenad eller 200–300 m som det avstånd inom vilket områden kan räknas som bostadsnära (Boverket, 2007. Bostadsnära natur – inspiration och vägledning.) Då stadsnära parker ofta utgör ytmässigt små enheter jämfört med övriga områden som kartläggs kan man överväga att slå samman samtliga stadsnära parker och behandla dessa som en enhet.

TÄTORTSNÄRA NATUR

Att nära bostaden ha tillgång till natur i form av skog, kulturlandskap med mera är mycket värdefullt för hälsa och återhämtning. Med tätortsnära natur åsyftas allmänt tillgängliga natur- och skogsområden där större delen ligger inom högst 3 km från bebyggelse. Det kan handla om större skogsområden, ängsmarker eller mindre skogsdungar. Det är platser framförallt för vistelse i natur, avskildhet, ”naturlighet”, ofta välanvända områden med många stigar, kanske mindre grillplatser, bad- och utsiktsplatser. Denna områdestyp omfattar den tätortsnära naturen som inte har iordningställda anläggningar för friluftsliv i form av leder, service, parkeringar med mera.

TÄTORTSNÄRA FRILUFTSOMRÅDEN

Tätortsnära friluftsområden avser större naturområden iordningställda för friluftsliv på gång- och cykelavstånd från tätorten, helst på ett avstånd av högst 1 km. Dessa områden bör vara förhållandevis stora och omfatta minst 1–3 km2. Här ska finnas möjlighet att vandra i flera

timmar i naturen. Områden som innefattas i denna kategori har olika anläggningar för friluftslivet såsom stigar, leder, skyltning och ofta friluftsgårdar. Det är områden som är välkända och välutnyttjade eller som har potential att utvecklas till sådana.

GRÖNSTRÅK OCH GRÖNKORRIDORER

Grönstråk och grönkorridorer innefattar rörelsestråk för människor, såsom gång- och cykelvägar, som löper genom park eller natur och förbinder olika områden. För att omfattas av kartläggningen bör större delen av stråket vara förhållandevis brett, cirka 50 m.

STORA FRILUFTSOMRÅDEN MED ANLÄGGNINGAR

Områdestypen omfattar stora områden med en yta närmare ett tiotal kvadratkilometer. Gemensamt för dessa områden är att de är lättillgängliga och att delar av området har anläggningar för friluftslivet, såsom leder och service. Områdestypen innefattar ofta riksintresseområden för friluftsliv och lättillgängliga nationalparker. Dessa områden kan innehålla delar som är mindre iordningställda, mer av vildmarkstyp.

STORA FRILUFTSOMRÅDEN UTAN ANLÄGGNINGAR

Områdestypen omfattar stora områden med en yta närmare ett tiotal kvadratkilometer som präglas av natur, tystnad, vildmark och ödslighet. Områdena är i hög grad opåverkade och saknar speciella anläggningar för friluftslivet. Ofta ligger dessa områden lite avlägset och svåråtkomligt.

LÅNGA LEDER

Kategorin långa leder avser linjära friluftsområden i form av leder för vandring, cykling, paddling och ridning. Endast lederna i sig beskrivs här.

STRÄNDER OCH VATTENOMRÅDEN

Avser för friluftslivet tillgängliga vattenområden och stränder vid sjöar och kuster samt vid vattendrag (bäckar, åar, älvar) och våtmarker. Områden som nyttjas för friluftsbad, paddling, fiske med mera.

JORDBRUKS- OCH SKOGSLANDSKAP

Områdestypen avser mark av betydelse för friluftsliv som inte ingår i någon av övriga kategorier. I skogen finns möjlighet till svamp- och bärplockning, jakt, fritt strövande med eller utan karta. Här kan behövas samverkan med markägare kring parkeringsmöjligheter, framkomlighet utmed stigar, skogsbruk med rekreationshänsyn och liknande. Jordbrukslandskap är generellt inte tillgängliga på samma sätt som skog. Stigar och vägar

genom åkerlandskap och beteslandskap kan dock utgöra uppskattade friluftsmiljöer. Här kan finnas stor potential i många kommuner, framförallt gällande kulturlandskap, ängs- och hagmarker. Samverkan med markägare kan krävas till exempel för parkeringsmöjligheter, tillträde till stigar, hagar med mera.

SÄRSKILDA KVALITETSOMRÅDEN
Landskap, natur och kulturmiljö som har speciella upplevelsekvaliteter. Det rör sig ofta om skyddade natur- och kulturmiljöer, riksintresseområden kulturmiljö med kulturlandskap och landskapsbildsvärden, orörda urskogsområden, slotts- och herrgårdslandskap och liknande. De fungerar ofta som utflyktsområden och/eller turistattraktioner. Tysta områden kan också räknas som särskilda kvalitetsområden förutsatt att de nyttjas eller har potential att nyttjas för friluftsliv.

OMRÅDEN ANLAGDA FÖR SÄRSKILDA BRUKARKATEGORIER
Områdestypen avser områden där marken planerats och anpassats för en specifik brukarkategori och/eller aktivitet. Detta innefattar områden såsom golfbanor, koloniområden, skidanläggningar för utförsåkning och ridanläggningar.

Klassificering av områden

Varje område klassas. Vilken klass ett specifikt område får baseras på vilka värden som tilldelats områdets olika värderingskriterier.

A Mycket viktigt friluftsområde - Minst två kriterier med värde 3

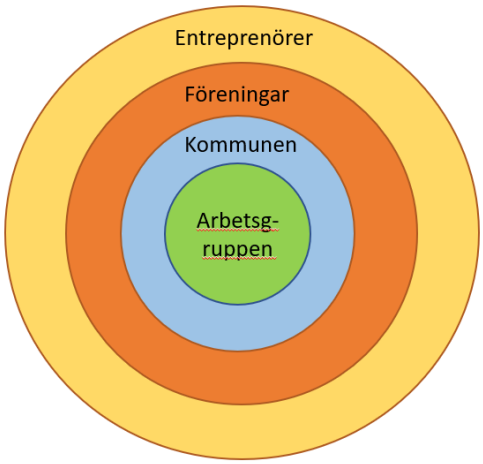
B Viktigt friluftsområde - Minst två kriterier med värde 2, alternativt ett kriterium med värde 2 och ett kriterium med värde 3

C Övrigt friluftsområde - Uppfyller ej kraven för A och B

D Ej klassificerat område - Värdering ej möjlig/genomförd, motiv bör anges

Insamling av data extern

Under 2019 genomförde Övergripande planering en stadsdelsdialog där allmänhet fick lämna information om vilka områden som var av intresse för dom. Många gånger utgjordes de intressanta områdena av rekreation- och friluftsområden (Övergripande planering, 2020). För att samla in ytterligare kunskap om hur olika friluftsområden i kommunen används av föreningar och organisationer gavs ett antal av dessa möjligheten att via en länk ange vilka områden de använder, i vilken utsträckning och till vilket ändamål. Föreningarna kunde själva rita in de områden som de använder i en digital karta samt ge en beskrivning. Beskrivningen innehöll dels en beskrivning av själva områden samt dels en beskrivning av hur området används av föreningen. Insamlingen av data skedde via ESRI ArcGIS online.
Den insamlade datan utgörs av polygoner som sedan läggs in i friluftskartan och värderas och klassas på samma sätt som alla övriga områden i kartläggningen. I de fall data som samlats in från föreningar eller organisationer leder till ett nytt område i friluftsplanens karta så kommer det att framgå i attributdata under fälten ”Ursprung” och ”Skapad av” vilka föreningar och organisationer som ritat in området. Vilka föreningar och organisationer som ska ges möjligheten att bidra med data till friluftsplanens karta bestämdes av arbetsgruppen.

Figur 3. Schematisk bild som beskriver insamlandet av kunskap i olika skeden av arbetet, där insamlandet börjar i arbetsgruppen.

Sammanställning av externa data

Den data som inkom från föreningarna adderades till den befintliga kartläggningen. I många fall sammanföll föreningarnas områden med sedan tidigare utpekade områden. Dessa områden klassades därför inte en ytterligare gång. I de fall nya områden utpekats klassades dessa på samma sätt som övriga områden. I de fall området sammanfaller med ett sedan

tidigare utpekat område men bara till en viss del så klassas enbart den del som utgör ett nytt friluftsområde.

Föreningar och organisationer

Vilka föreningar som ges möjlighet att yttra sig utgår från de föreningar inom kommunen som är anslutna till svenskt friluftsliv och det föreningar som har driftsbidrag till friluftsgård/anläggning eller föreningar med driftsbidrag till badplatser. Samt ett antal föreningar som valts ut av arbetsgruppen.

Entreprenörer och företag

Inom ramen för detta arbete bör utöver föreningar och organisationer även entreprenörer och företag ges möjlighet synliggöra de friluftsområden som de använder i deras verksamheter, detta kommer dock att ske i ett senare skede.

Målpunkter

I projektet att ta fram en friluftsplan gällande Umeå kommun står det i projektansökan att både friluftsområden och målpunkter ska kartläggas. För att begränsa arbetsinsatsen så kommer endast friluftsområdena där dessa målpunkter ligger att kartläggas. I de fall ett utpekat friluftsområde har en tydlig målpunkt så framgår det i beskrivningen av området. Målpunkterna i sig kommer alltså inte att vara synliga i kartan.

Parker

Alla parkområden är viktiga för friluftslivet, särskilt för det tätortsnära och vardagliga friluftslivet. De områden som benämns som parkytor ryms inom ramen för den definition av friluftsliv som används i detta arbete. Men med anledning av den enorma variation av parkernas utformning och innehåll så kommer endast de parker som anses vara av särskild vikt för friluftslivet och som inte täcks av någon annan typ av utpekat område (många parker faller in i andra områdestyper) att ingå i kartläggningen av friluftsområden.

204 parker ingår i karteringen varav 47 har klassat.

Definitioner

Friluftsliv

Den frilufslivsdefinition som tillämpas i detta arbete har sitt ursprung i Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftsorganisationer. Definitionen för friluftsliv *är - ”vistelse utomhus i natur- och kulturlandskapet för välbefinnande och naturupplevelser utan krav på tävling.”* I detta arbete omfattar begreppet friluftsliv även rekreation och turism, har allemansrätten som grund och utgår ifrån miljöbalkens hänsynsregler.

Entré/Entréområde

En påvisad plats där exempelvis parkering, information eller service finns tillgängligt för besökaren.

Regionala och nationella brukare/turister

En person som har rest till platsen. Personen bor inte i områdets närhet.
Exempel. Om en person boende i Umeå reser till Sävar för att nyttja ett skidspår så är denne en regional brukare.

Förklaringar

Attributdata kolumnen ”Ursprung” visar vart polygonen kommer ifrån / vilken enhet som utpekat området.

Attributdata kolumnen ”Skapad av” visar vilken enhet som ritat själva polygonen / områdesgränsen.

ÖP_NR = Översiktsplan / Naturreservat

UK_Fiske = Umeå Kommun Fiske

UK_Friluftsliv = Umeå Kommun Friluftsliv

Attributtabellen

I attributtabellen finns alla värderingskriterier och deras respektive värde angivna. Närmare förklaringar av dessa finns listade under ”Värderingskriteriernas beskrivning”. Förutom de värderingskriterier som används i verktyget finns även raderna Namn, Reviderad, Ursprung, Skapad av och Typ som samtliga är anpassningar som gjorts av Umeå kommun.

Namn – Alla områden som saknar namn tilldelas det här.

Reviderad – Här anges i vilket forum och vilket datum som området är reviderat.

Ursprung – Här anges vem eller vilka som utpekat området.

Skapad av – Här framgår vem eller vilka som ritat områdets gränser.

Typ – Här framgår i vissa fall av vilken typ området är tex. badplats eller naturmiljö.

Namn	Nydala
Områdestyp	Särskilda kvalitetsområden SK
Brukarfrekvens	3
Regionala och nationella brukare/turism	3
Upplevelsekvaliteter	1
Symbolvärde	1
Funktion	2
Lämplighet	3
Tillrättalagt/anläggningar	3
Storlek och arrondering/form	2
Kunskapsvärde	2
Ljudmiljö	<Null>
Ingrepp/störning	2
Tillgänglighet	3
Framkomlighet	3
Känslighet	2
Potentiellt bruk	1
Beskrivning	Området är utpekat som rekriationsområde enlig
Klass	A Mycket viktigt friluftsområde
Reviderad	
Ursprung	ÖP_NR
Skapad_av	ÖP_NR
Typ	<Null>

Figur 4. Exempel på en attributtabell från ett utpekat friluftsområde.

Värderingskriterier som bör noteras

14. Känslighet

Upplevelsekvaliteterna kan vara känsliga för påverkan i form av buller, slitage, visuella förändringar, andra brukare m.m. Ange vad känsligheten består i.

1. Låg
2. Mellan
3. Hög

15. Potentiellt bruk

Områdets potential utöver dagens bruk. Förutsättningar att öka värdet för friluftsliv. Beskriv potentialen, t.ex. ökat behov och ökat nyttjande p.g.a. stads- eller bostadsutbyggnad.

1. Ingen särskild känd potential
2. Viss potential
3. Stor potential

Användandet av detta värderingskriterium bör vara sparsamt, man bör vara försiktig med att ange framtida planer och idéer i värderingen då den ska grundas på nuvarande status och användning.

Riksintresse för friluftslivet

I Umeå kommun finns tre områden som är utpekat som riksintresse för friluftslivet enligt 3 kap. 6 § MB. Holmöarna, utgör viktiga områden för bland annat båtliv, fritidsfiske, fågelskådning, paddling, skidåkning, skridskoåkning och vandring. Vindelälven (liten del i Umeå kommun), även utpekat som riksintresse för det rörliga friluftslivet. Vindelälvsområdet har särskilt goda förutsättningar för natur- och kulturupplevelser, fritidsfiske, hundspann, paddling, ridning, skoteråkning längs leder, strövande, terrängcykling och utförsåkning på skidor. Öreälven (Liten del av deltat i Umeå kommun), Öreälvsområdet har särskilt goda förutsättningar för natur- och kulturupplevelser, fritidsfiske, paddling, vandring, utförsåkning på skidor och övernattning/tältning.

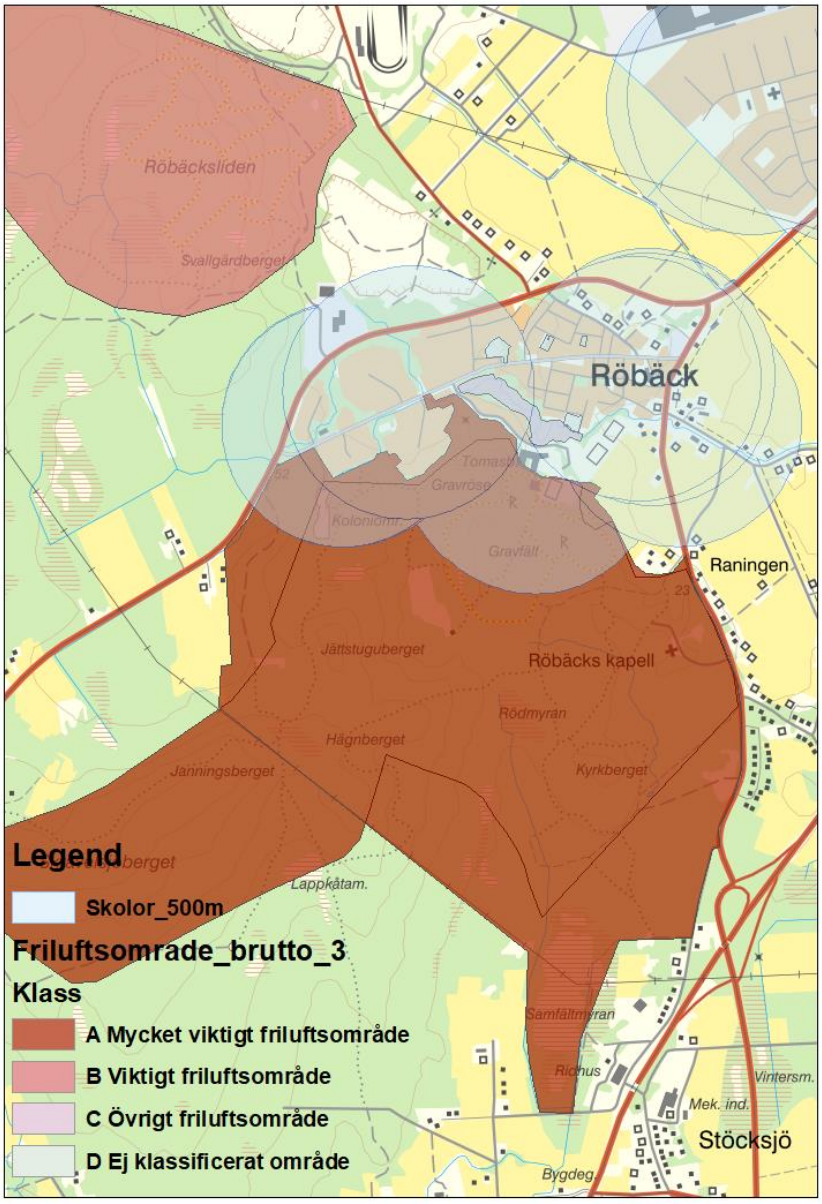
Rekreation och idrottsområden ”RI-områden”

De så kallade RI-områdena ryms inom ramen för den definition av friluftsliv som används i detta arbete. Dock så kommer inte RI-områden att ingå i karteringen då dessa områden inte finns kartlagda digitalt. Arbetet med att ta fram ett digitalt kartunderlag för RI-områden är pågående och dessa områden bör ingå i kartläggningen av friluftsområden så snart detta material finns tillgängligt.

Skolskogar

I denna kartläggning bör även kommunens skolskogar synliggöras, de områden som utpekats som skolskogar har inte gått att erhålla i önskvärt format. Så snart som detta underlag finns tillgängligt bör dessa läggas in i kartan.

Vi har därför använt befintlig data på skolbyggnaders positioner (förskolor, grundskolor och gymnasieskolor) och skapat en buffertzon på 500 meter runt varje skolbyggnad. Utifrån bufferzonen, samt hur dessa överlappar med utpekade friluftsområden, kan man bilda sig en uppfattning om vilka områden som respektive skola troligtvis använder sig av (figur 5).

Figur 5. Bilden visar hur buffertzoner från skolbyggnader i Röbäck sammanfaller med ett utpekat friluftsområde med klass A.

Reflektioner

Kartering

Det bör noteras att all kartläggning / utpekning av friluftsområden är en ögonblicksbild och tar ingen hänsyn till framtida markanvändning eller andra intressen. Detta är helt i linje med Naturvårdsverkets rekommendation. Alla områden och dess gränser ska bara tillgodose friluftslivets intressen och helt bort se från andra gränser så som tex fastighetsgränser.

Klassning

Områden som får en låg klassning behöver inte vara ”sämre” friluftsområden, tvärt om, ett område med tex klass C ”övrigt friluftsområde” kan ha fått en lägre klassning pga. en låg brukarfrekvens eller att området saknar anläggningar vilken kan vara positiva egenskaper för ett friluftsområde för vissa aktiviteter och människor.

Diskussion

Genom att synliggöra förutsättningar för friluftslivet stödjs människors möjligheter att vistas i naturen, vilket är det övergripande målet med regeringens friluftspolitik. Friluftsliv har stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande, erbjuder social samvaro och natur- och kulturupplevelser. Naturvårdsverket bedömer att metoden kan ge stöd i planeringsarbetet och bidra till att uppfylla flera av de nationella friluftsmålen (NV 2016).

Kartläggningens koppling till de nationella friluftsmålen

Mål 1. *Tillgänglig natur för alla* - Genom att kartlägga och peka ut områden med god tillgänglighet kan dessa bli mer kända, använda och uppskattade av fler.

Mål 4. *Tillgång till natur för friluftsliv* - Genom att kartlägga och värdera områden på lokal, regional och nationell nivå ökar tillgång till natur för friluftsliv. - Om fler kommuner kartlägger områden kan antalet översiktsplaner som inkluderar friluftslivets behov öka.

Mål 5. *Attraktiv tätortsnära natur* - Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Genom att kartlägga och peka ut tätortsnära natur kan dessa områden synliggöras och bevaras vid framtida exploatering och på så sätt säkerställa tillgången på tätortsnära natur även i framtiden.

Mål 6. *Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling* - Genom att naturturismens intressen kartläggs synliggörs de och kan införlivas i kommunens planer.

Mål 9. *Friluftsliv för god folkhälsa* - Genom att goda förutsättningar skapas kan fler människor fortsätta att vara eller bli fysisk aktiva genom friluftsliv (NV 2016).

Uppdatering

För att uppdatera, fördjupa och aktualisera kartläggningen av friluftsområden bör kartan vid varje uppdateringstillfälle jämföras mot exploateringsplaner. Där det visar sig att friluftsområden sammanfaller med planerad exploatering bör en fördjupad och uppdaterad kunskapsinsamling av friluftslivets intressen ske i dessa områden. På så vis kommer de områden som löper störst risk att decimeras att ha mest uppdaterad och detaljerad data.

Vidareutveckling (förslag)

- Utifrån biotopdatabasen hitta information om mindre grönytor (exv. kvartersparker) och stråk (t ex längs G/C-vägar).
- Utifrån biotopdatabasen få fram information om vilken sorts natur olika områden som används för friluftsliv och rekreation innehåller.
- Värderingskriterie - Bullerperspektivet, kartlager/data finns på bullernivåer. Fyll i på karterade områden.
- Utvidgad remissrunda ta in entreprenörer, medborgare m.fl. Medborgardialog med boende i olika områden. Undersökning av hur befintliga friluftsområden används. Förslagsvis via ”tyck till fritid app” och/eller central mail fritid.friluftsliv@umea.se. Alternativt via enkät (brukarmätning).
- Gör en bristanalys 2-300m till närmsta grönområde. Analysen behöver göras av GIS-ingenjör.
- Strategi/plan för tillgänglighet (vilken brukare). Tillgänglighet, rullstol.
- Fördjupat tillgänglighetskriterie som tar hänsyn till funktionsvariationer, behövs färdtjänst, spångar för rullstol ”däckspång” ribbor går på tvären. Börja med de områden som idag är HC-anpassade.
- Förslag på värderingskriterie ”Tillgänglighet_skolskog” skolskogar och deras tillgänglighet utifrån vägar osv.
- Formulera behov av utveckling av existerande områden.
- Formulera behov av nya områden, grönområden, rekreationsområden/spontanyta, parkytor. Utgå från remissrundor internt, bristanalys, medborgarförslag eller motsv.
- Sommar/vinterperspektiv på respektive friluftsområde. Förslag; gör 2 externa kartor en ”sommarkarta” och en ”vinterkarta”
- ”Nåbarhet_kollektivtrafik” fördjupad tillgänglighets-kriterium som beskriver tillgänglighet med kollektivtrafik. Förslag integrera kartläggning som Naturskolan har gjort.
- Tilldela områdena en ”kategori” tex. naturmiljö, badplats eller kulturmiljö (finns på vissa områden sedan tidigare). Vi måste först bestämma vilka typer som ska användas exv. bad, naturmiljö, kulturmiljö, friluftsområde.

Referenser

Boverket, 2007. Bostadsnära natur – inspiration och vägledning.

Fredman, P., Karlsson, S.-E., Romild, U. och K. Sandell (red.), 2008. Vad är friluftsliv? Delresultat från en nationell enkät om friluftsliv och naturturism i Sverige, Forskningsprogrammet Friluftsliv i förändring, Rapport nr 4.

Förordning (2010:2008) om statsbidrag till friluftsorganisationer.

Naturvårdsverket/Havs- och Vattenmyndigheten, 2013. Riktlinjer för översyn 2012–2014 av riksintressen för friluftsliv.

Naturvårdsverket, Sveriges friluftsmål, 2018. http://www.naturvardsverket.se/Miljoarbete-i-samhallet/Miljoarbete-i-Sverige/Uppdelat-efter-omrade/Friluftsliv/Friluftsmalen/

Naturvårdsverket, Åslund, M., Kinell G., Rask, M. och Emmelin L. 2016 Metod för att kartlägga naturområden med stor betydelse för friluftsliv, Rapport.

Länsstyrelsen i Västerbotten, Utflyktsguide från kust till fjäll i Västerbottens län.

Naturskolan i Umeå, Upptäck stadens natur Naturskolans guide till centrala Umeås grönområden.

Umeå Kommun, Båtsportens guide till Umeåkusten kuststräckan Ratan-Järnäsklubb.

Umeå Kommun, Utflyktskarta.

Umeå Kommun, Övergripande planering. 2020. Umeå stadsdelar – så står det till!

Västerbottens museum, Västerbotten sevärd kultur, 108 utflyktsmål i Västerbotten.

Bilagor

Bilaga 1: De tio friluftsmålen

Tillgänglig natur för alla

Riksdagens mål om tillgänglig natur för alla innebär att alla människor ska ha möjlighet att vistas i och njuta av natur- och kulturlandskapet. Tillgänglighet handlar om människors kunskap om att friluftsområden existerar och deras föreställningar om hur tillgängliga områdena är. Att känna sig välkommen till, lockad och stimulerad av naturen är avgörande för att områden ska användas.

Samordnande myndighet: Boverket.

Starkt engagemang och samverkan för friluftslivet

Riksdagens mål om stärkt engagemang och samverkan för friluftslivet sätter individens personliga val och engagemang i centrum. De ideella organisationernas engagemang är avgörande för att kunna erbjuda aktiviteter och kunskap om friluftsliv. Inom Svenskt Friluftsliv finns 24 organisationer som tillsammans har närmare 10 000 föreningar och totalt cirka 1,63 miljoner medlemmar. Flera undersökningar som gjorts visar att utövandet av friluftsliv är stabilt.

Samordnande myndighet: Naturvårdsverket.

Allemansrätten

Många friluftsaktiviteter sker på privat mark med allemansrätten som grund. Viktiga mål för friluftspolitiken är att allemansrätten värnas och att allmänhet, markägare, föreningar och företag har god kunskap om allemansrätten. Med allemansrätten följer krav på hänsyn – till natur och djurliv, till markägare och till andra människor i naturen. Därför är det viktigt att vi har god kunskap om hur vi ska bete oss för att inte störa eller förstöra när vi vistas i natur- och kulturlandskapet. De vanligast förekommande överträdelserna är olaglig terrängkörning, nedskräpning och skadegörelse.

Samordnande myndighet: Naturvårdsverket.

Tillgång till natur för friluftsliv

Riksdagens mål om tillgång till natur för friluftsliv innebär att friluftslivets behov säkerställs genom hållbart brukande, fysisk planering och bevarande. Friluftsmålet om tillgång till natur för att kunna bedriva friluftsliv handlar om att samhällsplanering och markanvändning tar hänsyn till friluftslivets behov av tillgång till attraktiva natur- och kulturlandskap.

Samordnande myndighet: Skogsstyrelsen och Naturvårdsverket.

Attraktiv tätortsnära natur

Riksdagens mål om attraktiv tätortsnära natur innebär att det ska finnas tillgång till attraktiv natur i och i närheten av tätorter. Allmänheten ska ha tillgång till grönområden och ett tätortsnära landskap med höga frilufts-, natur- och kulturmiljövärden. En stor del av friluftslivet till vardags utövas i det tätortsnära natur- och kulturlandskapet. Vad som anses vara tätortsnära avgörs lokalt, men forskning visar att användandet avtar med avståndet. Därför är det viktigt med tillgång till rekreations- och friluftsområden inom rimligt avstånd, vilket anses vara mellan 1–3 kilometer. Detta är särskilt viktigt för grupper som barn eller funktionshindrade som har svårare att ta sig ut eller förflytta sig långa sträckor. Det finns många starka intressekonflikter i det tätortsnära landskapet där annan markanvändning prioriteras framför friluftsliv. Mycket tyder på att den oskyddade tätortsnära naturen tas i anspråk för bebyggelse och förändrad markanvändning och att ytorna därmed minskar.

Samordnande myndighet: Boverket.

Hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling

Riksdagens mål om hållbar regional tillväxt och landsbygdsutveckling innebär att friluftsliv och turism bidrar till att stärka den lokala och regionala attraktiviteten och medverkar till en stark, hållbar utveckling och regional tillväxt. Sveriges natur och kultur skapar attraktionskraft i hela landet. Turismen utvecklas positivt både nationellt och internationellt och har potential för fortsatt tillväxt, inte bara genom ökad omsättning utan också med ökat antal arbetstillfällen. Näringens platsbundenhet gör att besöksnäringen är en viktig del i främjandet av regional tillväxt. Det finns dock många utmaningar med hållbar utveckling av turism på små orter. Det handlar bland annat om tillgång till service och kollektiva transporter.

Samordnande myndighet: Tillväxtverket leder en samverkansgrupp för svensk turism som har till uppgift att samordna och effektivisera initiativ som rör turism.

Skyddade områden som resurs för friluftslivet

Riksdagens mål om skyddade områden som resurs för friluftslivet handlar om att naturområden ska göras attraktiva för friluftsliv och rekreation. Runt om i landet görs insatser för att öka möjligheterna för friluftsliv och värna natur- och upplevelsevärden. Stora insatser görs för att anlägga entréer, leder, vindskydd och skyltning för att öka tillgängligheten till naturen. Det är länsstyrelserna eller kommunerna som genomför åtgärderna och följer upp hur områdena används. Sverige har en ganska stor areal skyddad natur. 13 procent av landets totala yta är skyddad på något sätt. Av de skyddade områdena tar naturreservaten upp störst utrymme, 84 procent. Nationalparkerna upptar 14 procent men är istället ofta stora till ytan. De skyddade områdena domineras av skogsmark, därefter kommer öppen mark i fjällen. Natur- och kulturlandskapet är en viktig resurs för livskvalitet och regional utveckling. Var vi än bor i landet har samtliga kommuner någon typ av skyddat område som ger möjlighet till naturvistelse. Våra nationalparker är attraktiva att besöka och de åtgärder som gjorts för att öka tillgängligheten uppskattas av besökarna. Våra viltstammar är ett annat exempel på resurs som behöver förvaltas för att skapa värde för friluftsliv och turism.

Samordnande myndighet: Naturvårdsverket.

Friluftsmålet ett rikt friluftsliv i skolan

Riksdagens mål om ett rikt friluftsliv i skolan innebär att förskolor, förskoleklasser, grundskolor och motsvarande bedriver friluftslivsverksamhet och undervisning om en god miljö och hållbar utveckling enligt styrande dokument. Det finns ett starkt stöd för friluftsliv i styrdokumenten för förskola och skola, framförallt i kursplanen för idrott och hälsa. Men för att upprätthålla en god kompetens hos lärare inom ämnet friluftsliv behövs tillgång till olika former av stöd och fortbildning.

Samordnande myndighet: Naturvårdsverket bör efter samråd med Skogsstyrelsen och Skolverket, vidareutveckla formerna för målets genomförande och uppföljning.

Friluftsmålet friluftsliv för god folkhälsa

Riksdagens mål om friluftsliv för god folkhälsa handlar om att skapa goda förutsättningar så att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Att vistas i naturen är bra för hälsan, såväl fysiskt som psykiskt. Ur ett folkhälsoperspektiv är det framförallt intressant att se hur utövandet av friluftsliv fördelar sig bland olika grupper i befolkningen. Och vilka effekter det har på hälsa och välbefinnande. En undersökning visar att äldre personer vistas allt oftare i naturen samtidigt som 16–24-åringar utövar minst friluftsliv. Det är mer vanligt att de som bor i glesbefolkade kommuner vistas ute i skog och mark än de som bor i storstäder och förortskommuner. Inrikes födda utövar friluftsliv oftare än utrikesfödda.

Samordnande myndighet: Folkhälsomyndigheten.

Friluftsmålet god kunskap om friluftslivet

Riksdagens mål om god kunskap om friluftslivet innebär att det bör finnas etablerad forskning och statistikinsamling kring friluftsliv som utgår från ämnesfältets bredd och mångvetenskapliga karaktär, är långsiktig över tiden och bygger på behoven hos friluftslivets aktörer. Vad vet vi om friluftsutövandet i Sverige? Vilka personer är det som utövar friluftsliv, hur skiljer sig utövandet mellan olika åldersgrupper och vilka aktiviteter utövar vi helst? För att beslutsfattare, myndigheter och andra aktörer ska kunna planera och genomföra insatser behöver de kunskap om friluftslivets förutsättningar, nu och över tid. Det är tack vare forskning och statistik som vi kan uttala oss om hur saker förhåller sig, tenderar eller faktiskt är.

Samordnande myndighet: Naturvårdsverket (NV 2018).

Bilaga 2: Exempel GIS-kartor

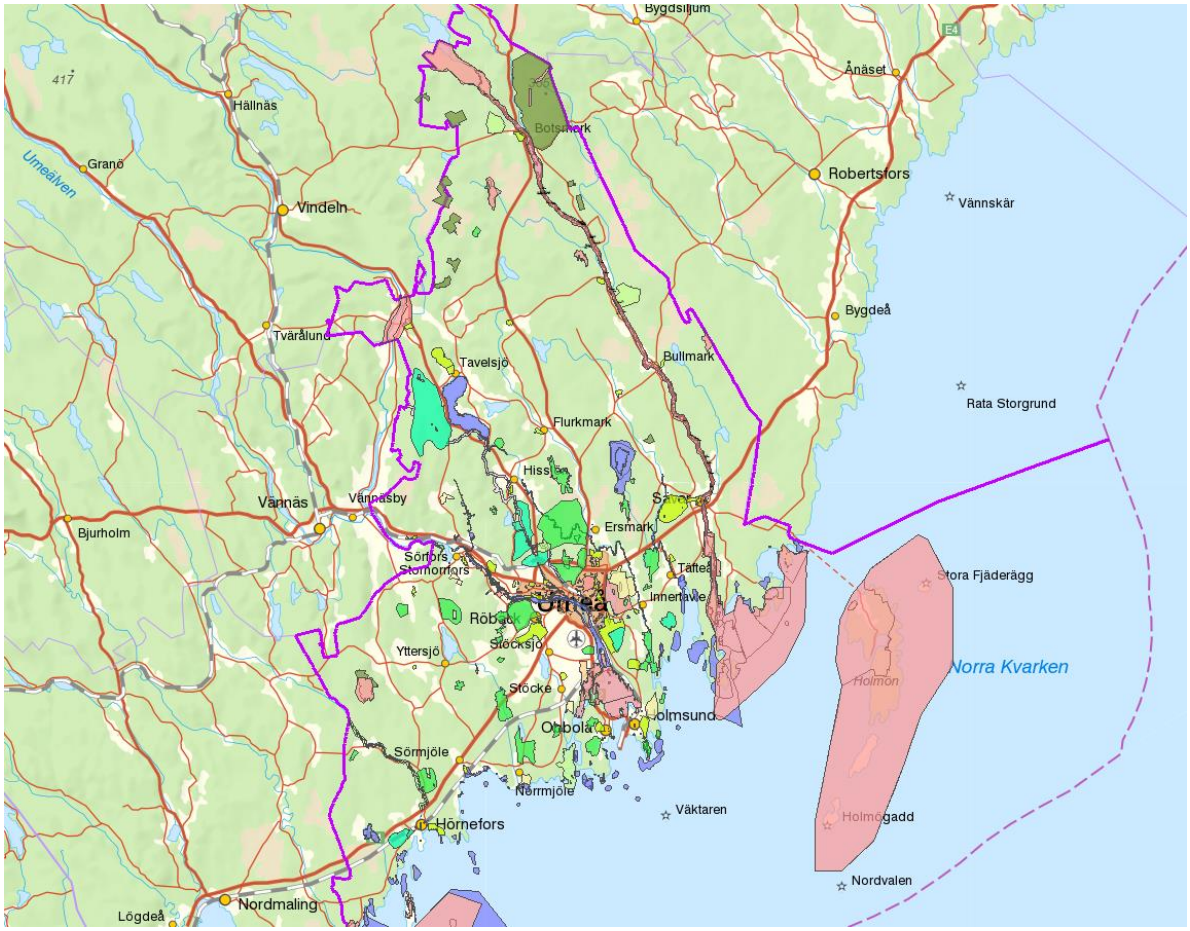

Bild 1. Karterade friluftsområden och färgsättning utifrån områdestyp.

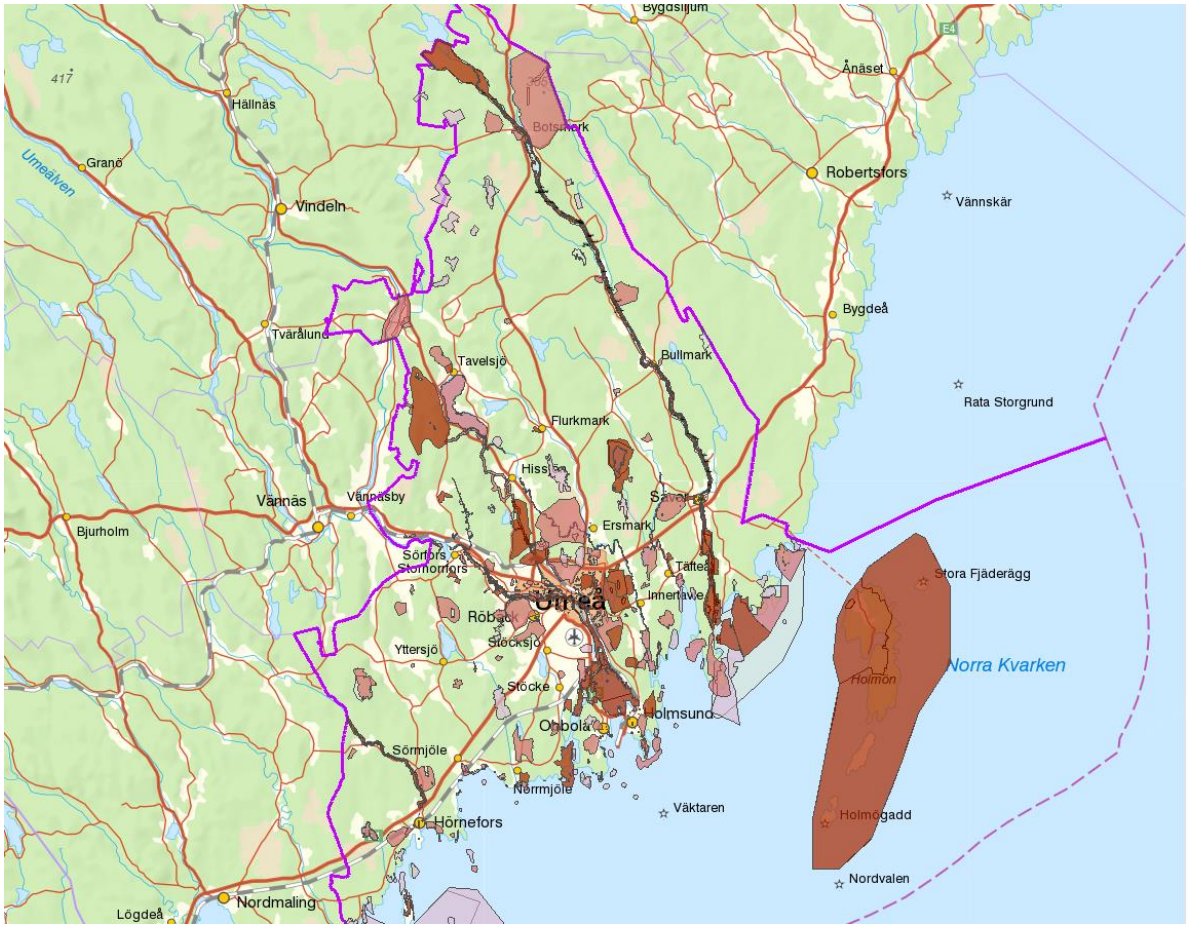

Bild 2. Exempel på friluftsområden och deras olika klasser och färgsättning utifrån klass.

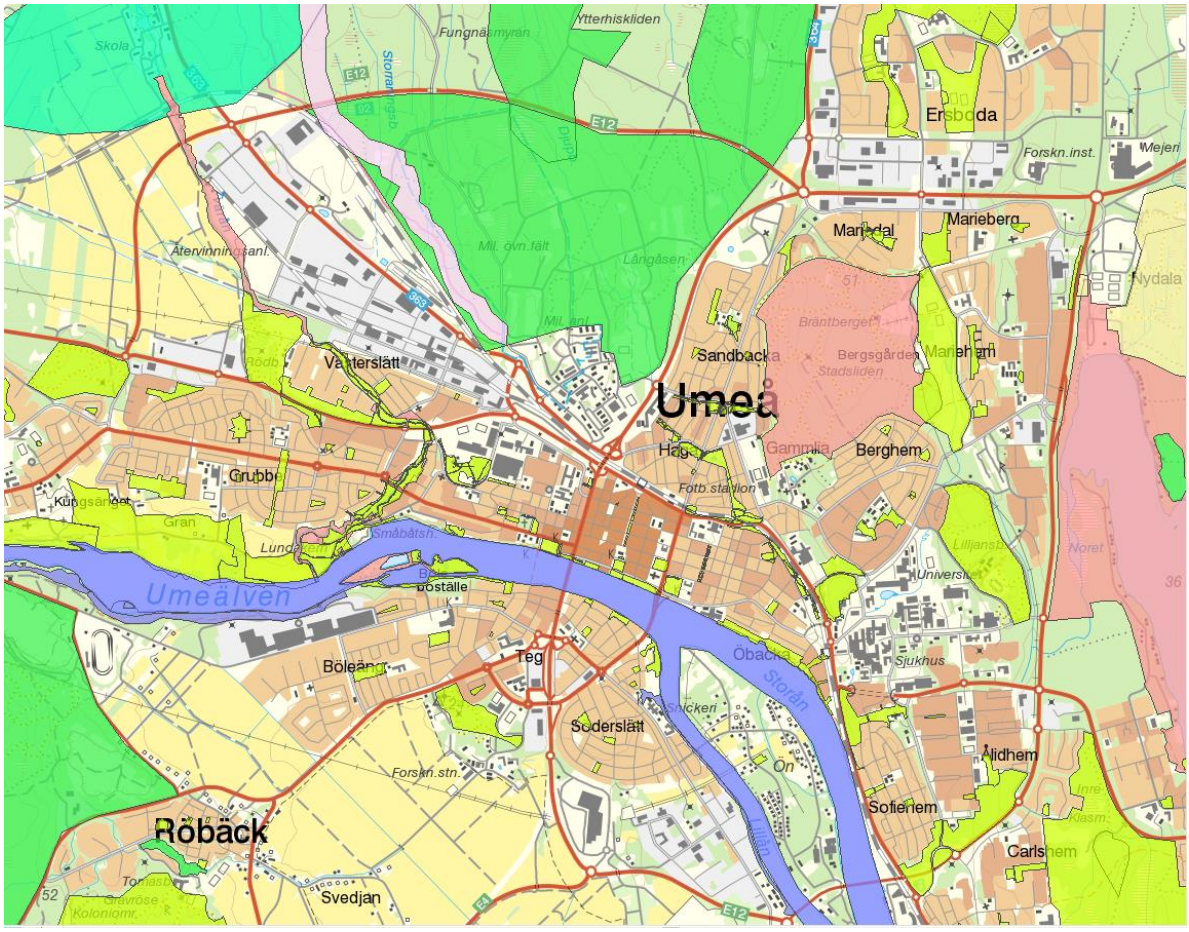

Bild 3. Exempel på friluftsområden och deras olika områdestyper och färgsättning utifrån områdeskategori.

Bilaga 3: Underlag / Grunddata

Underlag / grunddata för bruttoutpekning av friluftsområden

Samtliga data, både karterade friluftsområden (ytor) och samtliga bakgrundsdata lagras i en geodatabas ”Friluftsplan.gdb” som för närvarande lagras på Umeå Fritid Fiskes sharepointplats ”Fritid Drift SharePoint - FR D Fiske\GIS\Friluftsplan_1.gdb”. Notera att bakgrundsdata lagrad i geodatabasen är en ögonblicksbild. För att få tillgång till senast uppdaterade bakgrundsdata måste man gå till den ursprungliga källan/lagringsplatsen (se sökvägar i tabell 1, bilaga 3). Vi har valt att samla bakgrundsdata tillsammans med alla karterade friluftsområden i samma geodatabas för att det ska vara enkelt att läsa från olika datorer och genom olika programvaror.

Kartläggningen baseras i stor utsträckning på befintliga underlag. Detta både för att begränsa arbetsinsatsen och för att kartläggningen ska få en samstämmighet med övrig planering. Den grundläggande principen är att använda de underlag som ger högsta möjliga detaljeringsgrad, aktualitet och lokal relevans. Det förekommer dock områden som är utpekade av Umeå Kommun friluftsliv (UK_Friluftsliv) men vars områdesgräns / polygon är inritad av Umeå Kommun Fiske (UK_Fiske). Det förekommer även områden / polygoner som är både utpekade och inritade av UK_Fiske baserat på uppgifter som gör att området anses vara av vikt för friluftslivet. Dessa områden är dock relativt få till antalet.

Förslag till ytterligare grunddata

- RI-Områden – Ej tillgängligt digitalt i dagsläget
- Skoterleder – Skoterleder från skoterleder.org
- Skolskogar – Ej tillgängligt digitalt i dagsläget

Tabell 1. Shp-filer

Namn på shp-fil	Källa/Ansvar	Ursprunglig lagringsplats/Sökväg
Rekreationsomraden_polygon	Översiktplan Fördjupning för Umeå	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Byggnationer_Fastigheter\Oversiktsplaner\FFU
Skyddsvard_natur_polygon	Översiktplan Fördjupning för Umeå	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Byggnationer_Fastigheter\Oversiktsplaner\FFU
Naturomrade_av_varde	Översiktplan Tematiskt tillägg landsbygd	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Byggnationer_Fastigheter\Oversiktsplaner\TOP_Landsbygd
Utvecklingsomrade_natur_kultur_polygon	Översiktplan Fördjupning för Kusten	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Byggnationer_Fastigheter\Oversiktsplaner\FOP_Kusten
Badplats_polygon	Översiktplan Fördjupning för Kusten	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Byggnationer_Fastigheter\Oversiktsplaner\FOP_Kusten
Strandskydd	Miljö & Hälsa	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Natur\Skyddade_omraden\Strandskydd
Fågelskyddsområden	Miljö & Hälsa	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Natur\Skyddade_omraden\Fagelskyddsomraden
Parkytor Natur_skog Lekpark	Gator & Parker	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Natur\Parkkarta
Riksintresse för friluftsliv Riksintresse för naturvården	Naturvårdsverket	J:\Kartor\MapInfo_katalogen\Grunddata\Riksintressen
Fritidsdistrikt Friluftsområden Friluftsstugor Idrottsplatser Kanotleder Klätterväggar Skid_motionsspår Skidbackar Skoter Terrangcykelspår Toaletter Utegym Anlaggningar_friluftsliv_grillplatser Vandringsleder	Fritid - Friluftsliv	J:\Kartor\Shape_filer\Tema\Kultur_fritid_turism
Anlaggningar_friluftsliv_alla	Fritid - Friluftsliv	J:\Kartor\MapInfo_katalogen\Tema\Kultur_fritid_turism\Alla_anlaggningar

Umeakommun_FVO_SFF_fiskeomraden_3	Fritid - Fiske	Fritid Drift SharePoint - FR D Fiske\GIS\Friluftsplan_1.gdb
Anlaggningar_fiske_alla	Fritid - Fiske	Fritid Drift SharePoint - FR D Fiske\GIS\Friluftsplan_1.gdb
Anlaggningar_bryggor	Fritid - Fiske	Fritid Drift SharePoint - FR D Fiske\GIS\Friluftsplan_1.gdb
Förskolor		J:\Kartor\MapInfo_katalogen\Tema\Skola_social\Forskolor
Grundskolor		J:\Kartor\MapInfo_katalogen\Tema\Skola_social\Skolor\Swe992015
Gymnasieskolor		J:\Kartor\MapInfo_katalogen\Tema\Skola_social\Skolor\Swe992015

Tabell 2. WMS-tjänster

Namn	**Ansvarig myndighet**	**Länk**
Biotopskydd	Skogsstyrelsen	http://geodpags.skogsstyrelsen.se/arcgis/services/Geodataportal/GeodataportalVisaBiotopskydd/MapServer/WmsServer
Naturreservat	Naturvårdsverket	http://gis-services.metria.se/ArcGIS/services/InspireNV_NVR/MapServer/InspireViewService?layers=PS.NR&
Fornminnessök	Riksantikvarieämbete	http://map.raa.se/geoserver/GEM/fmi_data_v1/wms
Miljödataportalen	Metria	http://gis-services.metria.se/ArcGIS/services/InspireNV_NVR/MapServer/InspireViewService?layers=PS.NR&

Bilaga 4: RGB-koder

Områdestyp RGB-färgkod

Bostadsnära lek- och rekreationsområde BR 204 255 0
Tätortsnära natur TN 48 242 73
Tätortsnära friluftsområde TF 0 255 173
Grönstråk/grönkorridor GK 0 176 80
Stora friluftsområden med anläggningar SA 199 255 148
Stora friluftsområden utan anläggningar SS 118 147 60
Långa leder LL 255 214 255
Stränder och vattenområden SV 128 128 255
Jord- och skogsbrukslandskap JS 255 209 143
Särskilda kvalitetsområden SK 255 150 150
Områden för specifika brukarkategorier SB 255 242 168

Klass RGB-färgkod

Mycket viktigt friluftsområde A 172 38 0
Viktigt friluftsområde B 218 114 114
Övrigt friluftsområde C 224 191 212
Ej klassificerat område D 218 230 218

Bilaga 5. Tillfrågade föreningar

Tabell 1. Lista med de föreningar som tillfrågades att bidra i kartläggningen.

Friluftsfrämjandet Umeå
Obbola IK
Umeå Holmsund Skidklubb
Föreningen Stora stenen
Holmsunds skoterförening
Brattby-Gubböle IF
Degersjö Fritidsklubb
Holmöns utvecklingsforum
Kassjö IF
Mickelsträsk byamän
Norrbyns Intresseförening
Rödåbygdens IK
Söderviks stugförening
Sörfors intresseförening
Sörmjöle Bysamfällighetsförening
Tavelsjö BGF
Yttersjö Fritidsförening
Yttertavle BGF
Korpen Umeå
Umeå Scoutkår
Umeå Brukshundsklubb
Umeå Motorbåtssällskap
Umeå Segelsällskaps Hamnförening
Jägarförbundet Umeå
Västerbottens kennelklubb
Umeå Klätter och högfjällsklubb
Naturskyddsföreningen i Umeå
Umeå Fågelförening
IKSU frilufts
Grubbe Scoutkår
IKSU
Umeå älvdal
Naturskolan
Tegs Scoutkår

Arbetsmodell och beskrivning av utpekning och klassning av frilufts/rekreationsområden i Umeå kommun.

2022-12-05

Kontaktuppgifter:

Erik Spade

Erik.spade@umea.se

090–16 16 49

Fritid
Besöksadress:
Skolgatan 31 A
901 84 Umeå
umea.kommun@umea.se
www.umea.se/kommun

Umeå kommun
Fritidsnämnden

Protokollsutdrag
2019-08-29

§ 42
Diarienr: FN-2014/00283

Naturcentrum i Umeälvsdeltat

Beslut

Fritidsnämnden beslutar

att godkänna beställd förstudie om *kort- och långsiktiga utvecklings-möjligheter för framtida etablering av naturcentrum i Umeälvens delta,*

att rekommendera kommunstyrelsen att i dagsläget inte gå vidare med att etablera ett naturcentrum enligt förslaget då det saknas ett tydligt kommunalt ansvar för besöksmålsutveckling i Umeå kommun. Förslaget är bra och nämnden kommer att ta med det i den strategiska friluftsplanen som utpekat friluftsområde, med potential att utvecklas i samverkan med andra kommunala intressenter och externa aktörer.

Ärendebeskrivning

Umeå fågelförening ansökte 2011 hos fritidsnämnden om bygdeavgifts-medel för inköp av mark till en planerad fågelstation i Umeälvens delta. Ansökan avslogs, framförallt för att det förslag som presenterades inte hade de utvecklingsmöjligheter som nämnden ansåg vara rimliga.

Umeå kommun ville med förstudien utreda möjligheten att i samverkan med Länsstyrelsen och andra intressenter skapa ett naturcentrum i Umeälvsdeltat. Området är av riksintresse och det finns många intressenter och besökare som kan dra nytta av detta. Utredningen skulle ge svar på frågor och ge planeringsförutsättningar för ett naturcentrum med dess potential, lokalisering, utformning, huvudmannaskap, förvaltning och drift. Resultatet av förstudien presenterades i fritidsnämnden 2018-04-25.

Beslutsunderlag

Förstudie: Naturcentrum Tuvan - *kort- och långsiktiga utvecklingsmöjligheter för framtida etablering av naturcentrum i Umeälvens delta.*

Umeå kommun
Fritidsnämnden

Protokollsutdrag
2019-08-29

Beredningsansvariga

Thomas Savilahti, fritidskonsulent

Beslutet ska skickas till
Kommunstyrelsen

Produktion: Enetjärn Natur 2017

NATURCENTRUM TUVAN

KORT- OCH LÅNGSIKTIGA UTVECKLINGSMÖJLIGHETER FÖR FRAMTIDA ETABLERING AV NATURCENTRUM I UMEÄLVENS DELTA

Om dokumentet

Naturcentrum Tuvan - *Kort- och långsiktiga utvecklingsmöjligheter för framtida etablering av naturcentrum i Umeälvens delta*

Förstudie på uppdrag av Umeå kommun.
Delfinansierat av LONA, 2015.

Följande personer har medverkat i projektet:
Projektledare: Niklas Lindberg Alseryd, Enetjärn Natur
Utredning, analys och rapportskrivande:
Niklas Lindberg Alseryd, Tryggve Sigurdson, Charlotte Nauclér, samtliga Enetjärn Natur
Kvalitetsgranskning: Anders Enetjärn, Enetjärn Natur
Illustrationer och layout: Susan Enetjärn, Enetjärn Natur

Projektledare Umeå kommun: Tomas Savilahti

Styrgrupp: Niklas Lindberg Alseryd (Enetjärn Natur,) Tomas Savilahti, Doris Grellmann, Stefan Hildingsson, Tomas Strömberg (samtliga Umeå kommun), Björn Jonsson (Länsstyrelsen Västerbotten)

Bild framsida: foto & montage av Susan Enetjärn, Enetjärn Natur

enetjärn natur

UMEÅ KOMMUN

LOkala NAturvårds satsningen

2017-10-10

Förord

I Umeälvens deltaområde finns höga natur- och friluftsvärden i nära anslutning till Umeå stad. Stora delar av deltat omfattas idag av områdesskydd, men det saknas en naturlig samlingspunkt för områdets besökare. Det finns också en stor potential i att utveckla information, upplevelser och aktiviteter kopplade till områdets natur- och friluftsvärden.

Umeå kommun har gett Enetjärn Natur i uppdrag att i denna förstudie utreda och se på korta och långsiktiga utvecklingsmöjligheter med ett naturcentrum i Umeälvens delta. En lämplig placering kan vara vid Tuvan och det är utgångspunkten i förstudien.

Uppdraget har medfinansierats av Länsstyrelsen enligt beslut om statligt bidrag till naturvårdsprojekt, LONA.

Resultatet av förstudien ska kunna ligga till grund för kommmande beslut om eventuellt naturcentrum i området.

Niklas Lindberg Alseryd

Projektledare, Enetjärn Natur

2017-09-19

Umeå
Teg
Röbäck
Umeå flygplats
Degernäs
Stora Tuvan
Bergön
Stöcke
Västerfjärden
Österfjärden
Holmsund
Obbola
UMEÅ
DEGERNÄS-SLÄTTEN
UMEÅLVENS DELTA
0 1 2 3 4 Kilometer
N
0 1 2 3 4 5 Kilometer

Innehåll

Om dokumentet 2

Förord 3

DEL 1 Potentialen givet Umeå och de lokala förutsättningarna 7
- Förutsättningarna för ett naturcentrum i Umeälvens delta 8
- Komplement eller konkurrent till andra anläggningar och besöksmål i Umeåområdet? 9
- Planer och visioner för området 10
- Tillgänglighet till området 12
- Möjliga funktioner 14
- Erfarenheter från liknande besökspunkter 15
- Aktörer och samverkan 17
- Sammanfattande bedömning av potentialen (DEL 1) 19

DEL 2 Lokalisering - Är Tuvan rätt plats? 21
- Allmänt om lokaliseringen 22
- Lokaliseringar som har utvärderats 22
- Lokaliseringskriterier 29
- Sammanfattande bedömning av lokaliseringen (DEL 2) 32

DEL 3 Utformning 33
- Förslagets utgångspunkt 34
- Förslaget 45
- Sammanfattning av utformningen (DEL 3) 48

DEL 4 Huvudmannaskap och finansiering 49
- Övergripande inriktning huvudmannaskap 50
- Möjlig organisation 51
- Investeringskostnader 52
- Etappvis utbyggnad 53
- Samhällsnytta av ett naturcentrum 54
- Finansieringsmöjligheter 56

DEL 5 Förvaltning och drift 57
- Driftkostnader, eventuell hyra och arrendekostnader 58
- Möjliga intäkter från verksamheten 60
- Externa finansieringsmöjligheter 60
- Projektfinansiering och regionala samarbeten 62
- Driften, om parterna 64

Förstudien - Sammanfattande slutsatser 66

Referenser 68

Bilaga 1. Andra naturcentra och Naturum - Goda exempel 70

DEL 1 - Potentialen givet Umeå och de lokala förutsättningarna

Är ett naturcentrum vid Umeälvens delta en god idé att utveckla vidare?

Denna del av uppdraget har bestått i att översiktligt belysa de lokala förutsättningarna och potentialen för detta.

Framgångsfaktorer och koncept från andra liknande satsningar har undersökts och analyserats utifrån Umeås förutsättningar och kontakter har tagits med olika aktörer för att klargöra intresse, möjligheter och behov.

POTENTIAL

Förutsättningarna för ett naturcentrum i Umeälvens delta

Potentialen för ett naturcentrum nära Umeå beror bland annat av strategiskt läge, tillgänglighet, möjliga funktioner, Umeås övriga friluftsområden och potentiellt besöksunderlag. I kommunens förarbeten anger man tydligt att ett naturcentrum ska vara knutet till Umeälvens deltaområde. Det är också på initiativ av kommunen, efter ett beslut av fritidsnämnden, som denna förstudie igångsatts tack vare en beviljad ansökan om LONA-medel.

Kommunen anger själv att Umeälvens delta har en stor utvecklingspotential som besöksmål, bland annat beroende på:

- Inom natur och friluftsliv finns mycket att se, göra och lära.
- Området erbjuder redan idag en lång rad upplevelser och aktiviteter som skulle kunna kopplas till ett naturcentrum.
- Området ligger strategiskt nära staden och älven, och möjligheterna bör vara goda att hitta samverkanspartners, och att universitet, skolor, föreningar m.m. kan nyttja ett naturcentrum.
- Ingen enklare servering finns idag i deltats närområde.

Den fördjupade översiktsplanen för älvslandskapet (2012) och andra planer och rapporter om umeåområdet och dess friluftsliv har varit en central utgångspunkt i denna del av utredningen. Älvslandskapets betydelse för upplevelsen av tätortsnära natur är värdefullt för det växande Umeå. I kommunens fördjupade ÖP (se ovan) anges att Umeälvens delta utgör ett särskilt utvecklingsområde inom älvslandskapet, dvs en ”värdekärna” med särskild potential att utvecklas för besöksnäringen. Umeälvens delta tillsammans med andra besöksmål och värdekärnor längs älven skapar förutsättninger för ett ökat antal besökare och att älvslandskapet blir en sammanhängande miljö av besöksmål där även resan mellan olika målpunkter är en upplevelse (Kommunens fördjupade ÖP för älvslandskapet, sid 19).

En viktigt del i arbetet med att utreda förutsättningarna har också varit att översiktligt kartlägga synpunkter och Intresse för medverkan från naturskolan, föreningar och andra aktörer inom friluftsliv/naturområdet, samt om dessa i nuläget har behov av lokaler för t.ex. möten, undervisning eller förvaring.

Komplement eller konkurrent till andra anläggningar och besöksmål i Umeåområdet?

Ett läge nära Umeå är strategiskt och ger goda förutsättningar att hitta samverkanformer för ett naturcentrum. Närheten till Umeå stad är en stor och viktig faktor, och Umeälvens delta ligger i ett naturligt stråk bildat av älvslandskapet vilket nyttjas av båtfolk, cyklister och andra. Umedeltats läge vid Holmsund och Kvarken gör dessutom att det finns naturliga beröringspunkter med Österbotten och t.ex. dess världsarvsområde. Förutom universiteten och en rad föreningar, skolor och andra organisationer i Umeregionen som kan tänkas vara intresserade finns det också andra besöksmål och centrumbildningar i Umetrakten som tillsammans med ett naturcentrum skulle kunna knytas ihop till besökskoncept och bidra till synergieffekter. Utöver detta är Umeå en växande stad, såväl sett till befolkning som yta, vilket talar för att intresset för ett naturcentrum har stor potential att öka med tiden.

En förutsättning för ett framgångsrikt naturcentrum är en stark besökspotential och god koppling till turism/besöksnäring. Ett naturcentrum ska dock ses som ett komplement och en förstärkning till de befintliga besöksmålen och en tillgång för områdets friluftsliv och naturvård. Det bör vara till för området och inte bli sin egen och ”drabba” området. Det ska inte försämra området eller konkurrera med andra liknande eller närliggande platser. Idag finns dock inga andra naturcentra eller Naturum i umetrakten, och inte heller många jämförbara besöksmål inom naturvård och friluftsliv. Ett naturcentrum med t.ex. information, friuftsaktiviteter och någon slags servering bedöms därför inte göra att annan verksamhet i närområdet blir lidande. Det är dock möjligt att viss guideverksamhet kan komma att upplevas som konkurrerade, beroende på huvudman och inriktning. Överlag ser vi ändå möjligheter att snarare förstärka andra besöksmål i umeåområdet genom olika slags kopplingar och samarbeten.

Planer och visioner för området

Naturvårdsverkets vision för området

Enligt länsstyrelsen har Naturvårdsverket inte någon uttalad vision på lång sikt för Umeälvens delta som inbegriper en ytterligare utbyggnad av informations- och tillgänglighetsåtgärder, utöver det som redan är beslutat (se Länsstyrelsens planer).

Länsstyrelsens visioner och planer

Länsstyrelsen anser att ett naturcentrum ska ligga i Umeälvens deltaområde. Ett naturcentrum vid Umeälvens delta passar väl in i länsstyrelsens långsiktiga vision i vilken det finns tre naturcentra längs Ume- och Vindelälven, fördelade från fjäll till hav. Idag finns två mindre centra, i Vindeln samt Vindelfjällen. Det tredje borde ligga vid Umeälvens delta anser man. På lång sikt vill man också att de alla ska få status av Naturum. Ett centrum vid Umeälvens delta, i första hand någonstans vid Tuvan, skulle också passa bra in i länsstyrelsens befintliga informations- och tillgänglighetsplan för området. En entré för besökare vid Bergön/Lill-Tuvan beskrivs specifikt i skötselplanen för naturreservatet Umeälvens delta (2008) och är redan etablerat, även om den kan utvecklas ytterligare. Länsstyrelsen har ett stort intresse av att nyttja ett naturcentrum för att t.ex. informera om området och om länsstyrelsens verksamhet inom naturvård och friluftsliv. Även information om andra natur- och friluftsbaserade besöksmål i Umetrakten kan finnas som komplement men ett naturcentrum vid Umeälvens delta anser man ska ha deltat, älven och närmast kringliggande miljöer som huvudsakligt fokus.

Sedan fem år tillbaka råder i praktiken nästintill stopp för att projektera nya Naturum i Sverige men det är inte omöjligt att Naturvårdsverkets inställning i frågan svänger i framtiden.

Länsstyrelsen har funderat en del kring vilka aktörer i umeåområdet utöver kommunerna som är möjliga att samverka med och flera förslag finns redan, t.ex. Stiftelsen Naturvård vid Nedre Umeälven, Vindelälvens naturbeten och Naturskolan. Ett naturcentrum vid Umeälvens delta befinner sig dock fortfarande på idéstadiet och just nu driver inte länsstyrelsen aktivt ärendet på egen hand.

Kommunens planer för området

I kommunens planer för Umeåområdet ingår ett naturcentrum. I kommunens fördjupade ÖP för älvslandskapet (2012) anges Umeälvens delta som ett särskilt utvecklingsområde för rörligt friluftsliv och turism inom älvslandskapet. Där sägs också att ett naturcentrum med information om bland annat Umedeltat bör finnas i Umeåområdet och man nämner specifikt att ett sådant kan ligga vid Lill-Tuvan. Uifrån den målbild som anges kan man avfärda lägen centralt i Umeå eller i stadens utkanter, t.ex. vid Strömpilsplatsen. Målet med centret ska vara att göra deltat mer tillgängligt för umebor och besökare och just tillgängligheten som fås genom genom att knyta an till olika färdsätt/infrastruktur pekas ut som viktig. Ett naturcentrum passar också väl in i en kommunal friluftsplan, om kommunen väljer att ta fram en sådan.

Koppling till det planerade Biosfärområdet Vindelälven

Ett naturcentrum vid Umeälvens delta passar väl in i planerna som finns på Biosfärområde Vindelälven och där en ansökan om att få bli biosfärområde planerar att lämnas in under 2018. Hela området längs Vindelälven från fjällen och vidare längs Umeälvens nedersta del ända ut till deltat och havet vid Holmsund - älvdalens landskap, natur och befokning - ingår i det planerade biosfärområdet som ansökan ska behandla. Man har också en uttrycklig tanke att skapa ett antal punkter ,”noder”, på olika platser vilka tillsammans kopplar ihop biosfärområdet. Ett naturcentrum vid Umeälvens delta skulle kunna fungera som en sådan nod, även om det inte passar som biosfärområdets centralpunkt. Det kan ändå bli en informationsportal för biosfärområdet och en viktig port i ett av biosfärområdets kärnområden.

Tillgänglighet till området

Umeälvens delta är ett område med relativt få närboende och gångavståndet till de större befolkningskoncentrationerna i Umeå tätort, Obbola eller Holmsund är för långt för gångtrafik. I stort förväntas det förbli så även om en tillväxt av Umeå och kringliggande byar och samhällen sker.

Umeå är en cykelstad och många av stadens invånare, inte minst studenterna, är enbart cykelburna men aktiva under hela året. Med cykel är dock tillgängligheten till Umeälvens deltaområde dålig och behöver förbättras. Både Degernäsvägen och E12/Obbolavägen är också ganska hårt trafikerade och att hitta lösningar som inte medför trafikfara är viktigt. En utbyggnad av en cykelled i en slinga från Umeå och runt Österfjärden i deltat pekas dock ut som ett angeläget planförslag i kommunens fördjupade ÖP för älvslandskapet (2012). En sådan led kan också sammanlänkas med de etablerade cykelleder som finns längre uppströms älven. På många ställen runt Österfjärden behövs bara mindre sträckor ny led för att knyta ihop redan befintliga vägsträckor. Ett naturcentrum skulle kunna få en strategisk placering som knutpunkt på en cykelled mellan Umeå och Obbola.

Väg E12 mellan Umeå och Obbola ska byggas ut och förstärkas och en åtgärdsvalsstudie pågår. Det ger också möjligheter att utforma vägsträckan med t.ex. separat GC-väg, stora avfarter och bättre busshållplatser, åtgärder som skulle underlätta åtkomst och minska trafikrisker för besökare till ett naturcentrum, inte minst cykelburna sådana.

Tillgängligheten med bil är god. Området vid Tuvan ligger ca 10-15 minuters bilväg från såväl Umeå som Holmsund och Obbola, men få större ytor för besöksparkering finns idag i området. Mindre tillfartsvägar är ofta enskilda och inte anpassade för större ökningar i trafikvolym.

Kollektivtrafiken är inte anpassad för de som ska besöka Umeälvens delta. Stråket södet om Umeälven betjänas av länstrafikens linje 125 som går mellan Vasaplan i Umeå och Byviken i Obbola med 7-8 turer per vardag och riktning. Trafiken är anpassad till pendlingsresor mellan Umeå och Obbola och inga turer går under helger. Trafiken är också begränsad under skolornas sommarlov. Linjen betjänar många hållplatser längs E12. Hållplatsen Bergön Södra ligger på södra sidan om Bergöbron och i direkt anslutning till infarten till Lill-Tuvan. Avståndet därifrån till den föreslagna platsen för ett naturcentrum är sedan ca 1 km.

Med båt är tillgängligheten till deltats centrala del god. Mellan Umeå och Holmsund finns en farled som också förgrenar sig ut i Västerfjärden via Rinneln. Mindre anläggningsplatser finns på några ställen, och en större vid Lill-Tuvan. Främst Österfjärdens östra delar är ställvis grunda och har dålig tillgänglighet med båt.

Möjliga funktioner

Ett lyckat naturcentrum innehåller mer än bara information om området. Det bör finnas ytterligare komponenter som skapar ett koncept (mötesplats, utflyktsmål, aktiviteter etc.). Det finns både goda exempel och mindre goda exempel på andra håll i Sverige. Vi har under denna punkt tittat översiktligt på framgångsfaktorer och koncept vid andra naturcentrum/Naturum och analyserat detta utifrån Umeås förutsättningar.

Vid andra naturcentra och Naturum är det information och utställningar, guidningar, föreläsningar och skolverksamhet som dominerar, ofta tillsammans med någon slags servering. Det bedöms vara troligt att dessa ”traditionella” bitar även kommer att utgöra stommen i ett eventuellt naturcentrum i umetrakten, och de lyfts också fram av de tillfrågade aktörer och föreningar som stödjer idén. Förutom vandringar känns verksamhet med koppling till färdsätt som båt eller cykel självklara. Vill man utveckla andra bitar kan det ske genom att kartlägga de aktiviteter och upplevelser som redan idag lockar besökare till närområdet i liten skala, för att se om dessa går att lyfta fram eller utveckla inom ramen för naturcentret.

Kanske kan besöksviljan ökas ytterligare om ett naturcentrum erbjuder mer okonventionella, unika aktiviteter, och samarbeten med mer oväntade aktörer kan säkert resultera i spännande idéer och koncept. En risk som setts på andra håll är dock att ”kringverksamheter” som olika typer av försäljning och restaurangverksamhet efter hand tar över, eller att kopplingen till natur och friluftsliv tappas bort. Det finns många fördelar med att ett naturcentrum får status som Naturum, men med detta koncept följer också en del särskilda krav och vissa begränsningar.

En utmaning kommer sannolikt att bli att få besökssäsongen att räcka längre än vår-sommar. Idag är besöksfrekvensen i Umeälvens delta och slättområde väldigt årstidsbunden och det råder lågsäsong under en stor del av hösten och vintern. Vilka delar av deltat och intill liggande slättområden som besöks mest skiftar också över året. Det finns många exempel på välbesökta naturcenter och naturum som ändå har en förhållandevis kort besökstopp. Hur viktigt är en utsträckt besökssäsong?

Erfarenheter från liknande besökspunkter

De besökspunkter som betecknas Naturum påminner mycket om det naturcentrum som skulle kunna etableras i Umeälvens delta. Dessa platser varierar avseende lokalisering, målpunkter och funktioner men kan ändå ge en indikation på vilka besökstal som kan förväntas i ett naturcentrum i Umeå.

Naturvårdsverket sammanställer besöksstatistik från de 33 Naturum som finns i landet och 2015 varierade besökssiffrorna från 5 000 besökare (Ammarnäs) till 117 000 (Kullaberg och Vattenriket). De Naturcentrum som kan sägas påminna mest om Umeälvens delta är Färnebofjärden, med 18 000 besökare eller Höga Kusten, med 49 000 besökare. Faktorer som läget (närhet till befolkningscentra) och vilka lokaler och verksamheter som är samlokaliserade verkar vara de som är av störst betydelse för besöksantalet. Pampiga anläggningar som får mycket marknadsföring har fördelar, men intrycket är att det inte uppväger det förstämnda. Man har på vissa håll noterat en dålig betalningsvilja för aktiviteter kopplade till centren.

Naturum besöks i huvudsak under sommarmånaderna och mer än hälften av besöken sker under juni-augusti. Vissa Naturum har helt annan säsongsvariation, exempelvis har Hornborgasjön nästan hälften av sina besökare under april månad då tranorna utgör en särskild sevärdhet.

Besöksstatistik finns även från mer närliggande besökspunkter, om än de inte alla är så lika ett naturcentrum. Exempelvis anger Umeå kommun att Umeå Energicentrum i Klabböle har ca 25 000 besökare under de två sommarmånader som man har öppet. Kvarkens Naturcentrum Terranova (som är samlokaliserat med Österbottens museum i Vasa) har ca 20 000 besökare per år. Skogsmuseet i Lycksele har 14 000 besökare per år och Västerbottens museum i Umeå hade ca 120 000 besökare 2015.

Generellt sett utgör den egna kommunen och närliggande skolor de viktigaste samarbetsparterna. Grundskoleklasser, men även folkhögskola och universitet, utgör en betydande del av besöken under lågsäsong. Graden av samverkan med föreningar och andra verksamheter är i allmänhet låg och sker framför allt i samband med särskilda programpunkter, t.ex. ”Svampens dag”. Permanent samverkan med föreningar verkar vara ovanligt bland de centrumbildningar vi har fått kontakt med. Vilka föreningar som är delaktiga beror i stor grad på de naturliga förutsättningarna på platsen. En stor del av den dagliga verksamheten vad gäller guidning och föreläsningar utförs av den egna personalen. På något ställe påpekar man att offentlig finansierad guideverksamhet har upplevs som kontroversiellt och väckt mycket lokal debatt.

POTENTIAL

2017-10-10

Aktörer och samverkan

Allmänt om förutsättningarna för samverkan

Utifrån de underlag som sammanställts under utredningens första steg är den samlade bilden att det bör finnas goda förutsättningar för olika slags samarbeten och gemensamma lösningar i ett naturcentrum, såväl från myndigheter som olika centrumbildningar, skolor och ideella föreningar. Älvslandskapet och Umeälvens delta lyfts också i ett större sammanhang fram av t.ex. länsstyrelsen och Biosfärområde Vindelälven. Förutom med några större aktörer som myndigheter och liknande (se Planer och visioner för området) har också kontakter tagits med ett antal ideella föreningar och liknande för att sondera intresset och belysa deras intresse och möjligheter för samverkan, men också begränsningar.

Intresse för medverkan från naturskolan, föreningar och andra aktörer inom friluftsliv/naturområdet

Naturskolan

Naturskolan är positiv till idén och ett naturcentrum är intressant för deras verksamhet, i första hand vår och höst. Främnst för kurser för pedagoger och eventuellt klasser. Man har en rad förslag på aktiviteter och upplevelser som man gärna vill ha där, och även konkreta förslag på utrustning och lokalutformning, t.ex att lokaler för föreläsning bör rymma 30-35 personer. Det är osäkert om man vill eller kan medverka till drift och underhåll och i vilken utsträckning man kan hyra lokaler.

Västerbottens Ornitologiska Förening, med lokala avdelningar

Föreningen är inte negativ till själva idén men spontant säger man att en lokalisering vid Tuvan är mindre lämplig för föreningens syften då UFF m.fl. avdelningar har en stor del av sin verksamhet (ringmärkning, fågelguidningar) centrerad runt Degernäs och inte i de centrala delarna av deltat.

Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen är positiv till idén och stödjer initiativet. Föreningens ekonomi och aktivitet medger dock för närvarande varken regelbundet nyttjande eller hyra av lokaler. Fågelskådning, naturguidningar och möteslokaler lyfts fram, man ser gärna året-runt aktiviteter.

Stiftelsen Naturvård vid Nedre Umeälven

Stiftelsen är informerad om förstudien angående naturcentrum och länsstyrelsens representant i stiftelsens styrelse är tillfrågad om synpunkter. Förstudien om ett naturcentrum behandlades kort på ett styrelsemöte i mars 2017. Inga invändningar framkom då.

Friluftsfrämjandet

Friluftsfrämjandet är generellt positiva till ett Naturcentrum, men ser inte behov av att förlägga verksamhet dit som föreningens verksamhet ser ut i dagsläget.

Tegs Scoutkår och Obbola Scoutkår

De tillfrågade scoutkårerna ställer sig generellt positiva till idén med ett naturcentrum men betonar att de har sina verksamheter kopplade till Tegsområdet respektive Obbola och att ett naturcentrum vid Umeälvens delta, t.ex. vid Lill-Tuvan, ligger alltför långt därifrån. Av den anledningen är man inte intresserad av att medverka och man tror heller inte att det finns ett behov av att regelbundet nyttja anläggningen för sina aktiviteter.

Norrlands Entomologiska Förening

Entomologiska föreningen stödjer idén men ser inte att föreningen själv har resurser eller behov av detta i nuläget. Regelbundet nyttjande är inte troligt, däremot kanske enstaka gemensamma aktiviteter med andra naturföreningar. Förbudet att samla insekter i Umedeltat-reservatet gör att föreningen ogärna lägger verksamhet som exkursioner och liknande i detta område.

Västerbottens läns Botaniska Förening

Botaniska föreningen är positiv till idén. Ett Naturcentrum kan bidra till att öka intresset för naturrelaterade frågor. Om naturcentret t.ex. gjorde lite ”reklam” för lokala och regionala naturföreningar så har deras och andra föreningar naturligtvis nytta av centret. Botaniska föreningen kan inte tänka sig hyra lokaler, ekonomin medger inte att betala för detta. Man tror inte på regelbunden verksamhet men intresse finns att kanske nyttja lokaler för t.ex. studiecirklar i botanik. Föreningen kan också ställa upp för botaniska guidningar och liknande. De påpekar att den bör vara tillgänglighetsanpassad för alla nyttjares behov!

Fältbiologerna

Är tillfrågade men umeåsektionen är för närvarande inaktiv och man hänvisar till Naturskyddsföreningen som närmast tillvaratar deras intressen.

Sammanfattande bedömning av potentialen (DEL 1)

Sammanfattningsvis pekar utredningen på att ett naturcentrum i Umeås närhet, någonstans vid Umeälvens delta, har goda förutsättningar att bli framgångsrikt. Närheten till Umeå stad, relativt god tillgänglighet, läget i älvslandskapet, många möjligheter till samverkan samt att idén får ett uttalat stöd från ett flertal tillfrågade myndigheter och föreningar visar på att förutsättningarna är gynnsamma. Viktiga aktörer som länsstyrelsen, kommunen, Biosfärområde Vindelälven och naturskolan stödjer idén och har delat med sig av egna tankar om dess innehåll och verksamhet.

Utredningen indikerar inte att ett naturcentrum, så länge det behåller sin inriktning på natur och friluftsliv, skulle ha någon större negativ påverkan på andra besöksmål eller verksamheter, utan att det snarast ökar eller tillför nya värden till området. Möjligen kan viss guideverksamhet skapa konkurrens. En första, mycket grov skattning av besökspotentialen för ett naturcentrum vid Umeå baserat på de jämförbara naturcentra som verkar ha liknande förutsättningar hamnar väldigt grovt på ca 10 000-15 000 besökare per år. ”Traditionella” beståndsdelar som information och utställningar, guidningar, föreläsningar och skolverksamhet är det som de tillfrågade har störst intresse av att medverka i eller ta del av.

De utmaningar som träder fram i Del 1 är främst tillgänglighet och utrymmeskrav, särskilt om ett naturcentrum ska bli riktigt välbesökt och även kunna expandera. Exempel visar också att ”kringverksamheter” kan riskera att hamna i konflikt med natur- och friluftsintressena eller ta över naturcentrets framtoning på ett oönskat sätt om inte etablering och verksamhet planeras på ett genomtänkt sätt. Indikationer finns även från några platser att besökarnas betalningsvilja överlag varit låg för aktiviteter kopplade till ett naturcentrum. De ideella föreningarna i umetrakten verkar inte vara ett stöd att förlita sig på när det gäller drift, underhåll och lokalhyra. De föreningar som svarat är överlag tveksamma till att använda ett naturcentrum för sin regelbundna verksamhet, eller att hyra lokaler där. De har redan fungerande inomhuslokaler på närmare håll och har begränsade resurser både vad gäller ideella krafter och ekonomi. En fråga är också hur stor ett naturcentrums säsongsvariation får vara vad gäller besöksfrekvens.

POTENTIAL

DEL 2 - Lokalisering - Är Tuvan rätt plats?

I detta avsnitt analyseras om platsen vid Tuvan är en lämplig lokalisering.

Vilka fördelar och möjligheter har en lokalisering vid Tuvan? Vilka begränsningar innebär platsen?

Allmänt om lokaliseringen

Utgångspunkten i denna utredning är att platsen för naturcentret ska ligga någonstans i relativ **närhet av Umälvens delta**. Detta har utgjort grunden för den kommunala ansökan om medel som möjliggjort denna utredning. Det finns också långt framskridna tankar på detta i kommunens fördjupade översiktsplan för älvslandskapet. En lokalisering vid Umeälvens delta skulle ge goda samordningsvinster med länsstyrelsen. Ett naturcentrum i deltat är helt i enlighet med länsstyrelsens planer att forsätta arbetet med att tillgängliggöra och informera om Umeälvens delta, i vilka ingår en större huvudentré till reservatet. En plats som ligger nära attraktiva naturmiljöer och möjliggör en besöksturism är då också en stor styrka i det fall ett naturcentrum i framtiden får status som naturum. Länsstyrelsens stöd bedöms som helt avgörande för att förverkliga planerna på ett naturcentrum med fokus på Umeälvens delta.

Bland annat av dessa anledningar är det inte aktuellt att utreda andra lokaliseringar, i Umeå centrum eller i stadens utkanter, t.ex. vid älven intill Strömpilsplatsen. Inte heller en placering vid något annat av de naturskyddade områden som ligger i stadens relativa närhet, t.ex. Grössjön, Hässningsberget eller Tavlefjärden. Embryot till planerna på ett naturcentrum kom från den ideella naturvården, främst Umeå Fågelförenings planer på en fågelstation, och redan i diskussionernas inledande skeden var det tydligt att önskemålen gällde en lokalisering i just området Umeälvens delta och slätter. Att stora delar av Umeälvens delta omfattas av naturskyddade miljöer bedöms inte innebära några stora svårigheter för ett planerat naturcentrum.

Umeälvens deltaområde har överlag en stor potential för besöksturism tack vare sitt goda läge. En placering vid älven, närheten till staden och Umeå flygplats är stora styrkor. Dessutom ligger området mitt mellan Umeå och Holmsund och därmed längs vägen för alla resenärer som via Holmsund reser till och från Vasa, och resten av Finland.

Lokaliseringar som har utvärderats

Inledningsvis presenteras de sex lokaler som varit förmål för utredningen. De alternativ som vi har jämfört är belägna på olika platser i det område som brukar benämnas Umeälvens delta och slätter och som ingår i Natura 2000-området med samma namn (se karta). Flera av platserna finns också med i de planer på entréer till Umeälvens delta som togs fram av länsstyrelsen i infomationsplanen för reservatet i Umeälvens delta (2008). Lokalernas lägen kan ses i översiktskartan på sid 23.

LOKALISERING
Umeå
Teg
Röbäck
Umeå flygplats
Degernäs
DEGERNÄS
TUVAN
Stora Tuvan
VILLANÄS
Bergön
LÅNGNÄSUDDEN
Stöcke
Västerfjärden
Österfjärden
HOLMEN
STORAVAN
Holmsund
Obbola
Planerade cykelbanor
Järnväg
Vägar
Vattenyta
Skogsmark
Åker och öppen mark
Bebyggelse
N
0 1 2 3 4 5
Kilometer

Tuvan (Lill-Tuvan)

Lokalen Lill-Tuvan är belägen i naturreservatet Umeälvens delta och ligger lågt vid älven, på västra sidan av Österfjärden, på en landtunga mellan Österfjärden och ön Tuvan i söder och deltats västligaste förgrening Rinneln i norr. Besökare anländer oftast med bil på den enskilda grusväg som leder ner hit från E12. Vid Lill-Tuvan finns en stor grusad parkering, men också en småbåtshamn och härifrån utgår också en vandringsled ut på Tuvan via en hängbro. Utblickar kan främst ske mot älven och Storsandskär i nordost eller längs en mindre älvfåra åt sydväst och Rinneln åt väster. För att få en bättre helhetsbild av deltat är dock fågeltornet och plattformen på Bergöns topp intill E12 ca 850 m åt väster den bästa utblickspunkten. Bergön ligger relativt strategiskt i deltat och är en av mycket få högt belägna punkter i området. Från Bergön kan också Västerfjärden och dess fåglar överblickas. Vandringsleden på Tuvans östsida och fågeltornet och gömslet som finns där ger också bra utblickar över Österfjärden där rastande fågelmängder kan beskådas. I övrigt är det lövdominerade, opåverkade naturtyper och växtsuccessioner som kan upplevas runtom Lill-Tuvan eller efter en kort vandring. Platsen vid Lill-Tuvan har hög åretrunt-användning och besöks från tidig vår ända fram till hösten. Omgivande naturmiljöer är bitvis störningskänsliga och delar av Tuvan är fågelskyddsområde med beträdnadsförbud 1/4-15/8, men den spångade leden är undantagen.

Fastigheten ägs av Naturvårdsverket, den ingår i naturreservatet men tillgång till marken går att lösa och det ska inte ses som ett problem. De tillgängliga ytorna i form av en grusplan m.m. vid Lill-Tuvans småbåtshamn har en yta på cirka 3000 kvadratmeter. Lokalen är lågt belägen vilket medför att övesvämningsrisken måste beaktas vid planeringen. Platsen finns ej med i kartan över befintligt verksamhetsområde för VA i kommunens utvecklingsstrategi för VA. Det finns dock möjliga VA-lösningar för byggnad (eventuell samordning med befintligt system i området) i samstämmighet med kommunens VA-strategi. Idag finns ingen anslutande GC-väg vid Tuvan men en ny cykelled runtom Österfjärden finns med i kommunens översiktsplan för älvslandskapet och kommer att blir än mer prioriterad i och med den uppgradering av E12 som är på gång. På norra och nordvästra sidan Lill-Tuvan finns många närboende i form av fritidshus och permanent bebyggelse. En väl planerad lokalisering av ett naturcentrum vid Tuvan kommer dock att ge möjligheter till ”win-win effekter” för närboende genom att tillfartsvägen rustas upp, VA-nätet byggs ut och möjligheterna för åtkomst via cykel och kollektivtrafik ökar. Avfart och anslutande väg från E12 kräver särskild uppmärksamhet.

Degernäs (”Skådarlimpan”)

Den aktuella lokalen ligger vid naturreservatet Södra Degernässlätten-Sundet, ca 2 km från det egentliga älvdeltat, mitt i jordbrukslandskapet på östra sidan Degernäs by, intill Degernäsvägen på östra sidan Degernäsbäcken. Besökare anländer som regel med bil via Degernäsvägen. Landskapet är flackt men här finns idag en iordningställd observationsplats i form av en kulle (”skådarlimpan”), en parkering och en informationstavla. Utblickar finns framför allt mot de åkerslätter i söder och norr som bl.a. erbjuder iordningställda områden för rastande fåglar och där stora antal fåglar samlas, huvudsakligen under tidig vår. Det är i stort sett enbart för sin fågelskådning som platsen drar besökare. En skyltad stig följer en brukningsväg söderut genom reservatet ca 3 km, förbi en observationsplattform och ända ner till Västerfjärden i Umeälvens delta. Naturen i lokalens närområde utgörs av brukat åkerlandskap, ordinära barrskogar och byns miljöer. Anlagda våtmarker, restaurerade strandängar m.m. kan ses på längre avstånd (som närmast ca 1 km). Platsen har låg åretrunt-användning, den drar stora antal besökare (främst fågelintresserade) under mars-början av maj men resten av året är besökarna på platsen ganska få. Fågellivet är då betydligt blygsammare, med färre arter. Platsen vid Degernäs utmärker sig inte gentemot omgivningarna när det gäller övriga rekreationsmöjligheter. Omgivande slättlandskap, inklusive stigen söderut genom reservetet ner till Umeälvens delta är fågelskyddsområde med beträdnadsförbud 1/4-15/5 och först därefter (när huvuddelen av fåglarna lämnat området) kan besökaren få tillträde till större arealer.

Fastigheten ingår dagsläget inte i naturreservatet, den arrenderas av privat ägare. De tillgängliga ytorna i form av parkering och kulle är begränsade. Det finns dock troligen en god möjlighet att förvärva privat mark (åkermark) i direkt anslutning till denna plats, se nedan. Platsen finns ej med i kartan över befintligt verksamhetsområde för VA i kommunens utvecklingsstrategi för VA. Idag finns ingen anslutande GC-väg till Degernäs och även om nya cykelleder mot Degernäs finns med i kommunens plan så är det inte högprioriterat och utbyggnad kommer inte att beslutas innan åtminstone år 2020. Från Umeå kan åtkomst med cykel idag ske norrifrån via småvägar genom slätt- och skogsområdena (underlag från Umeå kommun), men t.ex. inte under våren då beträdnadsförbud råder inom reservatets fågelskyddsområde. I övrigt är cyklister hänvisade till tätt trafikrade vägar. Avfarten från den tätt trafikerade Degernäsvägen kräver särskild uppmärksamhet från både bil- och cykelburna besökare.

Villanäs

Lokalen är belägen i naturreservatet Umeälvens delta, på en udde på östra sidan Österfjärden i deltats östra del, mellan Umeå och Holmsund. Besökare anländer oftast med bil från Holmsundsvägen ca 1,3 km i nordost. Platsen ligger lågt men här finns sedan länge ett större fågeltorn. En 900 m lång träramp/-spång leder ut till fågeltornet från en liten entréparkering vid Bergsbodavägen intill järnvägen Umeå-Holmsund. I övrigt är det mycket begränsad tillgång till besöks- och utblicksplatser runtomkring. Inga fler iordningställda leder finns i dagsläget. Från tornet har besökaren öppna vyer över Österfjärdens vattenytor, grundområden och öar. Besökaren kan uppleva olika slags naturtyper och landhöjningssuccessioner under vandringen ut mot tornet och runtom detta, allt från granskog till öppen strandäng och grundområden med öppna vattenytor. Stora fågelansamlingar i form av änder, vadare m.m. kan ses från fågeltornet främst under våren, från islossningen, men i viss utsträckning till långt in på hösten. Avstånden är dock ofta långa (ca 1 km och uppåt). Dessa avstånd kommer att öka allt mer över tiden pga. deltaprocesserna och landhöjningen. Lokalen har hög åretruntanvändning och besöks från tidig vår ända fram till hösten.

Fastigheten ägs av Naturvårdsverket och ingår i naturreservatet. Tillfartsområdet är överlag ganska trångt. De tillgängliga ytorna nära väg utgörs mestadels av en liten parkering, ca 450 kvadratmeter. Kommunen äger endast mindre markytor i närheten, inte helt i anslutning till Naturvårdsverkets mark. I övrigt är lokalen kringgärdad av privat mark. Större ytor finns i huvudsak längre söderut, ut mot fågeltornet. Platsen finns ej med i kartan över befintligt verksamhetsområde för VA i kommunens utvecklingsstrategi för VA. Endast inom verksamhetsområde för vatten. Norr och söder om parkeringen finns närboende i både fritidshus och permanent bebyggelse. Udden med fågeltornet ligger längre ut och på avstånd från dessa.

Långnäsudden

Platsen ligger i naturreservat Umeälvens delta, på östra sidan Österfjärden i deltats östra del, mellan Umeå och Holmsund, och ca 2 km söder om Villanäs (se ovan). Besökare anländer oftast med bil från Holmsundsvägen drygt 2 km i nordost. Långnäsudden är belägen mellan två områden med bebyggelse av både fritidshus och permanentboende. En grusväg leder ut på udden och fram till en liten parkering. Inga iordningställda vandringsleder finns. Platsen ligger lågt men från udden har besökaren öppna vyer över

Österfjärdens vattenytor, grundområden och öar. Närliggande opåverkade naturmiljöer består av strandskog av gråal samt fuktig strandäng vilka dock uppgår till en begränsad areal. Angränsande skog är i övrigt brukad, barrdominerad och relativt ung.
Stora fågelansamlingar i form av änder, vadare m.m. kan ses från udden främst under våren, från islossningen, men i viss utsträckning till långt in på hösten. Avstånden är från ca 500 km och uppåt. Lokalen har låg åretruntanvändning och besöks mest under våren, av ett begränsat antal fågelintresserade.

Fastigheten ägs av Naturvårdsverket och ingår i naturreservatet. Lokalen Långnäsudden är trång med en liten parkering, totalt cirka 500 kvadratmeter. Kommunen äger flera angränsande markytor. I övrigt är lokalen kringgärdad av privat mark. Platsen finns inte med på kartan över kommande verksamhetsområde för VA i kommunens utvecklingsstrategi för VA. Norr och söder om parkeringen finns närboende i form av fritidshus och permanent bebyggelse.

Holmen

Platsen är belägen i naturreservatet Umeälvens delta på södra sidan Österfjärden i deltats sydöstra del, på nordspetsen av ön Holmen belägen mellan Obbola och Holmsund. Holmen förbinds med fastlandet genom broar på vilka E12:s passage över Umeälven sker. En bilväg leder hit drygt 1 km från E12 i söder. Lokalen ligger intill den gamla Kolerakyrkogården som finns på Holmen. Sydväst om platsen på udden ligger ett stort sammanhängande område med permanentboende och fritidshus, och i sydost ligger några enskilda spridda hus. Platsen ligger relativt högt och den tillgängliga plattformen bjuder på fin utsikt över hela Österfjärden. På östra sidan av Holmen finns vindskydd och eldplats. Besökare anländer ofta med bil men även en båtbrygga finns. Bryggan ligger vid norra udden. En ny parkering vid Kolerakyrkogården finns iordningställd och en rullstolsstig utgår från parkeringen till plattformen. Inga iordningställda vandringsleder finns. Från udden har besökaren fria vyer över Österfjärdens öppna vattenytor medan avstånden är långa till deltats grundområden och öar. Naturmiljöerna runtom på Holmen är i huvudsak begränsade till tallskog på hällmark med klippvegetation. Närliggande naturmiljöer består mest av granskog av blåbärstyp. Sedan länsstyrelsen tog fram sin informationsplan för Umeälvens delta (2008) har det mesta av Holmens mest attraktiva natur antingen exploaterats eller privatiserats vilket betyder att en besökares möjlighet till naturupplevelser nu begränsats väsentligt. Österfjärdens fågelansamlingar kan ses från udden, men på långa avstånd (minst ca 1-1,5 km). Lokalen har hög åretruntpotential och besöks från tidig vår ända fram till hösten.

Fastigheten ägs av Naturvårdsverket och ingår i naturreservatet. Ytorna består idag av parkering samt liten plattform på klipphällarna, cirka 50 kvadratmeter. Platsen finns inte med i kartan över kommande verksamhetsområde för VA i kommunens utvecklingsstrategi för VA. På hela västra sidan Holmen, men även på några platser på östra sidan, finns många närboende. Tillfartsvägen går förbi många hus. Avfarten från E12 kräver särskild uppmärksamhet.

Storavan, Stöcke

Den aktuella lokalen ligger vid naturreservatet Storavan, ca 1,2 km från det egentliga älvdeltat, intill den restaurerade fågelsjön Storavan i sydöstra delen av Stöcke by. Här finns idag en iordningställd observationsplats i form av en plattform och en mindre gräsyta samt en parkering med informationstavla. En ca 500 m lång stig utgår också mot en plattform på sjöns södra sida. Möjlighet finns att koppla ihop besökspunkter vid Storavan med en ligghall för de betesdjur som sköter Umedeltats naturbeten, om en sådan hall framöver byggs i närheten av Storavan, något som finns i länsstyrelsens planer. Utblickar finns mot fågelsjön Storavan med sina betade strandängar, samt kringliggande åkerlandskap där stora antal rastande fåglar samlas, främst under tidig vår, mars-början av maj. Naturen runtom platsen utgörs i övrigt av brukat åkerlandskap och ordinära barrskogsmiljöer. Platsen har låg åretruntanvändning, den drar flest besökare (främst fågelintresserade) under mars-början av maj med mindre antal under resten av året. Storavan utmärker sig inte gentemot omgivningarna när det gäller övriga rekreationsmöjligheter. Storavan och kringliggande mark har beträdnadsförbud 1/4-15/5 och delar även fram till 15/8, men det begränsar inte upplevelserna på platsen.

Fastigheten ägs av Naturvårdsverket och ingår i naturreservatet. Det är dock ett trångt område mellan permanentbostäder och bondgård på privat mark, parkeringen är liten. Totalt cirka 500 kvadratmeter mark. Platsen finns inte med i kartan över befintligt verksamhetsområde för VA i kommunens utvecklingsstrategi för VA. Norr och söder om platsen finns närboende.

Lokaliseringskriterier

De alternativ som utvärderats har jämförts med varandra enligt en rad uppställda kriterier. Närheten till Umeälvens delta är av tidigare anförda skäl en bärande del i planerna. Eftersom fokus bör ligga på att tillgängliggöra Umeälvens delta och slätter för besökare genom t.ex. information, upplevelser och aktiviteter så kan inte platsen ligga alltför perifert i förhållande till älvens delta och dess skyddade naturområden.

En viktig utgångspunkt har också varit de kriterier för en entré som anges i skötselplanen för naturreservatet Umeälvens delta (Länsstyrelsen 2008). Där anges följande kriterier för en entré:

- Den har ett läge nära ett kommunikationsstråk
- Den har ett strategiskt läge för utblickar
- Den erbjuder fina naturupplevelser i omgivningen.
- Platsen är möjlig att utveckla vidare, t.ex. som en mötesplats i form av ett café eller liknande

Utöver detta har vi lagt till ytterligare ett antal kriterier, i enlighet med bl.a. kommunens förarbeten till denna utredning. Platsen ska om möjligt erbjuda både miljöer för natur, kultur, aktiviteter och information/pedagogik. Vi har sedan gjort jämförelsen av lokalerna i enlighet med fyra huvudrubriker: Närhet till Umeälvens delta, Tillgänglighet, Utblickar och upplevelser samt Utvecklingsmöjligheter. Utgångsläget är de nuvarande förhållandena, och vilka möjligheter och begränsningar de ger förutsättningar för. En översikt av kriterierna och de utvärderade lokalerna ses på sid 30-31.

1. Närhet till Umedeltat

Ligger alternativet i, eller i direkt anslutning till, det egentliga älvdeltat?

2. Tillgänglighet idag

Tillgänglighet med bil

Ligger alternativet inom 1 km från en större väg av god standard?

Tillgänglighet med kollektivtrafik

Ligger alternativet inom 1 km från befintlig busslinje som trafikeras med minst 5 turer/dag?

Tillgänglighet till fots eller med cykel

Ligger alternativet inom 10 km från tätort och 1 km från gång- och cykelbana?

Tillgänglighet med båt

Ligger alternativet inom 1 km från en småbåtshamn med minst fem båtplatser?

Tillgänglighet för funktionshindrade

Är befintliga anläggningar vid alternativet tillgängliga för besökare med funktionsnedsättningar?

3. Utblickar och upplevelser

Utblickar över älvdeltat

Kan besökare se Umeälvens aktiva delta från alternativet?

Mångfald av skyddad natur nära

Finns minst tre av nedan uppräknade naturupplevelser (skyddade arter och naturmiljöer) i reservatet lätt tillgängliga inom 1 km från alternativet under besökssäsong?

- Flyttfågelansamlingar
- Grundområden
- Våtmarker
- Strandskog
- Lövskog
- Barrskog

Variation av friluftsliv och kultur

Finns goda förutsättningar för minst tre av följande upplevelser och aktiviteter?

- Fågelskådning
- Sportfiske
- Vandringar
- Skid- och skridskoåkning
- Utsiktspunkter
- Kulturhistoria

Året-runt-användning

Är den huvudsakliga besökssäsongen för alternativet i dagsläget längre än 4 månader?

Andra befintliga målpunkter (attraktioner) i närheten

Finns det någon annan viktig målpunkt för besökare

inom 1 km från alternativet?

4. Utvecklingsmöjligheter

Tillgängliga ytor

Är den tillgängliga ytan vid alternativet minst 2500 m^2?

Teknisk försörjning

Finns det ett befintligt VA-nät inom 1 km från alternativet?

Markåtkomst

Har kommunen eller staten rådighet till marken för alternativet?

Motstående intressen eller liknande saknas

Saknas motstående intressen, andra större begränsningar eller risker för störning/negativ påverkan vid alternativet?

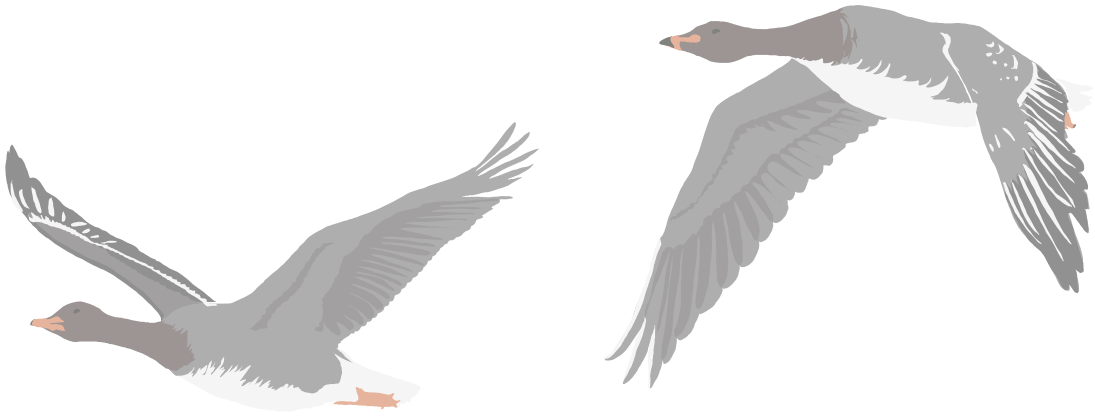
Lokaliseringskriterium	Tuvan (Lill-Tuvan)	Degernäs	Villanäs	Långnäs-udden	Holmen	Storavan, Stöcke
1. Närhet till Umedeltat	JA	NEJ	JA	JA	JA	NEJ
2. Tillgänglighet idag						
- med bil	JA	JA	JA	JA	JA	JA
- med kollektivtrafik	JA	JA	JA	NEJ	NEJ	NEJ
- till fots eller med cykel	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	JA	NEJ
- med båt	JA	NEJ	NEJ	NEJ	JA	NEJ
- för funktionshindrade	JA	JA*	NEJ	NEJ	JA	JA
3. Utblickar och upplevelser						
Utblickar över deltat	JA	NEJ	JA	JA	JA	NEJ
Mångfald av skyddad natur nära	JA	NEJ	JA	NEJ	NEJ	NEJ
Variation av friluftsliv och kultur	JA	NEJ	JA	NEJ	JA	NEJ
Året-runt-användning	JA	NEJ	JA	NEJ	JA	NEJ
Andra målpunkter i närheten	JA	NEJ	NEJ	NEJ	JA	NEJ
4. Utvecklingsmöjligheter						
Tillgängliga ytor	JA	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ
Teknisk försörjning	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ
Markåtkomst	JA	JA	JA	JA	JA	JA
Motstående intressen etc saknas	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ	NEJ
Antal JA (av 15 möjliga)	12	4	8	4	10	3

* tillgängligt för rörelsehindrade med ledsagare

Sammanfattande bedömning av lokaliseringen (DEL 2)

Jämförelsen av de alternativa lokaliseringarna visar att Tuvan har de bästa förutsättningarna. Tuvan uppfyller flest kriterier totalt, och utmärker sig positivt både vad gäller tillgänglighet samt utblickar och upplevelser. Trots att motstående intressen och begränsningar även finns där, i form av t.ex. närboende och trafikanslutning, så förändrar det inte bilden av att Tuvan är det bästa av de utvärderade alternativen. Dessutom ligger Tuvan strategiskt i deltat och platsen bedöms också ha bättre utvecklingsmöjligheter än de övriga lokalerna, om man väger samman tillgängliga ytor, hela-året perspektivet och förutsättningarna att utveckla och erbjuda besökare en bredd av olika upplevelser och aktiviteter. Ett besökscentrum vid Tuvan med personal stationerad där förhindrar heller inte att guider dagtid kan stationeras i enklare faciliteter på andra lokaler i deltaområdet, t.ex. Degernäs, eller att guidade turer för besökare utgår från Tuvan till andra delar av deltaområdet.

Tuvan vore också en naturlig utgångspunkt med stor potential för olika typer av årstidsbundna turer och guidningar med koppling till Umeälven och dess delta. Det kan röra såväl guidade turer för fågelskådare som turer på skridsko eller med cykel eller kajak/kanot. Till exempel runtom Österfjärden.

DEL 3 - Utformning

I detta avsnitt utformas ett möjligt och enkelt konceptförslag som baseras på analyserna under föregående steg

Förslagets utgångspunkt

Vi har tagit fram ett möjligt och enkelt konceptförslag på ett naturcentrum. Illustrationerna baseras på de synpunkter och önskemål avseende lokalisering, byggnad, storlek och utformning som utredningen visat på. Förslaget innehåller illustrationer, förslag på materialval, särskilda funktioner, tillgänglighet, etc.

Förslaget ska visa att konceptet kan integreras väl på vald plats och kan konkretiseras med en tilltalande design och en ändamålsenlig och funktionell utformning, i huvudsak genom att:

- Ta tillvara lokaliseringens möjligheter
- Följa de riktlinjer som gavs i förfrågningsunderlaget avseende byggnadens storlek, utformning, innehåll och funktioner
- Inarbeta andra detaljer i enlighet med den input som inkommit i förstudiens Del 1 och Del 2, från bl.a Umeå kommun, projektgrupp och olika intressenter

Synpunkter och förslag på innehåll har insamlats och diskuterats under den pågående utredningen.

Lokalisering vid Tuvan

Förslaget utgår från en lokalisering vid Tuvan, enligt förstudiens Del 2. I länsstyrelsens skötselplan för naturreservatet Umeälvens delta (2008) sägs bland annat att:

Reservatets entréer ska utformas för att kunna ta emot större grupper av människor samtidigt (minst 50 personer). Vid entréerna ska finnas minst ett tiotal p-platser (inklusive möjlighet för minst en buss att parkera), en samlingspunkt i form av ett fågeltorn eller en raststuga, sittbänkar, och ett heltäckande informationsutbud.

Från kommunen har övergripande önskemål varit att:

Skapa en attraktiv besöks- och mötesplats, med stor året runt-potential. Ett naturcentrum som tillför värden till området. Platsen ska ge utblickar och upplevelser!

Särskilda krav

En avstämning angående förslagets huvudsakliga inriktning och dess mest prioriterade innehåll och funktioner gjordes med Umeå kommun den 10 oktober 2016, innan illustrationer påbörjats. Då belystes bl.a. relevanta och jämförbara naturcentra på andra håll i Sverige, önskemål att möjliggöra att bygga ut anläggningen i framtiden samt att ett riktigt Naturum på sikt bör vara målet. Huvudsakliga önskemål har varit:

- ”Basförslaget” enkelt och funktionellt, baserat på erfarenheter på andra håll
- Ska gå att bygga ut i moduler/etapper; på sikt ett riktigt Naturum
- Barnperspektiv och tillgänglighet viktigt
- Beakta risken för översvämning/högt vattenstånd pga. låglänt, älvnära läge
- Vinterbonat, möjligt att värma upp vintertid, enkel övernattning?
- Enkelt café/serveringsutrymme, ej tillagningskök
- Mötes-/samlingslokaler
- Utställningsrum
- Bas för personal (naturinformatör)
- Vissa förvaringsutrymmen för undervisning (dock inga större lagerutrymmen)
- Ska harmoniseras med omgivningarna
- Gärna byggd av trä och med ett genomgående miljötänk

Länsstyrelsens naturbevakare har i dag sina förråd med utrustning och annan materiel på andra platser i Umeåområdet, t.ex. vid Röbäcksdalen, vilket fungerar bra och därför är det inte troligt att man kommer att ha behov av förrådslokaler eller uppställningsplatser inom ramen för ett framtida naturcentrum.

Ingen detaljskiss

Inriktningen bör vara att i inledningsskedet planera och räkna på ett utförande i stil med grundnivån men att man på sikt har målsättningen att ett fullt utbyggd förslag på sikt ska bli verklighet. Grundförslaget får inte vara påtagligt begränsande för eventuell framtida utbyggnad så att man måste göra om allt från början om man ska bygga ut i större skala.

Målsättningen ska vara att åtminstone i grundutförande ha lokaler som erbjuder god allroundfunktion utan att vara alltför specialiserade. Över tid måste man räkna med att besökarnas och föreningarnas intressen, aktiviteter och behov kan förändras. Anläggningen ska inte anpassas efter någon enskild ideell förenings lokalbehov.

Glasade fasader ska erbjuda fina vyer eller möjligheter till interaktiva naturuppleverlser på avstånd med t.ex. kikare. Utifrån ska de samtidigt kunna fungera som ”skyltfönster” även om anläggningen är stängd.

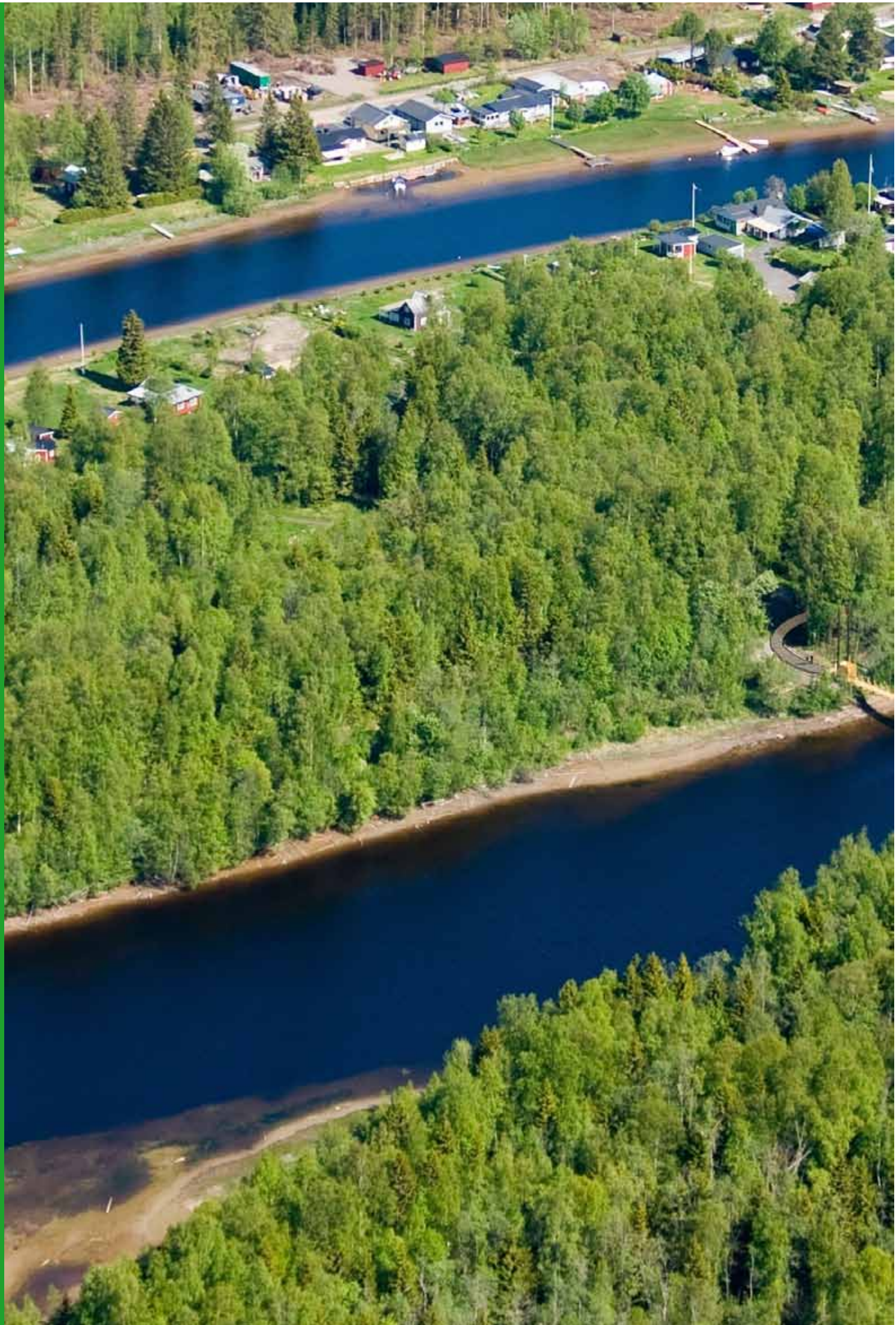
Förslaget ska ses som en principskiss och inte som en utförlig ritning där varje detalj i byggnaden visas. Beroende på utförande och vilken utbyggnadsnivå som väljs kan olika krav på utrymmen eller lösningar krävas eller vara önskvärda. Tillagningskök ställer t.ex. krav på särskilda utrymmen, liksom om övernattning/boende i någon form ska finnas. Sådana frågor får lösas i ett senare skede när man tar beslut om vilket utförande som anläggningen ska ha. Om en utbyggnad till regelrätt Naturum i enlighet med Naturvårdsverkets bestämmelser ska genomföras så medför det också att särskilda riktlinjer och krav tillkommer.

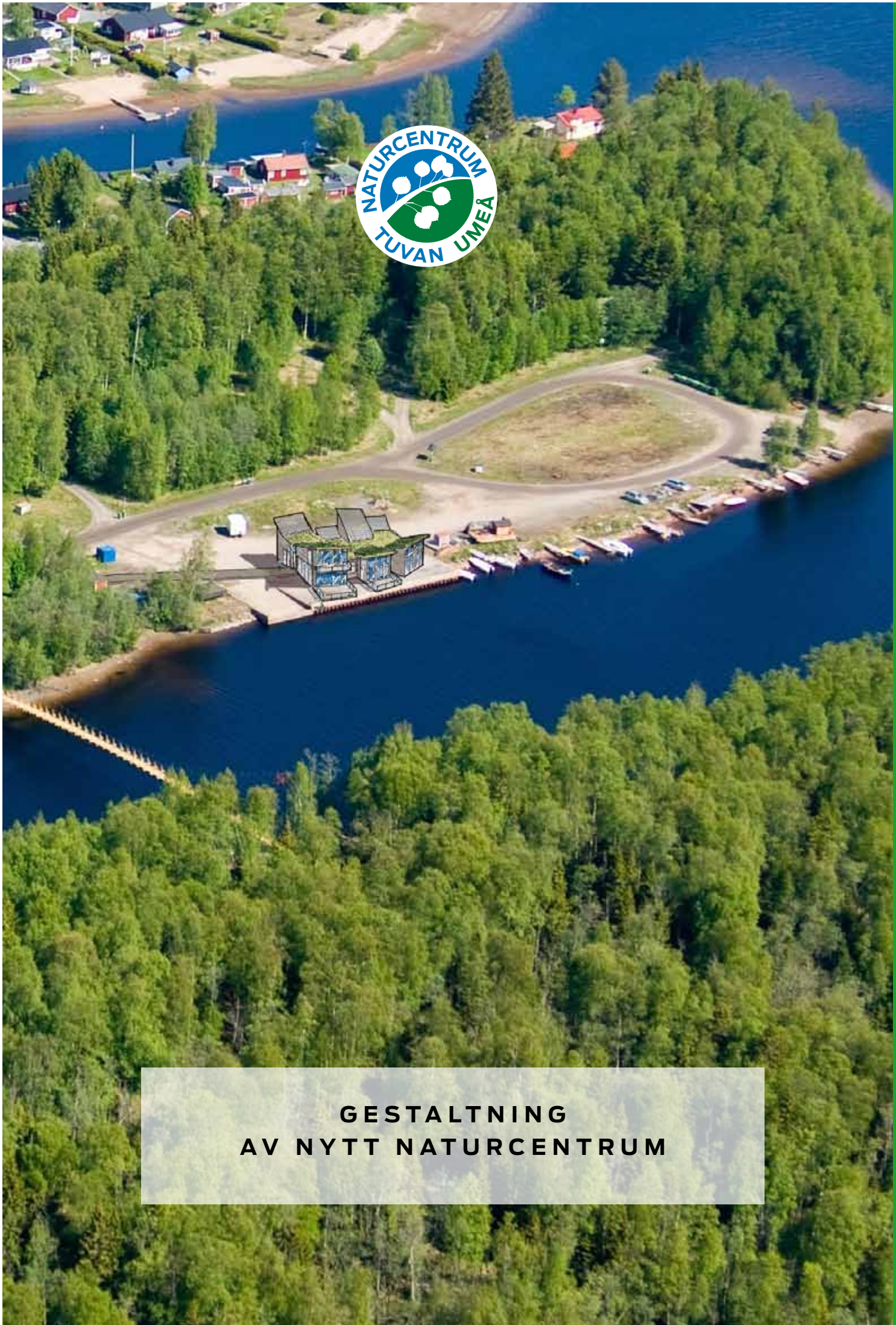
Praktiska lösningar för olika utföranden som efterfrågats rör t.ex. möjligheten att vintertid enbart hålla mindre delar av byggnaden öppen, utan att de andra delarna av byggnaden är tillgängliga och behöver uppvärmning. Om en utbyggd anläggning med möjlighet till övernattning eftersträvas bör man planera för att boende kan få tillgång till utrymmena utan att det krävs nyckel eller bemanning på plats, eller att hela byggnaden för den skull måste vara öppen. Samma sak gäller om personal, t.ex. naturguider, ska kunna bo över. En övervåning kräver installation av en hiss och lyftplatta. Åtgärder för att underlätta tillgänglighet måste också inkludera parkerings-/avställningsmöjligheter för permobil och rullstol.

Var på platsen som byggnaden bäst lokaliseras är inte heller fastställt i detalj. Ett läge nära vattnet är attraktivt men kräver att man tar höjd för översvämningsrisken. Detta kan göras med en genomtänkt detaljplacering i kombination med att anlägga på en förhöjd grund eller på pålar.

Inom området kan det vara en fördel om byggnaden förläggs i ett något mer skyddat läge, inte exponerat på den öppna grusplanen utan antingen i relativ närhet till anslutande skog/natur eller åtminstone med (planterade) träd och buskar i tät anslutning. Å andra siden ger det en större risk för vandalism eller inbrott. Något som lokaliseringen vid Tuvan redan i sig skulle kunna inbjuda till.

UTFORMNING

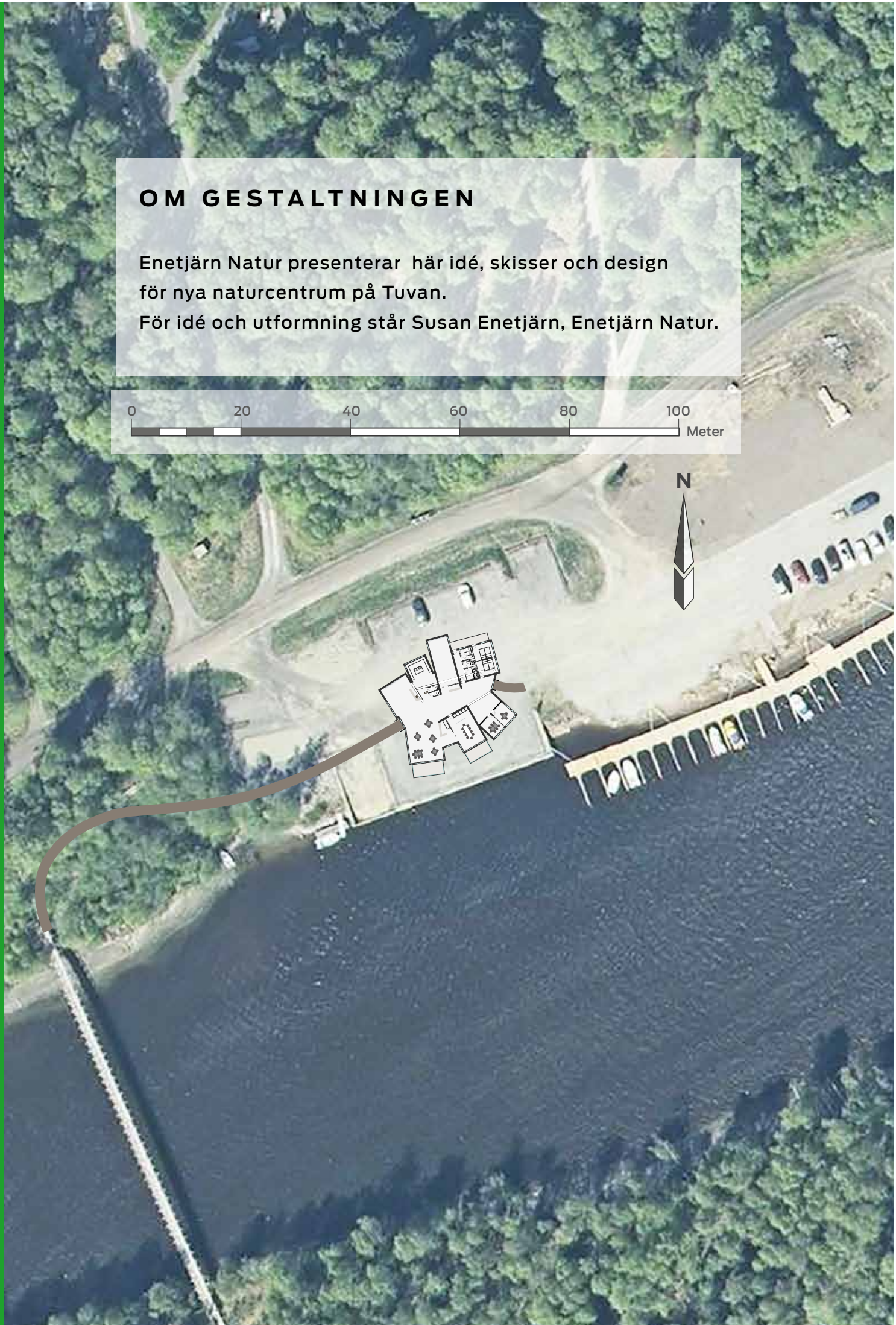
UTFORMNING

GESTALTNING AV NYTT NATURCENTRUM

UTFORMNING

OM GESTALTNINGEN

Enetjärn Natur presenterar här idé, skisser och design för nya naturcentrum på Tuvan.
För idé och utformning står Susan Enetjärn, Enetjärn Natur.

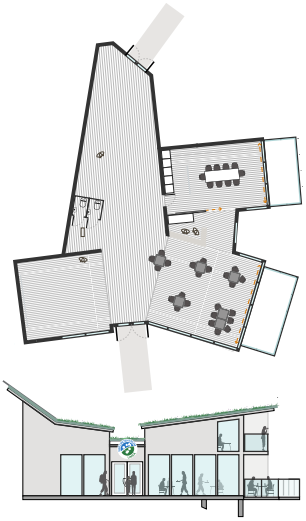
NATURCENTRUM TUVAN

Här gestaltas byggnaden inklusive alla sektioner

- Lokalisering i SV delen av området
- Nära vattnet, med attraktiva uteplatser
- Tillgänglighet; nära stigen ut till hängbron
- Närhet till anslutning mot Bergön och E12

BYGGNAD I SEKTIONER

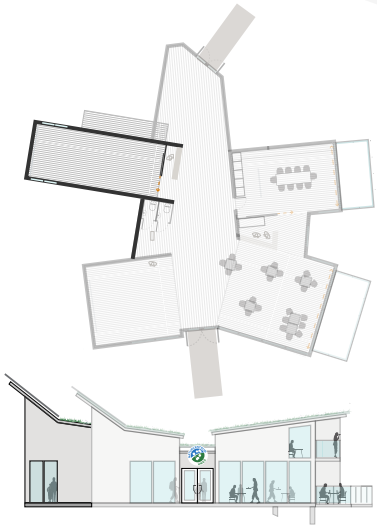
Nedan visualiseras byggnaden i olika sektioner, med vy uppifrån respektive sidovy från väster.

GRUNDBYGGNAD

Ovan visualiseras hela byggnaden i grundförslaget, med sektionerna Utställningsrum (Naturum), Utställningshall, Mötesrum och Fika/caférum. Toaletter och Kokvrå ingår. Solpaneler finns på taket.

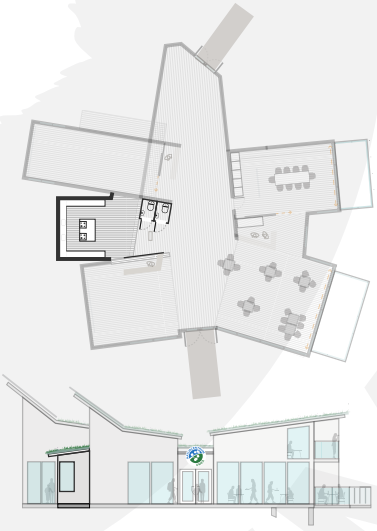
Mått: 224 m²

UTÖKAT NATURUM

Samma byggnad men med utökad del Naturum.

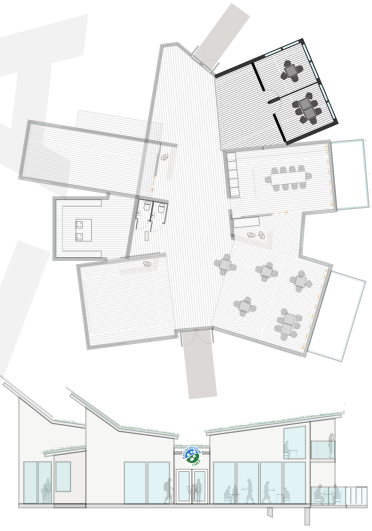
Mått: 40 m²

STÖRRE KÖK

Med utökat Naturum och fler besökare kan behov uppkomma att komplettera med Större kök.

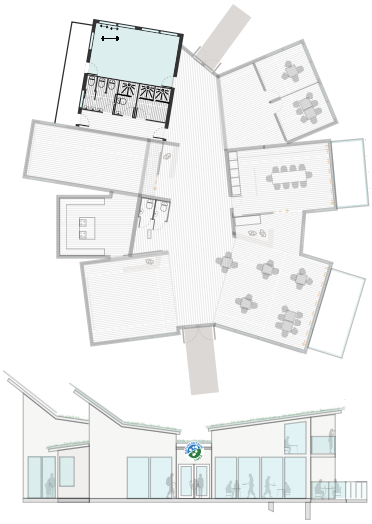
Mått: 23 m²

FLER MÖTESPLATSER

Om fler mötesplatser behövs kan ytterligare Mötesrum läggas till.

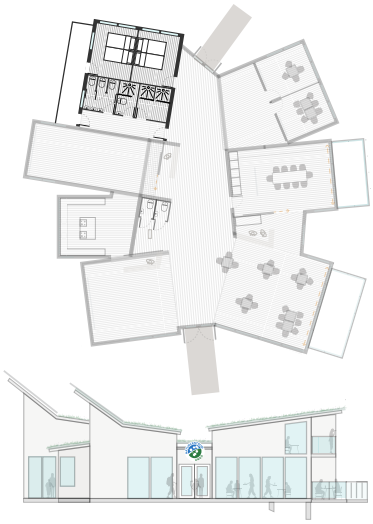
Mått: 40 m²

TRÄNING & DUSCH

En träningslokal med duschmöjligheter kan vara ett komplement till paddelturen

Mått: 47 m²

ÖVERNATTNING

Anläggningen kan alternativt kompletteras med övernattningsmöjligheter

Mått: 47 m²

2017-10-10

ALLA SEKTIONER

Sidovyn är gestaltad sett från väster

Mått: 376 kvm

Förslaget

Övergripande förutsättningar

Inriktningen är att i inledningsskedet utforma och planera för ett förslag i stil med grundbyggnaden men med målsättningen att ett fullt utbyggt förslag (”Träning & Dusch” eller ”Övernattning”) med status som Naturum på sikt ska bli verklighet. Grundförslaget är inte så begränsande för eventuell framtida utbyggnad så att man måste göra om allt från början om man ska bygga ut i större skala. Utställningsdelarna ska planeras så att kontinuerlig förnyelse enkelt kan ske, helst med interaktiva inslag, t.ex. webbkameror, som kopplas till aktuella skeenden i naturen.

Förslaget ska ses som en principskiss och inte som en utförlig ritning där varje detalj i byggnaden visas. Målsättningen är att i grundutförandet ha lokaler som erbjuder god allroundfunktion utan att vara alltför specialiserade. Över tid måste man räkna med att besökarnas och föreningarnas intressen, aktiviteter och behov kan förändras. Anläggningen ska därför inte anpassas efter någon enskild ideell förenings lokalbehov.

Utformning

Förslaget utgår från den kravspec som kommunen ställt - för hela listan, se sid 35. Grundutförandet kan byggas ut i flera etapper, vissa övernattningsmöjligheter finns, särskilt fullt utbyggt. Byggnaden ska också till övervägande del vara byggd i trä, med ett kretsloppstänk och gärna av återanvänt byggmaterial. Huset ska vara energisnålt med ett effektivt nyttjande av ytor. Under vinterhalvåret är huset inte uppvärmt. Tillgänglighet och barnvänlighet är centrala för utformningen.

Grundbyggnad

I basutförandet (sid 42) innehåller förslaget två utställningsdelar, ett rum och en större hall. Dessutom ett fika-/caférum och ett mötesrum. Kokvrå och toaletter ingår. En begränsad övervåning kan innehålla utrymme för naturguider. Trapphus invändigt, eller utvändigt. Entréer i vardera änden, men en utgör huvudentré. Solpaneler finns på taket men även vegetationstäckta takytor. Liten terrass finns mot vattnet. Byggnadens yta uppgår till ca 224 kvadratmeter.

Fullt utbyggt

Fullt utbyggt (”Träning & Dusch” eller ”Övernattning”, sid 43) innehåller förslaget tre utställningsdelar: två rum och del av en större hall. Dessutom ett fika-/caférum och

tre mötesrum (ett stort och två små). Tränings- eller övernattningsutrymme kan tillkomma. Ett ordentligt kök ingår nu, samt toaletter. På övervåningen kan flera mindre utrymmen för boende, kontor eller möten få plats. Trapphus invändigt, eller utvändigt. Entréer i vardera änden, men en utgör huvudentré. Solpaneler finns på taket men även vegetationstäckta takytor. Liten terrass finns mot vattnet. Byggnadens yta uppgår till ca 376 kvadratmeter.

Övrigt, utformning

Beroende på utförande och vilken utbyggnadsnivå som väljs kan olika lösningar eller krav på utrymmen behöva tillmötesgås. Naturcentret är eluppvärmt under den huvudsakliga besökssäsongen, men smarta energisnåla lösningar ska eftersträvas. Under vintern står byggnaden i huvudsak ouppvärmd men lösningar som ändå medger uppvärmning av delar av byggnaden under vinterhalvåret bör funderas på. Tillagningskök ställer krav på särskilda utrymmen, liksom om utrymme för övernattning ska finnas. Brandsäkerhet och utrymningsvägar måste beaktas. Sådana frågor får lösas i ett senare skede när man tar beslut om vilket utförande som anläggningen ska ha. Om en utbyggnad till regelrätt Naturum i enlighet med Naturvårdsverkets varumärke ska genomföras så kan det medföra att särskilda riktlinjer och krav tillkommer. Det måste kollas upp inför en projektering.

En vedeldad kamin eller liknande kan vara praktiskt under enstaka evenemang vintertid. Det medför dock hantering av ved och kan ställa särskilda krav med avseende på brandsäkerhet. VA-frågan måste lösas i enighet med kommunens plan för området. Med ett fullskaligt kretsloppstänk behövs ingen avloppslösning men det förutsätter i så fall långsiktig samverkan med andra aktörer, t.ex. jordbrukare och odlare i området, vilket kan vara svårt att garantera. Dagvattenhanteringen bör lösas på något smart sätt och det vore extra spännande om detta pedagogiskt kunde synliggöras för besökare. En laddstation för el-/hybridbilar skulle förstärka anläggningens hållbarhetsprägel.

Praktiska lösningar för olika utföranden som efterfrågats rör t.ex. möjligheten att vintertid enbart hålla mindre delar av byggnaden öppen, utan att de andra delarna av byggnaden är tillgängliga och behöver uppvärmning. Om en utbyggd anläggning med övernattning eftersträvas bör man planera för att boende kan få tillgång till utrymmena utan att det krävs nyckel eller bemanning på plats, eller att hela byggnaden för den skull måste vara öppen. Samma sak gäller om personal, t.ex. naturguider, ska kunna bo över. Åtgärder för att underlätta tillgänglighet är mycket viktiga, de måste också inkludera parkerings-/avställningsmöjligheter för permobil och rullstol.

Glasade fasader, i första hand mot vattnet och öppna ytor, ska erbjuda fina vyer eller möjligheter till naturupplevelser på avstånd med t.ex. kikare. Utifrån ska de samtidigt kunna fungera som ”skyltfönster” även om anläggningen är stängd.

Placering

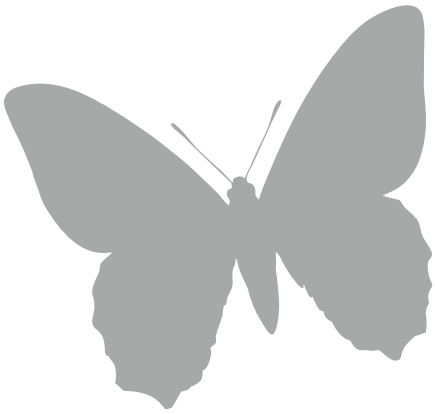
Byggnadens läge på platsen är inte fastställt, illustrationen med ett läge nära vattnet i sydväst (sid 40-41) är att se som ett förslag. Ett läge nära vattnet är attraktivt men kräver att man tar höjd för översvämningsrisken. Detta kan göras med en genomtänkt detaljplacering i kombination med att anlägga på en förhöjd grund eller på pålar. Läget förutsätter också dispens från reservatsbestämmelserna.

Ett läge där byggnaden ligger i nära anslutning till vandringsleder och GC-stråk är att föredra. Det kan också upplevas trevligare om byggnaden förläggs i ett något mer skyddat läge, inte fritt exponerat ute på den öppna grusplanen utan antingen i relativ närhet till anslutande skog/natur eller åtminstone med (planterade) träd och buskar i nära anslutning. Å andra sidan kan detta ge en större risk för vandalism eller inbrott. Något som lokaliseringen vid Tuvan redan i sig skulle kunna inbjuda till.

Vi utgår från att iordningställda parkeringsytor finns intill, men också att anslutning med kollektivtrafik, cykel eller båt kan ske enkelt. Utomhusmiljöerna bör vara upplysta och kan planeras på att naturligt sätt med träd, vegetation m.m. på ett sätt som gynnar biologisk mångfald och samtidigt skapar trivsel. Ytorna bör uppmuntra till lek och lärande. Illustrationer av utemiljön ligger dock inte inom ramen för denna förstudie.

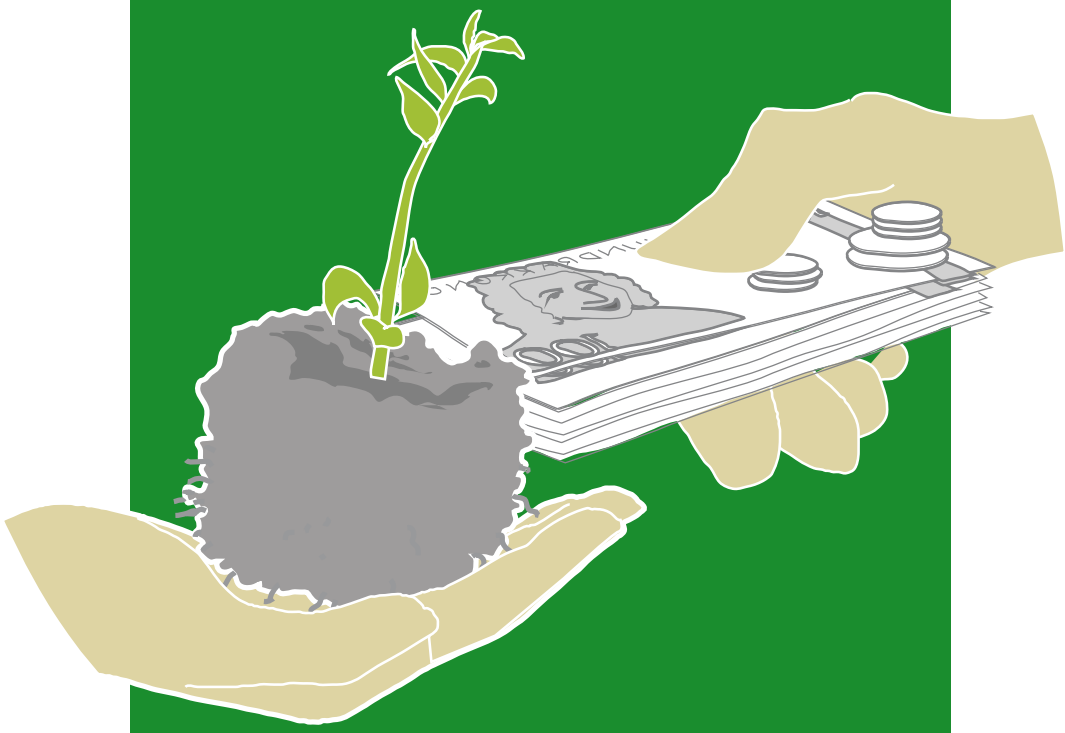
Sammanfattning av utformningen (DEL 3)

Av de illustrerade förslagen framgår att det finns gott om utrymme för ett naturcentrum vid Tuvan och att goda förutsättningar bör finnas för att kunna hitta en praktisk och attraktiv placering på lokalen. De krav och önskemål vad gäller funktion och innehåll som ställs på ett naturcentrum, och på sikt ett Naturum, kan i de flesta fall uppfyllas mycket väl. Naturcentret går också att konkretisera med en tilltalande design och en ändamålsenlig utformning.

DEL 4 - Huvudmannaskap och finansiering

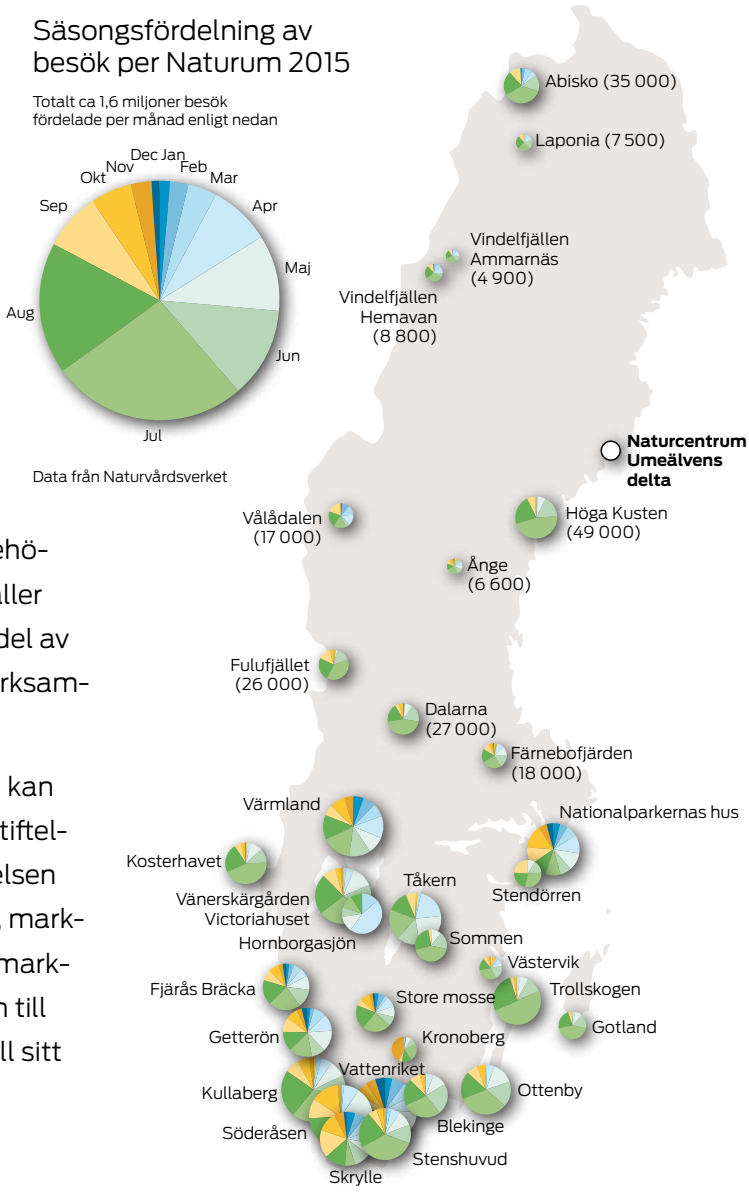
I detta steg beskrivs lämpliga lösningar för huvudmannaskapet och möjligheter till finansiering, på kort och lång sikt.

Övergripande inriktning huvudmannaskap

Huvudansvarfrågan är mycket viktig. Liknande anläggningar i Sverige har antingen staten eller kommunen som huvudman. Det finns även ett möjligt upplägg där en huvudman står för byggfasen medan en annan huvudman står för driften. Såväl huvudman för anläggningen som för driften kan upphandlas. Länsstyrelsen meddelat att de inte kan stå som ägare eller huvudman för ett Naturcentrum i deltat, men kan finansiera en fast utställning.

Om Naturcentrum skulle utvecklas till ett Naturum enligt Naturvårdsverkets kriterier ökar skälen för staten att gå in som huvudman. Huvuddelen av de 31 verksamheterna som använder namnet Naturum drivs i statlig regi med länsstyrelsen som huvudman. Åtta Naturum har emellertid kommunala huvudmän, Ånge, Fjärås Bräcka (på entreprenad), Skrylle, Sommen (tre mindre kommuner driver en gemensam stiftelse), Västervik, Vattenriket, Värmland (kommunalt bolag), Naturum Kronoberg (Kommunalt bolag) och Vänerskärgården (Stiftelse).

Ett kommunalt huvudmannaskap behöver föregås av politiska beslut vad gäller finansiering, ägandeform och vilken del av kommunens organisation som får verksamhetsansvaret.

Det finns andra ägarmöjligheter som kan vara möjliga, till exempel stiftelse. I stiftelsen kan såväl kommun och länsstyrelsen som andra organisationer medverka, markupplåtelse ka ske med arrende eller markupplåtelseavtal som binder stiftelsen till användningen av markupplåtelsen till sitt uppdrag (stiftelsens stadgar).

Möjlig organisation

Lokalt i Umeå skulle ett Naturcentrum kunna jämföras med Umeå Energicentrum (med ca 25 000 besökare under juni-augusti), som startade som en stiftelse, men nu drivs av det kommunala bolaget Umeå Energi, eller alternativt Arboretum Norr (med ca 15 000 besökare per år), som drivs av en stiftelse.

Huvudmannaskapet för Naturcentrum Umeälvens delta föreslås inledningsvis ligga på ett kommunalt bolag eller stiftelse, i likhet med Energicentrum.

När naturcentrum är etablerat i ett grundutförande är det huvudmannens ansvar att planera verksamheten och upphandla driften, samt fortsätta att utvärdera och utveckla både anläggningen och verksamheten med ytterligare utbyggnad och funktioner. En del i detta är också att, om det befinns lämpligt, förbereda en ansökan till Naturvårdsverket om att använda varumärket Naturum. Om en sådan ansökan lämnas in och beviljas innebär detta både större möjligheter till utveckling av platsen och också att staten blir mer aktuell som huvudman. I samband med ansökan skall också en långsiktig plan för förvaltningen tas fram.

Tillgång till marken är den första frågan som ska lösas. Eftersom platsen ligger i ett naturreservat och staten äger marken vid Tuvan är det ett bra utgångsläge. Naturvårdsverket har också en positiv inställning till denna typ av anläggningar.

Uppdraget att hitta finansieringslösning vid kommunal medverkan bör ligga på kommunstyrelsen

Bygglovsansökan handläggs av kommunen.

Sedan finns alternativen att huvudmannen (om det inte är staten):

1. upprättar ett avtal för markarrende med staten, eller
2. köper loss marken från staten.

Det normala är att huvudmannen arrenderar marken från staten och vi har därför räknat in en arrendekostnad för detta i kostnadskalkylen.

VA-frågan är inte löst ännu, ärendet dvs. kommunens långsiktiga VA-strategi, har beslutats av fullmäktige men är i början av genomförandet.

Investeringskostnader

Investeringskostnaden för byggnaden påverkas av många olika faktorer. En avancerad arkitektur och exklusiva materialval, låg energiprestanda och många ingående funktioner är kostnadsdrivande, medan standardlösningar, återbruk, och få men väl valda funktioner håller nere kostnaden.

I detta uppdrag har vi gjort en kostnadsbedömning dels för en utformning enligt den skiss som kallas ”Grundbyggnad” i Del 3 och dels motsvarande kostnadsbedömning för en vidareutvecklad byggnad som har utökats med en Naturumdel, fler mötesplatser och träningslokal eller övernattningsmöjligheter.

Den största delen i investeringskostnaden är själva byggnaden. Eftersom detaljutformningen inte är klar behöver vi i kalkylen utgå från schablonkostnader per kvadratmeter byggnadsyta. Byggnadsytan är ca 270 kvadratmeter i grundutförandet och 470 kvadratmeter fullt utbyggd. Den genomsnittliga byggkostnaden för småhus i Sverige är drygt 20 000 kronor per kvadratmeter medan kvadratmeterkostnaderna för de senaste årens Naturum är betydligt högre.

I förstudien för Naturum Örebro[1] används kvadratmeterkostnaden 35 000-45 000 kronor per kvadratmeter. I exemplet Örebro är naturumplanerna en vidareutveckling av Naturens Hus, i naturreservatet Oset och Rynningeviken, en plats med sämre markförutsättningar än på Tuvan. För Trollskogen på norra Öland (ett Naturum med ca 70 000 besökare per år) har Naturvårdsverket beslutat om ett investeringstak på 20 miljoner

1 *Örebro kommun, 2014.*

Räkneexempel: *Investeringskostnad Naturcentrum*	**Grundbyggnad**	**Vidareutvecklad**
Byggnadsyta, m²	**270**	**466**
INVESTERING [SEK]		
Projektering och planering	500 000	
Parkeringsyta och vändplan	500 000	
Byggnad (30 000 kr/m²)	8 100 000	13 980 000
Utställning	700 000	1 000 000
Inventarier	500 000	1 000 000
Summa	**10 300 000**	**16 980 000**

kronor för den nybyggnation som är planerad att starta 2017. Byggnaden är på ca 400 kvadratmeter, vilket i det fallet innebär en kostnad på 50 000 kronor per kvadratmeter.

I vår kalkyl för Naturum har vi beräknat investeringskostnaden för byggnaden utifrån ett schablonvärde om 30 000 kronor per kvadratmeter, exklusive förstudie och detaljprojektering. Detta är mindre än de kvadratmeterkostnader som blivit fallet för etablering av byggnader för Naturum på senare år, men vi ser också att det genom innovativa och resurssnåla lösningar kan vara fullt möjligt att hålla nere kostnaderna. Exempelvis skulle återbruk av byggmaterial, byggnadsdelar eller hela byggnader kunna användas som en strategi för att både hålla nere kostnaderna och minska miljöbelastningen av byggfasen.

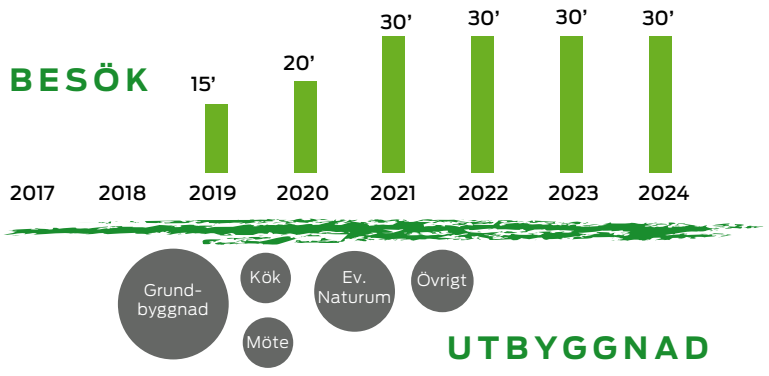
Utöver byggfasen har vi i budgeten avsatt 500 000 kronor till projektering, planering och upphandling, 500 000 kronor till parkeringsyta och vändplan, samt 1 miljon kronor till utställningen och en summa till inventarier som ökar med större byggnadsyta.

Sammantaget bedöms investeringskostnaden bli ca 11 miljoner kronor för grundbyggnaden och 18 miljoner för en byggnad som innehåller även kök, ytterligare mötesplatser, logidel och som uppfyller kriterierna för Naturum.

Etappvis utbyggnad

Det förslag som presenteras i del 3 i denna rapport utgår från att byggnaden skall kunna byggas ut i etapper som anpassas efter behov och finansieringsmöjligheter. En etapputbyggnad innebär att verksamheten kan växa organiskt och kontinuerligt anpassas till både efterfrågan och strategiska målsättningar.

Säsongsvariationen vid ett Naturcentrum underlättar också en etappvis utbyggnad eftersom utbyggnad kan ske under lågsäsong och då utan större störning på verksamheten. Under flera vårar kan då nya delar ha tillkommit, som skapar nyhetsvärde och nyfikenhet och därmed drar besökare till deltaområdet.

Figur 1 *Exempel på etapputbyggnad och utveckling av besökstalen.*

Samhällsnytta av ett naturcentrum

Investeringskostnaderna behöver också rimlighetsbedömas i förhållande till den nytta och de besökstal som investeringarna möjliggör. En sådan analys har varit en del i förarbetet inför andra liknande etableringar, exempelvis Naturum Örebro, där det i förstudien ingick en ekonomisk diskussion avseende projektets nytta för befolkningens hälsa och den kommunala eller regionala ekonomin.

En ökad tillgång till naturmiljöer för rekreation är i sig hälsobefrämjande och Naturcentrum kan genom sina verksamheteter, guidningar, temahelger, naturskolan, mm påverka besökarna till ett mindre miljöbelastande och mer hälsofrämjande beteende. Särskilt stor positiv beteendepåverkan har detta på unga individer. Den ökade förståelsen för ekologiska samband och människans påverkan på naturen, som kan komma genom Naturcentrums verksamhet, innebär att kommuninnevånarna generellt blir mer motiverade att ta hänsyn till närnaturen på olika sätt, genom mindre nedskräpning och andra typer av miljöstörande beteenden. Naturcentrum kan också genom sina aktiviteter bidrag till ett större friluftslivsintresse för regionens invånare, vilket genom många studier visat sig vara hälsofrämjande och sparar resurser i sjukvården och förbättrar effektivitet och kreativitet hos de som arbetar och studerar.

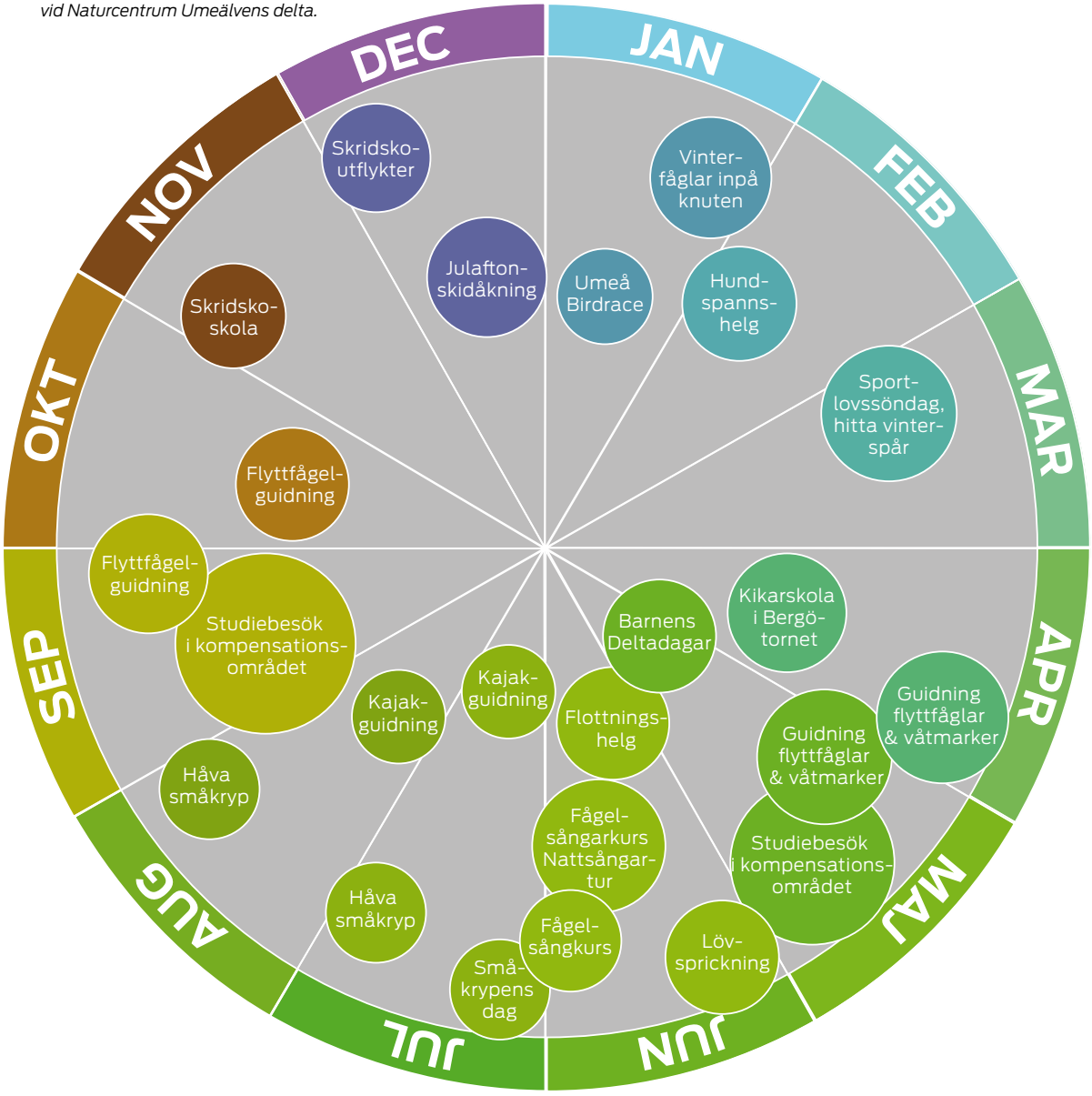
Bidraget till den kommunala eller regionala ekonomin handlar också om turismekonomiska effekter, dvs i vilken mån verksamheten bidrar till den lokala besöksnäringen.

I utvärderingen för Vattenriket i Kristianstad framgick att 70% av de ca 105 000 besökarna 2016 kom från andra kommuner och att ca hälften av dessa kommit till Kristianstad med huvudsyfte att besöka Naturum. Den turismekonomiska analysen kom fram till att de turister som hade Naturum som huvudsyfte för besöket ökade turismomsättningen med ca 31 miljoner kronor i kommunen 2016. Beroende på turismnäringens stora tjänsteinnehåll kommer en stor del av detta direkt in i den kommunala ekonomin genom skatter från den genererade sysselsättningen.

En annan turismekonomisk analys gjordes 2008 för Naturum Höga Kusten, som ligger vid Skuleberget och i anslutning till väg E4. Av de som besökte naturumdelen här hade en lägre andel, 25% Naturum som huvudmål med besöket, sannolikt beroende på den stora andelen genomfartstrafik. De 7600 besökare som hade Naturum som huvudsyfte med resan beräknades spendera ca 7 miljoner kronor lokalt, eller ca 10 miljoner kronor omräknat med samma utgiftsantaganden dom för utvärderingen för Vattenriket.

För ett naturcentrum vid Umeälvens delta är det utifrån dessa siffror rimligt att anta att någonstans mellan 30 och 70% av besökarna kommer dit från andra kommuner än Umeå och med Naturcentrum som huvudsyfte med resan, vilket innebär 5 000-10 000 besökare, som genererar ca 7-12 miljoner kronor i turismintäkter (omräknat i kommunalskatt ca 1,5-3 miljoner kronor).

Figur 2 *Exempel på årshjul med aktiviteter vid Naturcentrum Umeälvens delta.*

2017-10-10

Finansieringsmöjligheter

De Naturum som etablerats har på senare åt fått investeringskostnaden täckt genom Naturvårdsverket. Naturvårdsverket har tagit fram en handledning för Naturum där de krav och villkor som ställs för utseende, innehåll och verksamhet beskrivs. Den är utförlig och kan inte avhandlas i detalj här men bedömningen är att det är fullt möjligt för ett naturcentrum enligt skisserna i Del 3 i denna rapport att uppfylla kraven för Naturum. Även om Naturvårdsverket i nuläget inte finansierar fler Naturum kan läget komma att förändras. I ett inledande skede som rör en etablering i mindre skala är det hur som helst inte att se som en möjlighet för finansiering. Fullt utbyggt och med status av Naturum så kan stödet från Naturvårdsverket täcka huvuddelen av etablerings- och driftkostnaden för de senare utbyggnadsstegen.

I ett byggskede bedöms inte länsstyrelsen kunna gå in med finansiering för en etablering. Däremot ser man sig som en viktig partner och stöd i arbetet med att söka medel från andra håll.

För att förverkliga ett naturcentrum väljer vi att inte förlita oss på sponsorer i de inledande stegen: att projektera, bygga och ta grundbyggnaden i drift. I en nära framtid kan det dock finnas stora fördelar med sponsring vilket därför bör ges utrymme i ett tidigt skede av planeringen.

Strukturfondsfinansiering, exempelvis via Botnia Atlantica-programmet utgår vanligtvis till projekt och verksamheter och inte till investeringar, och passar därför som delfinansiering till driftfasen. Om anläggningen görs som del i ett innovationsprojekt skulle möjligtvis medel kunna sökas genom någon Vinnovautlysning.

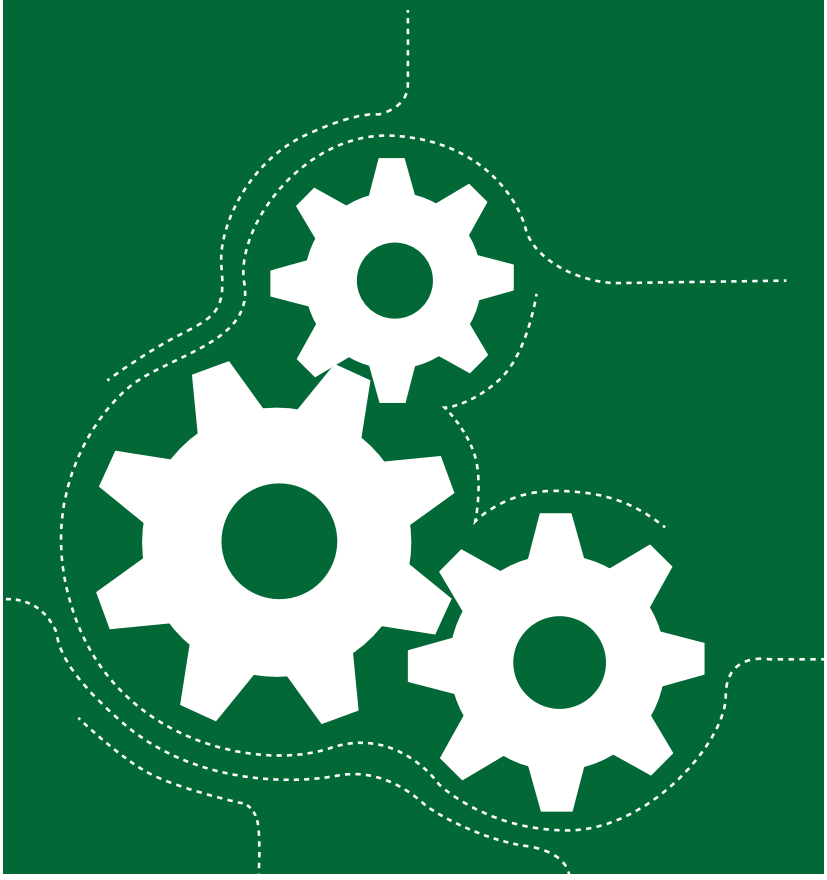
Vi utgår därför från att etableringen inledningen inledningsvis, i grundutförandet som inte utgör en byggnad som uppfyller riktlinjerna för Naturum:

Om investeringskostnaderna för en byggnad i grundutförande kan hållas nere till en nivå enligt den budget som vi redovisat här bedömer vi att investeringen kommer att kunna med god marginal motiveras utifrån den identifierade samhällsnyttan även ur ett kommunalt perspektiv. En etablering stämmer också väl med den fördjupade översiksplanen för älvslandskapet, där deltat skall utvecklas för besöksnäringen.

DEL 5 - Förvaltning och drift

I detta steg görs prognoser över möjliga intäkter och driftkostnader, baserat på den utformning som presenterades under del 3. Två olika prognoser ges, där en är mer konservativ (”worst case”) och den andra ett försök till en trolig/rimlig analys.

Driftkostnader, eventuell hyra och arrendekostnader

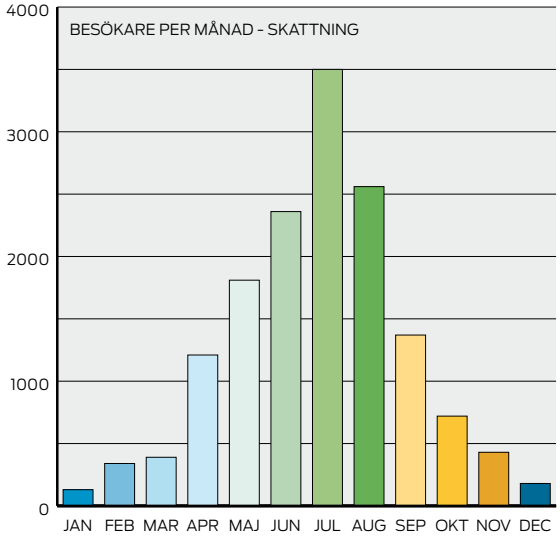
Utifrån kalkyler och erfaranheter från liknande projekt, främst Naturum, har vi tagit fram ett grundläggande räkneexempel där de viktiga posterna för utgifter och intäkter redovisas.

Enligt Naturvårdsverket är personalkostnader den största kostnadsposten för landets olika Naturum, eftersom de alltid ska vara bemannade. De Naturum som har kortast öppettid (6 månader) har en driftsbudget på knappt en miljon kronor, och de Naturum som har längre öppettider (cirka 9 månaders öppet) och mellan 30 000 - 60 000 besök har ungefärlig budget på 1,5 miljoner kronor. Landets största Naturum som har uppemot 100 000 besök kan ha en budget på allt från 1,5-2 miljoner kronor till cirka 10 miljoner kronor (Naturum Vattenriket med många anställda).

För driften av Naturcentrum vid Umeålvens delta bedöms också den största konstnadsposten bli personal, därefter kommer fastighet och verksamhet. För fastigheterna inkluderas uppvärmning, snöskottning, el, VA, internet m.m. i driftkostnaderna. Vi har räknat med avsättningar för underhåll och reparationer som görs med jämna intervallet.

En utvecklingsstrategi som är långsiktig och leder i rikning mot visionen för naturcentrum är central för en uthållig drift. Det kommer att vara mycket viktigt att ett naturcentrum med jämna mellanrum gör investeringar som inriktas på förnyelse och nyheter. Det ger möjligheter att ständigt kunna visa och berätta om sådant som är aktuellt. Statiska utställningar, som sällan eller aldrig förändras, tappar sin aktualitet och gör att folk tröttnar, och det leder snabbt till negativ besöksutveckling. En del i detta är inledningsvis en eventuell etapputbyggnad.

Riskområden för driften av ett naturcentrum kan vara risk för översvämning, vandalism, bränder samt om innovativa tekniska lösningar fallerar. Genomtänkta lösningar och en inriktning på hållbart byggande ger sannolikt färre oförutsedda händelser och överraskningar.

Figur 3 *Bedömd besöksfrekvens per månad i ett Naturcentrum vid Umeälvens delta. Potentialen för ett naturcentrum enligt grundutförande för första helåret efter byggnationen. Skattningen bygger på säsongsfördelningen för Färnebofjärdens Naturum. För deltat kan mars, april och maj bli något viktigare månader..*

På nästa sida finns en uppställning av förväntade kostnader, dels under startsäsongen, med en byggnad i grundutförande enligt Del 3 i denna rapport, och dels en budget med utbyggd byggnad enligt skissen med Naturumdel, mötesplatser, kök och träningslokal eller övernattningsmöjligheter.

Den stora posten personalkostnader beror mycket på vilka öppettider som planeras för verksamheten. Från en prognos på ca 15 000 besökare inledningsvis (med högsta besökstal sommarmånaderna) räknar vi i kalkylen med ca 30 000 besökare på sikt. Denna bedömning är emellertid försiktig och det finns många möjligheter att stärka besökstalen med goda verksamhetsidéer och bra marknadsföring.

Räkneexempel: *Budget för drift och löpande förvaltning*	**Grundutförande**	**Vidareutvecklat**
Byggnadsyta, m²	270	466
Besökare per år	15 000	30 000
DRIFT [KR/ÅR]		
Fast personal, 1 heltidsanställd	700 000	
Säsongsanställd personal	350 000	700 000
Delsumma personalkostnader	**1 050 000**	**1 400 000**
Inköp av varor för försäljning	100 000	
Verksamhet	600 000	130 000
Fast utställning	50 000	
Tillfälliga utställningar	100 000	
Delsumma verksamhet och utställning	**310 000**	**380 000**
Fastighetsdrift, löpande underhåll: 350 kr/m²	95 000	165 000
Planerat underhåll	15 000	25 000
Fasta abbonemangsavgifter el och värme	20 000	
Kostnader el, värme, VA (passiv- eller lågenergihus)	10 000	
Arrendekostnad mark	100 000	100 000
Delsumma lokaler	**240 000**	**320 000**
Summa driftskostnader	**1 600 000**	**2 100 000**
Kapitalkostnad, 2% av investeringskostnad	**210 000**	**340 000**
Summa kostnader	**1 810 000**	**2 440 000**

Möjliga intäkter från verksamheten

Baserat på redovisningar från de Naturum som har liknande omfattning på verksamheten, exempelvis Höga kusten eller Färnebofjärden, innebär intäkter från verksamheten inte några stora intäktsströmmar för att finansiera den löpande driften.

Externa finansieringsmöjligheter

För förvaltning och drift ser vi att ett naturcentrum har möjligheter att få intäkter såväl för lokaler (hyra för utställning, möteslokaler, kontor, boende, materiel m.m.) som för tjänster (t.ex. naturguidning) eller försäljning av varor (t.ex. i form av böcker, informationsmtrl, pedaogogiskt pyssel/leksaker mm). Kontakter med umetraktens ideella föreningar tyder dock inte på att dessa kommer att hyra eller köpa varor/tjänster för några större belopp.

De verksamheter som använder varumärket Naturum har generellt mycket små intäkter från verksamheten, från enstaka tusenlappar för de mindre Naturum-anläggningarna till ca 300 000 kronor för de största. Det är därför inte realistiskt att räkna med större verksamhetsintäkter även för Naturcentrum vid Umeälvens delta. Vi har ändå i budgeten räknat med nettointäkter från några av delverksamheterna, exempelvis vissa intäkter kan komma in från uthyrning av lokaler eller försäljning av tjänster och varor.

Möjligheter till sponsring

Utförandet av själva byggnaden kan göras så att det möjliggör för en eller flera sponsorer att visa upp sig och sin verksamhet i en del av lokalen (vägg, rum/flygel, etc.). Det ska dock vara aktörer som med sin verksamhet och inriktning på att naturligt sätt knyter an till naturcentrets verksamhet, innehåll och lokalisering.

En koppling till naturmiljö, friluftsliv eller Umeälven och dess delta ska eftersträvas.

Tänkbara aktörer kan vara:

Umeå Energi är en stor vattenkraftsproducent och skulle kunna använda Naturcentrum som demonstrator för solenergi eller energieffektivt byggande. Laxens vandring sker också genom deltat. Umeå Energi har dock redan har en stor roll genom driften av Energicentrum.

SCA-koncernen har en koppling till platsen dels genom närheten till anläggningen i Obbola som får en starkare anknytning med en ny GC-väg, och dels genom den historiska kopplingen till skogsfrågor och flottning,

Vakin har koppling till platsen genom fokus på miljöfrågor och vattenfrågor (reningsverket på ligger ca 6 km uppströms från Tuvan).

Trafikverket och Umeå flygplats har på liknande sätt beröringar med Umeälvens delta och slätter. Trafikverkets kompensationsåtgärder för fåglar och naturmiljöer längs Botniabanan har på flera olika sätt kopplingar till deltaområdet, dess skydd och tillgängliggörande. Därmed finns flera olika möjliga kopplingar att spinna på. Någon lantbruksorganisation, exempelvis LRF, skulle också kunna vara med, då det finns en naturlig koppling till värdet av de brukade jordbruksslätterna för de fåglar och andra arter som har starka förekomster i deltaområdet.

Hur inslaget av sponsorer ska se ut kräver eftertanke. Risken är att det allmänna utrymmet tas i anspråk av företagsloggor och reklam vilket inte är i linje med anläggningens inriktning och utformning. För varumärket Naturum finns också restriktioner kring samverkan med näringslivet.

Utöver detta kan man också ha en öppen insamling kring verksamheten, likt den för Arboretum Norr, där både privatpersoner och näringsliv kan bidra till verksamheten. Projektfinansiering av investeringar kan eventuellt också ske genom sk. ”crowdsourcing”.

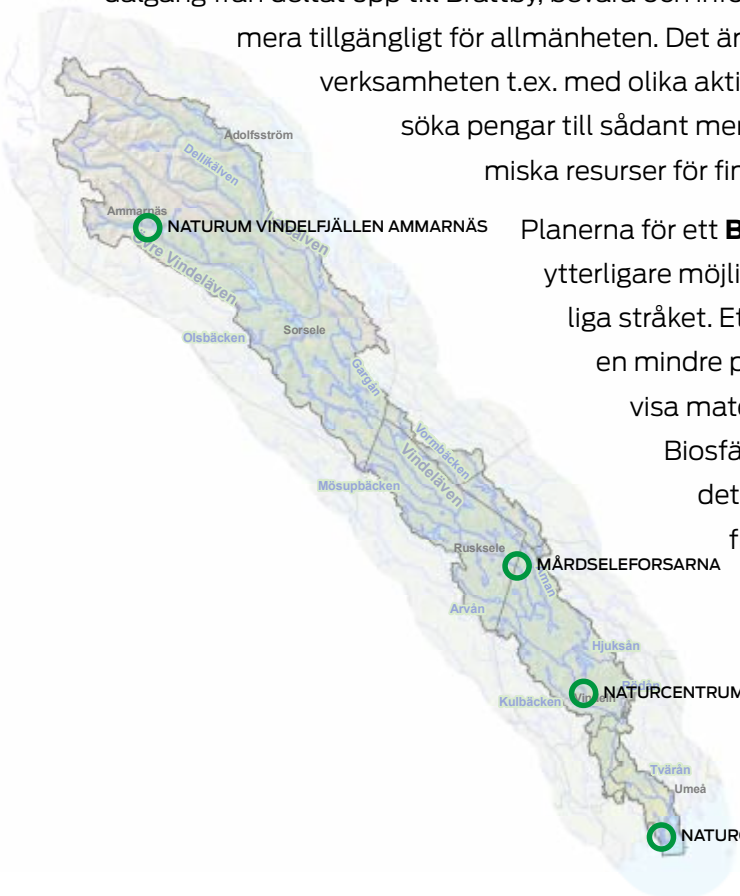
FINANSIERING AV DRIFTEN [SEK/ÅR]		
Intäkter	**Grundutförande**	**Vidareutvecklat**
Driftbidrag Umeå kommun	1 200 000	1 380 000
Uthyrning	70 000	90 000
Uthyrning kontors- och utställningsyta	30 000	30 000
Intäkter från försäljning av varor och tjänster	150 000	150 000
Hyresintäkter lokaler	-	150 000
Driftbidrag från länsstyrelsen	150 000	300 000
Summa	**1 600 000**	**2 100 000**

Projektfinansiering och regionala samarbeten

De regionala samarbeten där Naturcentrum skulle kunna ha en roll kan ge ytterligare möjligheter till finansiering och stärka nyttan med verksamheten. Gemensamt för möjligheterna till finansiering genom denna typ av samarbeten är att det behöver ske genom projekt.

Botnia-Atlantica är ett sk. Interreg-projekt. En utveckningsfond som syftar till ett ökat hållbart nyttjande av natur- och kulturarv. Samverkan med grannländer i regionen är en förutsättning. Naturlig koppling vore då till Finland och/eller Norge, via Kvarken respektive Vindelälven. Botnia-Atlantica stödjer projekt inom innovation, näringsliv och miljö. Medfinansiering krävs. Nästa ansökningsrunda är i september 2017. Ett förslag är att identifiera någon typ av samarbete med Naturcentrum Kvarken i Vasa.

Ume Älvdal (egentligen Stiftelsen Natur- och kulturvårdsleden i Umeälvens dalgång) är en stiftelse som har till ändamål att verka för anläggande, utveckling och vård av en natur- och kulturvårdsled i Umeälvens dalgång inom Umeå kommun. Det görs genom att öka kunskapen om natur-, kultur- och friluftsvärden som finns längs Umeälvens dalgång från deltat upp till Brattby, bevara och informera om dessa samt göra området mera tillgängligt för allmänheten. Det är en intressant aktör att involvera i verksamheten t.ex. med olika aktiviiteter eller skrifter. Stiftelsen kan söka pengar till sådant men har inte några egna större ekonomiska resurser för finansiering.

Planerna för ett **Biosfärområde Vindelälven** kan ge ytterligare möjligheter till samverkan i det östvästliga stråket. Ett naturcentrum i deltat kan inhysa en mindre portal till Biosfärområdet vilken kan visa material och information om Vindelälven. Biosfärområdet är heller inte instiftat ännu, det är en projektidé. Längs Vindelälven finns också bland annat samarbetsmöjligheter med Naturum Vindelfjällen som drivs av länsstyrelsen, Naturcentrum i Vindeln samt olika verksamheter knutna till de olika reservaten längs Vindelälven.

Stiftelsen Naturvård vid Nedre Umeälven sköter, följer upp och förvaltar de kompensaionsområden vid Umeälvens delta som iordningställdes som en följd av Botniabanans tillkomst. Stiftelsen har i dagsläget begränsade möjligheter att bidra till en utställning eller att regelbundet informera om sin verksamhet och sina resultat. Möjligen kan man vara med på ett hörn i driftsfasen, t.ex. att hyra in sig i en lokal. Men om stiftelsens ekonomiska förutsättningar förbättras framöver, kanske genom projektansökningar, utökas samverkansmöjligheterna avsevärt.

Vindelälvens naturbeten bedriver sin verksamhet med naturbete längs Vindelälven ända ner till Umeälvens delta. Kanske finns intresse för ett samarbete där frågor som rör markanvändning och naturvård lyfts. Kopplingen mellan ekologiskt kött, naturvårdsbete och biologisk mångfald kan då uppmärksammas. Någon stor finansiär kommer de dock inte att kunna vara.

På **Umeå Universitet och SLU** bedrivs också mycket forskning och undervisning på som på olika sätt har kopplingar till arter, naturtyper och processer i älvdeltat och längs Ume- och Vindelälven. Det bör därmed finnas goda möjligheter att till en början hitta former för en samverkan där universiteten inom ramen för naturcentret berättar om sig och sin verksamhet. Det är dock intre troligt att universiteten kommer att bistå med större ekonomiska bidrag för detta. Mer intressant vore sedan att i samarbete med universiteten hitta finansiering till större projekt med forskningsanknytning, som helt eller delvis kan fokuseras på Umeälven, dess delta och omgivningar. LIFE-projekt kan vara en möjlighet.

Driften, om parterna

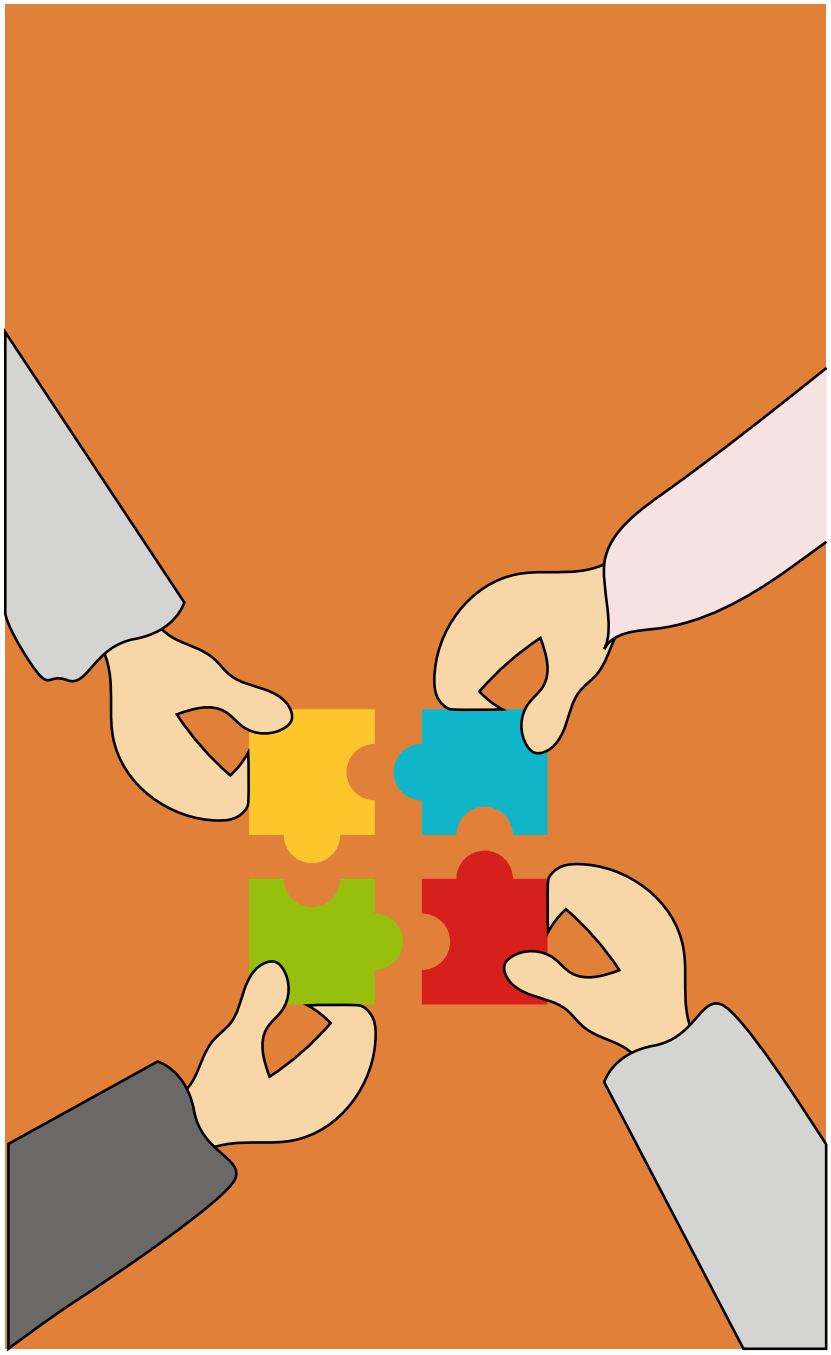
Umeå kommun kan utgöra huvudman eller medverka i ett huvudmannaskap. Överensstämmelsen med kommunala mål är hög men förutsättningarna för finansiering och/eller grad av medverkan behöver dock utredas inom kommunen. Med kommunens medverkan ökar graden av lokal förankring med följd att nyttjande initialt kan bli starkt.

Det finns goda förutsättningarna gör att betydande delar av den löpande verksamheten kan komma att vara projektbaserad. Särskilt innan ett regelrätt Naturum finns på plats kan verksamheten också delvis luta sig mot externa sponsorer. Med en sådan inriktning kan en anställd person som ansvarar för att söka medel för olika projekt, eller ansvarar för marknadsföring, att vara en nyckelperson.

Länsstyrelsen i Västerbotten vill ha en aktiv och betydelsefull roll i ett framtida naturcentrum. Man ser framför sig att stå för en fast utställning men kanske också att hyra in sig i en del av lokalerna.

Utöver länsstyrelsen bör ytterligare 1-3 viktiga aktörer med kopplingar till Umeälvens delta eller Umeälven knytas till ett Naturcentrum, sådana som kan hyra lokaler eller montrar och informera om sin verksamhet. Stabila aktörer ska eftersträvas som har ett långsiktigt intresse av en medverkan och som har en någorlunda trygg ekonomi. En rad förslag har nämnts i avsnitten om sponsring, respektive regionala samarbeten, men den är troligtvis inte uttömmande. En fördjupad studie av möjligheterna måste göras i det fall man går vidare med planerna på att förverkliga ett naturcentrum vid Umeälvens delta.

Sammanfattande slutsatser

Förstudien - Sammanfattande slutsatser

Den förstudie som genomförts visar sammantaget att ett naturcentrum vid Umeälvens delta är en intressant och bärkraftig idé, och att den är i stämmer överens med redan fattade beslut, främst i form av kommunens Fördjupade Översiktsplan för Älvslandskapet, men också med Länsstyrelsens planering avseende entréer till naturreservatet.

Sammanfattningsvis finner vi att ett naturcentrum:

- inte skulle ha några liknande motsvarigheter i Sverige
- stöds av kommunala planer och visioner
- har uttalat stöd av statliga intressen
- ger många möjligheter till samverkan
- kan etableras på strategisk och lämplig plats (Tuvan)
- har många utvecklingsmöjligheter
- ger en hög samhällsnytta för kommunen
- har goda finansieringsmöjligheter
- kan etableras för en överkomlig kostnad
- kan få medel eller aktivt stöd från flera aktörer
- kommer att uppskattas och nyttjas av lokala aktörer och föreningar

För att gå vidare med planerna behövs:

- En organisation för både anläggning och drift
- Svar om kommunen kan vara huvudman
- Säkerställd finansiering
- En långsiktig plan för förvaltningen
- Samverkan med närboende

Viktiga frågor att hantera under planprocess och projektering är:

Åtkomst av mark (inköp eller arrende)

- Detaljplanering
- Dispens från reservatsföreskrifter inkl. strandskydd
- Långsiktig lösning av VA-frågan
- Påverkan på närboende
- Behovsbeskrivning, ska mynna i en kravspec
- Utformning, kanske efter arkitekttävling?
- Upphandlingar av entreprenörer
- En ”Plan B”, om behovet/intresset försvinner för att driva anläggningen

Efter anläggning, och i driftsfasen behövs:

- Upphandling av driften
- Projektering av framtida utvecklingssteg/utbyggnad
- Uppföljning och utvärdering av verksamheten
- Förbereda Naturum-ansökan

Referenser

Litteratur

Naturvårdsverket. 2012. Verksamhetsplan för naturum Vindelfjällen Ammarnäs År 2013 År 2014-2017.

Umeå kommun. 2012. Översiktsplan Umeå kommun - Fördjupning för älvslandskapet, med miljökonsekvensbeskrivning MKB.

Umeå kommun. 2014. Friluftsliv och informationsvanor i Umeå kommun - Rapport från en enkät om friluftsliv och informationsvanor i Umeå kommun.

Örebro kommun. 2013. Förstudie av naturum i Örebro. 2013-02-27 reviderad 2014-04-01. http://bit.ly/2npH1PS

Webbaserad information

Länsstyrelsen Västerbotten. 2017. Förstudie Biosfärområde Vindelälvsdalen. http://www.lansstyrelsen.se/Vasterbotten/Sv/lantbruk-och-landsbygd/landsbygdsutveckling/forstudie-biosfaromrade-vindelalvsdalen/Pages/default.aspx

Länsstyrelsen Västerbotten 2017. Umeälvens delta. http://www.lansstyrelsen.se/Vasterbotten/Sv/djur-och-natur/skyddad-natur/naturreservat/umea-kommun/umealvens-delta/Pages/default.aspx

Vindelns kommun. 2017. Biosfärområdeskandidat Vindelälven-Juhtatdahka. https://www.vindeln.se/vindelalvenbiosfar

Personliga kontakter

Gardeström, Johanna. Koordinator för Vindelälven – Juhtatdahka biosfärområdeskandidatur.

Garpebring, Andreas. Norrlands Entomologiska förening.

Granberg, Åsa. Västerbottens läns Botaniska förening.

Gustafsson, Jonas. Västerbottens Ornitologiska Förening.

Hoffman, Susanne. Naturskyddsföreningen Umeå.

Jonsson, Björn. Länsstyrelsen Västerbotten och Stiftelsen Naturvård i Nedre Umeälven.

Jonsson, Peter. Länsstyrelsen Västerbotten och Stiftelsen Naturvård i Nedre Umeälven.

Lindmark, Helena. Friluftsfrämjandet Umeå.

Näslund, Peter. Länsstyrelsen Västerbotten.

Steegmans, Linus. Fältbiologerna Umeå.

Vängbo, Maria. Tegs Scoutkår.

Wendel, Lennart. Naturskolan.

Öst, Bengt-Erik. Obbola Scoutkår.

Bilaga 1. Andra naturcentra och Naturum - Goda exempel, jämförbara med Umeå kommuns projektidé

Vindeln naturcentrum

Öppettider:	8 veckor under sommaren
Anläggning:	Utställningslokal med grupprum
Besöksantal:	3000 besökare/år
Verksamhet:	Permanent utställning, skol- och barnverksamhet, guidning, mötesverksamhet
Samverkan:	Kvarnenområdet

Naturum Vindelfjällen

Öppettider:	Alla dagar under sommaren, 5 dagar/veckan lågsäsong
Anläggning:	Utställningslokal
Besöksantal:	5500 besökare/år
Verksamhet:	Information om naturreservatet, skol- och barnverksamhet, utställning, guidning
Samverkan:	Skola, hembygdsföreningen, sameföreningen

Örnsköldsviks kommun

Kontakt har tagits med företrädare för kommunen och turistbyrån. Trots många naturarrangemang finns det ingen verksamhet motsvarande naturcentrum eller naturum i kommunen.

Sundsvalls kommun

Kontakt har tagits med företrädare för kommunen och turistbyrån. Det finns ingen verksamhet motsvarande naturcentrum eller naturum i kommunen.

Naturum Färnebofjärden

Öppettider:	Alla dagar högsäsong, 5 dagar/veckan vår/höst, 1 dag/veckan lågsäsong, stängt under december
Anläggning:	Utställningslokal, aktivitetslokal, föreläsningssal
Besöksantal:	20 000 besökare/år
Verksamhet:	Information om nationalparken, skol- och barnverksamhet, guidning, utställning
Samverkan:	Skola, äventyrsföretag

Naturens Hus i Örebro

Öppettider:	Alla dagar under hela året
Anläggning:	Restaurang, konferenslokal
Besöksantal:	> 100 000 besökare/år
Verksamhet:	Restaurang- och konferensverksamhet
Samverkan:	Kommunen, lokala naturföreningar

Naturum Getterön

Öppettider:	Alla dagar under högsäsong, 3 dagar/veckan lågsäsong
Anläggning:	Utställningslokal, aktivitetslokal, föreläsningssal, kafé, friluftsbutik
Besöksantal:	70 000 besökare/år
Verksamhet:	Fågelguidningar, skol- och barnverksamhet, övrig guidning, utställningar, workshops
Samverkan:	Kommunen, skolor, närliggande Naturum

Naturum Värmland

Öppettider:	Alla dagar, stängt julafton
Anläggning:	Utställningslokal, konferenslokal, föreläsningssal, kafé, leksaksbutik
Besöksantal:	100 000 besökare/år
Verksamhet:	Utställningar, skol- och barnverksamhet, guidning
Samverkan:	Skolor, föreningar

Naturum Vattenriket

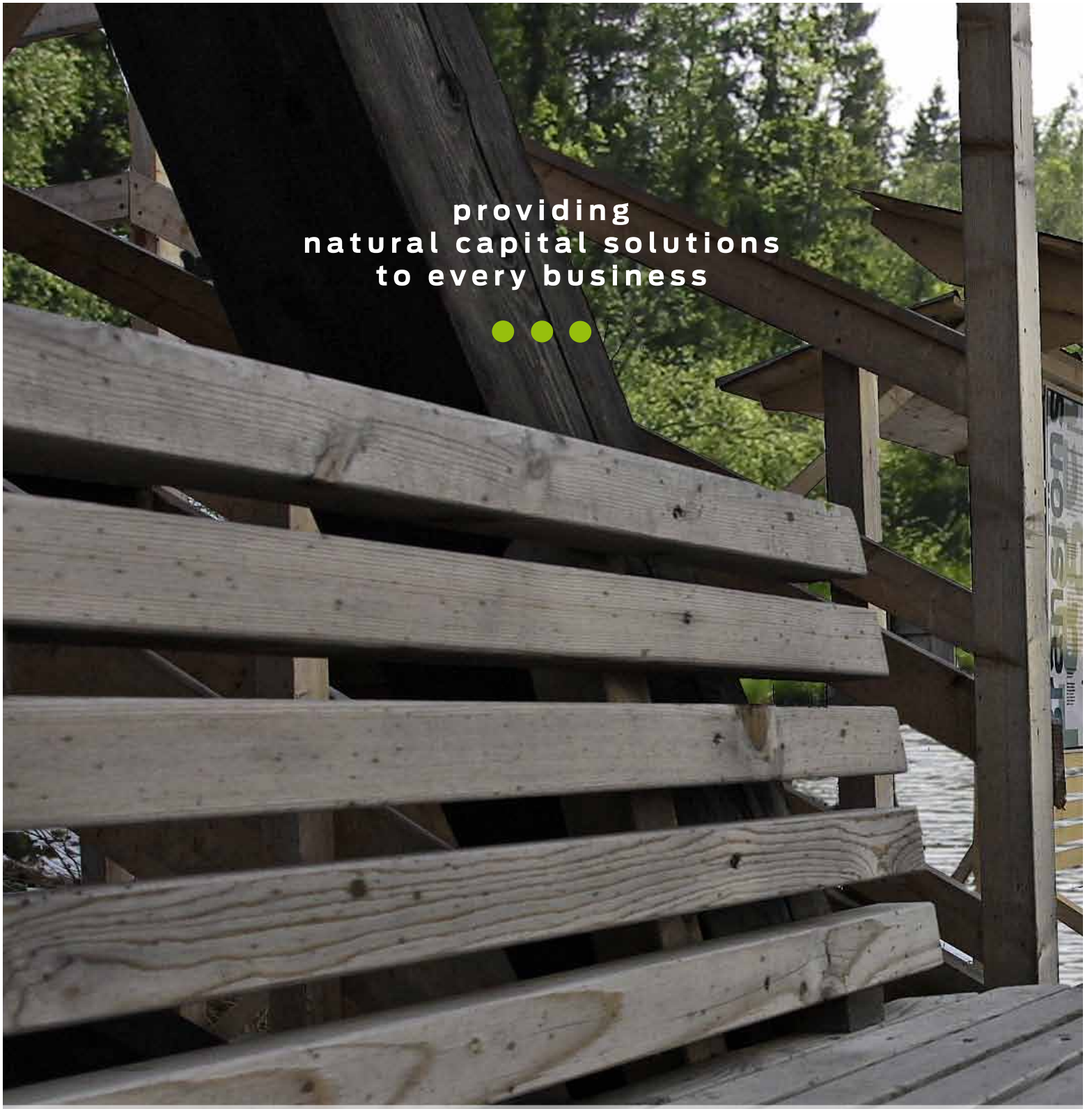
Öppettider:	Alla dagar, stängt under jul, nyår och midsommar
Anläggning:	Utställningslokal, föreläsning/konferenssal, restaurang
Besöksantal:	120 000 besökare/år
Verksamhet:	Utställningar, skol- och barnverksamhet, guidning
Samverkan:	Skolor, samrådsgrupp med lokala föreningar

Naturum Fulufjället

Öppettider:	Alla dagar juni-sept
Anläggning:	Utställningslokal, föreläsning/filmsal
Besöksantal:	30 - 40 000 besökare/år
Verksamhet:	Utställningar, skol- och barnverksamhet, guidning
Samverkan:	Turistorganisationen i Dalarna, intilliggande restaurang och boende

Naturum Höga kusten

Öppettider:	Alla dagar mars-sept
Anläggning:	Utställningslokal, restaurang
Besöksantal:	50 000 besökare/år
Verksamhet:	Utställningar, skol- och barnverksamhet, guidning
Samverkan:	Lokala intresseföreningar, Höga Kusten turism

enetjärn
natur

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-03-02
Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2024/00028

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Förslag till beslut
Fritidsnämnden beslutar

att godkänna rapporten *Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050.*

Ärendebeskrivning
Vid fritidsnämndens sammanträde 2023-11-22 § 64 beslutade nämnden om ett tilläggsuppdrag i verksamhetsplanen enligt nedan:

att förstärka uppdrag 35* med tillägget:
att i dialog med tekniska nämnden och kommunstyrelsen genomföra översynen av anläggningsstrukturen för idrotts-, fritids- och badanläggningar. Vidare ges uppdrag att analysera utvecklingen av framtidens friluftsliv, föreningsstöd samt ta hänsyn till klimatförändringar.

*Uppdrag 35: Kommunfullmäktige gav fritidsnämnden i tilläggsuppdrag år 2020 och 2021 att analysera nämndens kostnader för anläggningar (egna samt förhyrda) i syfte att säkra en långsiktig hållbar struktur inom nämndens ekonomiska förutsättningar.

Med anledning av beslutet har en strategisk plan för utvecklingen av Umeå kommuns badhus för perioden 2026–2050 utarbetats. Planen fokuserar primärt på de badanläggningar som används för skolans simundervisning och syftar till att säkerställa att anläggningarna uppfyller både nuvarande och framtida behov hos invånarna i Umeå kommun.

Beslutsunderlag
Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Beredningsansvariga
Lars-Olof Uhlin, fritidskonsulent

Tjänsteskrivelse

Dnr: FN-2024/00028

Beslutet ska skickas till
Tekniska nämnden

Stefan Hildingsson
Fritidsdirektör

Lars-Olof Uhlin
Fritidskonsulent

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

UMEÅ KOMMUN

Sammanfattning

Fritidsförvaltningens grunduppdrag är att säkerställa simundervisning för samtliga grundskoleelever samt att erbjuda kommunens invånare ett jämlikt, jämställt och långsiktigt hållbart fritidsutbud. För att detta uppdrag ska kunna fullgöras även i ett växande Umeå krävs en strategiskt planerad och långsiktig utveckling av kommunens badhusstruktur. I dag finns fyra kommunala badhus med geografisk spridning. De finns i Sävar, Hörnefors, Holmsund/Obbola och centrala Umeå och utgör en central del av kommunens arbete med simkunnighet, vattenvana och folkhälsa.

Kommundelsbaden uppfördes under perioden 1969–1971 och närmar sig nu slutet av sin tekniska livslängd. Med en ålder på cirka 55–57 år har anläggningarna passerat den generellt accepterade livslängden om cirka 50 år för badanläggningar, sett till miljöprestanda, funktionalitet och långsiktig hållbarhet. Detta innebär att risken för driftstörningar, ökade underhållskostnader och bristande funktionalitet successivt ökar, samtidigt som kraven på tillgänglighet och inkluderande lösningar i offentliga lokaler har förändrats avsevärt sedan 1970-talet. I ett nationellt perspektiv är Umeå inte ensamt; omkring 80 procent av Sveriges offentliga simhallar är byggda före 1980 och många kommuner står inför liknande beslut om renovering eller ersättning. Mot den bakgrunden är det brådskande och nödvändigt att ta fram en samlad plan för hur tillgången till simhallar ska säkerställas så att fritidsnämnden även fortsättningsvis kan fullgöra sitt grunduppdrag.

Planens huvudsyfte är att långsiktigt säkra Umeå kommuns ansvar för simundervisning, simkunnighet och folkhälsa i takt med en växande befolkning. Umeå kommuns vision är att kommunen ska ha 200 000 invånare år 2050, vilket motsvarar en ökning med omkring 65 000 personer jämfört med 2025. Tillväxten väntas också bli särskilt tydlig i kommundelarna, där exempelvis Sävar/Holmön, Holmsund/Obbola och Hörnefors bedöms öka markant enligt visionen.

Slutsatsen i den strategiska planen för badhus i Umeå kommun 2026–2050 är därför att kommunen successivt ersätter befintliga kommundelsbad med nya, moderna och tillgängliga familjebad, att utreda möjligheten att simsportens verksamhet samlas i en särskild simsportanläggning och att ersättning för Navet utreds på längre sikt. Tidslinjen innebär att ett nytt lokalt familjebad byggs i Sävar för att ersätta Sävar simhall senast 2029, att ett nytt familjebad byggs i Hörnefors för att ersätta Vallabadet senast 2034 och att ett nytt familjebad byggs i Holmsund för att ersätta Storsjöhallen senast 2039. Därutöver föreslås att ytterligare ett lokalt familjebad etableras omkring 2045 samt att en ny eventuell simsportanläggning utreds för att ersätta Navet omkring 2050.

Planen kopplar också framtida anläggningsutveckling till kapacitetsmål. Umeå kommun har i dag ett genomsnittligt nyttjande av kommunala bad på cirka 2,8 besök per invånare och år, medan vissa närbad redan ligger betydligt högre. Mot bakgrund av befolkningstillväxten och behovet av bättre tillgång är ambitionen att uppdatera kapaciteten för badbesök per invånare till cirka 5,0 besök per invånare och år vilket ligger i nivå med jämförbara kommuner. Beräkningarna indikerar att detta kräver en kapacitet på 1 000 000 besök 2050.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Umeå kommuns översiktsplan anger att Umeås tillväxt ska ske både i centralorten och i större tätorter som Sävar, Holmsund och Hörnefors. För att den utvecklingsstrategin ska vara långsiktigt hållbar behöver samhällsservice och mötesplatser utvecklas i takt med befolkningen. Nybyggnation av badhus i dessa orter är därför inte enbart en ersättning av uttjänta anläggningar, utan en strategisk investering i jämlik service, lokal attraktivitet och hållbar tillväxt. Genom att stärka samhällsfunktioner utanför centralorten bidrar kommunen till minskad centralisering, förbättrad folkhälsa och goda uppväxtvillkor för barn och unga i hela kommunen.

Sammanfattningsvis står Umeå kommun inför ett avgörande vägval för badverksamhetens långsiktiga utveckling. Flera anläggningar närmar sig slutet av sin livslängd samtidigt som befolkningen växer och kraven på simundervisning kvarstår. Redan i dag ligger Umeå kommun på gränsen kapacitetsmässigt när det gäller att kunna erbjuda alla elever simundervisning och elever bussas till olika bad för att säkerställa elevernas simundervisning. Även kraven på tillgänglighet och hållbar drift ökar. Renovering kan i vissa fall vara möjligt, men för äldre anläggningar innebär det ofta stora risker, dolda kostnader och begränsade förbättringar. Nybyggnation möjliggör universell utformning, högre energieffektivitet, bättre driftprestanda och flexibla lösningar för olika målgrupper. Med denna inriktning kan kommunen säkerställa skolans simundervisning, stärka folkhälsan och erbjuda en jämlik och framtidssäkrad badverksamhet fram till år 2050.

2023–2050 (Umeå kommuns vision om 200 000 invånare 2050)

Område	2024	2050	Ökning
Umeå totalt	134 249	200 000	65 751
Sävar/Holmön	7 043	13 166	6 123
Holmsund/Obbola	9 472	14 561	5 089
Hörnefors	4 790	10 823	6 033

Innehåll

Inledning 5
Bakgrund, omvärld och nuläge 5
Omvärld 6
Nuläge 7
Presentation av befintliga anläggningar 8
Sävar simhall 10
Storsjöhallen 10
Vallabadet 11
Umelagun 12
Obbolabadet 13
Navet 13
Kapacitet – antal kunder – invånare 14
Invånare och beräknad tillväxt 14
Kapacitetsbehov 14
Teknisk kapacitetsbegränsning – vattenreningens maxbelastning 16
Kapacitetsberäkningar – 2050 17
Tillgänglighet, nybyggnation och renovering. 18
Tillgänglighet, jämlikhet och rätt till bad för alla 18
Renovering och nybyggnation 18
Slutsatser och rekommendationer 19
Nulägets sårbarhet 19
Renovering och nybyggnation – ett strategiskt vägval 20
Kapacitetsdimensionering och utvecklingsbehov 20
Inriktning för lokala familjebad 21
Samlad rekommendation 21
Referenser 22

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Inledning

Fritidsnämnden

- ansvarar för att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud, där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning
- erbjuder fritidsaktiviteter och inkluderande mötesplatser, för unga liksom för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning
- har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag, samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget
- ansvarar för skötsel och uthyrning av idrotts- och fritidsanläggningar, både för elit- och breddidrott. I uppdraget ingår även skötsel av friluftsområden samt fiskefrämjande åtgärder
- har i uppdrag att erbjuda Umeås invånare badupplevelser, friskvård samt ansvara för simundervisning för samtliga grundskoleelever.

Fritidsnämndens sammanträde beslutade 2023-11-22:

att förstärka uppdrag 35 med tillägget:

att i dialog med tekniska nämnden och kommunstyrelsen genomföra översynen av anläggningsstrukturen för idrotts-, fritids- och badanläggningar. Vidare ges uppdrag att analysera utvecklingen av framtidens friluftsliv, föreningsstöd samt ta hänsyn till klimatförändringar.

Med anledning av beslutet har en strategisk plan för utvecklingen av Umeå kommuns badhus för perioden 2026–2050 utarbetats. Planen fokuserar primärt på de badanläggningar som används för skolans simundervisning och syftar till att säkerställa att anläggningarna uppfyller både nuvarande och framtida behov hos invånarna i Umeå kommun.

Bakgrund, omvärld och nuläge

Syftet med utredningen är att ta fram en strategisk plan för badanläggningarna i Umeå kommun och ge en rekommendation om väg framåt för badanläggningar i Umeå kommun som möter nuvarande och kommande behov utifrån:

- skola/simundervisning.
- befolkningsökning i Umeå kommun
- vattenvanefrämjande verksamhet
- folkhälsoarbetet.

Omvärld

Cirka 80 procent av Sveriges närmare 450 offentliga simhallar är byggda före 1980. Många av dessa simhallar är hårt slitna och i behov av omfattande renoveringar eller utbyte. Umeå kommun är ett tydligt exempel där befintliga anläggningar är ålderstigna, energikrävande och i behov av omfattande underhållsinsatser.

Ett badhus är en av de mest utsatta typerna av byggnader och slits upp till fyra gånger snabbare än en vanlig fastighet. Badhusens tekniska livslängd anges i branschpraxis ofta till cirka 40–60 år, beroende på konstruktion och underhållsnivå. I svenska kommunala utredningar används 50 år som ett vanligt riktvärde för den funktionella livslängden, medan tekniska installationer normalt har en kortare livslängd om cirka 25–30 år. I ekonomiska kalkyler används dock ofta en kortare livslängd, omkring 30 år, för tekniska installationer såsom vattenrening, ventilation och styrsystem (SKR: *Badhus – strategiska frågor och ställningstaganden*, 2014).

Betongkonstruktioner i badhus utsätts för en särskilt aggressiv miljö där hög fuktighet och kemisk påverkan från klor och desinfektionsmedel bidrar till att kloridjoner tränger in i betongen och orsakar korrosion i armeringen. Processen leder till sprickbildning, rost och vittring som successivt försämrar betongens hållbarhet och konstruktionsstabilitet över tid, vilket dokumenterats i flera tekniska studier och undersökningar av simhallar (KTH: *Badhusrenovering och underhåll 2016*).

Simhallar är mycket komplexa byggnader som kräver stora investeringar och hög teknisk kompetens. De beskrivs ofta som den mest komplexa typen av fastighet att uppföra efter kärnkraftverk (Arena idé: *Simhallen vid ett vägskäl*, 2025). Sedan 1970-talet har kraven på tillgänglighet, arbetsmiljö och inkludering förändrats avsevärt, och många äldre badanläggningar saknar förutsättningar att anpassas till dagens krav på offentliga lokaler.

Kostnaden för att uppföra en ny badanläggning uppgår i 2024 års prisnivå till cirka 55 000–65 000 kronor per kvadratmeter BTA, baserat på färdigställda projekt under åren 2023–2024. Mot den bakgrunden väljer många kommuner att ersätta äldre simhallar genom nybyggnation i stället för omfattande renoveringar, för att bättre möta dagens krav på flexibilitet, energieffektivitet och tekniska lösningar.

Vid nybyggnation ges kommunen möjlighet att planera för en flexibel och framtidssäkrad anläggning som kan tillgodose behoven hos olika målgrupper och uppfylla de tillgänglighetskrav som ställs på moderna offentliga verksamheter.

Simkunnighet är en central folkhälsofråga i ett vattenrikt land som Sverige. I början av 1900-talet drunknade över 1 000 personer årligen, medan motsvarande siffra i dag ligger runt 70–100 personer per år. Den här utvecklingen har i stor utsträckning möjliggjorts genom skolans simundervisning och tillgången till badanläggningar där barn och unga kan utveckla vattenvana och livräddande simkunskaper.

Simkunnigheten bland Sveriges elever i årskurs 6 har från 2014 till 2022 sjunkit med två procent i Sverige. En av orsakerna uppges vara bristen på tillgänglig tid i de redan hårt belastade simhallarna (Skolverkets rapport 2022:16 Simkunnighet i åk 6).

Nuläge

Umeå kommun driver i dag flera kommunala badanläggningar som tillsammans är ansvariga för simundervisning, simkunnighet, vattenvana och folkhälsa. Den centrala anläggningen är Navet, kompletterad av kommundelsbaden Sävar simhall, Vallabadet i Hörnefors och Storsjöhallen i Holmsund. Därutöver finns Obbolabadet, Umelagun samt Hemgårdens bad med mer avgränsade funktioner. Tillsammans utgör anläggningarna ett sammanhängande system där varje enskild anläggning är viktig för helheten.

De tre kommundelsbaden uppfördes under perioden 1969–1971 och är i dag drygt 55 år gamla. De närmar sig, eller har passerat, den generellt accepterade tekniska livslängden för badanläggningar. Det innebär att underhållsbehovet ökar, att tekniska system blir alltmer sårbara och att risken för driftstörningar tilltar. I Sävar simhall är problemen särskilt omfattande med uttjänta bassänger, reningsverk och byggnadsstruktur. Vallabadet och Storsjöhallen har genomgått ombyggnationer men har fortsatt betydande behov av underhåll och tekniska åtgärder. Obbolabadet har brister i omklädningsrum och bassängskick samt utmaningar kopplade till kemikalieförvaring och vattenrening.

Navet, som invigdes 2016, är kommunens modernaste anläggning och har en central roll för simsport, motion och simundervisning. När Navet ersatte tidigare Umeå simhall ökade dock inte bassängytan för simundervisning i relation till befolkningsutvecklingen. Under den period då den gamla simhallen var i drift ökade Umeås invånarantal med drygt 45 procent, utan att undervisningskapaciteten i motsvarande grad byggdes ut. Detta har successivt lett till en situation där kapaciteten för simundervisning är starkt begränsad.

Redan i dag ligger Umeå kommun på gränsen kapacitetsmässigt när det gäller att kunna erbjuda alla elever simundervisning. För att hantera belastningen har skolor omfördelats mellan anläggningarna vilket innebär att elever i vissa stadsdelar reser till andra kommundelar för sin undervisning. Systemet saknar därmed marginaler. Om en anläggning får begränsad drift, till exempel på grund av tekniska fel eller underhåll, påverkas hela strukturen. Varje bad utgör i praktiken en nödvändig del av helheten.

Samtidigt visar kommunens befolkningsprognos en fortsatt tillväxt fram till 2050. Nuläget kan därför sammanfattas som en situation där anläggningsbeståndet är ålderstiget, tekniskt sårbart och kapacitetsmässigt hårt belastat – samtidigt som framtida behov pekar uppåt.

Sammantaget befinner sig Umeå kommun i ett läge där fortsatt drift av befintliga anläggningar är nödvändig på kort sikt, men där strategiska beslut om ersättning inte längre kan skjutas på framtiden utan att riskera både kapacitet och driftssäkerhet.

Detta skapar en strukturell obalans mellan behov och kapacitet. På kort sikt är det avgörande att samtliga befintliga anläggningar hålls i drift för att säkerställa simundervisning och grundläggande badverksamhet. På medellång och lång sikt krävs dock en strategisk omställning för att minska sårbarheten, öka kapaciteten och säkerställa att kommunen kan fullgöra sitt uppdrag även i ett växande Umeå.

Presentation av befintliga anläggningar

Kartan visar Umeå kommun och placeringen av kommunens badanläggningar i Umeå, Sävar, Holmsund/Obbola och Hörnefors samt deras geografiska spridning i kommunen.

Fakta 2024

Anläggning	Kunder/år 2024	Befolkning 2024	Besök/invånare och år	Subvention (kostnad)/kund kr[5]
Sävar simhall[1]	36 735	7 043	5,2	12,30
Storsjöhallen	63 740	9 472	6,7	67,82
Vallabadet	30 757	4 790	6,4	51,37
Umelagun	13 864	134 249[2]	0,1	181,54
Obbolabadet	3 102	9 472[3]	0,3	107,67
Navet[4]	204 824	112 944	1,8	11,86
Hemgårdens bad (2023)	21 000	-	2,0 inkl. Navet	22,61
Umeå kommun summa:	374 022	134 249	2,8	

[1] Sävar simhall stängt maj-augusti.

[2] För Umelagun räknas Umeå kommuns totala befolkning in.

[3] För Obbolabadet har hela befolkningen för Holmsund/Obbola räknats.

[4] För Navet har hela Umeå kommuns befolkning minus kommundelar räknats.

[5] Den här uträkningen är exklusive hyra samt mediakostnader för att möjliggöra en jämförelse av anläggningarna. Upptagna kostnader är enbart fritidsförvaltningens kostnader då Fastighets kostnader inte går att utläsa på enskilda fastigheter.

Badanläggningarna Sävar simhall, Vallabadet och Storsjöhallen utgör kommunens så kallade närbad. Deras primära uppdrag är att säkerställa skolans simundervisning, stärka simkunnigheten samt bidra till folkhälsa och fysisk aktivitet i respektive kommundel. Anläggningarna har en tydlig lokal funktion och är en central del av den samhällsservice som erbjuds i närområdet.

Navet har, genom sin centrala lokalisering och mer omfattande utrustning, en bredare funktion. Utöver att tillgodose skolans behov av simundervisning och främja simkunnighet fyller anläggningen en strategisk roll för simsportens träning och tävlingsverksamhet samt för kommunens samlade folkhälsoarbete. Navet fungerar därmed både som ett lokalt bad och som en regional resurs för organiserad idrott och evenemang.

Obbolabadet, Umelagun samt Vallabadets utomhusbassänger har ett annat huvudsakligt syfte. Dessa anläggningar är i första hand inriktade på rekreation och sommarverksamhet, med fokus på familjeaktiviteter, lovverksamhet och spontanbad. De utgör viktiga komplement till inomhusanläggningarna och bidrar till att bredda kommunens fritidsutbud.

Hemgårdens bad och gym är inte öppet för allmänheten. Anläggningens huvudsakliga funktion är att erbjuda terapibad och riktade insatser för föreningar, boenden och andra verksamheter med särskilda behov. Därutöver erbjuds pensionärer möjlighet till anpassad träning, vilket bidrar till att stärka folkhälsan bland äldre invånare.

Sammantaget har kommunens badanläggningar olika men kompletterande uppdrag. Tillsammans bildar de en helhet som omfattar undervisning, föreningsliv, simsport, rehabilitering, rekreation och folkhälsofrämjande verksamhet.

Sävar simhall

Sävar simhall invigdes 1970 och är därmed en av kommunens äldsta badanläggningar. Simhallen har under lång tid haft en hög nyttjandegrad vilket har bidragit till ett omfattande tekniskt slitage. Anläggningen uppvisar i dag flera allvarliga brister, bland annat återkommande takläckage, uttjänta tätskikt och konstruktionsfogar, bristfällig ventilation samt en vattenreningsanläggning som inte fullt ut motsvarar gällande krav.

Ytskikt och tekniska installationer är i ett sådant skick att det är förenat med stora svårigheter att upprätthålla de hygienkrav som följer av lagstiftning och europeiska standarder. Sammantaget innebär detta en ökad risk för driftstörningar och tillfälliga stängningar. En genomgripande återställning till ursprunglig standard skulle kräva omfattande investeringar och fritidsförvaltningen bedömer att det inte är ekonomiskt försvarbart i relation till anläggningens ålder och kvarvarande tekniska livslängd. Betongkonstruktionen har ännu inte genomgått fullständig besiktning, vilket innebär att det finns ytterligare osäkerhetsfaktorer kopplade till byggnadens långsiktiga stabilitet.

Anläggningens placering inne på skolområdet och dess sammanbyggnad med en skolidrottshall innebär dessutom att eventuella driftavbrott får direkta konsekvenser för både skolverksamhet och föreningsliv. Sävar simhall utgör därmed inte enbart en badverksamhet utan en integrerad del av den lokala samhällsstrukturen, vilket förstärker behovet av en långsiktigt hållbar lösning.

Funktioner i anläggningen

- Bassäng 16,67 x 8 m, 0,9–3 m djup, 1 m svikt
- Två torrbastur
- Gymlokal ca140 m^2
- Gruppträningslokal 90 m^2
- Servering mot vått och torrt
- Reception med shop

Storsjöhallen

Storsjöhallen invigdes 1970 och har under lång tid haft en central roll i Holmsundsområdet. Anläggningen har varit välbesökt och utgör en viktig mötesplats för både skolans simundervisning, föreningsliv och allmänhet. För att möta förändrade behov har anläggningen byggts ut i etapper, med tillkomsten av Aquarena 2005 och Trion 2012.

Trots investeringarna uppvisar anläggningen i dag tydliga tecken på åldrande. Ytskikt är slitna och delar av inredningen är rostangripen, vilket innebär ett ökande behov av underhåll och reinvesteringar. De genomförda tillbyggnaderna har förbättrat funktionaliteten, men har inte eliminerat de grundläggande tekniska och strukturella utmaningar som följer av anläggningens ålder och utmaningarna som uppstår med tillbyggnationer.

Storsjöhallen är integrerad i ett större samhällskomplex tillsammans med en 4–9-skola, bibliotek, idrottshall och fritidsgård. Detta innebär att anläggningen är en central del av den lokala infrastrukturen och att dess funktion har direkt betydelse för flera verksamheter samtidigt. Eventuella driftstörningar eller begränsningar påverkar därmed inte enbart badverksamheten utan hela områdets samhällsservice.

Sammantaget har Storsjöhallen ett stort lokalt värde men står samtidigt inför ett växande behov av långsiktiga beslut om ersättning eller omfattande åtgärder.

Funktioner i anläggningen

- Bassäng 25x12 m, 1–1,7m djup
- Två vattenrutschkanor
- Space bowl
- Barnpools område
- Bubbelpool
- Två torrbastur
- Gymlokal 300m^2
- Gruppträningslokaler
- Restaurang med servering mot vått och torrt
- Reception med shop

Vallabadet

Vallabadet öppnades 1971 och kompletterades med utomhusdel 1973. Anläggningen har under lång tid haft en stark lokal förankring och är välbesökt av såväl skolor, föreningar som allmänhet. Dess placering i direkt anslutning till skola och bostadsområden har bidragit till hög nyttjandegrad och stor betydelse för ortens sociala och fysiska infrastruktur.

Under åren har Vallabadet genomgått flera renoveringar och ombyggnationer i syfte att förlänga livslängden och anpassa verksamheten till förändrade behov. Trots dessa insatser är anläggningen i dag tekniskt ålderstigen och kräver omfattande löpande underhåll. Kombinationen av hög belastning, ålder och successiva ombyggnationer innebär ökande risk för tekniska brister och kostnadsdrivande åtgärder.

Inomhusdelen fyller en central funktion för skolans simundervisning och lokal folkhälsa, medan utomhusdelen bidrar till rekreation och sommarverksamhet. Anläggningens dubbla funktion stärker dess betydelse men innebär också att driftsäkerheten är avgörande under hela året. Eventuella begränsningar i verksamheten påverkar både skolans undervisning och ortens fritidsutbud.

Sammantaget befinner sig Vallabadet i en situation där fortsatt drift är möjlig på kort sikt men där den tekniska livslängden närmar sig sitt slut. Behovet av en långsiktig lösning är därför tydligt, särskilt med

hänsyn till befolkningsutveckling och krav på tillgänglighet, energieffektivitet och modern funktionalitet.

Funktioner i anläggningen inomhus

- Simbassäng 16,67x8 m, 1–1,8 m djup
- Ovanpåliggande barnpoolområde
- Bubbelpool
- Två torrbastur
- Restaurang i receptionen med servering mot vått och torrt samt shop

Funktioner i anläggningen utomhus

- Simbassäng 25x10 m, 0.9–2 m djup
- Undervisningsbassäng 10x5 m
- Plaskbassäng
- Vattenrutschkana
- Utomhusaktiviteter
- Kioskbyggnad

Umelagun

Umelagun öppnade 1998 och är kommunens största utomhusbad med tydlig inriktning mot rekreation och sommarverksamhet. Anläggningen har en viktig funktion under sommarmånaderna och bidrar till att bredda kommunens fritidsutbud samt avlasta inomhusanläggningarna under högsäsong.

Verksamheten är säsongsberoende och utsätts för betydande slitage, särskilt i bassängernas målade ytskikt. För att upprätthålla säkerhet och funktion har återkommande investeringar genomförts i bassängernas ytbehandlingar. Trots detta kräver anläggningen varje år omfattande underhållsinsatser i samband med säsongsstart, vilket innebär både kostnader och driftmässiga utmaningar.

Umelagun fyller en viktig kompletterande funktion i anläggningsstrukturen men kan inte ersätta behovet av året-runt-verksamhet för simundervisning och föreningsliv. Anläggningens roll är främst rekreativ och säsongsbetonad vilket gör att den bidrar till helheten men inte påverkar kapacitetsfrågan för skolans simundervisning i någon avgörande omfattning.

Funktioner i anläggningen

- Simbassäng 25x12 m, 1–1,8 m djup
- Bassänglandskap inklusive barnbassäng och bubbelpooler
- Två vattenrutschkanor

- Torrbastu
- Restaurang på området
- Spraypark

Obbolabadet

Obbolabadet invigdes 1970 och är beläget i direkt anslutning till skolområdet i Obbola. Anläggningen har under lång tid haft en viktig funktion för skolans simundervisning och för lokal badverksamhet. Anläggningens placering nära skolverksamheten har inneburit god tillgänglighet för undervisning, men också ett tekniskt och funktionellt beroende av skolans lokaler.

I nuläget uppvisar anläggningen omfattande brister. Omklädningsrummen är inte godkända och har under perioder varit stängda vilket har krävt tillfälliga lösningar såsom inhyrda duschvagnar. Bassängen är i mycket dåligt skick och anläggningen har betydande årliga underhållsbehov. Därtill är vattenreningsanläggningen och klordoseringssystemet placerade i skolans källare vilket medför både säkerhetsmässiga och arbetsmiljörelaterade utmaningar. För att säkerställa en långsiktigt hållbar och säker hantering av kemikalier krävs en genomgripande ombyggnation eller ny lösning.

De samlade åtgärdsbehoven innebär att anläggningen står inför ett strategiskt vägval mellan omfattande renovering och ersättning genom nybyggnation. Med hänsyn till byggnadens ålder, tekniska skick och koppling till skolmiljön behöver beslut fattas i närtid för att säkerställa fortsatt simundervisning och minska risken för akuta driftstopp.

Funktioner i anläggningen

- Simbassäng 25x12 m, 0,9–1,7 m djup
- Plaskbassäng
- Reception med servering

Navet

Navet invigdes 2016 och är Umeå kommuns modernaste och mest omfattande badanläggning. Anläggningen är centralt belägen och har en bred funktion som omfattar simundervisning, simsport, motion, familjebad och rekreation. Genom sin tekniska standard och utrustningsnivå utgör Navet en strategisk resurs för både bredd- och tävlingsverksamhet.

Navet fyller en dubbel funktion. Dels säkerställs skolans simundervisning och kommunens ansvar för simkunnighet, dels tillgodoses simsportens behov av tränings- och tävlingsmöjligheter. Anläggningen erbjuder även upplevelsebad och relaxdel, vilket bidrar till kommunens folkhälsoarbete och attraktionskraft. Kombinationen av dessa uppdrag innebär att anläggningen har hög belastning över hela veckan och begränsade marginaler för ytterligare expansion inom befintliga ramar.

Som relativt ny anläggning har Navet i dagsläget inte samma tekniska riskbild som kommundelsbaden. På längre sikt behöver dock även Navets funktion och kapacitet analyseras i relation till befolkningsutvecklingen. I den strategiska planen ingår därför en framtida översyn av möjligheten att etablera en särskild simsportanläggning som på sikt kan ersätta eller komplettera Navets roll.

Funktioner i anläggningen

- Simbassäng 50x25 m, 180 cm djup
- Hoppbassäng 12x12 m, 4 m djup
- Multibassäng 12x8 m, 0–2 m djup
- Barnpools område
- Upplevelsebassäng med vågmaskin, klättervägg, strömkanal och fast vattenrutschkana
- Ångbastu
- Relaxavdelning med bubbelpool, bastu och upplevelsedusch
- Restaurang med servering mot vått och torrt samt shop

Kapacitet – antal kunder – invånare

Umeå kommuns befintliga badanläggningar (exklusive Navets upplevelsedel) har i dag en kapacitet som inte är tillräcklig för att möta vare sig nuvarande eller framtida behov. Redan i nuläget är anläggningarna hårt belastade, särskilt under skoltid, och marginalerna i systemet är begränsade. Planens inriktning är därför att genom successiv nybyggnation skapa ökad kapacitet och möjliggöra en högre nyttjandegrad i takt med kommunens fortsatta utveckling.

Invånare och beräknad tillväxt

Med ett nuvarande invånarantal på 135 273 (SCB:s statistik för 2025) är Umeå Sveriges elfte största stad. Kommunens vision är att kommunen ska ha 200 000 invånare år 2050, vilket innebär en ökning med nästan 65 000 invånare på 25 år. Förutsatt en linjär utveckling motsvarar detta en genomsnittlig årlig befolkningstillväxt på cirka 2 600 personer. Denna expansion ställer ökade krav på kommunens infrastruktur och service, där tillgången till simhallar är en central del av skolans uppdrag och kommunens folkhälsoarbete.

Kapacitetsbehov

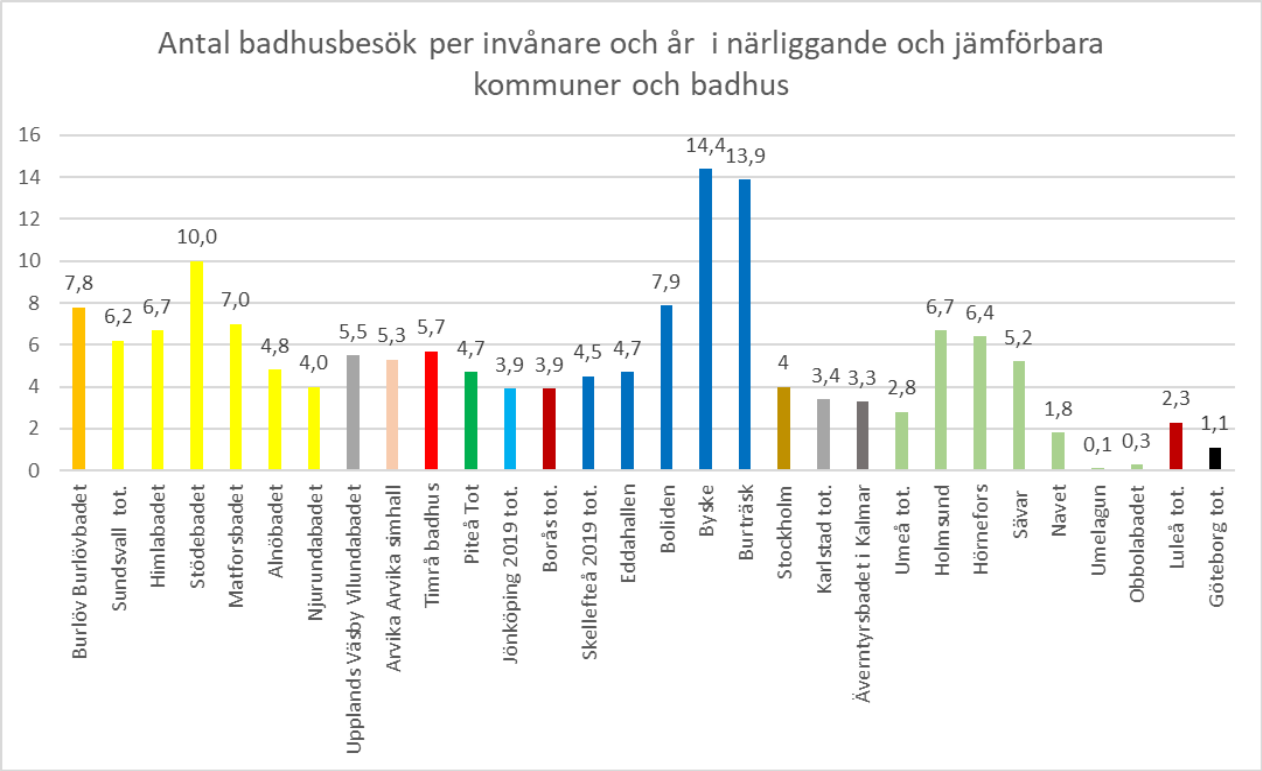
Under 2025 uppgick nyttjandet av Umeå kommuns kommunala bad till i genomsnitt cirka 2,8 besök per invånare och år, vilket är jämförbart med riksgenomsnittet. Samtidigt visar närbaden i Sävar, Hörnefors och Holmsund redan i dag ett betydligt högre nyttjande, mellan cirka 5,4 och 8,5 besök per invånare och år inom sina respektive upptagningsområden. Detta indikerar en stark lokal efterfrågan och att kapaciteten i dessa badhus utnyttjas intensivt.

Det nationella genomsnittet på cirka tre badbesök per invånare och år speglar ett nuläge i Sverige och utgör inte en strategisk målsättning. Genomsnittet inkluderar kommuner med stagnerande eller minskande befolkning, begränsad anläggningsstruktur och låg föreningsaktivitet. Umeå kommun är däremot en växande regional nod med en uttalad ambition att nå 200 000 invånare år 2050. Planeringen av framtida badanläggningar behöver därför utgå från kommunens utvecklingsmål snarare än från ett nationellt medelvärde.

Närbaden i Sävar, Hörnefors och Holmsund visar redan idag ett nyttjande mellan cirka fem till åtta besök per invånare och år i sina respektive upptagningsområden. Detta indikerar att den lokala efterfrågan på badverksamhet är högre än rikssnittet och att baden fyller en central funktion i lokalsamhällena.

Erfarenheter från kommuner som har byggt nya eller moderniserade badanläggningar visar dessutom att nyttjandet ofta ökar när anläggningar ersätts eller utvecklas. Moderna, attraktiva och tillgängliga badhus skapar nya besöksmönster och når fler målgrupper, vilket leder till att det totala antalet besök ökar. Inom badbranschen beskrivs detta ofta som att ”bad föder bad” – när utbudet förbättras och anläggningarna upplevs som attraktiva ökar också efterfrågan.

Nedan följer ett diagram som visar antal besök på badhus per invånare och år i jämförbara kommuner och badhus.

Utredningen föreslår en dimensionering på fem besök per invånare och år vilket skapar nödvändig robusthet i systemet och minskar sårbarheten vid tillfälliga stängningar, underhållsbehov eller driftstörningar.

Ambitionen ska även ses i ett folkhälso- och jämlikhetsperspektiv. Tillgång till badanläggningar är en av de mest inkluderande formerna av fysisk aktivitet och används av barn, unga, vuxna, äldre, personer med funktionsvariation samt föreningsliv och rehabiliteringsverksamhet. En ökad nyttjandegrad möjliggör ett bredare utbud av verksamhet och stärker badens roll som lokal mötesplats och hälsofrämjande arena.

Sammanfattningsvis är dimensioneringen till fem besök per invånare och år ett medvetet strategiskt ställningstagande. Den utgår från Umeås tillväxtmål, den lokala efterfrågan, jämlik tillgång och hållbar drift fram till år 2050.

För att möjliggöra det krävs en strukturell kapacitetsökning. I takt med att befolkningen växer mot 200 000 invånare behöver kapaciteten därefter successivt öka till omkring 1 000 000 besök per år 2050.

Teknisk kapacitetsbegränsning – vattenreningens maxbelastning

Kapaciteten i kommunens befintliga badanläggningar begränsas inte enbart av bassängernas storlek eller öppettider, utan i hög grad av vattenreningssystemens dimensionering och gällande hygienkrav. Badvatten betraktas som ett livsmedel och ska uppfylla högt ställda krav på vattenkvalitet. Den maximala belastningen per timme i varje bassäng är därför tekniskt reglerad och kan inte överskridas utan att riskera avvikelser mot gällande regelverk.

Tabellen nedan visar den tillåtna maxbelastningen per timme ur vattenkvalitetsperspektiv i respektive anläggning.

Maxkapacitet/vattenreningssystem

Bassäng	Sävar simhall	Storsjöhallen	Vallabadet	Umelagun	Navet (ECO mode)	Obbolabadet
Simbassäng	27 pers/tim	38 pers/tim	54 pers/tim	40 pers/tim	175 pers/tim	35 pers/tim
Plask/barnbassäng	1,5 pers/tim	11 pers/tim	4 pers/tim	16 pers/tim	30 pers/tim	7 pers/tim
Bubbelpool	9 pers/tim	4 pers/tim	15 pers/tim		60 pers/tim	
Utebassäng			80 pers/tim			
Upplevelsebassäng					180 pers/tim	
Vågbassäng				80 pers/tim		
Varmpool				30 pers/tim		
Landningsbassäng		23 pers/tim				
Multibassäng					45 pers/tim	
Hoppbassäng					28 pers/tim	

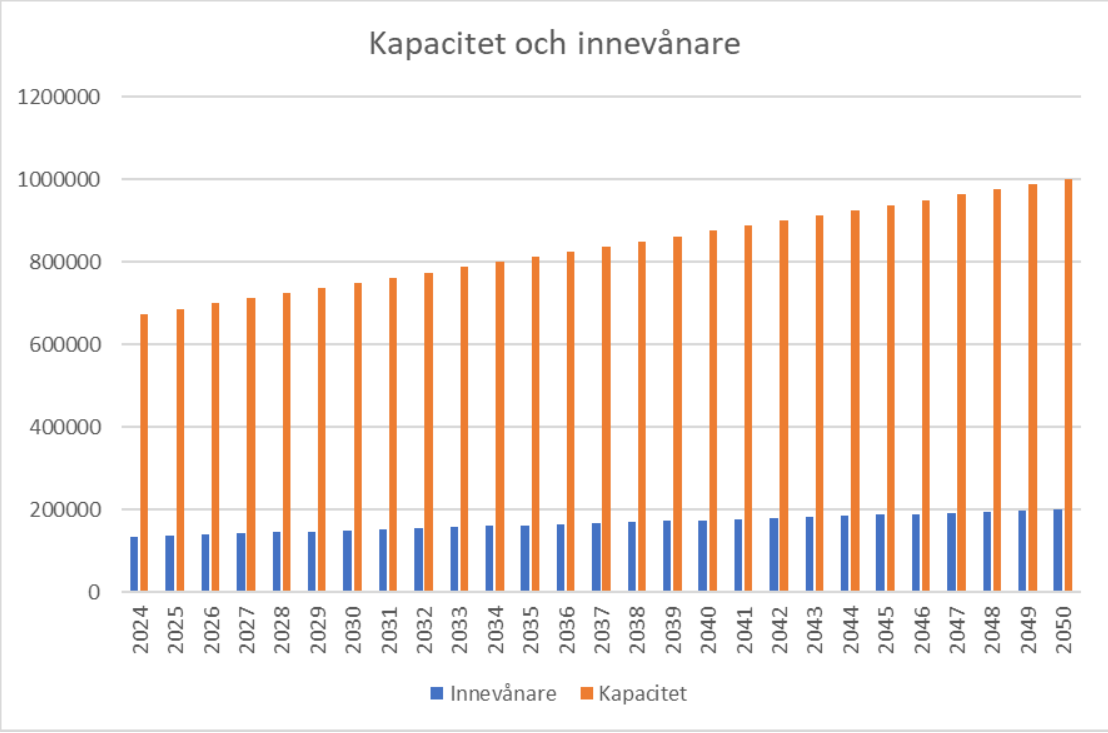
Tabellen visar att flera av kommunens närbad har en relativt låg tillåten maxbelastning i sina undervisnings- och simbassänger. I praktiken innebär detta att redan mindre ökningar i efterfrågan snabbt leder till begränsningar i tillgänglig tid för skolor, föreningar och allmänhet. Systemet saknar därmed buffert.

Begränsningen är strukturell, inte organisatorisk. Det är inte möjligt att genom effektivare schemaläggning eller längre öppettider väsentligt öka antalet samtidiga badande utan att överskrida vattenreningens kapacitet. Detta förklarar varför flera anläggningar redan idag upplevs som hårt belastade trots att den genomsnittliga nyttjandegraden per invånare endast uppgår till cirka 2,8 besök per år.

I ett växande Umeå och med ambition att stärka folkhälsan, innebär dagens tekniska begränsningar en tydlig kapacitetsrisk. För att komma upp i en genomsnittlig kapacitet om fem besök per invånare och år krävs därför inte enbart organisatoriska förändringar, utan ny eller omdimensionerad anläggningskapacitet.

En underdimensionerad badstruktur innebär inte en besparing, utan en kostnadsöverföring i form av ökade transporter, trängsel, försämrad undervisningskvalitet och minskad tillgänglighet. Dimensionering för framtida behov är därför en investering i robust samhällsservice.

Kapacitetsberäkningar – 2050

För att möjliggöra ett totalt nyckeltal på fem anläggningsbesök per år och invånare i Umeå kommun, indikerar beräkningarna att kapaciteten behöver öka till ca 1 000 000 besök till år 2050. Denna expansion är nödvändig för att matcha den förväntade befolkningsökningen och säkerställa att alla elever och invånare har tillgång till badanläggningar för simundervisning, vattenvana och folkhälsa.

Tillgänglighet, nybyggnation och renovering.

Tillgänglighet, jämlikhet och rätt till bad för alla

Synen på tillgänglighet i offentliga miljöer har under de senaste decennierna breddats från att främst handla om fysisk framkomlighet till att omfatta alla människors rätt att kunna ta del av offentlig service på lika villkor. Detta inkluderar aspekter som funktionsnedsättning, könstillhörighet, ålder, kulturell bakgrund och behov av integritet. För badanläggningar, som är komplexa miljöer där omklädning, hygien, säkerhet och social interaktion möts, är de här frågorna särskilt centrala.

Många av kommunens äldre badanläggningar är byggda utifrån normer och tekniska lösningar som inte motsvarar dagens krav på inkludering, självbestämmande och värdighet. Begränsade omklädningslösningar, svårigheter att skapa enskilda utrymmen samt bristande tillgänglighet till bassänger är exempel på strukturella begränsningar som är svåra att åtgärda inom befintliga ramar.

Nybyggnation ger kommunen möjlighet att från grunden tillämpa principen om universell utformning. Det innebär att anläggningarna kan planeras med flexibla och inkluderande omklädningslösningar, möjlighet till enskilda och familjeanpassade rum, tydliga flöden, lugna zoner samt integrerade lösningar för bassängtillgänglighet såsom ramper, lyftanordningar samt höj- och sänkbara bottnar. På så sätt kan anläggningarna utformas för att möta en bred mångfald av behov redan från start.

I äldre anläggningar är motsvarande lösningar ofta tekniskt komplicerade eller ekonomiskt oförsvarbara att införa i efterhand. Nybyggnation är därför inte enbart en fråga om att ersätta slitna byggnader, utan en strategisk satsning på jämlik service och social hållbarhet över tid.

Renovering och nybyggnation

Renovering kan i vissa fall vara ett relevant alternativ, särskilt när en anläggning är relativt ung, tekniskt välfungerande och har begränsade funktionsbrister. Fördelen kan vara en lägre initial investeringskostnad samt möjligheten att behålla befintlig lokalisering och befintliga flöden.

För badanläggningar som närmar sig, eller har passerat, sin tekniska livslängd är dock förutsättningarna väsentligt annorlunda. Nationella erfarenheter och strategiska analyser visar att omfattande renoveringar ofta präglas av dolda skador, osäker kostnadsbild och begränsad möjlighet att uppnå full funktionell modernisering. I anläggningar från 1970-talet är tekniska system, tätskikt, konstruktioner och installationer ofta integrerade på ett sätt som försvårar partiella åtgärder. Resultatet blir att renovering i praktiken närmar sig nybyggnation i kostnad, men utan att fullt ut kunna lösa strukturella begränsningar i planlösning, tillgänglighet och kapacitet.

Kapacitetsanalysen visar dessutom att dagens reningssystem redan är hårt belastat. Maxkapaciteten i befintliga bassänger är tekniskt begränsad av vattenreningsflöden och dimensionerande belastningstal. Exempelvis uppgår Sävar simhalls simbassäng till 27 personer per timme, Storsjöhallens till 38 personer per timme och Vallabadets till 54 personer per timme. Dessa nivåer visar att

kapaciteten i flera närbad redan är dimensionerad för en relativt låg belastning i relation till dagens befolkningsunderlag. Renovering förändrar inte dessa grundläggande dimensioneringsförutsättningar i någon större omfattning.

En ytterligare aspekt är driftkontinuitet. Omfattande renoveringar innebär ofta längre perioder av stängning, vilket i Umeås nuvarande kapacitetsläge direkt påverkar skolans simundervisning, föreningsliv och allmänhetens tillgång. Med redan små marginaler i systemet riskerar en större renovering att skapa akuta kapacitetsproblem under genomförandetiden.

Nybyggnation ger i stället en möjlighet att dimensionera anläggningarna utifrån framtida befolkningsprognoser och verksamhetsbehov. Det möjliggör högre vattenreningskapacitet, fler undervisningsytor, flexibel bassängutformning och energieffektiva tekniska system. Ur ett livscykelperspektiv (LCC) kan nybyggnation därför ge bättre driftsekonomi, lägre energiförbrukning och större funktionell robusthet över tid.

Nybyggnation bedöms vara den strategiskt mest ändamålsenliga inriktningen för utvecklingen av Umeå kommuns badverksamhet fram till år 2050, detta med tanke på

- anläggningarnas ålder och tekniska skick
- den dokumenterade begränsningen i befintlig maxkapacitet
- kommunens befolkningsmål om 200 000 invånare år 2050
- kraven på simkunnighet och jämlik tillgänglighet.

Renovering kan i vissa enskilda fall vara möjlig, men löser inte den strukturella kapacitetsutmaningen och minskar inte systemets långsiktiga sårbarhet.

Slutsatser och rekommendationer

Den samlade utredningen visar att Umeå kommun står inför ett långsiktigt strukturellt vägval avseende badverksamheten. Flera av kommundelsbaden uppfördes under perioden 1969–1971 och har nu nått, eller närmar sig, den tekniska livslängd som normalt anges för badanläggningar. Samtidigt växer kommunen kraftigt och har en uttalad ambition att nå 200 000 invånare år 2050.

Utmaningen är därför dubbel, att hantera åldrande anläggningar med ökande tekniska risker samt att säkerställa tillräcklig kapacitet för en växande befolkning.

Dimensioneringen till fem besök per invånare och år utgör en medveten ambitionshöjning jämfört med rikssnittet och speglar Umeå kommuns tillväxtmål och folkhälsostrategi.

Nulägets sårbarhet

Utredningen visar att Umeå kommuns badhus är hårt belastade, särskilt avseende skolans simundervisning. Kapaciteten i flera bassänger är tekniskt begränsad genom vattenrening och

dimensionering. Marginalerna i systemet är små och längre driftstopp i en enskild anläggning skulle få omedelbara konsekvenser för skolor, föreningar och allmänhet.

De äldre anläggningarnas tekniska status innebär dessutom

- ökande underhållsbehov
- svårigheter att uppfylla dagens krav på tillgänglighet och energieffektivitet
- risk för kostnadsökningar vid större åtgärder.

Systemet är i nuläget funktionellt, men sårbart.

Renovering och nybyggnation – ett strategiskt vägval

Renovering kan i vissa fall vara en möjlig åtgärd, särskilt när bristerna är avgränsade och konstruktionen i övrigt är stabil. För badanläggningar i den här ålderskategorin innebär dock mer omfattande renoveringar ofta betydande osäkerhet avseende kostnad, teknisk livslängd och funktionell utveckling.

- Branscherfarenheter visar att större renoveringsprojekt i 1970-talsanläggningar kan närma sig en betydande andel av kostnaden för nybyggnation, samtidigt som möjligheten att öka kapacitet och förbättra energieffektivitet är begränsad. Renovering löser i regel tekniska brister men förändrar inte anläggningens grundläggande dimensionering. (Arena Idé, 2025, Simhallen vid ett vägskäl, SKR – Sveriges Kommuner och Regioner, 2014 och Badhus – strategiska frågor och ställningstaganden).

Nybyggnation ger däremot möjlighet att

- dimensionera bassänger och vattenrening utifrån framtida befolkningsnivåer
- skapa flexibla undervisningsytor
- säkerställa universell tillgänglighet
- uppnå modern energi- och driftprestanda
- planera för en full teknisk livslängd om minst 50 år.

Ur ett livscykelperspektiv (LCC) framstår därför en planerad och etappvis nybyggnation som ett mer långsiktigt robust alternativ.

Kapacitetsdimensionering och utvecklingsbehov

För att nå ambitionen om fem besök per invånare och år krävs att den totala kapaciteten successivt ökar till cirka 1 000 000 besök per år 2050.

Detta innebär att framtida investeringar inte enbart bör ersätta befintlig kapacitet, utan också bidra till en strukturell förstärkning.

Inriktning för lokala familjebad

De lokala familjebaden i Sävar, Hörnefors och Holmsund föreslås planeras med följande huvudinriktning:

- 25x12 m simbassäng med djupdel och hoppmöjlighet
- Undervisnings-/multibassäng med höj- och sänkbar botten
- Barnpoolsområde
- Åkattraktion som till exempel vattenrutschkana
- Bubbelpool samt relax/bastu
- Reception, servering och friskvårdsytor
- Tillgängliga och flexibla omklädningslösningar

Varje anläggning bör dimensioneras för cirka 150 000 besök per år, vilket skapar förutsättningar för stabil simundervisning, lokal tillgänglighet och hållbar driftsekonomi.

Samnyttjande av funktioner som omklädningsrum, reception och parkering bör övervägas där det är möjligt för att skapa investerings- och driftsynergier. Exakt placering och detaljutformning fastställs i kommande projekteringsskeden.

Samlad rekommendation

En successiv och planerad nybyggnation bedöms vara den inriktning som bäst stödjer Umeå kommuns utveckling fram till år 2050.

Övergripande tidsplan, sammanfattning

År	Åtgärd	Ort	Syfte
2026–2028	Projektering Sävar	Sävar	Ersätta Sävar simhall
2029	Nytt lokalt familjebad	Sävar	Ersättning och kapacitetsökning
2030–2033	Projektering Hörnefors	Hörnefors	Ersätta Vallabadet
2034	Nytt lokalt familjebad	Hörnefors	Ersättning och kapacitetsökning
2035–2038	Projektering Holmsund	Holmsund	Ersätta Storsjöhallen
2039	Nytt lokalt familjebad	Holmsund	Ersättning och kapacitetsökning
2045	Ytterligare familjebad	Strategisk placering	Kapacitetsökning
2050	Simsportanläggning utreds	Strategisk placering	Ersätta/komplettera Navet

Den föreslagna strategin innebär en kontrollerad och etappvis omställning av badhusbeståndet vilket minskar risken för akuta driftproblem och skapar förutsägbarhet i investeringsplaneringen.

På så sätt kan följande säkerställas:

- Simundervisning för samtliga elever.
- Jämlik tillgång till badverksamhet i alla kommundelar.
- Förbättrad energieffektivitet och driftstabilitet.
- En långsiktigt hållbar badstruktur för ett växande Umeå.

Referenser

Kommunala styrdokument och underlag

- Umeå kommun (2023). Beslut i fritidsnämnden 2023-11-22.
- Umeå kommun. Befolkningsprognos 2025–2036.
- Umeå kommun. Vision 200 000 invånare år 2050.
- Umeå kommun. Översiktsplan 2018.

Nationella rapporter och branschunderlag

- SKR – Sveriges Kommuner och Regioner (2014). Badhus – strategiska frågor och ställningstaganden.
- Arena Idé (2025). Simhallen vid ett vägskäl.
- Skolverket (2022:16). Simkunnighet i årskurs 6.
- Svenska Badbranschen & Origo Group (2023). Nationell attitydundersökning badhus.
- Folkhälsomyndighetens allmänna råd om bassängbad.
- SCB-befolkningsstatistik.

Teknik och byggnadsrelaterade källor

- KTH. Badhusrenovering och underhåll (2016).
- Energimyndigheten (2024). Energieffektivisering i simhallar.
- Boverket (2023). Tillgänglighet och användbarhet i publika lokaler.

Jämförande kommunala utredningar

- Göteborgs stad (2016). Strategi för sim- och badanläggningar.
- Uppsala kommun (2022). Utredning nya badanläggningar.
- Borås kommun (2024) Analys och plan för utveckling av badverksamheten i Borås stad.
- Referensanläggningar: Filipstad, Forshaga och Timrå kommun.

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Kontaktuppgifter:

Lars-Olov Uhlin, fritidskonsulent

larsolov.uhlin@umea.se

Strategisk plan för badhus i Umeå kommun 2026–2050

Fritidsförvaltningen
Besöksadress: Brogatan 12B
Postadress: 901 84 Umeå
090-16 10 00 (växel)
umea.fritid@umea.se
www.umea.se

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-03-09
Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2025/00057

Fritidsnämndens yttrande över planeringsdirektiv 2027

Förslag till beslut
Fritidsnämnden beslutar

att fastställa yttrande över planeringsdirektiv 2027 enligt bilaga.

att paragrafen justeras omedelbart.

Ärendebeskrivning
Stadsledningskontoret har i enlighet med kommunfullmäktiges riktlinjer för planeringsprocess, budget och investeringar sammanställt ett förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027. Berörda nämnder ska skriftligt besvara följande remissfrågor:

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser?

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Beslutsunderlag
Fritidsnämndens yttrande över planeringsdirektiv 2027
Planeringsdirektiv 1 2027 samt plan för 2028–2030
Investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030

Beredningsansvariga
Monia Sundelin, controller
Monica Svonni, verksamhetschef Föreningsbyrå/stab

Tjänsteskrivelse

Dnr: FN-2025/00057

Beslutet ska skickas till

KS diarium, märks Fritidsnämndens yttrande KS-2025/00756

Stefan Hildingsson
Fritidsdirektör

Monia Sundelin
Controller

Fritidsnämndens yttrande KS-2025/00756

Fritidsnämndens yttrande över planeringsdirektiv 2027

Remissfråga 1 - Vilka väsentliga förändringar påverkar utförandet av nämndens grunduppdrag under kommande år?

Fritidsnämnden gör bedömningen att vissa förändringar kan komma att påverka genomförandet av nämndens grunduppdrag under de kommande åren.

Det råder osäkerhet kring badverksamheten främst kopplat till anläggningarnas nuvarande standard. Obbolabadet står inför betydande utmaningar avseende krav från miljö- och hälsoskydd samt arbetsmiljölagstiftning. Sävar simhall är i mycket dåligt skick och bedöms behöva ersättas inom några år. För att möjliggöra projektering och byggnation av en ny simhall krävs långsiktiga planeringsperspektiv då det normalt tar cirka tio till femton år från projekteringsstart till öppning. Om Sävar simhall tvingas stänga innan ersättningsanläggning står klar riskerar detta att påverka den lagstadgade simundervisningen, föreningslivets verksamhet samt allmänhetens tillgång till bad. Under förutsättning att nuvarande simhallar kan hållas öppna bedömer nämnden dock att simundervisningen kan genomföras.

Under 2025 beslutade fritidsnämnden att höja aktivitetsstödet vilket är det största kontanta stödet till föreningslivet. Stödet uppgår till cirka 14,5 mnkr och omfattar omkring 100 föreningar. Höjningen genomfördes inom befintlig ram, 1,0 mnkr, för 2026 genom omprioriteringar och minskningar inom andra delar av stödet till föreningslivet. Inför 2027 äskar nämnden om en utökning av ram för att möjliggöra fortsatt och långsiktigt stöd till föreningslivet.

I september tecknades ett nytt hyresavtal avseende Navet. Avtalet innebär att INAB fortsatt är fastighetsägare medan tekniska nämnden övertagit ansvaret för fastighetens drift samt rollen som hyrestagare gentemot INAB i stället för fritidsnämnden. Till följd av förändringen har ramjusteringar genomförts mellan berörda nämnder. Fritidsnämnden lämnade ifrån sig budgetram motsvarande det tidigare hyresavtalet vilket nämnden inte hade full finansiering för. Detta medförde ett underskott om 2,0 mnkr. Kommunstyrelsen beslutade att tillfälligt, under 2026, tillföra fritidsnämnden 2,0 mnkr från de medel som frigjordes genom ramjusteringarna. Inför 2027 kvarstår behovet av dessa medel. Fritidsnämnden äskar därför om en utökad budgetram om 2,0 mnkr för att säkerställa finansiering av befintlig verksamhet.

Umeå Summer Zone är en kommungemensam satsning inom ramen för Umeå växer tryggt och säkert. Verksamheten startade upp under sommaren 2025 med ambitionen att utvecklas till en trygg och attraktiv aktivitetsyta. Satsningen syftar till att erbjuda meningsfulla aktiviteter, främst för barn och unga, under sommarlovet. Kommunfullmäktige beslutade om extra medel till fritidsnämnden och kulturnämnden inför 2026. För att möjliggöra fortsatt utveckling av verksamheten krävs dock inledningsvis betydande resurser bland annat med anledning av att en ny anläggning och verksamhet byggs upp. Fritidsnämnden bedömer att det är ändamålsenligt att samtliga resurser kopplas till fritidsnämnden som ansvarar för detta nya verksamhetsområde.

Fritidsnämndens yttrande KS-2025/00756

Klimatförändringarna bedöms få en allt större påverkan. Under 2025 och början av 2026 har exempelvis svårigheter uppstått att frysa is på Nolia bandybana och snöbrist har medfört att skidspår inte kunnat anläggas eller har blivit kraftigt försenade. Om Umeå kommun även fortsättningsvis ska kunna satsa på exempelvis skidåkning krävs investeringar i ny konstsnöanläggning. Förändrade säsongsförutsättningar till följd av klimatförändringar är en central faktor att beakta i framtida beslut. Bedömningar behöver göras utifrån klimatpåverkan, ekonomiska konsekvenser och verksamhetspåverkan. Eventuella förändringar förutsätter dessutom en längre omställningsperiod.

I dagsläget delar fritidsnämnden och kulturnämnden på 1 HR-chef samt 1 HR-partner. Rollerna skiljer sig åt i de olika förvaltningarna där de större förvaltningarna har mer renodlade tjänster medan KN/FN har mer av generalistuppdrag i partnerrollen. Med endast 1 HR-partner blir HR-chef involverad i flera operativa processer och har mindre möjlighet att fokusera på strategiska processer. Med ett utökat HR-stöd i form av 1 HR-chef samt 2 HR-partners, skulle rollerna kunna renodlas och med spetskompetens inom olika områden jobbar då inte alla i samma processer utan arbetet kan fördelas mellan de tre resurserna på ett mer effektivt sätt. Utökat HR-stöd innebär utökning med 0,5 årsarbetare på fritidsnämnden vilket motsvarar behov om 0,5 mnkr.

Remissfråga 2 - Bedömer nämnden att förslaget till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030 innebär direkta och väsentliga verksamhetskonsekvenser??

Förslaget till investeringsbudget innehåller årligt ramanslag för reinvesteringar, dock har fritidsnämnden behov av mer omfattande renoveringar av befintliga anläggningar samt viss utveckling av verksamhet som inte ryms inom ramanslaget.

Badanläggningar

En strategisk planering för kommunens samtliga badanläggningar pågår och kommer att avrapporteras till fritidsnämnden under våren. Nämnden konstaterar att flera badanläggningar har ett omfattande behov av renovering eller nybyggnation. I synnerhet gäller detta Sävar simhall samt Obbolabadet där anläggningarnas tekniska livslängd inte längre kan garanteras. Behoven avser bland annat uttjänta bassänger, reningsverk och byggnadskonstruktioner. Anläggningarna har fått återkommande anmärkningar från miljö- och hälsoskydd av sådan karaktär att risk föreligger för tvingande stängning. Vidare finns ett betydande renoveringsbehov av Umelagun vid Nydalasjön.

Utomhusanläggningar

Skidbacken på Bräntberget, från 2008, är i behov av en större reinvestering i snötillverkningssystemet för att säkerställa fortsatt drift. Vissa delar av anläggningen har uppnått eller passerat sin tekniska livslängd. Under 2026 planerar nämnden att anlita en konsult för att ta fram en kostnadsbedömning. Åtgärderna bedöms med fördel genomföras som ett flerårsprojekt då hela investeringen är svår att genomföra under endast en säsong.

Vidare behöver en långsiktig plan för snötillverkning för längdskidspår tas fram. Syftet är att säkerställa goda förutsättningar för verksamheten vid brist på natursnö samt att möjliggöra genomförande av större tävlingar och arrangemang med god arbetsmiljö och rimliga kostnader. Detta förutsätter investeringar i en hållbar och effektiv infrastruktur för snötillverkning.

Belysningen i kommunens elljusspår är i behov av uppgradering. Detta omfattar både byte från luftledning till jordkabel samt utbyte av trästolpar till metallstolpar.

Gästbryggan i Umeå centrum har en osäker återstående livslängd och behov finns av att ta fram en ersättningsplan. Förutom själva bryggkonstruktionen omfattas även kättingar, förankringar och tyngder. Alternativa lösningar gällande utformning och placering bör utredas. Nuvarande lösning innebär höga driftkostnader då bryggan årligen flyttas till vinterförvaring.

Saneringen av Norrbyskär är nu genomförd och medel behöver avsättas för utveckling av ön som är ett av Umeå kommuns större besöksmål.

Lokaler/ombyggnation

För att säkerställa ett jämlikt fritidsutbud behöver fritidsgårdar lokaliseras utifrån närhetsprincipen och med koppling till trygghet. Befolkningsprognosen visar relativt stora förändringar mellan olika stadsdelar och åldersgrupper. I området Teg och Öst på stan bedöms målgruppen 13–17 år öka med cirka 100 barn fram till 2030. Det finns därför behov

av en ny mötesplats i ett centralt läge. Av trygghetsskäl är det angeläget att arbeta i ungdomars närområde varför en placering i anslutning till skola, exempelvis Hagaskolan eller Maja Beskowskolan, bedöms lämplig. Samverkan med skolan är central vid planering och etablering av nya fritidsgårdar.

Carlslundsskolan saknar idag lokaler för fritidsgårdsverksamhet. I nuläget bedrivs fritidsgård på Sjöfruskolan vars elevunderlag främst är 6–12 år. Målgruppen för fritidsgård (13–17 år) har sin skolgång på Carlslundsskolan vilket talar för att verksamheten bör flyttas dit. Detsamma gäller verksamheten för barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning som idag är placerad på Mariehems fritidsgård men vars målgrupp också har sin skolgång på Carlslundsskolan.

Vidare finns behov av 15 mnkr år 2027 för anpassning av föreningslokaler och verksamhetslokaler främst i Holmsund. Anpassningar avser bland annat tillgänglighetsanpassning, låssystem och mötesrum.

Remissfråga 3 - Bedömer nämnden att ett eller flera av fastställda program bör revideras, utökas eller avgränsas?

Fritidsnämnden avstår att yttra sig avseende revidering av program.

Remissfråga 4 - Bedömer nämnden att det finns behov av revidering av nämndens taxor eller avgifter för verksamhetsåret 2027?

Fritidsnämnden har inte behov av reviderade taxor.

UMEÅ KOMMUN

Stadsledningskontorets förslag till

Planeringsdirektiv 1, budget och investeringar 2027

- Ekonomiska ramar för budget 2027 och plan 2028-2030
- Grunduppdrag, driftbudget till nämnder
- Inriktningsmål och program
- Tilläggsuppdrag till nämnder och bolag

Beslutad av:	**Diarienummer:**	**Datum, paragraf för beslut:**	**Dokumentet styr:**
-	KS-2025/00756	[20XX-XX-XX, § XX]	-
Dokumenttyp:	**Giltighetstid:**	**Dokumentansvarig:**	
Plan	ej aktuellt	Stadsledningskontoret Ekonomi och styrning	

Innehåll

Stadsledningskontorets förslag till Planeringsdirektiv 1, budget och investeringar 2027 1
Innehåll 2
Om planeringsdirektiv version 1 4
Förutsättningar för Planperioden 2027-2030 6
Ekonomiska förutsättningar 6
Demografisk utveckling 11
Näringslivskonjunktur 12
Bostadsmarknad och bostadsförsörjning 13
Arbetsmarknadskonjunktur, kompetensförsörjning och löneutveckling 13
Sammanfattning 14
Grunduppdrag och resurstilldelning till kommunens nämnder 15
Kommunstyrelsen 17
Byggnadsnämnden 19
Fritidsnämnden 20
För- och grundskolenämnden 21
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 23
Individ- och familjenämnden 25
Kulturnämnden 27
Miljö- och hälsoskyddsnämnden 29
Personalnämnden 30
Tekniska nämnden 31
Valnämnden 33
Äldrenämnden 34
Kommungemensamma nämnder 36
Umeå kommunföretag och de kommunala bolagen 36
Inriktningsmål och program 37
Inriktningsmål 38
Program för tillväxt 39
Program för social hållbarhet 40
Program för Klimatneutrala Umeå 2040 45
Personalpolitiska mål och uppdrag 50
God ekonomisk hushållning - Ekonomiska riktlinjer och finansiella mål 51

Finansiella mål ... 51
Uppföljning, analys och utvärdering ... 52
Budget 2027 och plan 2028–2030 för nämnder och styrelse ... 54
Tabell 1. Budgetramar nämnder och styrelse 2027 ... 54
Tabell 2. Specifikation av kommunstyrelsens budgetram ... 55
Tabell 3. Resultaträkning 2026–2030 ... 55
Tabell 4. Finansieringsbudget 2026–2030 ... 56
Tabell 5. Nyckeltal ... 56
Investeringsramar 2026–2030 ... 57
Tabell 6. Investeringsramar per nämnd ... 57
Tabell 7. Nya investeringsprojekt över 50 mnkr ... 57
Redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen ... 58
Tabell 8. Prognos investeringsramar bolagskoncern ... 59

Om planeringsdirektiv version 1

Du läser nu stadsledningskontorets förslag till planeringsdirektiv version 1 för 2027–2030. Version 1 innehåller förslag till totalram och nämndramar för kommande planeringsperiod. Förslaget baseras på kommunfullmäktiges senaste beslut om planeringsdirektiv för verksamhetsår 2026 (d.v.s. på senaste tillgängliga beslut om skattesats, mål, budgetramar med mera) samt andra kommunfullmäktigebeslut som är viktiga för planering. Detta innebär att de mål och program som ingår i förslaget är desamma som kommunfullmäktige fastställt för 2026 (beslut i juni 2025)

Detta innebär att förslaget baseras på:

- Av kommunfullmäktige fastställd skattesats för 2026 (22,80)
- Av kommunfullmäktige fastställd utdelning från Umeå Kommun Företag AB, (0 kr)

Dessa grundförutsättningar ingår även i den modell för totalramberäkning som kommunstyrelsen fastställt.[1] Totalramsberäkningen utgår från den av kommunfullmäktige senast beslutade budgeten och flerårsplanen. Den revideras med skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning baserat på regeringens höstproposition och Umeå kommuns egen befolkningsprognos. Vidare justeras kostnader för pensioner enligt senaste beräkning från avtalad pensionsförvaltare samt för uppdaterade beräkningar av finansnetto och avskrivningar baserat på förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028–2030. Den fördelningsbara ramen är det som kvarstår efter att prognosticerade intäkter från skatter och bidrag, kraftverksamhet samt eventuell utdelning reducerats för särskilda åtaganden som kommunfullmäktige beslutat om, ekonomisk ram för valnämnden och kommunfullmäktige (revisionen) samt en fördelningsreserv för politiska prioriteringar. I den politiska fördelningsreserven reserveras även medel avseende kostnader för höjt PO-pålägg 2027-2030 och som fördelas ut till nämnderna i planeringsdirektiv 2.

Den fördelningsbara ramen har i enlighet med fastställd modell i ett första steg fördelats till styrelse och nämnder med samma procentuella andel som i kommunfullmäktiges senaste beslut och med hänsyn tagen till eventuella beslutade tekniska ramjusteringar. Därefter har ramarna justerats så att varje nämnd fått tilldelning i enlighet med PKV[2] i förhållande till relevant åldersintervall enligt senaste befolkningsprognos. De överskjutande medel som uppstått vid justering till PKV per invånare i aktuellt åldersintervall har tillförts den politiska fördelningsreserven. Två nämnder är undantagna från denna modellberäkning; för

[1] Beslut i kommunstyrelsen 2021-05-18, Dnr: KS-2021/00367
[2] Prisindex för kommunal verksamhet (PKV) exklusive PO-effekt enligt SKR:s prognos i cirkulär 25:47 i oktober 2025.

valnämnden baseras ramen på beslutad flerårsbudget istället för procentuell andel och för kommunfullmäktige (revisionen) har ramen beräknats enligt särskild modell beslutad av kommunfullmäktige.

Föreslagen budgetram för nämnd innefattar kostnader för nämndens verksamhet i 2027 års prisnivå. Budgetramarna är nettokostnadsramar för styrelse och nämnder. Ramarna har beräknats med utgångspunkt från nuvarande organisation. Eventuella organisationsöversyner och/eller överföring av verksamheter till nytt ansvar regleras genom beslut om tekniska förändringar av budgetramarna.

Planeringsdirektiv version 1, med bilagor skickas till nämnder och bolag för yttrande. Fram till den 20 mars 2026 kan de lämna sina yttranden. Efter att yttranden från nämnder och bolag sammanställts, skickas planeringsdirektiv version 2 med bilagor ut för partipolitisk beredning. De olika partierna tar sedan fram sina förslag till planeringsdirektiv. Kommunfullmäktige beslutar i juni 2026 om den slutgiltiga budgeten för 2027.

Förutsättningar för Planperioden 2027-2030

Ekonomiska förutsättningar[3]

Osäkerhet präglar en vacklande omvärldskonjunktur

Osäkerhet tynger den globala ekonomin med konsekvensen att konsumtionen dämpas, investeringar uteblir och anställningsbeslut skjuts upp eller arbetsstyrkor minskas. Geopolitiska spänningar men främst USA:s handelskrig skapar osäkerhet kring den globala konjunkturen. Konsekvenserna för världsekonomin är svåra att förutse. Särskilt hög osäkerhet är förknippad till USA som är navet för världsekonomin och finansmarknaden. Tullsatserna på USA:s import har höjts markant, från omkring 3 procent till cirka 17 procent i genomsnitt. Trots det syns ännu ingen tydlig nedgång i den amerikanska utrikeshandeln. Det syns inte heller några stora negativa effekter för global tillverkningsindustri ännu: såväl global varuhandel som industriproduktion har fortsatt att stiga, till och med i snabbare takt än i fjol. Att införandet av tullhöjningarna drog ut på tiden försenade de direkta priseffekterna. Motåtgärder från omvärlden har varit begränsade och en eskalerande global handelskonflikt har därmed kunnat undvikas, åtminstone hittills. Kostnaderna för de höjda tullarna tycks i högre grad än väntat ha absorberats av importörer och återförsäljare. En stor osäkerhet kvarstår dock i hur utvecklingen kommer att se ut framåt.

Hög sysselsättning förmår inte lyfta europeisk tillväxt

Trots en tämligen stark arbetsmarknadsutveckling i Europa, där sysselsättningsgraden är den högsta på 20 år, är tillväxten svag. Med undantag för Spanien är BNP-tillväxten låg i de största ekonomierna i eurozonen och det syns inga tydliga tecken på någon snar vändning.

Tyskland, det största och mest handelsinriktade av länderna, brottas med försvagad konkurrenskraft för sin fordonsindustri, vilket utgör ett stort sänke för Europa. En utmaning för länderna blir att ställa om mot inte minst den expanderande försvarsindustrin, såväl i Tyskland som i övriga EU. Prognosen är att satsningarna på försvarsindustrin antas lyfta BNP flera procent i eurozonen kommande år.

[3] Avsnitt om global och nationell ekonomi baseras på SKR:s Ekonomirapport oktober 2025.

Tabell 3 • BNP-tillväxt i omvärlden

Procentuell förändring, kalenderkorrigerade värden

	Utfall	Prognos		Kalkyl		
	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Eurozonen	0,8	1,2	1,1	2,4	2,4	2,2
USA	2,8	1,5	1,4	2,4	2,1	1,8
Världen, handelsviktad*	1,8	2,3	2,3	2,1	2,2	2,2

* Handelsviktad baseras på global BNP viktad utifrån KIX-index. KIX är ett valutaindex baserat på flöden av varor och råvaror i den svenska utrikeshandeln.

Källor: Konjunkturinstitutet, Macrobond samt Sveriges Kommuner och Regioner

Ytterligare något lägre globala styrräntor

Några viktiga styrräntor i vår omvärld bedöms sänkas i år och nästa år. Jämfört med åren före 2022, när styrräntorna började höjas, ligger flertalet centralbanksräntor på höga nivåer trots att de sänkts sedan 2023–2024. Detta är delvis en följd av att det har dragit ut på tiden att få ned inflationen efter pris- och kostnadschocken 2021–2022. Det tidigare så låga ränteläget hängde samtidigt ihop med en ihållande mycket låg global inflation. Högre inflation framöver kommer leda till ett högre ränteläge. Inte heller reala styrräntor – det vill säga nominella styrräntor justerade för inflationen – antas bli så låga som under det förra decenniet. Detta pekar också mot högre nominella styrräntor åren framöver jämfört med före 2022.

Svensk ekonomi präglas av konjunkturåterhämtning

Svensk ekonomi befinner sig i en utdragen lågkonjunktur efter flera negativa störningar de senaste åren. Svagare omvärldskonjunktur och mindre gynnsamma handelsförhållanden, och hög osäkerhet därtill, fortsätter att dämpa efterfrågan på svensk export. Samtidigt ger stora satsningar på infrastruktur, energiomställning och en omfattande upprustning av försvarsförmågan inom EU visst stöd till tillväxten de kommande åren.

Utsikterna för svensk ekonomi vilar därmed i hög grad på den inhemska efterfrågan, där hushållens konsumtion väntas bli den främsta drivkraften. Det är en bedömning som kvarstår sedan förra året men som blivit förskjuten med anledning av att hushållen hållit tillbaka sin konsumtion på grund av den osäkra omvärlden. Stigande reallöner, lägre bolåneräntor och en finanspolitik som stärker hushållens köpkraft talar för ökad optimism och konsumtion under 2026 och 2027.

Nya ekonomiska förutsättningar framöver - det nya normala

Utöver den konjunkturella återhämtningen pågår samtidigt en mer varaktig anpassning. Priser, löneökningar samt räntor väntas stabilisera sig på högre nivåer jämfört med åren före 2020. Samtliga aktörer i ekonomin behöver anpassa sig till dessa nya ekonomiska förutsättningar, vilket påverkar konsumtion, sparande och investeringar. På kort sikt bidrar dessa skiften till en långsammare konjunkturåterhämtning då konsumtion och investeringar har blivit dyrare än tidigare. På längre sikt riskerar detta även att dämpa potentialen i ekonomin.

Högt tryck i staten men kommunsektorn återhållsam

Den offentliga konsumtionen ökar relativt mycket nästa år och kommer fortsätta göra det kommande år, med anledning av både utbyggnaden av rättsväsendet och upprustningen av militärt och civilt försvar. Det är framförallt den statliga konsumtionen som ökar starkt medan kommunal konsumtion utvecklas svagt kommande år, främst till följd av en allt långsammare befolkningstillväxt. Förutom svag befolkningstillväxt innebär senaste årens lägre födslotal och en åldrande befolkning behov av anpassning av verksamhet. Långsiktighet och anpassning- och omställningsförmåga blir därför centrala ledord för kommunsektorn framöver.

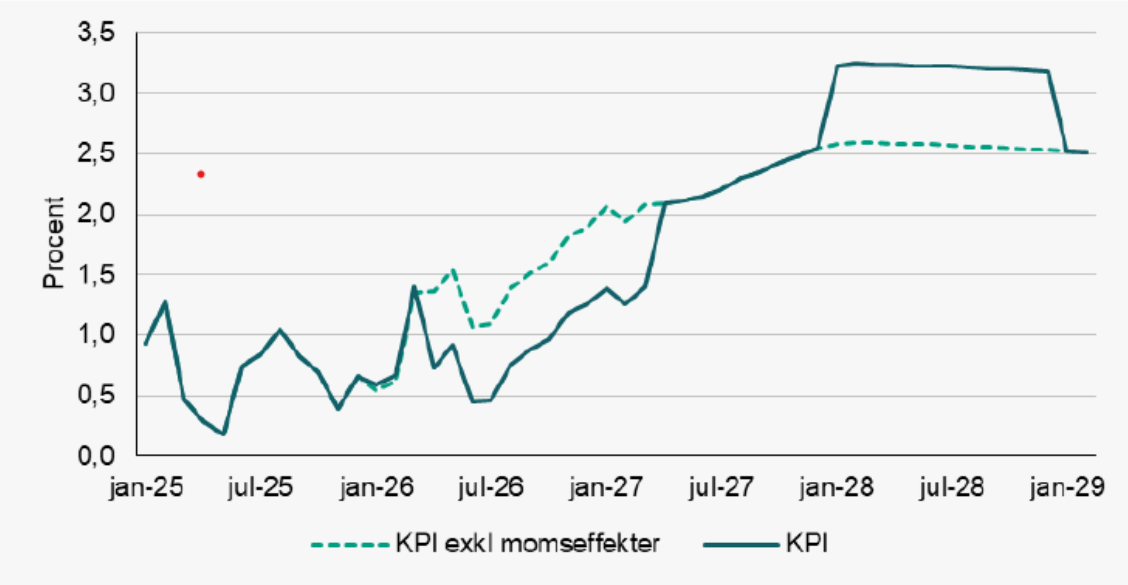
Låga prisökningar och sänkt livsmedelsmoms dämpar inflationen

Nästa år bedöms KPIF-inflationen att dämpas. Prishöjningar på livsmedel (exklusive moms) blir då mindre än i år men även hyreshöjningar samt inflationen för en lång rad varor och tjänster förutsätts 2026 bli lägre än 2025, som följd av ett gradvis avtagande kostnadstryck och en återgång till genomsnittliga prisökningar som gällde åren före inflationschocken.

Vid sidan om förändringar av marknadspriser på varor och tjänster kommer förslagen i Budgetpropositionen för 2026 att sätta stor prägel på inflationen kommande år. Särskilt den halverade livsmedelsmomsen, som införs i april 2026, får stor betydelse för inflationen då livsmedelspriserna utgör en stor del av KPI (nästan 14 procent). Momssänkningen bedöms ge en betydande prisnedgång, och inflationen helåret 2026 bedöms bli blir en halv procentenhet lägre enbart av detta skäl. Motsatta effekten sker när den tillfälligt halverade livsmedelsmomsen höjs, vilket antas ske i januari 2028. Sammanfattningsvis bedöms förändringarna av livsmedelsmomsen ge lägre inflation 2026–2027 men högre inflation 2028, se diagram nedan.

Diagram 7 • KPI-inflation i Sverige

Procent

Källor: Macrobond och Sveriges Kommuner och Regioner

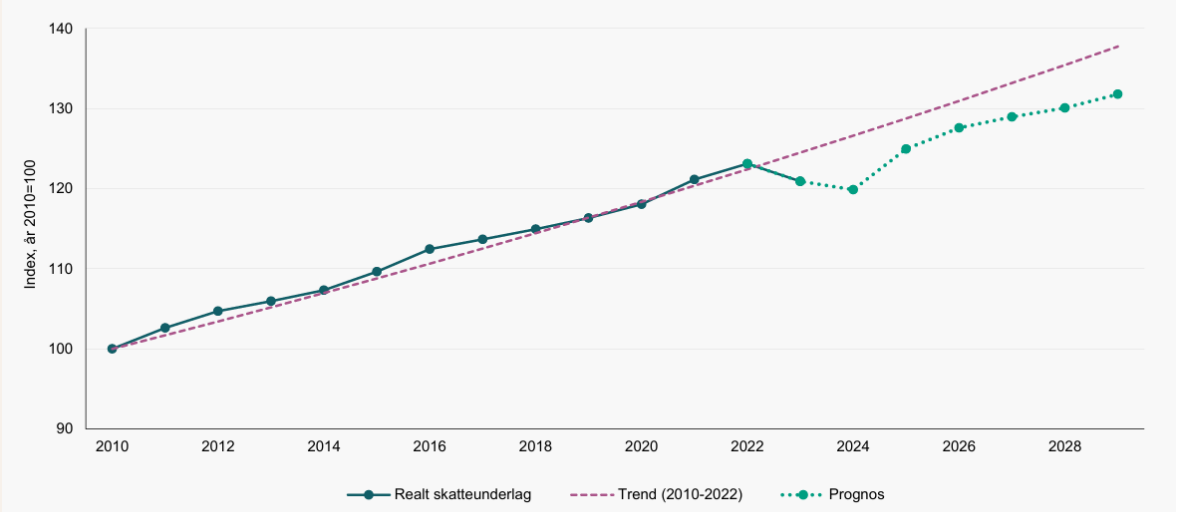
Stabil skatteunderlagstillväxt, men svagare köpkraft i sektorn

Det kommunala skatteunderlaget ökar i normal takt kommande år, med en starkare utveckling 2027. Bedömningarna från regeringen respektive SKR om skatteunderlagets utveckling följer samma bana, dock är tillväxten något högre åren fram till 2027 och något lägre 2028 enligt regeringen.

Kommunsektorns ekonomiska utrymme har emellertid försvagats varaktigt, då den höga inflationen 2023-2024 inneburit en högre prisnivå som minskat den verksamhetsvolym som skatteintäkterna kan finansiera. Detta ses i nedanstående diagram över den reala skatteunderlagsutvecklingen. I detta är dock ingen hänsyn tagen till den förändrade befolkningsstrukturen/försörjningskvoten.

Skatteunderlaget i reala termer

Index, år 2010=100

Källor: Skatteverket och Sveriges Kommuner och Regioner.

Förutsättningar för Umeå kommun

Skatteintäkterna utvecklas enligt prognos väl under planeringsperioden. Prognosen som ligger till grund för planeringen baseras på regeringens skatteunderlagsprognos. Skatteunderlaget bedöms öka med i genomsnitt 4,5 procent per år 2026– 2028, med en starkare utveckling 2027 än övriga år. De kommande två åren överstiger skatteunderlagets tillväxt det historiska genomsnittet. Under dessa år ökar även det reala skatteunderlaget, vilket innebär en ökad köpkraft. Under 2028 bedöms skatteunderlagets tillväxt bli svagare än historiska genomsnittet samtidigt som inflationen förväntas öka, vilket sammantaget leder till att tillväxten av skatteunderlaget uteblir helt i reala termer.

Pensionskostnaderna stabiliseras under perioden enligt senaste prognos. Förslagen i Höstpropositionen för 2026 påverkar dock inflationen, vilket kommer att få genomslag i kommande pensionsprognoser.

Med ett oförändrat resultatkrav på 2% i kombination med föreslagen investeringsplan ökar låneskulden kraftigt de första åren då investeringsnivån är hög pga förskjutningar från tidigare år. I senare delen av planeringsperioden ökar självfinansieringsgraden och låneskulden utvecklas i långsammare takt. Soliditeten beräknas är i slutet av perioden vara något högre än i senaste årsbokslut.

Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning

Umeå kommun baserar sin prognos över skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning på regeringens prognos över skatteunderlagets utveckling och förändringar av generella statsbidrag och regleringar i budgetpropositionen för 2026 samt kommunens egen befolkningsprognos och skattesats enligt senaste beslutet.

Umeå kommun (mnkr)	Budget 2026	Prognos 2027	Prognos 2028	Prognos 2029	Prognos 2030
Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning i budget 2026 och prognos 2027-2030	10 250	10 770	11 195	11 640	12 103
Specifikation prognos:					
Skatteintäkter	8 775	9 177	9 585	10 076	10 559
Inkomstutjämning	1 541	1 678	1 752	1 802	1 875
Kostnadsutjämning	-888	-954	-991	-1 036	-1 074
Regleringsbidrag	307	336	315	261	205
LSS-utjämning	216	234	236	238	240
Strukturbidrag	0	0	0	0	0
Införandebidrag	0	0	0	0	0
Slutavräkning	0	0	0	0	0
Fastighetsavgift	299	299	299	299	299
Summa	**10 250**	**10 770**	**11 195**	**11 640**	**12 103**

Kommunfullmäktige fastställde i juni 2025 skattesatsen för år 2026 till 22,80 kr. Skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning beräknas öka med 520 miljoner kr mellan budget 2026 och budget 2027 och med 1 853 mnkr fram till 2030.

Demografisk utveckling

Umeå kommuns befolkningstillväxt under 2025 påverkades främst av två faktorer: ett fortsatt lågt barnafödande och en svagare befolkningstillväxt i riket, vilket minskade flyttströmmarna till kommunen. Antalet födda har minskat stadigt sedan 2020 och legat på låga nivåer sedan 2023. Denna utveckling fortsatte under 2025. Hushållens ekonomiska förutsättningar bedöms förbättras kommande år och kan på sikt bidra till en viss återhämtning i barnafödandet.

Rikets demografiska utveckling har också förändrats. Sveriges befolkning ökade med drygt 737 000 personer de senaste tio åren, motsvarande 7,5 procent eller i snitt 0,83 procent per år. SCB:s senaste prognos visar dock att tillväxten framöver blir betydligt lägre än tidigare beräknat. Till år 2036 väntas befolkningen öka med cirka 254 000 personer (2,4 procent), motsvarande en årlig tillväxttakt på 0,20 procent. Antalet födda steg tillfälligt under

pandemin men återgick därefter till den nedåtgående trend som präglat det senaste decenniet.

Umeå kommun följer denna nationella utveckling. Befolkningstillväxten 2025 ligger på samma nivå som 2024 men lägre än tidigare år. Den dämpade tillväxten förklaras av färre födda, högre utvandring och ett svagare inrikes flyttnetto till följd av rikets lägre befolkningstillväxt.

Studenterna utgör fortsatt en central del av Umeås demografi och kompetensförsörjning. Under höstterminen 2025 antogs rekordmånga studenter vid Umeå universitet, totalt 38 000, varav drygt 5 700 nybörjare. Umeås befolkningstillväxt är till stor del beroende av både den årliga tillströmningen av nya studenter och en kvarstanningsgrad bland examinerade som över tid legat runt 35 procent.

Den aktuella befolkningsprognosen för 2025–2036 baseras på den faktiska folkmängden 2024 och sträcker sig fram till och med år 2036. Prognosen pekar på en fortsatt stabil men något lägre tillväxttakt jämfört med föregående års prognos. Umeås befolkning bedöms öka med cirka 11 300 personer, från 134 249 invånare år 2024 till omkring 145 500 invånare år 2036. Den genomsnittliga årliga ökningen är cirka 940 personer, med en något högre tillväxt i början och lägre mot slutet av perioden. Umeå väntas passera 140 000 invånare under år 2030.

Näringslivskonjunktur

Konjunkturinstitutet och Norrlandsfonden gör bedömningen att den långvariga lågkonjunkturen är i sitt slutskede och flertalet branscher ger uttryck för ett positivare konjunkturläge med högre förväntningar under 2026. Den positiva utvecklingen av nya arbetstillfällen inom försvar och myndigheter fortsätter och påverkar övrig näring. Tillverkande industri signalerar ökad ordertillgång. Handeln ser en ökning av privatkonsumtion och tjänstesektorn fortsätter utvecklas och är numera största enskilda bransch. Byggsektorn har fortsatta utmaningar men trots en lägre bostadsproduktion så signaleras en vändning. Fortfarande kvarstår osäkerhetsfaktorer kring det volatila världsläget som gör läget något svårbedömt. I vanlig ordning är Umeås styrka den stora branschbredden och kombinationen av privata och offentliga jobb. Även om den oerhört starka tillväxten i arbetstillfällen som varit de senaste fem åren till vissa delar avmattas så finns nya branscher som tar plats och har en tillväxt.

Bostadsmarknad och bostadsförsörjning

Förutsättningarna på bostadsmarknaden har förbättrats under det senaste halvåret. Inflationen har fortsatt nedåt enligt prognos och Riksbanken bedömer att styrräntan kan ligga kvar på 1,75 procent under en tid framöver. God inkomstutveckling, gynnsamma räntenivåer och befolkningstillväxt är avgörande faktorer för bostadsmarknadens utveckling, men årets demografiska prognos visar en något lägre befolkningsökning än tidigare, vilket dämpar efterfrågan något.

Den ekonomiska återhämtningen är försiktig och riskbilden fortsatt osäker. Hushållens konsumtionsmönster, finanspolitikens utformning och geopolitiska faktorer kan påverka både ränteutvecklingen och bostadsefterfrågan framåt.

Under 2025 har villapriserna och bostadsrättspriserna i Umeå sjunkit med 5,5 procent jämfört med året innan. Stigande bostadspriser stärker investeringsviljan medan fallande priser verkar i motsatt riktning och försvagar förutsättningarna för bostadsbyggande.

Bostadsbyggandet i Umeå kommun bedöms landa något lägre än 2024, omkring 800–900 färdigställda bostäder. De lägre nivåerna av påbörjade projekt under 2022–2025 innebär att färdigställandet minskar framför allt under 2026 och 2027, oavsett om konjunkturen förbättras. Även om planberedskapen har stärkts är det först efter 2028 som bostadsbyggandet bedöms kunna återhämta sig, vilket innebär att bostadsbristen väntas öka under 2026–2027 för att därefter gradvis minska.

Arbetsmarknadskonjunktur, kompetensförsörjning och löneutveckling

Arbetsförmedlingen visar i Arbetsmarknadsläget kvartal 3 2025 att det senaste årets pågående lågkonjunkturen fortsatt att sätta spår på svensk arbetsmarknad. Antalet inskrivna arbetslösa i riket ökade i genomsnitt kvartal tre 2025. Den relativa arbetslöshetsnivån har också ökat under perioden, till 7,0 procent. Västerbottens läns omfattande varsel och uppsägningar det gångna året har haft påverkan på länet, samtidigt som arbetslöshetsnivån fortsatt ligger på en nivå som är lägre än riksgenomsnittet. Den relativa arbetslöshetsnivån har ökat i länet som helhet men påverkan utanför Skellefteå kommun har varit relativt liten.

Umeå kommun och flera av kranskommunerna (som också utgör gemensam arbetsmarknadsregion), ligger fortsatt på 3,2 – 4,3% arbetslöshet. Det gör att det arbetsmarknadsläge som beskrivits i tidigare års budgetförutsättningar, till stor del kvarstår. Det vill säga fortsatta signaler om arbetskraftsbrist och relativt begränsade möjligheter att få ut tillräckligt från befintlig lokal och regional arbetskraft. Det utgör en utmaning när

konjunkturen förväntas vända uppåt med förväntat ytterligare arbetskraftsbehov i Umeåregionen.

SKR:s prognos för timlönekostnader 2027 beräknas till 3,5 % i genomsnitt för kommunal sektor.

Sammanfattning

Trots lågkonjunktur och osäkert världsläge så är det ekonomiska läget förhållandevis stabilt för kommunen under planperioden. Skatteintäkterna utvecklas enligt prognos väl under planeringsperioden samtidigt som pensionskostnaderna stabiliseras.

Umeås befolkning fortsätter att öka om än i något lägre takt än tidigare år trots avstannande befolkningstillväxt nationellt. Fortsatt fallande trend avseende fertilitetstalen i riket bedöms på sikt få väsentlig påverkan på kommunernas demografiska sammansättning.

Umeå kommun har trots nationell lågkonjunktur relativt låg arbetslöshet, något som kan påverka såväl kommun som övriga aktörer om konjunkturen vänder upp under kommande år. Brist på arbetskraft är något Umeå delar med övriga Umeregionen. Lågkonjunkturens inverkan på bostadsproduktionen kan innebära ett hinder för ökad inflyttning. Även om planberedskapen har stärkts är det först efter 2028 som bostadsbyggandet bedöms kunna återhämta sig.

Grunduppdrag och resurstilldelning till kommunens nämnder

I mars 2021 fastställde kommunfullmäktige att alla nämnder och helägda bolag ska ha ett skriftligt grunduppdrag som förtydligar det kommunala ändamålet med nämnden/bolaget och dess roll och ansvar. Grunduppdraget är specifikt för en nämnd eller ett bolag. Grunduppdragen ska vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod. Kommunfullmäktige fastställer grunduppdrag till nämnd och bolag och följer årligen upp hur nämnd/bolag hanterat sitt grunduppdrag.

För bolag framgår grunduppdraget i bolagsordning och konkretiseras genom bolagets ägardirektiv. För nämnd fastställs grunduppdrag för styrelse och nämnder i kommunens *Reglemente för kommunens nämnder och styrelse.* Det infogas därefter i planeringsdirektivet. Om det finns behov av revidering av grunduppdraget så sker det genom att reglementet revideras.

Grunduppdraget är utgångspunkt för verksamhets- och bolagsstyrning

Inom ramen för grunduppdraget har nämnd/bolag möjlighet att utifrån sina specifika förutsättningar och behov fastställa hur verksamhetsstyrning och uppföljning ska utformas. Vid utformning av nämnds- eller bolagsspecifik verksamhetsstyrning och uppföljning har dock nämnd och bolag att följa eventuella krav från lagstiftning och författning samt beslut och direktiv från kommunfullmäktige samt anvisning från kommunstyrelsen om hur styrning och uppföljning ska utformas.

Uppföljning av grunduppdraget

Uppföljning av grunduppdraget sker årligen genom att nämnd och bolag bedömer i vilken omfattning nämnden eller bolaget verkställt grunduppdraget och rapporterar sagda bedömning till kommunstyrelsen som sammanställer inför hantering i kommunfullmäktige. Respektive bolag rapporterar i anslutning till delårsrapport, årsredovisning och bolagsstyrningsrapport. Kommunstyrelsen har ansvar och mandat att utforma anvisning för när och hur rapportering från nämnder och bolag ska ske.

Grunduppdrag och resurstilldelning (budget)

För att möjliggöra att nämnd/bolag har förutsättningar att fullgöra sitt grunduppdrag kan nämnd/bolag tilldelas resurser från kommunfullmäktige. Utöver medel som tilldelas från kommunfullmäktige kan nämnd och bolag ha andra intäkter som nyttjas för att finansiera nämndens eller bolagets grunduppdrag. Om kommunfullmäktige inte har fastställt annat gäller prioriteringsordningen:

- Medel före grunduppdrag: Tillgängliga medel styr grunduppdragets omfattning (bredd/djup)
- Grunduppdrag före inriktningsmål: Om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före inriktningsmål fastställda av kommunfullmäktige.
- Grunduppdrag och inriktningsmål före tilläggsuppdrag: Om tillgängliga medel ej räcker ska grunduppdrag och inriktningsmål fastställt av kommunfullmäktige prioriteras före eventuella tilläggsuppdrag fastställda av kommunfullmäktige.

Kommunstyrelsen

Kommunstyrelsen styr, leder och samordnar kommunens verksamheter och ekonomi samt följer upp och rapporterar utvecklingen i kommunens verksamheter till kommunfullmäktige. Kommunstyrelsen ska samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över kommunens nämnder, bolag och av kommunen förvaltade stiftelser.

Kommunstyrelsen ska utöva en samordnad styrning, bereda ärenden inför kommunfullmäktige och ansvara för uppföljning av att fullmäktiges beslut genomförs.

Kommunstyrelsen har ansvar att leda och samordna utveckling av för kommunen strategiskt viktiga områden som ej fördelats till annan nämnd, exempelvis kommunövergripande arbete med social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet, näringslivs- och tillväxtpolitiskt arbete samt bostads- respektive markförsörjning. Dessutom har kommunstyrelsen ett särskilt ansvar för

- kommunkansli, arkiv och juridik
- arbetsgivarfrågor och lönehantering
- ekonomi, styrning och upphandling
- kommunikation
- markförsörjning och exploatering
- näringslivsutveckling
- säkerhet och trygghet
- strategisk utveckling och innovation
- översiktsplanering

Kommunstyrelsen är även anställningsmyndighet för kommunens samlade förvaltningsorganisation och ansvarar för arbetsgivarpolitiken.

Ekonomisk ram för kommunstyrelsen 2027 (mnkr)

Kommunstyrelsens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 348,39
Kommunstyrelsens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-63,72
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	1,41
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 410,71**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-62,32

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Kommunstyrelsen
Tex. tilläggsuppdrag 2027:1
Tex. Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Byggnadsnämnden

I byggnadsnämndens uppdrag ingår att verkställa kommunens fysiska planering i form av nya detaljplaner, områdesbestämmelser samt stadsdels- och kvartersöversyner. Nämnden ansvar även för lovprövning, tillsyn och prövning av strandskyddsdispens. Nämnden tar beslut om bidrag för bostadsanpassningar. Inom nämndens område finns mätnings- och kartverksamhet, förvaltning av kommunens landskaps- och fastighetsinformation samt förädling av geografiska data. Nämnden ansvarar för den kommunala lantmäterimyndigheten samt för namnsättning av stadsdelar, gator med mera. Inom sina områden arbetar byggnadsnämnden för en hållbar utveckling i Umeå.

Ekonomisk ram för byggnadsnämnden 2027 (mnkr)

Byggnadsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-65,54
Byggnadsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-2,93
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,32
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-68,15**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-2,61

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Byggnadsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Fritidsnämnden

Fritidsnämnden ansvarar för att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud, där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning. Nämnden erbjuder fritidsaktiviteter och inkluderande mötesplatser, för unga liksom för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning. Nämnden har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag, samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget.

Nämnden ansvarar för skötsel och uthyrning av idrotts- och fritidsanläggningar, både för elit- och breddidrott. I uppdraget ingår även skötsel av friluftsområden samt fiskefrämjande åtgärder. Nämnden har i uppdrag att erbjuda Umeås invånare badupplevelser, friskvård samt ansvara för simundervisning för samtliga grundskoleelever.

Ekonomisk ram fritidsnämnden 2027 (mnkr)

Fritidsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-166,27
Fritidsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-7,43
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,80
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-172,90**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-6,63

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Fritidsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

För- och grundskolenämnden

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla barn folkbokförda i kommunen har tillgång till förskola och pedagogisk omsorg samt skolgång i kommunens egna eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunal förskola inklusive förskolor på minoritetsspråk, pedagogisk omsorg i form av dagbarnvårdare och nattisverksamhet, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola och fritidshem.

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och till fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor. Vidare har nämnden ansvar för skolpliktsbevakning och samverkan med fristående verksamheter i egenskap av hemkommun, samt att bevilja tillstånd och genomföra tillsyn av fristående förskoleverksamheter eller pedagogisk omsorg.

Nämnden ska säkerställa att den kommunala utbildningen utgår från grundläggande demokratiska värderingar och alla barn och elevers lika värde.

Ekonomisk ram för- och grundskolenämnden 2027 (mnkr)

För- och grundskolenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-2 384,94
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-09-09	5,21
För- och grundskolenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-106,34
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	61,07
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-2 425,01**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-45,27

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag För- och grundskolenämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden

Nämnden har ett övergripande ansvar för att alla ungdomar och unga vuxna boende i kommunen har tillgång till skola i kommunens egna verksamheter eller i fristående verksamheter. Nämnden ansvarar för kommunens gymnasieskolor, anpassad gymnasieskola, Elitidrottsgymnasium (NIU- och RIG) och Riksgymnasium för rörelsehindrade (RH-gymnasium).

Nämnden ansvarar för att fördela resurser till egen verksamhet och fristående verksamheter enligt bidrag på lika villkor, samt svara för insyn och samråd gällande fristående gymnasieskolor. Nämnden ska säkerställa att nämndens verksamheter ger eleverna en grund för fortsatta studier och/eller yrkesverksamhet, samt ett aktivt deltagande i samhället i övrigt. Nämnden ansvarar övergripande för ledning, samordning och utveckling av skolväsendet.

Vidare har nämnden ett samlat ansvar för det kommunala aktivitetsansvaret och kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå, gymnasienivå och som anpassad utbildning samt svenska för invandrare (sfi). Nämnden svarar vidare för arbetsmarknad och integration, genom att tillhandahålla sysselsättningsbefrämjande åtgärder samt mottagande av vissa nyanlända invandrare för bosättning.

Ekonomisk ram gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2027 (mnkr)

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-680,84
Teknisk ramjustering 2026 KS nau 2025-09-09	-5,21
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens tilldelning enligt planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-30,66
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	-11,82
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-728,52**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-42,48

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1

- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Individ- och familjenämnden

Individ- och familjenämndens grunduppdrag är att tillgodose behov av stöd och omsorg inom socialtjänstens lagstadgade ansvarsområde för att stärka och trygga den enskilde att leva ett självständigt liv. Socialtjänsten arbetar förebyggande för att främja jämlika levnadsvillkor.

Grunduppdraget omfattar att:

- ge stöd, omsorg och skydd till barn, unga och vuxna
- ge stöd och service till barn, unga och vuxna med funktionsnedsättning
- ge stöd till självförsörjning och tillgodose behov av försörjningsstöd
- tillgodose behov av råd, stöd samt handläggning av familjerättsliga frågor
- tillhandahålla familjerådgivning
- erbjuda hälso- och sjukvård till personer i bostad med särskild service och under vistelsetid på daglig verksamhet
- erbjuda hälso- och sjukvård till personer i ordinärt boende (hemsjukvård under 65 år).

Ekonomisk ram för individ- och familjenämnden 2027 (mnkr)

Individ- och familjenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 872,19
Individ- och familjenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-83,66
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	12,43
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 943,42**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-71,23

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Individ och familjenämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Kulturnämnden

Kulturnämnden svarar för folkbibliotek, Skolbiblioteksservice, konstverksamhet, kulturskola, kvinnohistoriskt museum, kultur i skolan, kultur för seniorer, arrangemang i Väven och kommungemensamma arrangemang samt den kommungemensamma konstsamlingen.

Utöver detta svarar Kulturnämnden för Sveriges Depåbibliotek och lånecentral samt stöd till kulturföreningar, kulturfestivaler och studieförbund. Kulturnämnden fördelar stipendier och annat stöd till kulturutövare samt till samlingslokaler.

Kulturnämnden ska medverka i kommunens arbete med stadsmiljö- och bevarandefrågor och i kommunövergripande kulturfrågor som handläggs av andra nämnder och styrelser.

Kulturnämnden ska inom sitt ansvarsområde stödja och främja yttrandefriheten, möjliggöra konstnärliga upplevelser, stödja skapande verksamhet, samarbeta och samråda med samhällsorgan, föreningar, intresseorganisationer, övriga tillskyndare inom verksamhetsområdet samt stödja och främja internationellt kulturutbyte.

Ekonomisk ram för kulturnämnden 2027 (mnkr)

Kulturnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-177,71
Kulturnämndens tilldelning enligt förslag planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-7,94
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,86
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2026	**-184,79**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-7,08

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Kulturnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Miljö- och hälsoskyddsnämnden

I miljö-och hälsoskyddsnämndens uppdrag ingår att möjliggöra god hälsa och en hållbar utveckling i Umeå. Nämnden ansvarar för prövning och tillsyn beträffande miljö- och hälsoskyddsområdet, livsmedelssäkerhet samt serveringstillstånd. Nämnden bidrar med underlag för en god samhällsplanering och utveckling genom miljöövervakning, energieffektivisering och klimatpåverkan, naturvård samt kompetensstöd i miljöfrågor vid översiktsplanering och detaljplanering. Nämnden ansvarar också för den lagstadgade budget- och skuldrådgivningen samt för att tillvarata konsumenternas intressen inom konsumentpolitikens område. I tillägg till det ska kommunens förvaltare fullgöra uppgifter enligt föräldrabalken. Nämnden ansvarar även för att avgöra i vilken omfattning tillsynsansvar enligt miljöbalken ska övertas från länsstyrelsen.

Ekonomisk ram för miljö- och hälsoskyddsnämnden 2027 (mnkr)

Miljö- och hälsoskyddsnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-22,65
Miljö- och hälsoskyddsnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-1,01
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,11
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-23,56**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-0,90

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Miljö- och hälsoskyddsnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Personalnämnden

Nämnden är kommunens samordnande nämnd för personalstrategiska frågor. Nämnden samordnar och verkar för att Umeå kommun har en enhetlig och sammanhållen personalpolitik samt följer upp och rapporterar utveckling och ställning i personalpolitiska frågor till kommunfullmäktige och nämnderna.

Ekonomisk ram för personalnämnden 2027 (mnkr)

Personalnämndens fastställda budget för 2025 (beslut i juni 2024)	-1,34
Personalnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-0,06
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	0,01
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1,39**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-0,05

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Personalnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Tekniska nämnden

Tekniska nämnden har ansvar för kommunens anläggningar, infrastruktur och allmänna platser såsom fastigheter, gator, vägar, parker och närskogar. Uppdraget innefattar att planera, bygga, förvalta och utveckla kommunens infrastruktur och offentliga utomhusmiljöer, kommunens IT- och kommunikationssystem samt Umeå kommuns fastigheter- både avseende verksamhetslokaler och boenden för sociala behov. Nämnden ska tillhandahålla färdtjänst, uppfylla kommunens uppgifter avseende trafikfrågor samt tillhandahålla intern service inom måltider och lokalvård.

Nämnden har också ansvar för att samordna Umeå kommuns fordonsanskaffning samt att leda, samordna och utveckla kommungemensamt arbete med digitalisering och digital transformation.

Uppdraget innefattar även att svara för klimatomställningsarbetet inom nämndens ansvarsområden.

Nämndens ansvarsområde omfattar alla verksamheter inom teknik- och fastighetsförvaltningen vilka är Digital omställning och IT, Fastighet, Gator och parker, Måltidsservice samt Städ- och verksamhetsservice.

Ekonomisk ram för tekniska nämnden 2027 (mnkr)

Tekniska nämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 633,70
Tekniska nämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-73,00
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	7,87
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 698,83**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-65,13

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Tekniska nämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Valnämnden

Valnämnden ska fullgöra de uppgifter som ankommer på valnämnd samt ansvara för genomförande av val eller folkomröstning enligt vallagen, folkomröstningslagen samt lagen om kommunala folkomröstningar.

Ekonomisk ram för valnämnden 2027 (mnkr)

Valnämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-19,94
Valnämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt beslutad flerårsbudget	16,34
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-3,60**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	16,34

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Valnämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Äldrenämnden

Grunduppdrag

Äldrenämnden ansvarar för kommunens insatser inom äldreomsorg samt hälso- och sjukvård på primärvårdsnivå i den enskildes hem för personer 65 år och äldre.

Äldreomsorgens insatser är frivilliga och ges efter en ansökan från den enskilde och utifrån en individuell bedömning.

Äldrenämndens övergripande uppdrag är att främja självständighet och kvarboende. Detta sker genom förebyggande verksamhet, information kring seniorlivet och aktiviteter som främjar hälsa och välmående hos den enskilde.

Äldrenämndens ger service, vård och omsorg i form av hemtjänst och hemsjukvård samt stöd i form av dagverksamhet, korttidsboende samt stöd och avlastning för anhöriga. Är den enskilde i behov av heldygnsomsorg och omfattande hälso- och sjukvård bedöms behov av plats på ett vård- och omsorgsboende.

Ekonomisk ram för äldrenämnden 2027 (mnkr)

Äldrenämndens fastställda budget för 2026 (beslut i juni 2025)	-1 511,64
Äldrenämndens tilldelning enligt förslag i planeringsdirektiv 1	
Tillskott enligt modell	-67,55
Justering till PKV per invånare för relevant åldersintervall	-1,01
Av kommunfullmäktige beslutade justeringar i juni 2026	
Xx	-x,xx
Yy	-y,yy
Ekonomisk tilldelning för 2027	**-1 580,20**
Ökad ekonomisk tilldelning 2027 jämfört med 2026	-68,56

Motiv för ökad/minskad tilldelning

- Motivering 1
- Motivering 2

Tilläggsuppdrag

Tilläggsuppdrag Äldrenämnden
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Kommungemensamma nämnder

Umeå kommun har fyra gemensamma nämnder med andra kommuner. Budget för dessa hanteras i samråd med övriga deltagande kommuner och fastställs av Umeå kommunfullmäktige. Umeås andel av de kommungemensamma nämndernas tilldelning ingår i det totala budgetbeslutet och framgår i tabell 1.

Umeå kommunföretag och de kommunala bolagen

För bolag framgår grunduppdraget i bolagsordning och konkretiseras genom bolagets ägardirektiv. Inriktningsmål destinerade till enskilda bolag framgår i avsnittet Inriktningsmål och program. Tilläggsuppdrag riktade till ett eller flera av de kommunala bolagen framgår i nedanstående tabell.

Tilläggsuppdrag UKF/kommunala bolag
Tilläggsuppdrag 2027:1
Tilläggsuppdrag 2027:2
Tilläggsuppdrag 2027:3

Inriktningsmål och program

Kommunfullmäktige styr med inriktningsmål och program Kommunfullmäktige fastställde i mars 2021 riktlinjer för aktiverande styrning i Umeå kommun, där framgår att kommunfullmäktige använder inriktningsmål för att skapa riktning och förändring i en avgränsad fråga eller inom ett avgränsat område som är gemensamt för flera kommunala aktörer.

- Inriktningsmålen kan syfta till att skapa såväl utvecklings- som driftskapacitet
- Inriktningsmålen berör alltid flera kommunala aktörer.
- Inriktningsmålen bör vara långsiktiga och gälla för minst en mandatperiod.
- Inriktningsmålen ska vara minst 3 och maximalt 9

Ett givet inriktningsmål ska enbart destineras till de namngivna nämnder och bolag som:

- särskilt ska prioritera arbete med just detta inriktningsmål
- bedöms ha de reella förutsättningar som krävs för att inriktningsmålet ska uppnås

På följande sidor presenteras kommunens inriktningsmål med tillhörande program. Även om inte alla nämnder är direkt involverade i arbetet med ett givet inriktningsmål och program så förväntas alla nämnder verka för att inriktningsmålen ska uppfyllas och att program med fokusområden och åtgärder kan verkställas. Eventuella inriktningsmål som destineras till bolag ska infogas i bolagets ägardirektiv varpå förändrat ägardirektiv fastställs vid bolagstämma och därefter anmäls till kommunfullmäktige.

Ett program fungerar som en konkretisering och inramning av respektive inriktningsmål som kommunfullmäktige antar. Ett program omfattar nya eller befintliga planer, strategier, projekt, tilläggsuppdrag, samverkansavtal och överenskommelser som bedöms vara relevanta och väsentliga för kommunens möjligheter att nå det inriktningsmål som programmet ska stödja. Ett program berör oftast flera nämnder och bolagsstyrelser.

Kommunstyrelsen har ansvar och mandat att upparbeta, upprätthålla och vid behov utveckla kommungemensam modell för programhantering.

Varje program inleds med beskrivning av vad som ska prioriteras och utgöra fokusområden under kommande planeringsperiod. För att följa och analysera kommunkoncernens utveckling mot målbilden kan kommunövergripande indikatorer kopplas till varje inriktningsmål. I varje program finns även förteckning över de styrande dokument som inryms i programmet.

Inriktningsmål

Mål 1. Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 1 destineras särskilt till: kommunstyrelsen, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, byggnadsnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, Umeå energi, AB Bostaden, Vakin samt Infrastruktur i Norr AB.

Mål 2. Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Samordningsansvar: kommunstyrelsen

Mål 2 destineras särskilt till: individ- och familjenämnden, för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, fritidsnämnden, kulturnämnden, tekniska nämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, byggnadsnämnden, samt Umeå kommunföretag, AB Bostaden och UPAB.

Mål 3. Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 3 destineras särskilt till: för- och grundskolenämnden, gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden, individ- och familjenämnden, tekniska nämnden, byggnadsnämnden, äldrenämnden, samt Umeå kommunföretag.

Mål 4. Umeå ska vara klimatneutralt till 2040 Samordningsansvar: kommunstyrelsen.

Mål 4 destineras särskilt till: kommunstyrelsen, byggnadsnämnden, miljö- och hälsoskyddsnämnden, tekniska nämnden, Umeå kommunföretag, AB Bostaden, Umeå energi, samt Vakin.

Program för tillväxt

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 1 - Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050.

Programmets syfte är att prioritera och lyfta viktiga fokusområden, faktorer och förmågor som Umeå behöver utveckla för att kunna bibehålla och stärka tillväxten. Umeå är på god väg men samtidigt behöver vi stärka arbetet inom angivna områden.

Följande fokusområden prioriteras för perioden 2026-2029:

1. **Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer**

Med en växande befolkning måste fler bostäder tillkomma och vi måste fortsätta växa med människorna i fokus. Nya bostäder ska komplettera befintliga stadsdelar och tätorter, samt tillkomma inom kollektivtrafikstråk. Nya bostadsområden ska ha hög täthet. Ett svagt bostadsbyggande är en tydlig hämmare av tillväxt och motsatt, en hög takt i bostadsbyggandet driver tillväxt och stärker även för Umeå viktiga branscher såsom bygg och fastighet. Planberedskapen måste öka i kommunen och målet är ge förutsättningar för minst 2000 bostäder per år. Huvudansvar: KS, BN

2. **Universiteten som tillväxtmotorer**

Universiteten har varit den enskilt viktigaste faktorn bakom Umeås starka tillväxt. Platsen Umeå och Umeå kommun har på många olika sätt växt ihop med universiteten och samverkan sker både på övergripande nivå men även brett inom områden som tex gemensamma innovationsmiljöer, kompetensförsörjning och talangattraktion. Huvudansvar: KS, PN, GVN

3. **Etableringar och företagens tillväxt**

Fokus på arbetstillfällen och hur vi kan nyttja och stärka Umeås diversifiering och förmåga att växa inom alla sektorer. Men även ett starkt fokus på att stärka Umeås förmåga att attrahera, omhänderta och utveckla etableringar utifrån omvärldens efterfrågan på ren energi och att Umeås specifika styrkor tillvaratas. Huvudansvar: KS, Umeå Energi

Uppföljning

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Näringslivsavdelningen och avdelningen Övergripande planering har uppdrag från kommunstyrelsen att vara programansvariga och har därmed det operativa ansvaret för samordning, uppföljning och utvärdering av programmet. Indikatorer kommer att tas fram i respektive handlingsplan.

Riktade utvecklingsanslag för tillväxtområdet

Anslag (tkr)	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Utvecklingsanslag tillväxt	34 904	34 904	34 904	34 904	34 904

Relaterade dokument

Övergripande styrdokument

- Strategisk plan 2016–2028
- Umeå kommuns Översiktsplan
- Umeå kommuns Bostadsförsörjningsprogram

Övriga relaterade dokument

- Umeås stadsdelar – så står det till
- CEMR-deklarationen (jämställdhet)
- Globala målen – Agenda 2030
- Social progress declaration

Program för social hållbarhet

Programmets syfte är att bidra till att uppnå kommunens ambitioner att motverka ökade skillnader mellan medborgarna, genom att bygga kommunen och verksamheterna så jämställt och jämlikt som möjligt, och aktivt arbeta för att skapa goda livsvillkor för alla. En socialt hållbar kommun är inkluderande, trygg och skapar förutsättningar för välbefinnande för alla invånare. Det är viktigt att även ha ett intersektionellt perspektiv, där fler maktordningar synliggörs och beaktas.

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål två och tre: Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden, samt Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Det finns en stark koppling mellan målen då social hållbarhet är komplext och kräver bred samverkan mellan aktörer på alla nivåer för att möta de gemensamma samhällsutmaningarna. I arbetet med social hållbarhet är ett helhetsperspektiv av stor

betydelse, så att insatser inte enbart sker punktvis för särskilda platser eller särskilda grupper. Dessa inriktningsmål är sammanhängande dimensioner av det som gemensamt utgör social hållbarhet och bör inte hanteras separat från varandra.

Programmets fokus är på de övergripande utvecklingsområden där samverkan mellan olika förvaltningar, och med de kommunala bolagen, är avgörande för att uppnå inriktningsmålen. Arbetet för social hållbarhet ska även fortsätta främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

Fokusområde 1 - Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

Umeå ska växa till en hållbar storstad utan storstadens problem. Tillväxtmålet ska klaras utan att äventyra kommunens höga värden när det gäller tillit, trygghet och social sammanhållning, och utan att utveckla utsatta områden enligt polisens definition[4] .För att uppnå det målet är det avgörande att arbeta långsiktigt och i samverkan med två delmål:

1.1 Stärka inkludering och jämlikhet

När människor med olika etnisk bakgrund och/eller ekonomiska förutsättningar inte bor på samma områden, träffas på samma arbetsplatser eller möts i föreningslivet så minskar den sociala sammanhållningen. Därför är det viktigt att:

- Främja goda och jämlika levnadsvillkor samt jämlika möjligheter för alla, genomförebyggande folkhälsoarbete, tillgång till utbildning, särskilt stöd till personer som står långt från arbetsmarknaden, och ett fördjupat arbete med att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter, inklusive inom den kommunala organisationen. Det är viktigt att särskilt främja goda uppväxtvillkor för barn och unga, oavsett föräldrarnas bakgrund, inkomst eller livsval, bland annat genom att motverka barnfattigdom.
- Skapa förutsättningar för social blandning, genom att öka flöden mellan stadsdelar, stärka mötesplatser, utveckla trygga och tillgängliga boendemiljöer och ett blandat bostadsbestånd där människor med olika ekonomiska förutsättningar har möjlighet att bo nära varandra.
- Stärka möjligheterna för dialog och delaktighet för att alla ska känna att de är en del av samhället och har möjlighet att göra sina röster hörda. Barn och ungdomars rätt

[4] Se polisens förklaring av hur de arbetar med sin klassificering: Utsatta områden | Polismyndigheten

till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas, i enlighet med Barnkonventionens grundläggande principer.

1.2 Förebygga brottslighet och våld

I Umeå ska brottsligheten fortsatt vara låg och tryggheten hög[5]. Därför är det viktigt att i samverkan mellan kommun, polis och andra aktörer:

- Förebygga och motverka organiserad brottslighet, eftersom den utgör ett systemhot mot ett tryggt, öppet och demokratiskt samhälle[6]. Fokus bör ligga på att förebygga rekrytering av barn och unga till kriminella gäng (det arbete som pågår inom Umeå växer tryggt och säkert), samt att minska den organiserade brottslighetens påverkan och inkomstkällor genom att motverka narkotikahandel, välfärdsbrott, arbetslivskriminalitet, människohandel, infiltration och otillåten påverkan.
- Förebygga våld genom att öka medvetenheten om våld hos medborgarna och kompetenshöja kommunens medarbetare, i synnerhet de som arbetar med barn och unga. Två särskilt prioriterade områden utifrån kommunens lägesbild av brottsligheten är mäns våld mot kvinnor samt våld mot och mellan barn. Fokus bör ligga på förebyggande arbete, samt på att erbjuda snabbt och samordnat stöd till särskilt utsatta brottsoffer, och att utveckla riktade insatser för våldsutövare.

I arbetet ingår att utveckla hur kommunen mellan olika förvaltningar kan arbeta mer tillsammans, samt med andra aktörer och civilsamhället, detta i syfte att förbättra och utveckla arbetsmetoderna för att skapa ännu bättre förutsättningar för tidiga insatser och långsiktiga verksamheter.

Fokusområde 2 - Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv.

Jämställdhet är en övergripande strategisk fråga för kommunen och ska även fortsatt genomsyra samtliga program och verksamheter genom ett aktivt jämställdhetsarbete inom ramen för sina grunduppdrag. För att främja den sociala hållbarheten är det särskilt viktigt att:

2.1 Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering

Arbete med jämställdhet i samhällsutvecklingen har varit en central del av utformningen av staden i över fyra decennier. Umeå är en ledande stad i Europa inom jämställd och hållbar

[5] För mer data om brottslighet och trygghet i Umeå kommun, se Brottsligheten i Umeå - Lägesbild 2023
[6] Se Regeringens skrivelse 2023/24:67 Motståndskraft och handlingskraft – en nationell strategi mot organiserad brottslighet

stadsutveckling. För att skapa en stad som är inkluderande och rättvis för alla invånare är både bredd och spets nödvändiga i arbetet:

- Systematiskt integrera ett jämställdhetsperspektiv i utvecklingen av det offentliga rummet för att bygga en hållbar stad med och för de som ska leva i den. Detta innebär att säkerställa att alla, oavsett kön, kan vistas och röra sig i staden på lika villkor. Detta inkluderar även att ta hänsyn till olika behov och livsvillkor i planeringen och utformningen av offentliga platser.
- Genomföra särskilda pilotsatsningar för att flytta fram positionerna inom jämställd stadsplanering och aktivt utmana rådande maktstrukturer. Dessa satsningar kan inkludera innovativa projekt och initiativ som syftar till att främja jämställdhet på nya och kreativa sätt.

Exempel på sådana satsningar kan vara att utveckla nya metoder för medborgardialog, testa nya teknologier och att främja sociala innovationer och medskapande mellan offentlig sektor, civilsamhälle, näringsliv, forskarsamhälle och alla andra som bor och verkar i Umeå.

2.2 Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling

Enligt Parisavtalet ska klimatomställningen och arbete för klimatanpassning främja jämställdhet. Parisavtalet säger också att utsläppsminskningar ska och kan utföras inom ramen för hållbar utveckling, där jämställdhet utgör ett av målen enligt Agenda 2030.

I takt med klimatomställningen är det viktigt att säkerställa en rättvis fördelning av makt, inflytande och resurser i samhället som innebär att vinsterna kommer flertalet till del samtidigt som kostnaderna och ansvaret fördelas efter bärkraft. Rättvisa är också centralt för att skapa acceptans för den hållbara utvecklingen.

Grunden i jämställdhetsarbetet handlar om att synliggöra livsvillkor och erfarenheter för flickor och pojkar, kvinnor och män i vår kommun, och vilka konsekvenser dessa får, för att utifrån denna analys genomföra åtgärder för en jämnare fördelning av makt och resurser samt för att skapa förutsättningar för alla att ha samma makt och möjlighet att påverka sin livssituation.

Uppföljning

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda målen till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplaner i ordinarie programuppföljning. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Relaterade dokument

- Strategisk plan för Umeå kommun 2016–2028
- Umeå kommuns översiktsplan
- Umeå kommuns bostadsförsörjningsprogram
- Umeå kommuns program för hållbar landsbygdsutveckling
- Kulturpolitiskt program för Umeå kommun
- Program för tillgänglighet i Umeå kommun
- Avsiktsförklaring för en god, jämlik och jämställd hälsa i Västerbotten
- Umeå kommuns handlingsplan mot barnfattigdom
- Kommungemensam handlingsplan för det suicidförebyggande arbetet
- Överenskommelse om samverkan för att förbättra kompetensförsörjningen och påskynda individers etablering i arbetslivet mellan Arbetsförmedlingen, Umeåregionens kommuner och Samordningsförbundet
- Överenskommelse om samverkan och prioriteringar mellan Umeå kommun och Polismyndigheten 2025–2027
- Medborgarlöften Umeå 2025-2027
- Brottsligheten i Umeå - lägesbild 2023
- Strategi för jämställdhetsarbete i Umeå kommun
- Den europeiska deklarationen för jämställdhet på lokal och regional nivå (CEMR deklarationen)
- Länsstrategi Ett jämställt Västerbotten 2023–2030

Program för Klimatneutrala Umeå 2040

Programmet är en konkretisering av inriktningsmål 4 - Umeå ska vara klimatneutral till 2040

Programmets syfte är att minska utsläppen av växthusgaser för att bidra till att minska den globala uppvärmningen och de klimatförändringar som medföljer, i enlighet med Parisavtalet. Kommunfullmäktige har i februari 2020 antagit lokala miljömål och beslutat att Umeå ska vara klimatneutralt 2040[7], dvs ha nettonollutsläpp av växthusgaser.

Umeå kommunkoncern genomförde en nulägesanalys[8] av de utsläpp av växthusgaser som uppstår från den egna verksamheten. Analysen grundade sig på 2019 års tillgängliga data och visade att koncernen ger upphov till ungefär 20 % av de territoriella växthusgasutsläppen inom Umeå kommun.

Mot denna bakgrund ska följande fokusområden prioriteras för perioden:

Fokusområde 1 – Transporter

Transporter har stor betydelse för klimatpåverkan – de står för ungefär hälften av all klimatpåverkan i Umeå. Därför kommer det behövas stora förändringar på det området för att klara klimatmålen. Samtidigt är transporter väldigt viktiga för att samhället ska fungera. Stadens alla aktörer och invånare behöver därför vara delaktiga i arbetet med att minska transporternas och resornas klimatpåverkan.

Umeå kommuns arbete med att bli ett mer transporteffektivt samhälle och minska klimatpåverkan från resor och transporter utgår från översiktsplanen och de strategier som finns där. Det finns flera redan beslutade program och styrdokument (se nedan), där strategierna konkretiseras – det är av största vikt att de åtgärderna effektbedöms och genomförs.

Fokusområde 2 - Bygg och anläggning

Bygget av nya hus, vägar och annan infrastruktur genererar stora klimatutsläpp. Samtidigt måste de byggnader och den infrastruktur som redan finns underhållas, vilket också medför utsläpp. En växande kommun behöver fler bostäder, utbyggnad av den kommunala servicen,

[7] Klimatneutralt Umeå 2040 - Klimatneutralt Umeå innebär att senast år 2040 ska Umeå inte ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet innebär att utsläppen av växthusgaser från Umeå ska vara minst 85 procent lägre år 2040 än utsläppen år 1990. (Definitioner har samma betydelse som Sveriges klimatmål.)

[8] [4] Nulägesanalysen presenteras i Umeå kommunkoncerns åtgärdsprogram för miljömålen.

och förbättrade förutsättningar för industri och företag att etablera sig och växa. Därför kommer det att krävas stora förändringar i materialval och byggteknik för att minska byggsektorns klimatpåverkan.

Fokusområde 3 - Energi, el och fjärrvärme

För att minska klimatutsläppen behövs en samhällsomställning och livsstilsförändringar med ett ökat fokus på bland annat energieffektivisering i byggnader, energirådgivning till privatpersoner och företag samt fortsatt utveckling av produktion av el och fjärrvärme och metoder för koldioxidinfångning.

Produktion och användning av el och fjärrvärme står för omkring en femtedel av Umeås totala växthusgasutsläpp. I och med Umeås tillväxt med fler bostäder och utveckling av industrier tillsammans med en elektrifiering av hela samhället inklusive transportsektorn kommer dessutom användningen av el att öka i Umeå liksom uttaget av effekt.

Fokusområde 4 - Cirkulär ekonomi

För att skapa hållbara affärsmodeller och samtidigt klara klimatmålen är det viktigt att ställa om från en linjär ekonomi till en så kallad cirkulär ekonomi. En linjär ekonomi bygger på att naturresurser utvinns, produceras, konsumeras och sedan blir till avfall. En cirkulär ekonomi bygger i stället på kretsloppstänkande, alltså att material och produkter återanvänds eller återvinns för att fortsätta skapa värde så länge som möjligt. Det handlar bland annat om att verka för ökad återvinning, matavfallsutsortering och användning av fjärrvärme liksom om olika satsningar på återbruk och reparationer.

Fokusområde 5 - Övergripande insatser

För att klara klimatmålen måste konkreta insatser inom områden med stor klimatpåverkan kompletteras med mer övergripande insatser för att utveckla kommunkoncernens förmåga att bidra till Umeås klimatomställning. Det handlar om exempelvis metodutveckling inom uppföljning, upphandling och klimatinvesteringsplaner samt kunskapshöjning och samarbete lokalt till internationellt. Även ledning, styrning och organisation likt etablering av gemensamma styr- och arbetsgrupper utifrån prioriterade områden är viktigt.

Uppföljning

Kommunstyrelsen har samordningsansvar för programmet och har därmed det övergripande ansvaret för uppföljning och utvärdering.

Kommunstyrelsen följer årligen upp program och handlingsplan i ordinarie programuppföljning. En viktig del i programuppföljningen är att säkerställa om programmet uppnår sitt syfte.

Berörda nämnder och bolagsstyrelser ska årligen redovisa resultatet av sitt arbete med att uppfylla de uppställda fokusområdena till kommunstyrelsen. Kommunstyrelsen kan sedan revidera handlingsplanen vid behov. Revidering ska ske genom gemensam beredning.

Flera kommunala bolag, ex. Umeå Energi, Bostaden och VAKIN upprättar årligen hållbarhetsredovisningar. Där redovisas bland annat utsläpp från egna transporter, energianvändning och energiproduktion och relevanta mätetal ingår som en del i uppföljningen av programmet.

För varje fokusområde finns indikatorer som följs upp i programrapporteringen. Några av de viktigaste indikatorerna är förändring av territoriella samt kommunorganisatoriska CO2e-utsläpp, andel hållbart resande liksom användning av fossila bränslen. Det finns ytterligare behov av att utveckla uppföljningen inkl. indikatorer för vissa fokusområden och konsumtionsbaserade utsläpp.

För att bistå i utveckling och utvärdering av klimatarbetet inrättas ett klimatråd som arbetar på uppdrag av kommunstyrelsen. Rådet ska konstruktivt bidra till Umeås inriktningsmål och program för klimat, och kan bestå av forskare från Umeå universitet och SLU.

Relaterade dokument till program för klimatneutralitet

Styrdokument antagna av KF/KS

- Avfallsplan för Umeåregionen (KF 2020)
- Cykeltrafikprogram (KF 2018)
- Energiplan (KF 2025)
- Fotgängarprogram för Umeå (KF 2019)
- Godstrafikprogram (KF 2018)
- Inköps- och upphandlingspolicy (KF 2025)
- Kollektivtrafikprogram (KF 2021)
- Strategiska planen (KF 2016)
- Umeå kommuns Översiktsplan (KF 2018)
- Umeås lokala miljömål (KF 2020)
- Åtgärdsprogrammet för renare luft (KF 2015)
- Resepolicy (KF 2023)

Kommande styrdokument

- Arkitekturpolicy/träbyggnadsstrategi
- Handlingsplan för cirkulär ekonomi

Undertecknade åtaganden

- Klimatkontrakt 2030
- Circular Cities Declaration
- Covenant of Mayors
- Cities Race to Zero
- Umeå klimatfärdplan

Umeå kommunkoncerns bolag

- Affärsplan Bostaden
- Affärsplan Vakin
- Affärsplan UPAB
- Affärsplan Umeå Energi
- Hållbarhetspolicy -Umeå Energi
- Hållbarhetsstrategi -Bostaden
- Kollektivtrafikplan 2025-2028 (KF 2025)
- Ägardirektiv för de kommunala bolagen
- Miljöledningssystem (ISO 14 001) Umeå Energi, Vakin, delar av Umeå kommun

Personalpolitiska mål och uppdrag

Välfärden står inför stora utmaningar gällande finansiering och personalbrist. Det behövs därför nya arbetssätt för att klara utmaningarna och här ger digitaliseringen avgörande möjligheter. Kommunen behöver också förbättra samverkan över förvaltningsgränserna och med andra organisationer.

Mål 5. Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället. Samordningsansvar: personalnämnden.

Mål 6. Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30. Samordningsansvar: personalnämnden.

Mål 7. Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden. Samordningsansvar: personalnämnden.

God ekonomisk hushållning - Ekonomiska riktlinjer och finansiella mål

Finansiella mål

Mål 8. Resultatet i förhållande till skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning ska uppgå till 2 procent 2027-2030.

Regler för god ekonomisk hushållning

Kommunfullmäktige fastställde i december 2024 nya riktlinjer för god ekonomisk hushållning.

God ekonomisk hushållning innebär att under given tidsperiod är respektive nämnds och bolags ändamål/grunduppdrag tillgodosett, inom de finansiella och ekonomiska ramar som kommunfullmäktige angett och kommunens finansiella ställning är god.

I enlighet med fastställd riktlinje ska principerna för god ekonomisk hushållning omsättas i praktik genom att kommunen ska:

- Beakta principerna för god ekonomisk hushållning i årlig planerings- och budgetprocess
- Bedriva den kommunala verksamheten på ett ändamålsenligt och effektivt sätt.
- Upprätthålla en effektiv och ändamålsenlig organisation.
- Ha en god finansiell ställning i både kort (1 årigt) och långt (10 årigt) perspektiv.
- Vårda och underhålla fastigheter och andra tillgångar väl
- Ha ett proaktivt förhållningsätt och förmåga att i tid identifiera och genomföra nödvändiga åtgärder.
- Ha förmåga att identifiera och bedöma risker och konsekvenser som blir en följd av prioritering och vägval.
- Ha förmåga att genomföra prioriteringar och vägval som är nödvändiga för att bedriva ändamålsenlig verksamhet inom de ekonomiska och finansiella ramar som kommunfullmäktige angett.
- Ha god kostnadskontroll och förmåga att hantera kostnadsmässiga avvikelser.

Finansiering av arbete med destinerade inriktningsmål

Nämnd ska årligen avdela medel för att möjliggöra satsningar/utveckling i enlighet med inriktningsmål destinerade till nämnd.

Uppföljning, analys och utvärdering

Återrapportering till kommunfullmäktige från kommunstyrelse, nämnder och bolag sker via årsredovisning över föregående kalenderår. Årsredovisning sammanställs av kommunstyrelsen och överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer inför kommunfullmäktiges sammanträde i april. Förutom årsredovisningen ska kommunstyrelsen sammanställa och överlämna ett delårsbokslut över årets åtta första månader, delårsbokslutet inkluderar kommunstyrelse, nämnder och bolag. Delårsbokslutet överlämnas till kommunfullmäktige och revisorer senast 15 oktober.

För att förbättra kommunfullmäktiges insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker även återapportering från nämnder, bolag och kommunstyrelse till kommunfullmäktige via en förenklad rapport för perioden januari – april. Den förenklade rapporten innehåller information relaterad till bolagens ekonomi samt nämndernas ekonomi och personalförhållanden.

Övrig uppföljning

De kommunala verksamheterna följs upp och utvärderas kontinuerligt. Uppföljning och utvärdering sker med syfte att följa nämnders och bolags grunduppdrag samt uppfyllelse av inriktningsmål och tilläggsuppdrag, men även att uppnå kvalitet och utveckling av kommunens strukturella förutsättningar/resurser. Uppföljning och utvärdering ger även signaler om behov av och underlag för att kunna korrigera grunduppdrag, inriktningsmål, planering eller resursfördelning. Uppföljning sker till exempel genom:

- uppföljning av grunduppdrag
- uppföljning av inriktningsmål & program
- uppföljning av tilläggsuppdrag
- resultatutvärderingar
- process- och kvalitetsuppföljning
- medborgar- och brukarundersökningar

- synpunkter och klagomål från medborgare och brukare
- uppföljning Intern kontroll
- förslag- och avvikelsehantering

Intern styrning och kontroll

Kommunfullmäktige har beslutat om riktlinjer för kommunens arbete med intern styrning och kontroll. Den interna kontrollen skall baseras på riskanalyser och innehålla lämpliga åtgärder mot prioriterade risker. För mer information se Riktlinjer för Intern styrning och kontroll.

Lagstadgade planer

Umeå kommun är enligt lag ålagd att utarbeta vissa kommunala planer. Dessa lagstadgade planer bereds på kommunfullmäktiges uppdrag av aktuell nämnd och beslutas av kommunfullmäktige (om så krävs i lagstiftningen) alternativt ansvarig nämnd.

Budget 2027 och plan 2028–2030 för nämnder och styrelse

Budgetram för nämnd innefattar medelstilldelning för samtliga kostnader för nämndens verksamhet och utgår från oförändrat PO-pålägg i förhållande till budgeten för 2026, 40,02 procent.

Budgetramarna är nettokostnadsramar för styrelse och nämnder. Ramarna har beräknats utifrån nuvarande organisation. Eventuella organisationsöversyner och/eller överföring av verksamheter till nytt ansvar regleras genom beslut om tekniska förändringar av budgetramarna.

Tabell 1. Budgetramar nämnder och styrelse 2027

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kommunstyrelse*	-1 348 388	-1 410 709	-1 454 533	-1 486 545	-1 530 405
Teknisk nämnd	-1 633 700	-1 698 829	-1 777 895	-1 844 545	-1 925 072
För- och grundskolenämnd	-2 384 944	-2 425 008	-2 537 872	-2 633 011	-2 747 960
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	-680 839	-728 523	-762 430	-791 011	-825 545
Individ- och familjenämnd	-1 872 190	-1 943 419	-2 033 869	-2 110 114	-2 202 235
Äldrenämnd	-1 511 637	-1 580 200	-1 653 745	-1 715 740	-1 790 644
Byggnadsnämnd	-65 537	-68 150	-71 322	-73 996	-77 226
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	-22 654	-23 557	-24 653	-25 578	-26 694
Kulturnämnd	-177 706	-184 790	-193 390	-200 640	-209 400
Fritidsnämnd	-166 268	-172 896	-180 943	-187 726	-195 922
Kommunfullmäktige	-4 048	-4 118	-4 186	-4 255	-4 326
Valnämnd	-19 938	-3 600	-3 700	-20 000	-3 800
Personalnämnd	-1 336	-1 389	-1 454	-1 508	-1 574
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	-104 497	-108 663	-113 720	-117 983	-123 134
Överförmyndarnämnd i Umeåregionen	-16 753	-17 421	-18 232	-18 915	-19 741
IT kapacitetsnämnd	-1 908	-1 984	-2 076	-2 154	-2 248
Umeåregionens nämnd för PA-system	-5 197	-5 404	-5 656	-5 868	-6 124
Summa nämndsramar	**-10 017 540**	**-10 378 660**	**-10 839 675**	**-11 239 589**	**-11 692 050**
Varav finansiella kostnader pensioner	-14 266	-28 457	-40 683	-36 558	-37 838
Summa verksamhetens nettokostnader (exkl finansiella kostnader)	**-10 003 274**	**-10 350 203**	**-10 798 992**	**-11 203 031**	**-11 654 212**

*Avser total ram för kommunstyrelsen vilken även innefattar av kommunfullmäktige beslutade åtaganden och finansiella kostnader för pensioner.

Tabell 2. Specifikation av kommunstyrelsens budgetram

Belopp i tkr

Kommunstyrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kraftverksamhet	107 000	107 000	107 000	107 000	107 000
Kollektivtrafik	-179 566	-185 566	-191 566	-197 566	-203 566
Umeå Folkets Hus	-26 821	-27 089	-27 360	-27 634	-27 910
Västerbottens Museum*	-19 093	-19 781	-20 493	-21 231	-21 995
Norrlandsoperan*	-35 645	-36 928	-38 257	-39 634	-41 061
Friskvårdsbidrag	-7 747	-7 825	-7 903	-7 982	-8 062
Fackliga förtroendemän	-14 235	-14 820	-15 368	-15 755	-16 152
Utdelning från UKF	0	0	0	0	0
Tillväxtanslag	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904	-34 904
Anslag för oförutsedda behov och civil beredskap	-31 337	-31 337	-31 337	-31 337	-31 337
Avskrivningar	-620 757	-650 222	-660 677	-677 847	-691 432
Utrangeringar	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000	-12 000
Pensioner nettokostnad	-180 381	-192 659	-202 914	-196 951	-203 844
Kommunstyrelsen administration, bidrag och politisk verksamhet övrigt	-292 902	-304 579	-318 755	-330 704	-345 142
Summa kommunstyrelse (inkl finansiella kostnader pensioner)	**-1 348 388**	**-1 410 709**	**-1 454 533**	**-1 486 545**	**-1 530 405**

*Utbetalning ska ske i enlighet med ägarsamråd och under förutsättning att Region Västerbotten fattar motsvarande beslut. Innan utbetalning bör modell för beräkning av lokalbidrag fastställas.

Tabell 3. Resultaträkning 2026–2030

Belopp i mnkr

	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Verksamhetens intäkter	2 345,6	2 425,0	2 534,6	2 631,3	2 740,7
Verksamhetens kostnader	-11 728,1	-12 125,0	-12 672,9	-13 156,5	-13 703,5
Avskrivningar	-620,8	-650,2	-660,7	-677,8	-691,4
Verksamhetens nettokostnader	**-10 003,3**	**-10 350,2**	**-10 799,0**	**-11 203,0**	**-11 654,2**
Skatteintäkter, statsbidrag och utjämning	10 249,8	10 769,7	11 195,3	11 639,9	12 103,1
Finansiella intäkter	307,0	313,7	384,5	509,0	533,8
Finansiella kostnader	-348,1	-373,6	-470,7	-620,7	-644,7
Fördelningsreserv för politiska prioriteringar		-144,3	-86,2	-92,4	-95,9
Resultat	**205,3**	**215,4**	**223,9**	**232,8**	**242,1**

Tabell 4. Finansieringsbudget 2026–2030

Belopp i mnkr

	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Tillförda medel					
Resultat	205,3	215,4	223,9	232,8	242,1
Avskrivningar	620,8	650,2	660,7	677,8	691,4
Pensionsavsättning	-28,2	-26,5	-22,1	-21,4	-22,1
Summa tillförda medel	**797,9**	**839,1**	**862,5**	**889,3**	**911,4**
Använda medel					
Nettoinvesteringar*	-1 611,9	-1 317,1	-1 058,5	-859,3	-792,8
Nettoutgifter mark- och exploatering	-161,7	-183,3	-174,8	-257,0	37,5
Summa använda medel	**-1 773,6**	**-1 500,4**	**-1 233,3**	**-1 116,3**	**-755,3**
Förändring av rörelsekapital	**-975,8**	**-661,3**	**-370,8**	**-227,0**	**156,1**

* Inklusive ombudgeteringar från tidigare år.

Tabell 5. Nyckeltal

	Budget 2026*	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Nettokostnadernas (exkl avskrivningar) andel av skatteintäkter och generella statsbidrag	91,5%	90,1%	90,6%	90,4%	90,6%
Soliditet	31,1%	30,7%	30,9%	31,4%	32,5%
Självfinansieringsgrad inkl exploatering*	41,9%	52,8%	71,7%	81,6%	123,6%
Självfinansieringsgrad exkl exploatering*	45,6%	59,4%	83,6%	106,0%	117,8%
Låneskuld/invånare, tkr **	27,0	32,5	34,7	36,0	34,4

*****Justerat för prognos för bokslut 2025 inklusive ombudgeteringar av investeringar.

**Inklusive exploateringsintäkter, exklusive vidareutlåning till bolagen.

Investeringsramar 2026–2030

Tabell 6. Investeringsramar per nämnd

Belopp i tkr

Nämnd/styrelse	Budget 2026	Budget 2027	Plan		
			2028	2029	2030
Kommunstyrelsen	72 392	101 345	131 042	59 307	25 959
Teknisk nämnd	1 170 081	1 087 481	825 708	694 038	654 650
För- och grundskolenämnd	19 320	20 820	19 488	17 462	15 441
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd	10 500	21 500	6 500	16 620	6 753
Individ- och familjenämnd	15 254	19 926	9 251	9 339	10 360
Äldrenämnd	24 437	22 437	28 626	20 222	40 214
Byggnadsnämnd	470	470	479	489	498
Miljö- och hälsoskyddsnämnd	282	282	287	293	299
Kulturnämnd	7 850	12 850	10 947	14 708	6 167
Fritidsnämnd	16 450	18 950	16 326	16 643	16 976
Valnämnd	500	500	510	520	531
Umeåregionens brand- och räddningsnämnd	47 582	10 550	9 344	9 631	14 924
Summa styrelse/nämnd	**1 385 117**	**1 317 110**	**1 058 509**	**859 273**	**792 772**
Ombudgeteringar*	226 793	0	0	0	0
Summa inkl ombudgeteringar	**1 611 910**	**1 317 110**	**1 058 509**	**859 273**	**792 772**
Mark- och exploatering - anläggningar	250 300	508 850	561 950	639 400	350 850
Summa inkl mark- och exploatering	**1 862 210**	**1 825 960**	**1 620 459**	**1 498 673**	**1 143 622**

*Ombudgeteringar från 2024 särredovisas 2026 och ingår i nämndernas investeringsramar 2027.

Tabell 7. Nya investeringsprojekt över 50 mnkr

Belopp i tkr

Projekt	Totalt 2027-2030	Total budget
Inga nya investeringsprojekt över 50 mnkr		

Redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen

Utifrån nya lagkrav ska kommunens budget innehålla en redogörelse för ekonomin i de kommunala bolagen. Då bolagen står inför väsentliga investeringsbehov är det investeringsprognoserna och dess inverkan på de ekonomiska förutsättningarna som lyfts fram för Umeå kommun. Det bör dock observeras att kommunfullmäktige inte beslutar om investeringarna, utan det är endast en information. Vilka investeringar som ska genomföras beslutar respektive bolag själva. Fullmäktige ska dock ta ställning innan principiellt viktiga beslut fattas i de kommunala bolagen, exempelvis beslut om stora investeringar. Under planeringsperioden planeras dock inte för några sådana investeringar, utan kommunfullmäktige styr bolagen genom ägardirektiv och genom de kreditlimiter som fastställs inför varje budgetår.

Under perioden 2026-2030 uppgår den samlade investeringsprognosen för bolagskoncernen till ca 14,5 miljarder kronor, vilket innebär i snitt 2,9 miljarder per år. De största investeringarna planeras inom Umeva, AB Bostaden samt Umeå energi AB. Dessa bolag är de största bolagen i koncernen och de står för 72 procent av bolagskoncernens samlade investeringsvolym dessa år.

Inom Umeva, kommunens VA-bolag, handlar den ökade investeringsnivån under perioden om investeringar för vattenförsörjning. Inom Umeå energi investeras det i värme, elnät samt grön omställning och inom AB Bostaden beräknas nyproduktion av bostäder komma i gång framför allt under 2027-2028. Även ett nytt vård- och omsorgsboende ligger i planen. Bolagens investeringar är kassaflödesgenererande, dvs självbärande inom respektive bolag. I prognosen för övriga UKF inkluderas uppförande av koncerngemensamt kontor 2028-2029. Inom bolagskoncernen finns dock infrastrukturinvesteringar som inte är självbärande i det korta perspektivet, men som finansieras inom UKF-koncernen som helhet. Den största är renovering och utbyggnad av Umeå hamn. Detta åtagande innebär att det inte planeras för någon utdelning från UKF till kommunen under planeringsperioden.

Nedanstående tabell visar de prognosticerade investeringsvolymerna för bolagskoncernen för 2026-2030, där de helägda bolagen framgår enskilt.

Tabell 8. Prognos investeringsramar bolagskoncern

Belopp i mnkr

	2026	2027	2028	2029	2030
Umeå Energi	546	958	990	594	400
Bostaden	664	615	707	695	450
Umeva	613	1 052	871	919	432
INAB	9	102	450	400	100
Hamnen	280	365	869	323	205
Övriga UKF	93	118	445	175	10
Totalt UKF	**2 205**	**3 211**	**4 332**	**3 106**	**1 597**

Förslag till investeringsbudget 2027 och plan 2028-2030

Nämnd	Status/Kategori	Budget 2027	Plan 2028	Plan 2029	Plan 2030	Summa 2027-2030
Teknisk nämnd		**1 087 480**	**825 708**	**694 038**	**654 650**	**3 261 877**
Fastigheter		**740 581**	**388 513**	**388 072**	**408 073**	**1 925 238**
Brand- och räddningsnämnd		69 000	0	0	0	**69 000**
Brandstation Signalvägen, funktioner maa höjd beredskap	Påbörjad	14 000	0	0	0	**14 000**
Brandstation Umeå Östra	Påbörjad	55 000	0	0	0	**55 000**
Fritidsnämnd		2 900	224	229	233	**3 587**
Athena fritidsgård	Påbörjad	2 900	0	0	0	**2 900**
Ram lokalanpassningar Fritid	Årligt ramanslag	0	224	229	233	**687**
För- och grundskolenämnd		295 150	154 649	73 550	40 253	**563 602**
Brännlands skola (paviljong, tillgänglighet)	Påbörjad	10 000	0	0	0	**10 000**
Carlslundsskolan åk 7-9 nybyggnad sex paralleller	Påbörjad	500	0	0	0	**500**
För- och grundskolegårdar solskydd, belysning, lek	Årligt ramanslag	3 300	3 366	3 433	3 502	**13 601**
Förskola Hissjö 2 avd	Ej påbörjad	8 000	14 000	0	0	**22 000**
Förskola Innertavle 4 avd	Ej påbörjad	0	1 000	25 400	15 000	**41 400**
Förskola Mariedal 6 avd	Påbörjad	200	0	0	0	**200**
Förskola Stöcke 6 avd	Påbörjad	20 000	41 100	0	0	**61 100**
Förskola Sörmjöle 4 avd	Ej påbörjad	0	0	1 000	20 000	**21 000**
Förskola Tavelsjö 6 avd	Ej påbörjad	0	20 000	42 000	0	**62 000**
Förskola Yttersjö 4 avd	Ej påbörjad	42 000	1 000	0	0	**43 000**
Grisbackaskolan kök matsal 4 klassrum	Påbörjad	3 000	0	0	0	**3 000**
Grubbeskolan 2 klassrum, matsal	Påbörjad	12 500	12 500	0	0	**25 000**
Hedlundaskolan F-6 utbyggnad till två paralleller	Påbörjad	7 000	0	0	0	**7 000**
Obbola skola F-9 utbyggnad två klassrum	Påbörjad	12 000	0	0	0	**12 000**
Ram anpassningar förskola	Årligt ramanslag	550	561	572	584	**2 267**

Ram anpassningar grundskola	Årligt ramanslag	1 100	1 122	1 144	1 167	**4 534**
Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	Ej påbörjad	75 000	0	0	0	**75 000**
Stöcke skola nybyggnad två paralleller F-3	Ej påbörjad	100 000	60 000	0	0	**160 000**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		36 100	1 122	0	0	**37 222**
Ram anpassningar Gym-Vux	Påbörjad	1 100	1 122	0	0	**2 222**
Vasaskolan gymn elevökn	Påbörjad	35 000	0	0	0	**35 000**
Individ- och familjenämnd		110 941	32 934	75 007	69 383	**288 264**
Anp ny lokal för daglig verksamhet etapp 1	Ej påbörjad	10 000	0	0	0	**10 000**
Daglig verksamhet Magistervägen	Påbörjad	37 000	0	0	0	**37 000**
Förstärkt serviceboende Malmen 27 2 plan	Påbörjad	13 000	0	0	0	**13 000**
Gruppboende Gimoplan	Påbörjad	8 864	0	0	0	**8 864**
Gruppboende Holmsund 2 plan	Ej påbörjad	20 000	1 000	0	0	**21 000**
Gruppboende Stenmorgärdet	Ej påbörjad	0	13 496	7 000	0	**20 496**
Gruppboenden 2 per år	Ej påbörjad	0	0	49 200	50 200	**99 400**
Gruppboenden Prydnadsbusken 2 plan	Påbörjad	4 000	0	0	0	**4 000**
Ram anp DV, anp LSS-boende mm	Årligt ramanslag	18 077	18 438	18 807	19 183	**74 505**
Kulturnämnden		990	1 010	1 030	15 426	**18 455**
Bibliotek	Ej påbörjad	0	0	0	14 375	**14 375**
Ram anpassning/renovering bibliotek	Årligt ramanslag	990	1 010	1 030	1 051	**4 080**
Teknisk nämnd		212 000	192 964	220 534	173 441	**798 939**
Driftkontor TN kv Schablonen 8, 11	Ej påbörjad	0	15 000	0	0	**15 000**
Hippologum	Påbörjad	11 000	0	0	0	**11 000**
Kontor Magistervägen	Påbörjad	23 000	0	0	0	**23 000**
Kök ramanslag	Årligt ramanslag	11 000	11 220	11 444	11 673	**45 338**
Lokalanpassning ej spec.	Årligt ramanslag	22 000	22 440	22 889	23 347	**90 675**
Lokaloptimeringar TN	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Reinvesteringar, pågående och generella	Årligt ramanslag	112 000	113 540	115 111	117 413	**458 064**
Stadshuset Östra Stallarna	Påbörjad	0	0	37 956	0	**37 956**
Åtgärdsprogram Bygg och anläggning Fastighetsinvesteringar klimat	Påbörjad	6 500	6 500	6 500	0	**19 500**
Åtgärdsprogram Energi Fastighetsinvesteringar (lönsamma)	Årligt ramanslag	12 100	11 220	11 444	11 673	**46 438**
Åtgärdsprogram Transporter Laddinfrastruktur tjänstefordon	Påbörjad	5 500	5 800	5 900	0	**17 200**

Ökad civilberedskap	Påbörjad	6 700	5 000	7 000	7 000	**25 700**
Äldrenämnd		13 500	5 610	17 722	109 337	**146 169**
Ram anpassning kommunala lokaler och boenden	Årligt ramanslag	5 500	5 610	5 722	5 837	**22 669**
Solgården VOB, anpassningar	Ej påbörjad	8 000	0	0	0	**8 000**
Sävar hemtjänstlokal/dagverksamhet dementa, del av VOB	Ej påbörjad	0	0	2 000	19 600	**21 600**
Sävar Vård- och omsorgsboende 60 pl	Ej påbörjad	0	0	10 000	83 900	**93 900**
Gator och vägar		**234 512**	**307 009**	**172 304**	**142 167**	**855 993**
Teknisk nämnd		234 512	307 009	172 304	142 167	**855 993**
Djupbäcken Klimatanpassning	Ej påbörjad	20 000	20 000	0	0	**40 000**
Fordon 7 år	Årligt ramanslag	7 700	7 854	8 011	8 171	**31 736**
GC/serviceväg resecentrum Drottningv	Ej påbörjad	2 185	0	0	0	**2 185**
GC-bro Sävarån	Ej påbörjad	13 030	15 600	0	0	**28 630**
GC-väg förläng Tomternavägen	Ej påbörjad	0	0	700	1 800	**2 500**
GC-väg förlängning parkering & resecentrum	Ej påbörjad	2 150	0	0	0	**2 150**
Humleparken inkl. GC	Ej påbörjad	3 000	3 500	0	0	**6 500**
Järnvägspassage Holmsund	Ej påbörjad	5 000	30 000	15 000	0	**50 000**
Kollektivtrafiknod Trandansen	Ej påbörjad	0	15 000	0	0	**15 000**
Kommun-& stadsdelssatsningar	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Kontaktvägen	Ej påbörjad	2 000	10 000	7 500	0	**19 500**
Kungsvägen et 2	Påbörjad	1 000	7 000	0	0	**8 000**
Kungsvägen etapp 1	Påbörjad	11 250	6 750	0	0	**18 000**
Norra Obbolavägen	Ej påbörjad	1 405	3 595	0	0	**5 000**
Planskild Passage Tomterna	Ej påbörjad	11 258	11 258	0	0	**22 516**
Renmarkstorget	Påbörjad	0	15 000	0	0	**15 000**
Skravelsjövägen i Röbäck	Ej påbörjad	500	2 000	12 500	6 000	**21 000**
Snödeponi Brännland	Årligt ramanslag	6 000	0	0	0	**6 000**
Snötipp	Ej påbörjad	1 000	8 000	0	0	**9 000**
Sopkärl	Ej påbörjad	2 500	2 500	0	0	**5 000**
Storgatan	Påbörjad	2 000	4 588	4 587	0	**11 175**
Säkra anläggningarnas standard	Årligt ramanslag	81 559	82 930	84 328	86 015	**334 832**
Tegsbron	Ej påbörjad	0	0	5 000	5 000	**10 000**

Tvärån Klimatanpassning	Ej påbörjad	20 000	20 000	0	0	**40 000**
Utredningar inför investeringar	Årligt ramanslag	1 100	1 122	1 144	1 167	**4 534**
Väg 503	Påbörjad	10 000	10 000	9 500	9 500	**39 000**
Ålidhem stadsmiljö Gata	Ej påbörjad	935	3 000	0	0	**3 935**
Åtgärdsprogram Framkomlighetshöjande Kollektivtrafik	Ej påbörjad	3 750	3 750	0	0	**7 500**
Åtgärdsprogram Transporter Klimatanpassning	Årligt ramanslag	12 100	11 220	11 444	11 673	**46 438**
Åtgärdsprogram Transporter Trafiksäkerhet och Hållbara färdsätt	Årligt ramanslag	10 890	10 098	10 300	10 506	**41 794**
IT		**54 258**	**71 658**	**78 728**	**73 876**	**278 520**
Teknisk nämnd		54 258	71 658	78 728	73 876	**278 520**
Bildskärman och tillbehör	Årligt ramanslag	2 824	2 498	2 548	2 599	**10 470**
Datorer Umeå Kommun	Årligt ramanslag	21 181	28 463	29 033	29 613	**108 289**
Ram It FG	Årligt ramanslag	11 162	15 792	16 108	16 430	**59 491**
Ram It GY	Årligt ramanslag	13 399	14 236	14 521	14 811	**56 967**
Ram It infrastruktur	Årligt ramanslag	4 593	7 069	7 210	7 354	**26 225**
Skrivare som tjänst	Årligt ramanslag	1 100	3 600	9 309	3 069	**17 077**
Parker		**24 300**	**24 586**	**20 878**	**21 295**	**91 059**
Teknisk nämnd		24 300	24 586	20 878	21 295	**91 059**
Döbelns park	Ej påbörjad	4 000	0	0	0	**4 000**
Gatuträd	Årligt ramanslag	660	673	687	700	**2 720**
Lekparker	Årligt ramanslag	6 400	6 488	6 578	6 709	**26 175**
Olofsdals park	Ej påbörjad	0	4 000	0	0	**4 000**
Parker	Årligt ramanslag	8 400	8 488	8 578	8 749	**34 215**
Skog	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Strandprom Alla broar runt	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Utredningar allmänt	Årligt ramanslag	440	449	458	467	**1 814**
Övriga		**33 830**	**33 942**	**34 057**	**9 238**	**111 068**
Teknisk nämnd		33 830	33 942	34 057	9 238	**111 068**
Fastighet Inredning/ utrustning	Årligt ramanslag	330	337	343	350	**1 360**
Köp av bostadsrätter	Ej påbörjad	25 000	25 000	25 000	0	**75 000**
Maskiner (elektronik/digitalisering) MS	Årligt ramanslag	2 500	2 520	2 540	2 591	**10 152**
Ram Städ	Årligt ramanslag	5 500	5 576	5 653	5 766	**22 495**

Volym och arbetssätt MS	Årligt ramanslag	500	510	520	531	**2 061**
Kommunstyrelsen		**101 345**	**131 042**	**59 307**	**25 959**	**317 654**
Fastigheter		**40 000**	**40 000**	**40 000**	**0**	**120 000**
Kommunstyrelsen		40 000	40 000	40 000	0	**120 000**
Köp av fastigheter	Ej påbörjad	30 000	30 000	30 000	0	**90 000**
Medel till KS förfogande, civilberedskap	Ej påbörjad	10 000	10 000	10 000	0	**30 000**
IT		**4 400**	**4 488**	**4 578**	**4 669**	**18 135**
Kommunstyrelsen		4 400	4 488	4 578	4 669	**18 135**
Digitaliseringsreserv	Årligt ramanslag	4 400	4 488	4 578	4 669	**18 135**
Kraft		**23 707**	**39 292**	**13 442**	**19 977**	**96 418**
Kommunstyrelsen		23 707	39 292	13 442	19 977	**96 418**
Förnyelse Kraftverk	Årligt ramanslag	5 312	0	0	3 495	**8 807**
Investeringsprogram bygg	Årligt ramanslag	776	0	0	55	**831**
Investeringsprogram damm	Årligt ramanslag	5 558	10 857	6 204	10 260	**32 878**
Vidmakthållande Kraftverk	Årligt ramanslag	2 327	1 293	1 293	2 207	**7 118**
Övriga invest. Stornorrfors	Årligt ramanslag	9 735	27 143	5 946	3 960	**46 783**
Övriga		**33 238**	**47 262**	**1 287**	**1 313**	**83 100**
Kommunstyrelsen		33 238	47 262	1 287	1 313	**83 100**
Investeringsreserv	Årligt ramanslag	1 238	1 262	1 287	1 313	**5 100**
Muddring av farleden	Ej påbörjad	32 000	46 000	0	0	**78 000**
Äldrenämnd		**22 437**	**28 626**	**20 222**	**40 214**	**111 499**
Övriga		**22 437**	**28 626**	**20 222**	**40 214**	**111 499**
Äldrenämnd		22 437	28 626	20 222	40 214	**111 499**
Digitalisering, ny	Ej påbörjad	1 100	6 800	600	700	**9 200**
Inv/utrustning Sävar hemtjänstlokal/dagverksamhet dementa	Ej påbörjad	0	0	0	4 500	**4 500**
Inv/utrustning Sävar vård- och omsorgsboende 60 pl	Ej påbörjad	0	0	0	15 000	**15 000**
Inventarier/digitalisering extern förhyrning, ny	Ej påbörjad	3 737	3 800	767	782	**9 086**
Inventarier/Digitalisering/Hjälpmedel re	Årligt ramanslag	17 600	18 026	18 855	19 232	**73 713**
För- och grundskolenämnd		**20 820**	**19 488**	**17 462**	**15 441**	**73 212**
Övriga		**20 820**	**19 488**	**17 462**	**15 441**	**73 212**
För- och grundskolenämnd		20 820	19 488	17 462	15 441	**73 212**

Inv Brännlands skola	Ej påbörjad	500	0	0	0	**500**
Inv Fsk Innertavle 4 avd	Ej påbörjad	0	0	1 400	1 200	**2 600**
Inv Fsk Stöcke ny 6 avd	Ej påbörjad	0	2 100	0	0	**2 100**
Inv Fsk Yttersjö 4 avd	Ej påbörjad	1 400	0	0	0	**1 400**
Inv Förskola Hissjö 2 avd	Ej påbörjad	0	700	0	0	**700**
Inv Förskola Tavelsjö 6 avd	Ej påbörjad	0	0	2 100	0	**2 100**
Inv Grubbeskolan	Ej påbörjad	0	500	0	0	**500**
Inv Obbola skola F-9 utbyggnad till två paralleller	Ej påbörjad	500	0	0	0	**500**
Inv Rödängsskolan nybyggnad en parallell F-3	Ej påbörjad	2 000	0	0	0	**2 000**
Inv Stöcke skola nybyggnad två paralleller F-3	Ej påbörjad	0	2 500	0	0	**2 500**
Inventarier kopplat till behov norra	Ej påbörjad	1 500	0	0	0	**1 500**
Inventarier kopplat till behov södra	Ej påbörjad	1 500	0	0	0	**1 500**
IT-åtgärder	Årligt ramanslag	2 420	2 468	2 518	2 568	**9 974**
Reinvesteringsmedel inventarier förskola	Årligt ramanslag	4 400	4 488	4 578	4 669	**18 135**
Reinvesteringsmedel inventarier grundskola	Årligt ramanslag	6 600	6 732	6 867	7 004	**27 203**
Fritidsnämnd		**18 950**	**16 326**	**16 643**	**16 976**	**68 895**
Övriga		**18 950**	**16 326**	**16 643**	**16 976**	**68 895**
Fritidsnämnd		18 950	16 326	16 643	16 976	**68 895**
Inventarier nya projekt	Ej påbörjad	250	0	0	0	**250**
Reinvesteringar enl utbytesplan	Årligt ramanslag	9 900	9 900	10 088	10 290	**40 179**
Täckgolv och filtmatta	Ej påbörjad	2 500	0	0	0	**2 500**
Utbyte konstgräsplaner	Årligt ramanslag	6 300	6 426	6 555	6 686	**25 966**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		**21 500**	**6 500**	**16 620**	**6 753**	**51 373**
Fastigheter		**0**	**0**	**10 000**	**0**	**10 000**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		0	0	10 000	0	**10 000**
Forslunda	Ej påbörjad	0	0	10 000	0	**10 000**
Övriga		**21 500**	**6 500**	**6 620**	**6 753**	**41 373**
Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnd		21 500	6 500	6 620	6 753	**41 373**
Inv Vasaskolan gymn elevökn	Ej påbörjad	15 000	0	0	0	**15 000**
Reinvesteringsmedel	Årligt ramanslag	6 500	6 500	6 620	6 753	**26 373**
Individ- och familjenämnd		**19 926**	**9 251**	**9 339**	**10 360**	**48 876**

Övriga		**19 926**	**9 251**	**9 339**	**10 360**	**48 876**
Individ- och familjenämnd		19 926	9 251	9 339	10 360	**48 876**
Inventarier Daglig verksamhet Magistervägen	Ej påbörjad	7 000	0	0	0	**7 000**
Inventarier Gruppboende Holmsund 2 pl	Ej påbörjad	840	0	0	0	**840**
Inventarier Gruppboenden 2 per år	Ej påbörjad	0	350	260	1 100	**1 710**
Inventarier kontor socialtjänstpersonal Magistervägen	Ej påbörjad	2 000	0	0	0	**2 000**
Inventarier Servicelägenheter, förhyrda	Ej påbörjad	360	0	0	0	**360**
Inventarier Socialtjänstens Hus	Ej påbörjad	1 000	0	0	0	**1 000**
Investering inventarier ny	Årligt ramanslag	4 656	4 749	4 844	4 941	**19 191**
Investering inventarier re	Årligt ramanslag	3 300	3 366	3 433	3 502	**13 601**
Investering teknik	Årligt ramanslag	770	785	801	817	**3 174**
Kulturnämnden		**12 850**	**10 947**	**14 708**	**6 167**	**44 672**
Övriga		**12 850**	**10 947**	**14 708**	**6 167**	**44 672**
Kulturnämnden		12 850	10 947	14 708	6 167	**44 672**
Gestaltad livsmiljö	Årligt ramanslag	1 000	1 000	1 000	1 020	**4 020**
Inventarier Bibliotek	Ej påbörjad	0	0	8 663	0	**8 663**
Inventarier Obbola nytt folk- och skolbibliotek	Ej påbörjad	2 000	0	0	0	**2 000**
Konst	Årligt ramanslag	2 200	2 244	2 289	2 335	**9 068**
Kultur reinvestering/ kostnadsbesparande	Årligt ramanslag	7 650	7 703	2 757	2 812	**20 922**
Brand- och räddningsnämnd		**10 550**	**9 344**	**9 631**	**14 924**	**44 449**
Övriga		**10 550**	**9 344**	**9 631**	**14 924**	**44 449**
Brand- och räddningsnämnd		10 550	9 344	9 631	14 924	**44 449**
Anläggning av nya brandposter	Årligt ramanslag	550	561	572	584	**2 267**
Ram	Årligt ramanslag	10 000	8 783	9 059	14 340	**42 182**
Valnämnd		**500**	**510**	**520**	**531**	**2 061**
Övriga		**500**	**510**	**520**	**531**	**2 061**
Valnämnd		500	510	520	531	**2 061**
Utrustning	Årligt ramanslag	500	510	520	531	**2 061**
Byggnadsnämnd		**470**	**479**	**489**	**498**	**1 936**
Övriga		**470**	**479**	**489**	**498**	**1 936**
Byggnadsnämnd		470	479	489	498	**1 936**

Utrustning	Årligt ramanslag	470	479	489	498	**1 936**
Miljö- och hälsoskyddsnämnd		**282**	**287**	**293**	**299**	**1 161**
Övriga		**282**	**287**	**293**	**299**	**1 161**
Miljö- och hälsoskyddsnämnd		282	287	293	299	**1 161**
Inventarier	Årligt ramanslag	282	287	293	299	**1 161**
Totalsumma		**1 317 109**	**1 058 509**	**859 273**	**792 772**	**4 027 663**

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-03-02
Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2026/00015

Tilläggsuppdrag från fritidsnämnden 2025: Analys av lokalbehovet för fotbollen

Förslag till beslut
Fritidsnämnden beslutar

att godkänna rapporten *Fotbollen siffror*.

Ärendebeskrivning
Vid fritidsnämnden 2025-03-19 § 19 behandlades ärendet Tilläggsuppdrag 2023:4 (dnr. FN-2024/00021). Kommunfullmäktige hade gett kommunstyrelsen, tekniska nämnden och fritidsnämnden i uppdrag att utreda olika alternativ för en framtida och hållbar lokalisering av fritidsnämndens behov gällande fotbollstält. En rapport om fotbollstältet presenterades som godkändes av nämnden. Utifrån de höga kostnaderna, riskerna och svårigheten att hitta en lämplig plats beslutade nämnden föreslå avveckling av fotbollstältet. Tekniska nämnden fattade ett likalydande beslut i ärendet 2025-03-20 § 32.

Besluten i fritidsnämnden och tekniska nämnden skickades till kommunstyrelsen som vid sitt sammanträde 2025-05-13 § 85 beslutade att godkänna fritidsnämndens och tekniska nämndens rapport. Kommunstyrelsen beslutade också att avveckla fotbollstältet.

I samband med att ärendet Tilläggsuppdrag 2023:4 behandlades i fritidsnämnden fick fritidsförvaltningen i uppdrag att skyndsamt ta fram en analys över lokalbehovet för fotbollen.

Förvaltningen har arbetat med tilläggsuppdraget och vill nu avlägga rapport till nämnden. Kvantitativa data har samlats in via fritidsförvaltningens boknings- och bidragssystem, Rbok, samt från Centrum för idrottsforsknings hemsida, som redovisas i olika typer av diagram och tabeller.

Beslutsunderlag
Rapport: Fotbollen i siffror
Fritidsnämndens beslut 2025-03-19 § 19

Tjänsteskrivelse

Dnr: FN-2026/00015

Beredningsansvariga

Anders Linder, verksamhetschef

Beslutet ska skickas till

Anders Linder, verksamhetschef

Stefan Hildingsson
Fritidsdirektör

Anders Linder
Verksamhetschef

Fotbollen i siffror

UMEÅ KOMMUN

Fotbollen i siffror

Sammanfattning

Umeå kommun beslutade 2018 att upphandla en fotbollshall på Noliaområdet samt ett övertryckstält på Gammliavallen. Tältet användes endast en säsong och bedömdes senare som kostsamt, tekniskt riskfyllt och med kort livslängd. Några år senare (2025) beslutades därmed att tältet skulle avvecklas och en sammanställning kring fotbollens långsiktiga lokalbehov startade. Sammanställningen syftar till att belysa fotbollens omfattning genom bokningsdata (beläggningsgrad, bokade timmar och tillgängliga ytor) samt aktivitetsdata (unika deltagare och deltagartillfällen). Fokus ligger särskilt på vinterperioden. Fotbollen är den största idrotten i kommunen. År 2024 redovisades 8 938 unika deltagare och 423 407 deltagartillfällen, vilket är högst av alla idrotter och står för merparten av ökningen inom barn- och ungdomsidrotten.

Antalet bokade timmar har ökat kraftigt: från 10 536 timmar år 2021 till 15 200 timmar år 2025. Vinterplanerna (Nolia Arena och Gammliavallen) visar en stadig ökning av nyttjandet, särskilt under tertial 1. Under period 1 (jan–mars) är beläggningsgraden på kvällar och helger över 90 %, vidare under period 2 ökar tillgängligheten när fler planer öppnas, men andelen lag som får tider har minskat över tid. År 2025 fick 13 % av lagen träningstid i period 1 och 50 % i period 2.

Fotbollshallen har möjliggjort matcher året runt; över 60 matcher genomförs nu under vinterperioderna, jämfört med inga före 2020. Samtidigt visar en jämförelse att fotboll endast har en året-runt-anpassad hall, medan många andra idrotter har tillgång till betydligt fler inomhusytor.

Sammanfattningsvis visar statistiken att fotbollen växer kraftigt i både deltagare och bokade timmar, med mycket hög vinterbeläggning.

Innehållsförteckning

Sammanfattning....2
Innehållsförteckning....3
Bakgrund....4
Syfte och frågeställningar....4
Avgränsningar....5
Metod....5
Fotbollen idag....6
Övergripande fotbollssiffror....6
Fotboll i mer detaljerade siffror....9
Sammanställning, vilka får träningstider i hallen?....11
En jämförelse, hallar per idrott....13
Diskussion....14
Slutsats....14
Referenser....15
Kontaktuppgifter:....16

Fotbollen i siffror

Bakgrund

År 2018 beslutade Umeå kommun kring upphandling av en fotbollshall Noliaområdet samt ett övertryckstält för fotboll på Gammliavallen. Övertryckstältet användes under vinter 2020, men har sedan haft begränsad användning på grund av logistiska utmaningar och överlappande säsongsstarter för inomhus- och utomhusspel, vilket medfört att tältet endast varit uppmonterat under en säsong.

Genom tilläggsuppdrag 2023:4 gav kommunfullmäktige kommunstyrelsen, tekniska nämnden och fritidsnämnden i uppdrag att utreda alternativa och långsiktigt hållbara lösningar för lokalisering av fotbollstältet. Uppdraget skulle belysa ekonomiska konsekvenser ur både fastighets- och verksamhetsperspektiv samt andra verksamhetsmässiga effekter, i dialog med berörda nämnder och förvaltningar, inklusive möjligheter till samlokalisering med annan kommunal verksamhet.

Inom ramen för tilläggsuppdrag 2023:4 behandlade fritidsnämnden 2025-03-19 § 19 en rapport om framtida och hållbara lösningar för kommunens behov av fotbollstält. Utredningen visade att kostnaderna för investering, drift samt återkommande upp- och nedmontering av fotbollstältet är höga, samtidigt som den tekniska livslängden är kort och riskerna betydande, bland annat kopplat till snötyngd och kollaps. Förutsättningarna att återplacera tältet på Gammliavallen bedömdes som begränsade på grund av långa utomhussäsonger. Det har även visat sig svårt att hitta alternativa permanenta placeringar.

Mot bakgrund i rapporten föreslogs att fotbollstältet skulle avvecklas. Rapporten togs upp för beslut i både fritidsnämnden och tekniska nämnden i mars 2025. Såväl fritidsnämnden som tekniska nämnden beslutade att godkänna rapporten och att föreslå avveckling av fotbollstältet. Fritidsnämnden gav också fritidsförvaltningen i uppdrag att ta fram en undersökning om fotbollens framtida lokalbehov.

Besluten i fritidsnämnden och tekniska nämnden skickades till kommunstyrelsen som vid sitt sammanträde 2025-05-13 § 85 beslutade att godkänna fritidsnämndens och tekniska nämndens rapport. Kommunstyrelsen beslutade också att avveckla fotbollstältet

Syfte och frågeställningar

Det övergripande syftet med denna sammanställning är att belysa fotbollens verksamhet utifrån flera kvantitativa perspektiv

De frågeställningar som är i fokus är:

- Vilka bokningsrelaterade (beläggningsgrader, antal bokade timmar, hur många tillgängliga ytor samt hur slår fördelningskriterierna ut i praktiken) värden redovisar fotbollen?
- Vilka aktivitetsrelaterade (antal unika utövare, antal tillfällen) värden redovisar fotbollen?

Avgränsningar

Denna sammanställning är en fortsättning på fritidsnämndens långsiktiga arbete med tilläggsuppdrag 2023:4, som handlar om fotbollens förutsättningar med särskilt fokus på vinterperioden. Fritidsförvaltningen har delat in fotbollssäsongen i fyra perioder: period 1 (vecka 1–9), period 2 (vecka 10–14), period 3 (vecka 15–48) och period 4 (cirka vecka 49–52). Varje period har olika förutsättningar och bokningsrutiner. Det underlag som redovisas i dokumentet avser fotbollsverksamheten under period 1, 2 och 4 och bygger på bokade timmar och beläggningsgrad.

Med anledning av att erbjuda en helhetsbild av fotbollens omfattning redovisas även helårsdata, såsom aktivitetsstöd, antal deltagartillfällen och unika deltagare. Detta görs för att minska risken för missvisande slutsatser, eftersom fotbollsverksamheten naturligt är mindre under vintertid jämfört med sommartid då det inte finns lika många fotbollsytor.

För några år sedan bytte fritidsförvaltningen boknings- och bidragssystem, vilket innebär att bokningsstatistiken delas upp vid denna tidpunkt. Som följd av detta baseras sammanställningens underlag i huvudsak på data från tiden efter att det nya boknings- och bidragssystemet börjat användas.

Vidare gällande period 3, inom Umeå kommun spelas det fotboll på anläggningar som är antingen förenings- eller bolagsägda vilket innebär att Fritid ej kan redovisa beläggningsgrader och antalet bokade timmer för den generella fotbollen. Detta innebär att siffror för period 3 ej redovisas i större omfattning.

Metod

I detta avsnitt redogörs redogörelsens metodologiska avvägningar. För att besvara sammanställningens syfte och frågeställningar bedöms en metod med innehåll av kvantitativa inslag vara det bästa alternativet som datainsamlingsmetod. Kvantitativa undersökningar enligt Forskning.se (2005) inriktar sig till mätbara data som sedan kan redovisas med hjälp av siffror vilket passar bra mot att besvara frågor som relaterar till beläggningsgrader, antalet bokade timmar, aktivitetsstöd, deltagartillfällen och unika deltagare.

Kvantitativa data har samlats in via fritidsförvaltningens boknings- och bidragsystem, Rbok, samt från Centrum för idrottsforsknings hemsida, som sedan redovisas i olika typer av diagram och tabeller. Fritid redovisar halvplansbokningar med en tidsfaktor beräknad på 0,5 vilket innebär en fotbollsplans uthyrda timmar beräknas enligt formeln helplan + (halvplan A dividerat med två) + (halvplan B dividerat med två). Dock finns vissa felmarginaler i underlaget, då den data som behandlats har behövt städas och ej är filtrerad. Som exempel i utdragen om aktivitetsstöd så redovisas bland annat Budo & kampsport två gånger (Budo & kampsport samt Budo och kampsport).

Vidare används begreppet fördelningsgrupper i sammanställningen, där gruppindelningen bygger på beslutade fördelningsprinciper. Verksamhet fördelas utifrån vilken serie eller tävlingsnivå lagen tillhör.

Fotbollen i siffror

Tävlingsverksamheten ska vara sanktionerad av special- eller specialdistriktsförbund, och lag på högre nivå prioriteras högre. Varje seniorlag tilldelas en koefficient, och lag med liknande koefficientvärden delas in i samma grupp. Koefficienten beräknas genom att lagets slutplacering delas med det totala antalet lag i seriepyramiden. Dessa grupper ligger till grund för den fortsatta fördelningen (Umea.se, 2025).

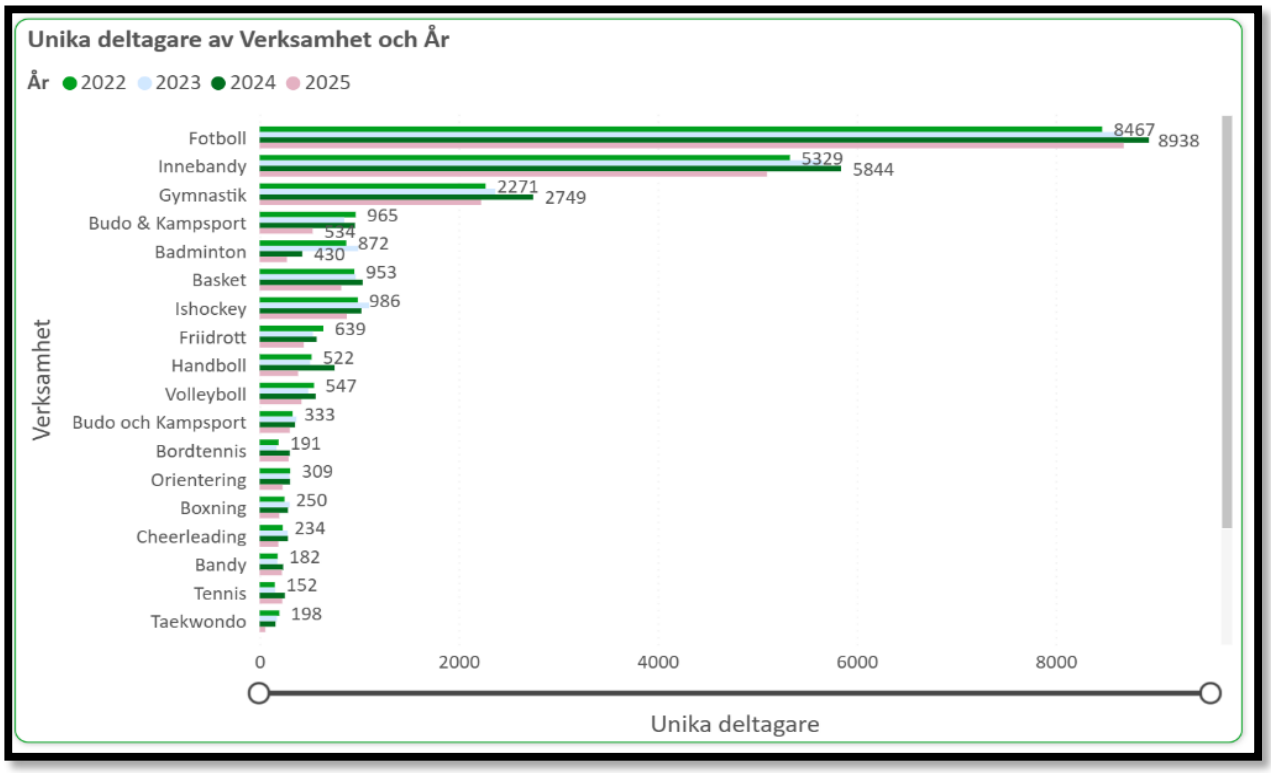
Fotbollen idag

Övergripande data för fotbollen behöver brytas ned för att aktualisera de underliggande sakfrågorna och innan ytterligare ytor anordnas behöver Fritid granska dagens förutsättningar för fotbollsverksamhet. I detta avsnitt kommer därmed fotbollens förutsättningar från flertalet perspektiv redovisas, med en inledning gällande övergripande översikt kring statistik för att sedan sakta men säkert blir mer och mer detaljerad.

Övergripande fotbollssiffror

Centrum för idrottsforskning redovisar siffror för 2024, det går att utläsa att barn och ungdomsidrotten växer men fotboll står ensam för nästan hela ökningen. År 2024 var till och med ett rekordår sett till antalet deltagartillfällen i det statliga lokala aktivitetsstödet (LOK) (Centrum för idrottsforskning, 2025). Siffor för Umeå Kommun redovisas nedan i tabell 1 och datan som redovisas innehåller Siffror som rör de som skickat in underlag på utövare samt ledare.

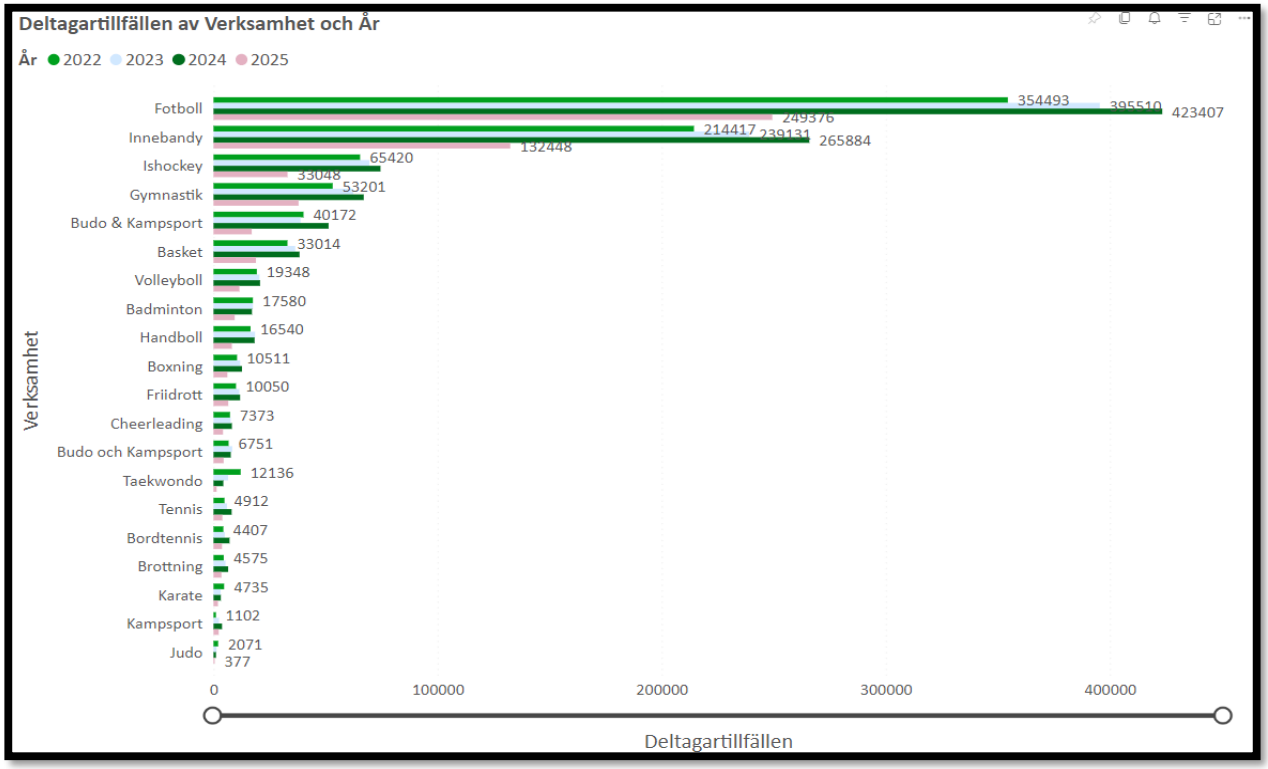
Tabell 1. Unika deltagare av verksamhet och per år

Fotbollen i siffror

Fotbollen redovisar tabellens högsta värde med 8938 unika deltagare av verksamhet och per år och näst efterföljande är innebandy med ett värde av 5844. I tabellen redovisas exempelvis Budo & Kampsport och Budo och Kampsport vilket innebär att de båda posterna behöver räknas ihop vid eventuella jämförelser. Fortsättningsvis i ett lokalt perspektiv, tabell 2 nedan sammanställer deltagtillfällen per verksamhet som mått. Siffror för 2025 består endast av vårterminen.

Tabell 2. Deltagartillfällen uppdelat per verksamhet och per år.

Likväl i tabell 2 som i tabell 1 redovisas de högsta värden med fotboll (423 407) samtidigt som innebandy (265 884) återigen redovisar de näst högsta värdena

Vidare, om fotbollsverksamheten bryts ned ytterligare och deltagarantalet redovisas uppdelat på vår- respektive hösttermin se tabell 3 nedan. Det framgår att uppgifterna för 2025 ännu inte är fullständiga eftersom höstterminen rapporteras först i januari 2026. Årssiffran är ett genomsnitt av våren och hösten

Tabell 3. Unika deltagare och deltagartillfällen per höst- och vårtermin uppdelat per år

År	Unika deltagare	Deltagartillfällen	Deltagartillfällen per deltagare
2025	8682	249 376	28,72
VT 2025	8682	249 376	28,72
HT 2025			
2024	8938	423 407	47,37
VT 2024	8385	230 759	27,52
HT 2024	7999	192 648	24,08
2023	8674	395 511	45,60
VT 2023	8164	212 664	26,05
HT 2023	7804	182 847	23,43
2022	8467	354 493	41,87

Fotbollen i siffror

VT 2022	8055	193 947	24,08
HT 2022	7540	160 546	21.29

För att fortsätta beskriva fotbollen i siffror; följaktligen går det att skildra fotbollens verksamhet idag genom att belysa en övergripande sammanställning, tabell 4 nedan. Data redovisar underlag kring totalt antal uthyrda timmar, specificerat mot fotboll uppdelat per fotbollsplan, tertial och total per år.

Tabell 4. Total antal uthyrda timmar, specifikt mot fotboll indelat per plan, tertial och total per år

Plan/ Period	T1	T2	T3	2021	T1	T2	T3	2022	T1	T2	T3	2023	T1	T2	T3	2024	T1	T2	T3	2025
Gammlia-vallen	461	524	611	1596	375	771	488	1634	382	689	463	1534	441	709	445	1595	413	770	563	1746
Nolia Konstgräs	0	251	400	651	103	692	450	1245	107	928	161	1196	182	852	459	1493	342	825	456	1623
Nolia Arena	0	0	145	145	1069	282	808	2159	1187	245	921	2353	1136	435	947	2518	1188	394	869	2451
Campus-Konstgräs	52	361	116	529	23	334	120	477	42	524	180	746	55	460	129	644	54	358	215	627
Carlsund	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	183	147	330	0	543	150	693
Grubbe-vallen	62	497	143	702	48	491	163	702	66	538	155	759	76	353	151	580	94	571	177	842
Nordals-vallen	39	198	67	304	19	211	47	277	11	231	67	309	67	258	75	400	67	270	84	421
Skogs vallen	41	308	86	435	30	306	103	439	48	355	154	557	54	275	99	428	60	317	54	431
Storsjö-Arena	102	268	130	500	88	299	94	481	80	312	167	559	126	308	165	599	138	300	47	485
Tegstunet	84	818	521	1423	98	701	150	949	68	776	456	1300	101	750	366	1217	212	800	386	1398
Vildmanna-vallen	111	746	500	1357	68	574	197	839	77	652	229	958	85	643	223	951	171	691	220	1082
Ålidhems-Arena	40	506	140	686	30	477	132	639	33	554	144	731	67	387	129	583	62	464	152	678
Östra-ersboda	0	0	0	0	0	25	3	28	37	207	75	319	30	218	67	315	16	155	22	193
Carlshöjd 7-Manna	21	301	82	404	14	263	83	360	0	293	63	356	19	258	42	319	14	121	39	174
Ersäng 7-Manna	64	182	63	273	34	270	60	364	15	148	65	228	8	331	144	483	32	324	102	458
Sjöfu 7-Manna	28	477	63	721	28	554	175	757	48	519	162	729	36	522	116	674	33	432	133	598
Tegstunet 7-Manna	57	513	179	743	19	448	135	602	30	470	112	612	0	495	268	763	108	761	431	1300
Totalt timmar	**1156**	**5964**	**3416**	**10 536**	**2046**	**6698**	**3208**	**11 952**	**2231**	**7441**	**3574**	**13 246**	**2843**	**7437**	**3972**	**13 892**	**3004**	**8096**	**4100**	**15 200**

Under de senaste åren har en del förändringar skett gällande tillgången av fotbollsplaner som Fritid administrerar. Carslunds IP och Östra Ersboda konstgräs är de senaste tillskotten. Från tabell 4 ovan går det att utläsa att år 2021 bokades 10 536 timmar medan siffran 2024 låg på 13 892- och 2025 15 200 timmar. Sedan december 2021 med tillkomsten av Nolia Arena Fotboll har fritidsförvaltningen under vinterveckorna 1–9, tillgång till två träningsytor (två halvplaner) inne i fotbollshallen medan under veckorna 10–14 finns tillgång till fyra träningsytor (fyra halvplaner) i fotbollshallen och på Gammliavallen.

Vidare i tabell 5, se nedan, med fokus på de ytor som är tillgängliga för vinterfotboll går det att utläsa att antalet uthyrda timmar för 2022 = 3 793 timmar, 2023 = 3 887 timmar, 2024 = 4 113 timmar, 2025 = 4 197 timmar. Under tertial 1 som innefattas av period 1 och 2 redovisas 2022 = 1 444 timmar, 2023 = 1 569 timmar, 2024 = 1 577 timmar, 2025 = 1 601 timmar.

Fotbollen i siffror

Tabell 5. Totalt antal uthyrda timmar för vinterplaner per tertial och total per år

Plan/ Period	T1	T2	T3	2021	T1	T2	T3	2022	T1	T2	T3	2023	T1	T2	T3	2024	T1	T2	T3	2025
Gammlia-vallen	461	524	611	1596	375	771	488	1634	382	689	463	1534	441	709	445	1595	413	770	563	1746
Nolia Arena	0	0	145	145	1069	282	808	2159	1187	245	921	2353	1136	435	947	2518	1188	394	869	2451

Samtidigt i avsikt att belysa fotboll utifrån ett mer historiskt perspektiv i och med bakgrunden av att det tidigare har funnits en mindre fotbollshall på Nolia IC så redovisar tabell 6 nedan antalet uthyrda timmar sedan 2015 på de tre primära vinter tillgängliga fotbollsytorna. I de inräknade timmarna för den gamla fotbollshallen ingår mer än fotbollsverksamhet, detta med bakgrund av att Nolia AB konferens även använt hallen som en eventhall under vår, sommar och höst. Därtill finns inga siffror för 2020 med anledning av att den gamla fotbollshallen övergick till med tanken att Nolia AB enbart skulle använda hallen. År 2020 var även det år som fotbollstältet var uppsatt på Gammliavallen noteras i att under tertial 1, den aktuella perioden för verksamhet i tältet så var det bokat 863 timmar.

Tabell 6. Totalt antal uthyrda timmar för vinterplaner per tertial och total per år

År	GamlaHallen	NyaHallen	Gammlia	År	GamlaHallen	NyaHallen	Gammlia
T1	1114	0	490	T1	0	0	461
T2	51	0	749	T2	0	0	524
T3	581	0	382	T3	0	145	611
2015	1746	0	1621	2021	0	145	1596
T1	1084	0	456	T1	0	375	375
T2	441	0	773	T2	0	282	771
T3	841	0	414	T3	0	808	488
2016	2366	0	1643	2022	0	2159	1634
T1	1088	0	149	T1	0	1187	382
T2	0	0	945	T2	0	245	689
T3	890	0	467	T3	0	921	463
2017	1978	0	1561	2023	0	2353	1534
T1	1165	0	149	T1	0	1136	441
T2	65	0	945	T2	0	435	709
T3	758	0	467	T3	0	947	445
2018	1988	0	1561	2024	0	2518	1595
T1	1048	0	397	T1	0	1188	413
T2	0	0	821	T2	0	394	770
T3	833	0	429	T3	0	869	563
2019	1881	0	1647	2025	0	2451	1746
T1	0	0	863	T1			
T2	0	0	613	T2			
T3	0	0	626	T3			
2020	0	0	2102	2026			

Fotboll i mer detaljerade siffror

De övergripande kan brytas ner samt sammankopplas till mer aktuella tidsperioder. Gällande den inledande perioden (1) på året redovisas bokningsdata nedan, tabell 7. Period 1 i gröna fält relaterar

till den totala bokade tiden medan de lila fälten relaterar till kvällar och helger. Beläggningsgrad de senaste åren gällande kväll och helgtider noterar över 90 %.

Tabell 7. Uthyrda timmar, totalt (grön), kväll/helg (lila) och beläggningsgrad – period 1

Period 1, Nolia Arena	Helplan		Halvplan	Tid/procent
Total tid 2025-01-01-2025-03-02	337,25		404,25	742
				83%
Kväll / helg 2025-01-01-2025-03-02	146,75		325,25	472
				95%
Total tid 2024-01-01-2024-03-03	297,5		425,5	723
				81%
Kväll / helg 2024-01-01-2024-03-03	121,5		360,75	482
				97%
Total tid 2023-01-01-2023-03-05	223,08		491,42	715
				80%
Kväll / helg 2023-01-01-2023-03-05	59,5		400,5	460
				93%
Total tid 2022-01-01-2022-03-06	274		345,375	619
				70%
Kväll / helg 2022-01-01-2022-03-06	103,5		324,125	428
				86%

När fotbollssäsongen går över till period 2 flyttar lag tillhörande fördelningsgrupp 1, 2 och 3 ut till Gammliavallen, tabell 8 nedan redovisar antal bokade timmar och beläggningsgrad. Blå fält relaterar till den totala bokade tiden medan de lila fälten relaterar till kvällar och helger. Under 2025 för gällande Nolia Arena Fotboll låg kväll och helg på 90% beläggningsgrad och 247 totalt bokade timmar samtidigt som Gammliavallen under samma period låg på 82% beläggningsgrad och 225 totalt bokade timmar

Tabell 8. Uthyrda timmar, totalt (blå), kväll/helg (lila) och beläggningsgrad – period 2

Period 2, Nolia Arena	Helplan	Halvplan	Totalt	Gammlia Helplan		Halvplan	Totalt
Total tid 2025-03-03-2025-04-06	111,5	269	381	142,5		110,25	253
			81%				54%
Kväll / helg 2025-03-03-2025-04-06	2	244,5	247	124		101,25	225
			90%				82%
Total tid 2024-03-04-2024-04-07	85,5	265,25	351	112,5		123,75	236
			75%				51%
Kväll / helg 2024-03-04-2024-04-07	4	219,75	224	90,5		100,25	191
			81%				72%
Total tid 2023-03-06-2023-04-09	80	264,25	344	98,75		129,75	229
			73%				49%
Kväll / helg 2023-03-06-2023-04-09	4,5	228	233	93,25		119,5	213
			85%				80%
Total tid 2022-03-07-2023-04-09	82	260	342	116		113,5	230
			73%				49%
Kväll / helg 2022-03-07-2023-04-09	6	182,75	189	116		109	225
			69%				85%

Fotbollen i siffror

En genomgång av de bokade timmarna i fotbollshallen för period 4 (december) visar, enligt tabell 9, se nedan, att 2025 perioden 1 dec till 31 dec bokades det in 276 timmar och beläggningen låg på 73% samtidigt sammanställningen visar 277 bokade timmar och en beläggning på 74 procent för 2024.

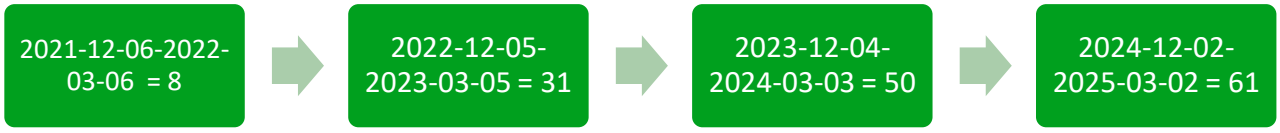
Tabell 9. Total antal uthyrda timmar, specificerat mot period 4, i antal och beläggningsgrad

Period 4 Nolia Arena	Helplan	Halvplan	Totalt
2025-12-01-2025-12-31	94	183	276
			73%
2024-12-02-2024-12-31	111	166	277
			74%
2023-12-04-2023-12-31	93	165	258
			68%
2022-12-05-2022-12-31	84	142	226
			60%
2021-12-06-2021-12-31	83	58	141
			37%

Anledningen till att en uppdelning på totaltid kontra kvällar och helger inte redovisas härleds till att data intervallet är en kortare tidsperiod samt att julledigheterna påverkar den tillgängliga tiden. Redovisningen bygger på en generalisering, så som att stängda dagar som nyårsafton i teorin räknas med i statistiken men inte i praktiken, med andra ord det går inte att boka.

En gemensam aspekt för period 1 och 4 tar sig uttryck i att fotbollshallen har gett fritidsförvaltningens möjligheter att erbjuda matchtider året runt. 2020 och tidigare då ingen yta för matchspel fanns så kunde ingen match genomföras men nu ett när fotbollshallen varit tillgänglig ett antal år så ligger antalet matcher uppe i över 60. Utöver de noterade matcherna, se figur 1 nedan, så genomfördes det under 2025 även en fotbollscup där fotbollshallen var bokat fredag, lördag söndag för ändamålet.

Figur 1. Antal matcher uppdelat per år i relation till period 1 och 4, Nolia Arena Fotboll

Sammanställning, vilka får träningstider i hallen?

Utifrån fördelningsprinciperna går det, både historiskt och i dag, att urskilja vilka fotbollslag som haft möjlighet att träna och vilka som inte haft det. Under period 1 tilldelas lag i grupp ett, två och tre träningstider i första hand. Den nya fotbollshallen har utökat kapaciteten med ytterligare en fotbollsyta (halvplan). I den gamla hallen kunde ett lag träna under en tid medan två lag/grupper kan träna på varsin planhalva (på en tid) i den nya hallen. Detta innebär att träningstider i nya fotbollshallen, gamla hallen och tidigare även fotbollstältet har framför allt fördelats till lag i de grönmarkerde serierna, se tabell 10, under period 1.

Fotbollen i siffror

Tabell 10. Fördelade tider jämfört mot antal lag och serietillhörighet, period 1

Serie / År	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	Serie / År	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Superettan	1	0	0	0	0	1	0	Allsvenskan	0	0	0	1	0	1	0
Ettan	1	1	1	2	1	1	2	Elitettan	2	1	1	1	1	0	1
Div. 2	2	3	2	2	4	4	4	Div. 1	0	1	1	1	3	2	2
Div. 3	2	2	4	3	2	4	2	Div. 2	5	6	5	5	4	6	5
Div. 4	5	6	12	12	14	12	12	Div. 3	10	11	11	10	8	7	9
Div. 5	13	14	14	15	12	9	11								
Div. 6	11	10	0	0	0	0	0								
Senior	**35**	**36**	**33**	**34**	**33**	**31**	**31**	**Senior**	**17**	**19**	**18**	**18**	**16**	**16**	**17**
P19	2	3	0	0	0	0	0	F19	1*	1*	1*	1*	1*	1*	1*
P17	4	3	2*	1	2	2	3	F17	4	2	1	2	3	4	3
P16	3	5*	2	2	4	2	2								
P18 år	0	5	0	0	0	0	4	F18 år	0	0	0	6	0	0	0
P16 år	8	0	9	7	10	19	11	F16 år	8	0	13	14	18	14	14
P15 år	10	15	19	15	8	0	0	F15	13	15	0	0	0	0	0
Ungdom	27	31	32	25	24	23	20	Ungdom	26	18	15	23	22	19	18
Totalt	62	67	65	59	57	54	51	**Totalt**	43	37	33	41	38	35	35
Fördelade lag	11	13	8	7	7	9	20	**Fördelade lag**	8	9	8	8	9	9	9

Under åren har det även fördelats tider till lag i lägre divisioner på seniornivå i mån av plats och något ytterligare undantag finns markerat i tabellen. Detta med en stjärna (*) som indikerar på ungdomslag som deltagit i en nationell/rikstäckande serie som exempelvis P17 Allsvenskan eller F19 Allsvenskan. Ett tillägg till sammanställning kring fördelade tider och antal lag är tabell 11, nedan, som redovisar den aktuella andelen lag i procent som fått träningstid. Antalet lag har ökat från 86 lag 2019 till 105 lag 2025, samtidigt som antal fördelade lag minskar från 29 till 14.

Tabell 11. Andel lag i procent som fått träningstid under period 1, uppdelat per år

År	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Antal Lag	105	104	98	100	95	89	86
Fördelade lag	14	22	16	15	16	18	29
Procent	13 %	21 %	16 %	15 %	17 %	20 %	34 %

Tabell 12. Fördelade tider jämfört mot antal lag och serietillhörighet, period 2

Serie / År	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019	Serie / År	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Superettan	1	0	0	0	0	1	0	Allsvenskan	0	0	0	1	0	1	0
Ettan	1	1	1	2	1	1	2	Elitettan	2	1	1	1	1	0	1
Div. 2	2	3	2	2	4	4	4	Div. 1	0	1	1	1	3	2	2
Div. 3	2	2	4	3	2	4	2	Div. 2	5	6	5	5	4	6	5
Div. 4	5	6	12	12	14	12	12	Div. 3	10	11	11	10	8	7	9
Div. 5	13	14	14	15	12	9	11								
Div. 6	11	10	0	0	0	0	0								
Senior	**35**	**36**	**33**	**34**	**33**	**31**	**31**	**Senior**	17	19	18	18	16	16	17
P19	2	3	0	0	0	0	0	F19	1*	1*	1*	1*	1*	1*	1*
P17	4	3	2*	1	2	2	3	F17	4	2	1	2	3	4	3
P16	3	5*	2	2	4	2	2								
P18 år	0	5	0	0	0	0	4	F18 år	0	0	0	6	0	0	0
P16 år	8	0	9	7	10	19	11	F16 år	8	0	13	14	18	14	14
P15 år	10	15	19	15	8	0	0	F15	13	15	0	0	0	0	0
Ungdom	27	31	32	25	24	23	20	**Ungdom**	26	18	15	23	22	19	18
Totalt	62	67	65	59	57	54	51	**Totalt**	43	37	33	41	38	35	35
Fördelade lag	35	36	33	34	33	31	31	**Fördelade lag**	17	19	18	18	16	16	17

Vidare under period 2 gäller andra förutsättningar, Tabell 12 ovan redovisar med markerade orangemarkerade fält förändringen och de lag som nu kan börja med sin fotbollsverksamhet på mer kontinuerlig basis. Utöver redovisad information i ovan tabell har Fritid tilldelat ca 20 ungdomslag sedan 2022 träningstider. Det är föreningarna själva som valt ut vilket lag som fått tiden, men ett av kraven har varit att de har deltagit i en juniorserie. Att utöka fotbollsytorna från en helplan eller fördelningsmässigt räknat två till fyra fotbollsytor (två helplaner) innebär fler timmar tillgängliga. Tabell 13 visar antalet lag som deltar i senior- eller juniorserie ökar vilket innebär att andelen lag som kan träna minskar, från 56% 2019 till 50% 2025.

Tabell 13. Andel lag i procent som fått träningstid under period 2, uppdelat per år

År	2025	2024	2023	2022	2021	2020	2019
Antal Lag	105	104	98	100	95	89	86
Fördelade lag	52	55	51	52	49	47	48
Procent	50 %	53 %	52 %	52 %	52 %	53 %	56 %

En jämförelse, hallar per idrott

Inom Umeå kommun så utövas fler idrotter än fotboll och det finns många fler anläggningar och lokaler än de som administreras av fritid på något sätt. Tabell 14 nedan redovisar diverse idrotter där alla kännetecknas av att alla idrotter kan hyra tid via Fritid. Således innebär det att anläggningar och lokaler inom Umeå kommun som exempelvis IKSU inte finns med i underlaget

Tabell 14. Uppdelat per idrott, antal möjliga året runt hallar

Idrott	Möjliga hallar, året runt	Kommentar
Badminton	57	Finns mer planer tillgängliga per hall. 4 ytor i stora hallar
Bandy	0	Beslut i fritidsnämnd om säsongslängd. Teoretisk möjlig tillgång till 4 ishallar
Base- /Softboll	0,5	Teknikträning kan genomföras i idrottshallar
Basket	51	Stora, mellan och småhallar
Bordtennis	3	Bordtenniscenter, UEA E-hallen & Storsjöhallen
Boule	0	
Boxning	1	
Brottning	3	
Bågskytte	1	På gång att möjliggöra längre distanser i Tennishallen
Cheerleading	3	
Cricket	0,5	Teknikträning kan genomföras i idrottshallar
Cykling	0,5	Ej anpassat, möjlighet att använda friidrottshallen
Fotboll	1	
Friidrott	1	
Futsal	51	Stora, mellan och småhallar
Fäktning	1	1 anpassade yta, finns möjlighet att träna i idrottshallar
Gymnastik	54	Gymnastikens hus + Stora, mellan och småhallar
Handboll	51	Stora, mellan och småhallar
Innebandy	58	Stora, mellan och småhallar
Ishockey	0	Beslut i fritidsnämnd om säsongslängd. Teoretisk möjlig tillgång till 4 ishallar
Kampsport	6	6 anpassade ytor, finns möjlighet att träna i idrottshallar
Konståkning	0	Beslut i fritidsnämnd om säsongslängd. Teoretisk möjlig tillgång till 4 ishallar
Luftskytte	1	
Ridning	1	
Roller Derby	11	Har tillgång till flera idrottshallar men parkett föredras.
Rugby	0	
Simning	4	
Skidåkning	0	
Tennis	5	Tennishall med 5 banor, kan även spela i idrottshallar
Volleyboll	53	Stora, mellan och småhallar

Fotbollen i siffror

Diskussion

Utifrån redovisad kvantitativa data presenteras en samlad bedömning med sammanfattande noteringar.

- Fotboll är kommunens största idrott:
- Antalet deltagare och bokade timmar ökar stadigt.
- Vinterkapaciteten är hårt belastad, särskilt kvällar och helger.
- Endast en mindre andel lag får träningstid under årets mest begränsade period.
- Fotboll har jämförelsevis få inomhusytor i relation till andra idrotter.
- Fotbollstältet bedömdes dock vara ekonomiskt och tekniskt ohållbart och har därför avvecklats.

Slutsats

Fotbollen i Umeå är omfattande och växande med hög beläggning på tillgängliga vinterytor. Samtidigt är kapaciteten begränsad i relation till behovet, särskilt under vinterperioden. Beslutet att avveckla fotbollstältet grundas på ekonomiska och tekniska skäl, men behovsfrågan kring framtida träningsytor kvarstår.

Fotbollen i siffror

Referenser

Centrum för Idrottsforskning. (2025). *Fotboll driver hela uppgången i barn- och ungdomsidrotten*. Hämtad från https://www.idrottsforskning.se/fotboll-driver-hela-uppgangen-i-barn-och-ungdomsidrotten/

Forskning.se. (2025). *Kvantitativ metod.* Hämtad från https://forskning.se/ordlista/kvantitativ-metod/

Umea.se (2025). *Fördelning av tider i kommunens lokaler*. Hämtad från https://www.umea.se/upplevaochgora/idrottmotionochfriluftsliv/bokaanlaggninglokal/fordelningavtiderikommunenslokaler.4.7d7d901172bb372c5d4462.html

Fotbollen i siffror

Fotbollen i siffror

2026-02-19

Kontaktuppgifter:

Anders Linder, anders.linder@umea.se

Umeå Kommun Fritidsförvaltningen

Besöksadress: Brogatan 12B

umea.fritid@umea.se

www.umea.se

Umeå kommun
Fritidsnämnden

Protokollsutdrag
2025-03-19

§ 19
Diarienr: FN-2024/00021

Tilläggsuppdrag 2023:4

Beslut

Fritidsnämnden beslutar

att godkänna rapporten.

att föreslå avveckling av fotbollstältet.

att uppdra till förvaltningen att skyndsamt ta fram en analys över lokalbehovet för fotbollen.

Ärendebeskrivning

Bakgrund

Kommunfullmäktige har gett kommunstyrelsen, tekniska nämnden och fritidsnämnden i uppdrag (tilläggsuppdrag 2023:4) att utreda olika alternativ för en framtida och hållbar lokalisering av fritidsnämndens behov gällande fotbollstält. Alternativen ska belysa ekonomiska konsekvenser ur både fastighets- och verksamhetsperspektiv, samt eventuella andra verksamhetsmässiga konsekvenser. Dialog med andra nämnder och förvaltningar ska också ske för att studera eventuella möjligheter till samlokalisering med kommunens andra verksamheter. Resultatet redovisas i bifogad projektrapport.

Bakgrunden är att kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade (§ 193 diarienr. KS-2018/00520) att uppdra till upphandlingschef att ta fram underlag för och genomföra upphandling av hyra av fotbollshall och multifunktionshall på Noliaområdet samt övertryckstält för fotbollsplan på Gammliavallen.

Övertryckstältet uppfördes 2019. Användningen av fotbollstältet på angiven plats, dvs. Gammliavallen har dock inte fungerat p.g.a. logistiska skäl. Säsongsstarter för inomhus respektive utomhusspel i de olika

divisionerna överlappar varandra. Konsekvensen av detta är att tältet endast har varit uppmonterat en säsong.

Rapportens slutsatser
Kostnaden avseende investeringar och reinvesteringar för fotbollstältet är höga i de alternativ som studerats, förutom Gammlia. Detta gäller även för de platser där befintlig struktur delvis kan användas. Om placeringen innebär att tältet ska upp- och nedmonteras varje säsong, innebär det en ytterligare, stor driftkostnad varje säsong. Kostnaderna behöver detaljstuderas ytterligare om genomförande blir aktuellt. Höga driftkostnader, kort teknisk livslängd, nya och återkommande investeringar utan bestående värden är även de viktiga perspektiv att beakta.

Förutsättningarna att återplacera tältet på Gammlia saknas idag då utomhussäsongen är så lång när lagen spelar i högre divisioner. Det blir en relativt kort tid tältet kan nyttjas och då måste kostnaden för upp- och nedtagning beaktas och vara rimliga.

Att hitta en alternativ, lämplig placering har visat sig svårt. Befintliga planer används i hög grad och någon plan där tältet kan stå permanent saknas. Att ta upp och ned tältet är dyrt. Tältet är även mycket dominerande och hur stadsbilden påverkas måste beaktas när tältets placering fastställs.

Riskerna avseende fotbollstält är på en generellt hög nivå, framför allt risken för kollaps p.g.a. snötyngder. Ett större antal tält har kollapsat senaste åren och Boverket utreder nu om kraven på övertryckstält bör ändras.

För kommunens skolverksamhet så finns tillräckligt med tider i fasta anläggningar i och med att Nolia fotbollshall har tillkommit, där skolan har prioritet på dagtid. Ett fotbollstält tillgodoser framför allt föreningslivets ungdomsverksamhet.

Utifrån de höga kostnaderna, riskerna och svårigheten hitta en lämplig plats föreslås tältet avvecklas.

Umeå kommun | **Protokollsutdrag**
Fritidsnämnden | 2025-03-19

Beslutsunderlag

Projektrapport Fotbollstält

Beredningsansvariga

Christina Lundgren, chef fastighetsförvaltningen
Anders Linder, verksamhetschef Fritid drift

Fritidsnämndens beslutsordning

Yrkanden

Joline Göttfert (M) - att uppdra till förvaltningen att skyndsamt ta fram en analys över lokalbehovet för fotbollen.

Lennart Arvidsson (V) – bifall till Joline Göttferts (M) tilläggsyrkande.

Anders Hägglund (S) - bifall till Joline Göttferts (M) tilläggsyrkande.

Solveig Granberg (C) - bifall till Joline Göttferts (M) tilläggsyrkande.

Propositionsordning som godkänns

Bifall mot avslag till tjänsteskrivelsens förslag till beslut. Nämnden bifaller tjänsteskrivelsens förslag. Bifall mot avslag till Joline Göttferts (M) tilläggsyrkande. Ordföranden finner att nämnden bifaller tilläggsyrkandet.

Beslutet ska skickas till

Tekniska nämnden
Kommunfullmäktige

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse

2026-03-04

Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2026/00003

Information och rapporter mars 2026

Förslag till beslut

Fritidsnämnden beslutar

att godkänna redovisningen av informationen.

Ärendebeskrivning

Redovisning av föreningsstöd 2025
Monica Svonni, verksamhetschef

Uppföljning av inriktningsmål och program 2025
Monica Svonni

Överenskommelser fritidsnämnden
Björn Söderbäck, HR-chef

Fritidsdirektören informerar

Beslutsunderlag

Umeå kommuns stöd till föreningslivet 2025
Uppföljning av inriktningsmål och program T3 2025

Beredningsansvariga

Stefan Hildingsson, fritidsdirektör
Björn Söderbäck, HR-chef
Monica Svonni, verksamhetschef

Stefan Hildingsson
Fritidsdirektör

Elisabeth Anttu
Nämndsekreterare

Umeå kommuns stöd till föreningslivet 2025

Beslutad av:
Fritidsnämnden

Dokumenttyp:
Rapport

Diarienummer:
FN-2026/00025

Datum: 2026-03-10

Dokumentansvarig:
Monica Svonni,
verksamhetschef
Fritidsförvaltningen

Innehållsförteckning

Inledning ... 3
Stöd till ideella föreningar ... 3
Föreningsbyrån ... 3
Grundläggande krav på ideella föreningar ... 4
Bidragsstruktur i Umeå kommun ... 5
Bidrag ... 6
Aktivitetsstöd (FN) ... 6
Fritidsverksamhet för prioriterade grupper (FN) ... 6
Stöd till lokalhyra (FN) ... 6
Stöd till anläggningar (FN) ... 7
Social och förebyggande verksamhet (IFN) ... 7
Verksamhet för rättighetsfrågor (FN) ... 7
Kulturverksamhet (KN) ... 8
Festivaler och kulturevenemang (KN) ... 8
Utvecklingsstöd folkhälsa och anläggningar (FN) ... 8
Utvecklingsstöd rättigheter och samhällsnytta (FN) ... 8
Utvecklingsstöd kulturverksamhet och arrangemang (KN) ... 8
Sammanfattning ... 9
Övriga stöd ... 10
Umeå växer tryggt och säkert (UVTS) (FN) ... 10
Gratis lovaktiviteter (FN) ... 11
Umeå Summer Zone ... 11
Kulturpotten (Stadsledningskontoret – Strategisk utveckling, statliga medel) ... 12
Bygdemedel (FN, Länsstyrelsen) ... 12
Nattvandring ... 13
Stöd till lokalt ledd utveckling (Stadsledningskontoret – Strategisk utveckling) ... 13
Miljöskjutsen (Stadsledningskontoret – Strategisk utveckling) ... 13
Stöd till studieförbund (KN och FN) ... 13
Elitsponsring (Stadsledningskontoret – Näringsliv) ... 14
Genomlysning av bidragsberättigade föreningar ... 14
Bilagor ... 15

Inledning

Umeå kommun har i sin strategiska plan 2016–2028 pekat ut fem prioriterade områden. Ett av områdena är en välutvecklad ideell sektor och i planen beskrivs området enligt följande: ”Den ideella sektorn med ett väl utvecklat föreningsliv bidrar starkt till Umeås utveckling. Dess omfattning och mångfald medverkar till att hålla Umeå samman, medborgerligt engagemang, ökad livskvalitet och gör Umeå till en bra kommun att bo och leva i. Den ideella sektorn bidrar till att människor kommer samman och träffas i nya konstellationer” (Strategisk plan för Umeå kommun 2016–2028, s. 7).

Stöd till ideella föreningar

Det finns ingen lagstadgad skyldighet för offentlig sektor att stödja ideella föreningar. Samtidigt har exempelvis stat, regioner och kommuner under lång tid valt att göra det eftersom föreningslivet skapar betydande värden för både individer och samhälle. Former och omfattning av stöd varierar mellan landets kommuner och i Umeå har föreningslivet en stark ställning.

Umeå kommun beviljar årligen omfattande ekonomiskt stöd till föreningslivet. Detta stöd stärker den ideella sektorns förutsättningar för att skapa ett rikt och varierat föreningsutbud i kommunen. Utöver de direkta bidragen tilldelas även betydande medel till lokaler och anläggningar vilka kan nyttjas av föreningarna till subventionerad kostnad.

Föreningslivet har ett stort egenvärde genom de aktiviteter och insatser som skapas i kommunen. Dessa bidrar till ett brett utbud av meningsfulla aktiviteter för kommunens medborgare. Den ideella tid som föreningsrepresentanter och medlemmar bidrar med är mycket värdefullt både för enskilda individer och för samhället i stort.

Föreningsbyrån

I fritidsnämndens grunduppdrag ingår att erbjuda Umeås invånare ett rikt, jämlikt, jämställt och hållbart fritidsutbud där barn och ungas delaktighet och möjlighet till utveckling har en särställning.

Nämnden har det samlade ansvaret för handläggning av kommunens föreningsbidrag samt ett särskilt uppdrag att stödja föreningslivet och främja det ideella engagemanget.

Umeå kommun är föregångare inom föreningssamverkan genom etableringen av Föreningsbyrån i mitten av 1990-talet. Föreningsbyrån är en gemensam ingång för föreningarnas behov av stöd oavsett vilken nämnd som fattar beslut.

I kvalitetsdeklarationen för 2025 lovade Föreningsbyrån att

- möjliggöra ett jämlikt fritidsutbud
- handlägga kommunens föreningsbidrag

- erbjuda rådgivning och samverkan kring föreningsfrågor
- handlägga ansökningar om lotteritillstånd.
- fördela, boka och ge tillträde till lokaler och anläggningar.

Grundläggande krav på ideella föreningar

För att en ideell förening ska kunna beviljas stöd har Umeå kommun ett antal grundläggande krav. Förutom att föreningen måste registrera sig i föreningsregistret och årligen uppdatera sina uppgifter måste föreningen uppfylla följande krav:

- Föreningen ska normalt vara ideell, allmännyttig och öppen för alla där det av stadgarna ska framgå att alla som instämmer i föreningens målsättningar har rätt till medlemskap. Ansvarig nämnd har möjlighet att i enstaka fall besluta om undantag från detta krav om det till exempel finns allmännyttiga orsaker som grund.
- Föreningen ska normalt ha sitt säte i Umeå kommun och i huvudsak bedriva sin verksamhet i Umeå kommun. Detta ska dock inte påverka möjligheten att utveckla samarbete och samverkan regionalt, nationellt eller internationellt.
- Föreningen ska bestå av minst fem medlemmar och föreningen ska ha en tydlig metod för att säkerställa ett aktivt ställningstagande till medlemskap från sina medlemmar.

Bidrag ska inte lämnas till en organisation om den eller någon av dess företrädare, inom ramen för verksamheten

1. utövar våld, tvång eller hot eller på annat otillbörligt sätt kränker den enskildes grundläggande fri- och rättigheter
2. diskriminerar eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde
3. rättfärdigar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Föreningar som bedriver verksamhet för barn och unga ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med FN:s barnkonvention och lagstiftning kopplat till konventionen. Föreningar som bedriver verksamhet för personer med funktionsnedsättning ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Bidragsstruktur i Umeå kommun

I tabellen nedan visas Umeå kommuns stödformer schematiskt med fyra områden som totalt innefattar elva olika stöd som i sig styrs med kriterier och regler. Bidrag 1–8 är årliga verksamhetsstöd som söks en till två gånger per år medan bidrag 9–11 är utvecklingsstöd som kan sökas vid sex tillfällen under året.

Område	Verksamhetsstöd	Utvecklingsstöd
Idrott, fritid och folkhälsa	1. Aktivitetsstöd ungdom (FN)	9. Utvecklingsstöd folkhälsa och anläggningar (FN)
	2. Fritidsverksamhet för prioriterade grupper (FN)	
Lokaler och anläggningar	3. Stöd till lokalhyra (FN)	
	4. Stöd till anläggningar (FN)	
Rättigheter och samhällsnytta	5. Social och förebyggande verksamhet (IFN)	10. Utvecklingsstöd rättigheter och samhällsnytta (FN)
	6. Verksamhet för rättighetsfrågor (FN)	
Kulturverksamhet och arrangemang	7. Kulturverksamhet (KN)	11. Utvecklingsstöd kultur-verksamhet och arrangemang (KN)
	8. Festivaler och kulturevenemang (KN)	

Under 2025 fanns 926 registrerade föreningar i Föreningsbyråns register varav 518 var bidragsberättigade[1]. Totalt sett hanterades 791 ansökningar utifrån ovan regelverk där 62 ansökningar fick avslag. Avslag kan exempelvis bero på att föreningen söker stöd för aktiviteter utanför Umeå kommun eller för en aktivitet eller ett arrangemang som redan genomförts.

- Fritidsnämnden: 653 ansökningar (47 avslag)
- Kulturnämnden: 126 ansökningar (14 avslag)
- Individ- och familjenämnden: 12 ansökningar (1 avslag)
- Totalt: 791 (62 avslag)
- Unika föreningar med bidrag: 377

[1] Umeå kommuns föreningsregister 2025-12-31

Bidrag

I tabellerna, både i rapporten och i bilagorna, redovisas utbetalt belopp under 2025. Undantaget är bilagorna gällande Bygdemedel och elitsponsring, där visas beviljat belopp. Det betyder att det kan skilja från beviljat belopp till utbetalt belopp för 2025. Faktorer som spelar in är exempelvis att

- föreningen inte har skickat in begärda uppgifter
- föreningen har skickat in en sen ansökan vilket då blivit utbetalt året efter
- utbetalning sker först efter redovisad kostnad (gäller stöd till anläggning, utvecklingsstöd och UVTS-stöd).

Inom parentes står vilken nämnd som fattar beslut om stödet.

- FN: Fritidsnämnden
- KN: Kulturnämnden
- IFN: Individ- och familjenämnden

Aktivitetsstöd (FN)

Syftet med stödet är att stimulera föreningar att bedriva barn- och ungdomsaktiviteter och att det därmed ska finnas ett brett utbud av aktiviteter för barn och unga i Umeå kommun. Dessa aktiviteter har ett stort egenvärde för barn och unga och därför ska aktivitetsstödet främst ses som ett grundstöd utifrån aktiviteternas egenvärde.

Se bilaga 1.

Fritidsverksamhet för prioriterade grupper (FN)

Syftet med stödet är att främja folkhälsan hos prioriterade grupper bland kommunens invånare. Med stödet vill kommunen uppmuntra föreningar att ta initiativ till folkhälsofrämjande aktiviteter. Med bidraget vill kommunen också stimulera ungdomars inflytande och delaktighet samt även ungdomars möjlighet att engagera sig i politiska frågor och skapa en diskussion och debatt som styrs av ungdomar. Stödet finns även för att stimulera föreningar som inkluderar personer med fysisk, psykisk, eller intellektuell funktionsnedsättning i sin ordinarie verksamhet samt föreningar som långsiktigt och aktivt jobbar med integrationsinsatser såsom språk och samhällsorienterande aktiviteter.

Se bilaga 2.

Stöd till lokalhyra (FN)

Syftet med stödet är att stötta föreningarna utifrån deras behov av lokaler för barn- och ungdomsverksamhet till exempel i de fall där kommunen har svårt att erbjuda lämpliga

lokaler. Stödet är ett komplement till de stora subventioner som kommunen lägger på uthyrning av kommunala lokaler och anläggningar

Se bilaga 3.

Stöd till anläggningar (FN)

Stödet är till för att stötta ideella föreningar som äger och driver egna lokaler och anläggningar inom idrotts- och friluftsområdet samt för samlingslokaler inom kommunen. Stödet avser att täcka delar av driftskostnaderna för föreningsägda lokaler, anläggningar och samlingslokaler. Därigenom vill kommunen stötta föreningar att driva egna anläggningar som komplement till kommunala anläggningar. Föreningar som driver samlingslokaler för uthyrning till föreningar, grupper och privatpersoner är viktiga för att säkerställa ett utbud av kultur- och fritidsaktiviteter i hela kommunen, framför allt i kommunens ytterområden. Föreningarnas aktiviteter i samlingslokalerna skapar engagemang, delaktighet och möjlighet att påverka samhället. Föreningar kan även söka stöd för vissa investeringar vid nybyggnationer och renoveringar. Stödet kan därigenom bidra till utveckling och förbättringar av anläggningar som är till gagn för kommunmedborgarna, främst med fokus på barn och unga, samt till insatser som leder till miljöförbättringar och ökar tillgängligheten.

Se bilagor 4 och 5.

Social och förebyggande verksamhet (IFN)

Syftet med stödet är att stötta föreningar som verkar inom det sociala området eller som har en socialt förebyggande dimension i sin verksamhet. Föreningar kan utgöra ett viktigt komplement till kommunala insatser och åtgärder inom det sociala området. Föreningarna är också viktiga aktörer som tidigt kan upptäcka problem och arbeta för att barn och unga ska få trygga uppväxtvillkor.

Se bilaga 6.

Verksamhet för rättighetsfrågor (FN)

Syftet med stödet är att stötta föreningar som aktivt verkar för att värna rättigheter och vara röstbärare för målgrupper med koppling till diskrimineringslagstiftning. Funktionen som röstbärare innebär att det civila samhällets organisationer företräder särskilda intressen, uppfattningar eller idéinriktningar i samhällsdebatten. På så sätt bidrar det civila samhället både till att en mångfald av idéer och uppfattningar synliggörs och till att intressena och uppfattningarna hos olika grupper i befolkningen företräds i offentligheten.

Se bilaga 7.

Kulturverksamhet (KN)

Umeås rika föreningsliv ger många människor goda möjligheter att både få ta del av och själva vara med och skapa olika konstnärliga uttryck. Syftet med stödet är att ge kulturföreningar i Umeå goda förutsättningar för detta.

Se bilaga 8.

Festivaler och kulturevenemang (KN)

Umeås rika föreningsliv ger många människor goda möjligheter att både få ta del av och själva vara med och skapa olika konstnärliga uttryck. Syftet med stödet är att ge kulturföreningar i Umeå goda förutsättningar för detta.

Se bilaga 9.

Utvecklingsstöd folkhälsa och anläggningar (FN)

Syftet med stödet är att möjliggöra för föreningar att genomföra insatser av tillfällig karaktär som bidrar till att utveckla föreningars verksamhet eller anläggning utifrån ett folkhälsoperspektiv.

Se bilaga 10.

Utvecklingsstöd rättigheter och samhällsnytta (FN)

Syftet med stödet är att möjliggöra för föreningar att utveckla verksamheten och genomföra insatser av tillfällig karaktär utifrån ett rättighets- och/eller samhällsnyttoperspektiv.

Se bilaga 10.

Utvecklingsstöd kulturverksamhet och arrangemang (KN)

Syftet med stödet är att möjliggöra för föreningar att genomföra tillfällig kulturverksamhet i form av arrangemang eller projekt inom det konstnärliga fältet, det vill säga ord, bild, scen, ton, film.

Se bilaga 10.

Sammanfattning

Denna sammanfattning är ansökningar och beviljade stöd under 2025 avrundat till en decimal. Det skiljer sig därför mot tabeller och bilagor i denna rapport som visar utbetalt belopp under 2025.

Stöd	Budget (mnkr)	Antal ansökningar (ej beviljade)	Ansökt belopp (mnkr)	Beviljat belopp (mnkr)	Antal unika föreningar
Aktivitetsstöd ungdom	13,5	238 (2)	13,8	13, 8	119
Fritidsverksamhet för prioriterade grupper	2,2	31 (4)	3,5	2,1	27
Verksamhet för rättighetsfrågor	2,0	53 (1)	3,4	2,0	52
Stöd till lokalhyra (schablon)	2	56 (2)	schablon	1,6	26
Stöd till anläggningar, drift (schablon)	5,1 (KN 466 tkr)	144 (10)	schablon	4	66
Stöd till anläggningar, investering	2	24 (7)	4	2	22
Utvecklingsstöd, FN	1,3	107 (21)	3	1,4	46
Social och förebyggande verksamhet, IFN	1,1	12 (1)	1,6	1,1	11
Kulturverksamhet (exkl. studieförbund), KN	22,8	58 (9)	25,3	22,3	44
Utvecklingsstöd, KN	1,4	68 (5)	2,2	1,6	45

Övriga stöd

Umeå växer tryggt och säkert (UVTS) (FN)

Umeå växer tryggt och säkert (UVTS) är en brottsförebyggande och trygghetsskapande samverkansstruktur. Syftet är att möjliggöra gemensamma kraftsamlingar riktade mot specifika utmaningar som hotar Umeås sociala hållbarhet. Samverkan sker internt mellan kommunens olika förvaltningar och bolag, men även externt med andra viktiga aktörer som Lokalpolisområdet Umeå, Region Västerbotten, näringslivet och civilsamhället. Under 2023 uppdaterades inriktningen på UVTS för att bättre motsvara de nya utmaningarna som polis och kommun uppmärksammat kopplat till risken för rekrytering av barn och unga in i kriminella nätverk (Umeå växer tryggt och säkert Aktivitetsplan 2024–2026, s.5).

Kommunfullmäktige har tillfört medel till fritidsnämnden för att förstärka arbetet med föreningslivet avseende Umeå växer tryggt och säkert. Stöd till insatser för att Umeå ska växa tryggt och säkert ingår i dagsläget inte i *Regler för Umeå kommuns stöd till ideella föreningar* därav beslutade fritidsnämnden i augusti 2024 om en ny riktlinje för stödet. Med stödet vill kommunen samverka med ideella föreningar i det förebyggande arbetet med särskild prioritet riktat till förebyggande arbete och unga i risk. Syfte med stödet är att samverka med föreningslivet genom att stärka det arbete de redan gör idag samt stötta föreningar som utöver sitt grunduppdrag också vill ta ett större socialt och förebyggande ansvar, arbeta uppsökande och försöka nå ut till barn och unga som inte redan är aktiva i föreningslivet.

Föreningsbyrån har under 2025 genomfört tre lokala stadsdelsdialoger på Mariehem (15 oktober), Holmsund (21 oktober) och Hörnefors (4 november). Totalt deltog drygt 60 personer som representerade 15 unika föreningar. På träffarna deltog också representanter från till exempel skolor, fritidsgårdar, Polisen, Region Västerbotten och studieförbund. Träffarna var uppbyggda så att tyngdpunkten låg på dialog.

Förening	Belopp
Björkstadens Padelklubb Umeå	50 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	12 000
KFUM Umeå	115 752
Mariehem Sportklubb	116 320
Rädda Barnen Umeå	27 331
Umeå biljardklubb	28 800
Umeå Karateklubb	50 000
Umeå Karateklubb	21 100
Vän i Umeå	36 606
Vän i Umeå	11 623
Summa	**457 909**

Gratis lovaktiviteter (FN)

Gratis lovaktiviteter är en strategisk satsning med syfte att erbjuda barn och unga ett brett, tillgängligt och inkluderande aktivitetsutbud under skolloven, med särskilt fokus på sommarlovet. Satsningen genomförs i samverkan mellan badverksamheten, fritidsgårdar, föreningslivet, Kulturskolan och biblioteken. Verksamheterna ska komplettera varandra och tillsammans skapa en mångfald av meningsfulla aktiviteter.

Som en del av satsningen har *Händer på lovet*-kortet delats ut till samtliga barn och unga från förskoleklass till årskurs 9. Under året distribuerades totalt cirka 15 400 kort till 61 skolor i Umeå kommun. En nyhet för året var att kortet gav fri entré till Umelagun under hela sommarlovet.

Budgeten för 2025 var 1 000 000 kr varav Föreningsbyrån blev tilldelad 210 000 kr.

Totalt sett har Föreningsbyrån beviljat 27 unika föreningar stöd på 808 312 kr där 530 314 kr har beviljats från utvecklingsstöd och 71 850 från Fritidsnämndens stöd till Umeå växer tryggt och säkert (UVTS-stöd).

Tabellen visar endast utbetalt belopp 2025 utifrån tilldelad budget på 210 000 kr.

Förening	Belopp
Båtmuseets vänner	18 150
Folkets bio	30 000
IFK Holmsund	50 000
Norrbyskärs Konstförening	20 000
Umeå Bangolfklubb	50 000
Ögonblicksteatern	30 000
Summa	**198 150**

Umeå Summer Zone

Arbetet med Umeå Summer Zone inleddes under årets första tertial med målsättningen att skapa en trygg, inkluderande och levande aktivitetsyta som erbjuder meningsfulla sommarlovsaktiviteter för alla åldrar. Testverksamhet genomfördes under tre veckor i juli på Nydala där två fritidsledare i samverkan med föreningslivet erbjöd aktiviteter såsom cirkus, basket och boule. Visionen 2028 är att ha en fullt utvecklad aktivitetsyta på Nydala, från maj till september, där kostnadsfria sommarlovsaktiviteter är i fokus.

Förening	Belopp
BS Nordboulen	6 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	22 500
Gimonäs Umeå Idrottsförening	15 000
Isshinkai Aikidoklubb	1 500

KFUM Umeå	18 000
RFSU Umeå	10 500
Sensus Studieförbund	9 000
Umeå Baseboll och Softbollklubb	22 500
Umeå Brottningsförening	22 500
Umeå Fäktklubb	10 500
Umeå Historiska Fäktskola Idrottsförening	6 000
Umeå Shotokanklubb	15 000
Summa	**159 000**

Kulturpotten (Stadsledningskontoret – Strategisk utveckling, statliga medel)

Umeå kommun ingår i förvaltningsområden för finska, meänkieli och samiska. Kommunen får årligen ett statsbidrag för arbetet med de nationella minoriteterna.

Med bidraget vill kommunen kunna stötta föreningar i deras arbete att skydda och främja de nationella minoritetsspråken finska, meänkieli och samiska genom kulturaktiviteter och språkrevitaliserande insatser. Umeå kommun vill särskilt främja barns utveckling av en kulturell identitet.

Förening	Belopp
Finska Klubben i Umeå	20 000
Finska Klubben i Umeå	8 500
Finska Klubben i Umeå	23 017
Folkets Bio	20 000
Folkets Bio	20 000
Tornedalingar kväner, lantalaiset i Umeå	17 949
Umeå Sameförening /såhkie	19 100
Umeå Sameförening /såhkie	20 000
Summa	**151 151**

Bygdemedel (FN, Länsstyrelsen)

Bygdemedel är ersättning till de bygder som påverkats av utbyggnaden av vattenkraft. Medel som inte behöver avsättas till rennäringen och till att ersätta skador som orsakats av vattenkraften kan sökas av kommuner och ideella föreningar. Pengarna ska användas till projekt och investeringar för ändamål som främjar näringsliv eller service i bygden eller annars är till nytta för denna. Bygdemedel för föreningar med säte i Umeå kommun hanteras av Länsstyrelsen i Västerbotten.

Förslag till Länsstyrelsen. Se bilaga 11.

Nattvandring

Umeå kommun arbetar aktivt för att utomhusmiljöer ska upplevas som trygga och trivsamma. Inom ramen för detta arbete bedrivs nattvandring i samverkan med Polismyndigheten och LF Västerbotten. Sedan januari 2025 har ansvaret för uppdraget övergått från Strategisk utveckling till Föreningsbyrån då uppdraget är föreningsbaserat. Ansökningsperioden var öppen till april och följdes av en informationsträff hos Polisen med stort deltagande från föreningslivet. Exempel på tillfällen där nattvandring genomförts är Brännbollsyran samt skolavslutningar och skolstarter.

Se bilaga 12.

Stöd till lokalt ledd utveckling (Stadsledningskontoret – Strategisk utveckling)

Åren 2023–2027 erbjuder Umeå kommun ett särskilt landsbygdsstöd till föreningar på Umeås landsbygder. Stödet syftar till att öka möjligheterna för ideella föreningar att jobba med initiativ och projekt som gynnar bygden och som bidrar till lokal utveckling.

Se bilaga 13.

Miljöskjutsen (Stadsledningskontoret – Strategisk utveckling)

Miljöskjutsen kan sökas av och delas ut till ideella föreningar som på olika sätt vill genomföra konkreta och handlingsinriktade insatser och projekt för hållbar utveckling och minskad miljöbelastning. Projekten ska knyta an till en eller flera av Umeås lokala miljömål, de 17 globala målen eller de 16 nationella miljömålen. Miljöskjutsarna startade som ett initiativ inom ramen för Green Umeå 2017.

Förening	Belopp
Finska Klubben i Umeå	4 800
Rödåbygdens IK	20 000
Umeå Dyksällskap	10 500
Umeå Simsällskap	4 364
Summa	**39 664**

Stöd till studieförbund (KN och FN)

I Umeå kommun finns flera studieförbund med olika profileringar som kan hjälpa föreningar både praktiskt och rådgivande.

Studieförbund	Belopp
ABF Umeåregionen	1 478 763
Folkuniversitetet Stiftelsen kursverksamhet vid Umeå universitet	1 012 721

Medborgarskolan Nord	906 780
NBV Norr	735 178
RF-SISU Västerbotten	1 090 000
Sensus region Norrland	1 194 121
Studiefrämjandet	1 331 564
Studieförbund Vuxenskolan Västerbotten	923 169
Studieförbundet Bilda Nord	1 017 703
Summa	**9 689 999**

Elitsponsring (Stadsledningskontoret – Näringsliv)

Umeå kommun Näringsliv har en sponsringsbudget för Umeås elitlag. Kriterier för elitsponsringen:

- Föreningen bedriver sin huvudsakliga verksamhet inom Umeå kommun inom en idrott som är ansluten till Riksidrottsförbundet (RF).
- Samarbete med förening som bedriver lagidrott är aktuell om föreningen har lag i den högsta nationella serien samt Hockeyallsvenskan (ishockey) samt Superettan/Elitettan (fotboll).
- Föreningen får ej vara på ekonomiskt obestånd.
- Samarbetet kommer att innebära en motprestation i form av rättigheter som motsvarar sponsrat belopp.
- Umeå kommun måste kunna marknadsföra sitt samarbete med föreningen.

Se bilaga 14.

Genomlysning av bidragsberättigade föreningar

Under året har Föreningsbyrån färdigställt en omfattande genomlysning av samtliga bidragsberättigade ideella föreningar i Umeå kommun, totalt 524 föreningar. Syftet har varit att säkerställa att offentliga medel används på ett ändamålsenligt sätt, att förebygga och motverka välfärdsbrott samt att stärka demokratiska processer och god föreningssed. Under årets första tertial togs rutiner och arbetssätt fram för att säkerställa en objektiv handläggning samt en transparent och likvärdig process. Under efterföljande tertial genomfördes genomlysningen. Mot slutet av 2025 påbörjades även steg två vilket innebar en sammanställning av en rapport samt framtagande av en handlingsplan för föreningsstärkande åtgärder. Rapporten kommer att redovisas under tertial 1 2026.

Bilagor

Bilaga 1: Aktivitetsstöd, utbetalt 2025

Bilaga 2: Fritidsverksamhet för prioriterade grupper, utbetalt 2025

Bilaga 3: Stöd till lokalhyra, utbetalt 2025

Bilaga 4: Stöd till anläggning, drift, utbetalt 2025

Bilaga 5: Stöd till anläggning, investering, utbetalt 2025

Bilaga 6: Social och förebyggande verksamhet, utbetalt 2025

Bilaga 7: Verksamhet för rättighetsfrågor, utbetalt 2025

Bilaga 8: Kulturverksamhet, utbetalt 2025

Bilaga 9: Festivaler och kulturevenemang, utbetalt 2025

Bilaga 10: Utvecklingsstöd, utbetalt 2025

Bilaga 11: Bygdemedel, förslag till Länsstyrelsen

Bilaga 12: Nattvandring, utbetalt 2025

Bilaga 13 Stöd till lokalt ledd utveckling, utbetalt 2025

Bilaga 14: Elitsponsring

Bilaga 15: Sammanfattning 2025, utbetalda bidrag i bidrags- och bokningssystemet Rbok

Bilaga 1: Aktivitetsstöd, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Ace Cheer Elite Idrottsförening	7 588
Ace Cheer Elite Idrottsförening	11 578
Björkstadens Aikidoklubb	2 436
Björkstadens Aikidoklubb	2 352
Björkstadens Padelklubb Umeå	1 414
Bodbyns EFS	1 470
Bodbyns EFS	1 232
Chung-Sim Taekwondo Klubb	13 930
Chung-Sim Taekwondo Klubb	9 464
Church of Hope Umeå	9 226
Eritreanska föreningen	16 436
Ersboda SK	161 574
Ersboda SK	141 862
Ersboda Slöjdförening	196
Ersboda Slöjdförening	2 100
Ersmarks IK	135 954
Ersmarks IK	99 778
Flurkmarks IK	88 774
Flurkmarks IK	52 080
Friluftsfrämjandet Lokalavd Umeå	10 962
Furunäs/Bullmarks IK	3 752
Furunäs/Bullmarks IK	3 570
Föreningen Gemini Gymnastics	53 802
Föreningen Gemini Gymnastics	50 918
Föreningen U&Me Dance	868
Gimonäs Umeå Idrottsförening	747 320
Gimonäs Umeå Idrottsförening	722 554
Grotteatern	11 368
Hissjö SK	18 382
Hissjö SK	11 410
Holmsund Obbola Kampsport	8 624

Holmsund Obbola Kampsport	6 692
Holmsunds City Innebandyclub	110 446
Holmsunds City Innebandyclub	118 902
Holmsunds Sjöscoutkår	10 024
Holmsunds Sjöscoutkår	8 218
Holmsundsgymnasterna	53 802
Holmsundsgymnasterna	47 278
Hörnefors Gymnastikförening	56 266
Hörnefors Gymnastikförening	43 778
Hörnefors IF	169 078
Hörnefors IF	147 910
IBF Dalen	287 826
IBF Dalen	312 200
Idrottsklubben Studenterna i Umeå	98 714
Idrottsklubben Studenterna i Umeå	77 574
IF Björklöven	180 376
IF Björklöven	213 920
IFK Umeå	356 888
IFK Umeå	304 850
Innebandyklubben Dalen	5 726
Innebandyklubben Dalen	6 020
Kaaos Kaamos Academy	18 228
Kaaos Kaamos Academy	16 408
Karatesällskapet Umeå Kyokushinkai	14 392
Karatesällskapet Umeå Kyokushinkai	27 230
KFUM Coasters Holmsund-Obbola	44 058
KFUM Coasters Holmsund-Obbola	35 336
KFUM Umeå	133 504
KFUM Umeå	143 500
Klabböle IF	812
Klabböle IF	238
Mariehem Sportklubb	223 006
Mariehem Sportklubb	176 204

Minerva IF	74 816
Minerva IF	70 126
Obbola IK	98 140
Obbola IK	83 622
Obbola Scoutkår	3 766
Polska Föreningen Piast	1 890
Röbäcks IF	236 600
Röbäcks IF	235 662
Röbäcks Skidklubb	2 548
Röbäcks Skidklubb	3 682
Rödåbygdens IK	2 072
Rödåbygdens IK	2 226
SALT Barn & Unga i EFS Sävar	20 440
SALT Barn & Unga i EFS Sävar	12 852
Salt Ersmark södra	9 856
Salt Grisbackakyrkan	6 468
Salt Grisbackakyrkan	9 506
SALT i Carlskyrkan	3 556
Sandviks IK	162 554
Sandviks IK	121 646
Sandåkerns Sportklubb	361 634
Sandåkerns Sportklubb	319 242
Schackklubben Rockaden Umeå	8 176
Schackklubben Rockaden Umeå	1 302
SDK Isbjörnarna	8 568
SDK Isbjörnarna	6 846
Stöcke IF	151 900
Stöcke IF	123 396
Stöcke Ponnyförening	14 630
Stöcke Ponnyförening	14 686
Stöcke Triathlonsällskap Järnet	448
Stöcke Triathlonsällskap Järnet	9 366
Sävar IK	269 962

Sävar IK	231 588
Sävarådalens HGF	19 572
Södra Umeå Ryttarförening	44 170
Södra Umeå Ryttarförening	41 706
Sörfors Golfklubb	5 698
Sörfors IF	47 082
Sörfors IF	28 952
Tavelsjö AIK	8 386
Tavelsjö AIK	4 200
Team TG Fotbollförening	50 596
Team TG Fotbollförening	30 912
Team ThorenGruppen SK	34 356
Team ThorenGruppen SK	43 078
Team Thorengruppen Ungdom SK	238 378
Team Thorengruppen Ungdom SK	207 186
Tegs Scoutkår	19 670
Tegs Scoutkår	15 302
Tegs SK Fotboll	38 696
Tegs SK Fotboll	32 144
Tegs SK Hockey ungdom	155 316
Tegs SK Hockey ungdom	194 712
TegSödra Umeå IF	169 050
TegSödra Umeå IF	142 352
Thorengruppen IBK	266
Thorengruppen IBK	6 174
Trixa HC	19 040
Trixa HC	19 950
Täfteå IK	158 256
Täfteå IK	143 766
UHSK Umeå Skidklubb	27 104
UHSK Umeå Skidklubb	21 364
Umedalens IF	261 478
Umedalens IF	230 398

Umeå Automobilklubb	42
Umeå Bangolfklubb	2 142
Umeå Baseboll och Softbollklubb	1 708
Umeå bjj sällskap	16 954
Umeå bjj sällskap	16 954
Umeå Bordtennisklubb	45 234
Umeå Bordtennisklubb	46 774
Umeå Boxningklubb	29 946
Umeå Boxningklubb	24 598
Umeå Brottningsförening	36 834
Umeå Brottningsförening	30 576
Umeå Budoklubb	36 680
Umeå Budoklubb	26 712
Umeå Bågskytteklubb	1 288
Umeå Bågskytteklubb	1 890
Umeå Chikubu Kai Karateförening	4 438
Umeå City IBF	15 162
Umeå City IBF	26 600
Umeå Curlingklubb	4 564
Umeå Curlingklubb	3 192
Umeå Dansimperium	3 262
Umeå Dansimperium	1 050
Umeå Dansklubb	3 150
Umeå Dansklubb	1 344
Umeå Dansskola	85 428
Umeå Dansskola	81 410
Umeå FC Akademi	149 842
Umeå FC Akademi	110 782
Umeå Fotbollclub	31 038
Umeå Fotbollclub	24 514
Umeå Fäktklubb	7 672
Umeå Fäktklubb	7 350
Umeå Golfklubb	28 448

Umeå Gymnastikförening	166 362
Umeå Gymnastikförening	142 072
Umeå hockeyklubb	22 372
Umeå hockeyklubb	11 298
Umeå Hung Gar Kwoon	24 808
Umeå Hung Gar Kwoon	19 530
Umeå IK Bowlingförening	1 652
Umeå IK Fotbollsförening	86 394
Umeå IK Fotbollsförening	72 352
Umeå Kampcenter IF	5 264
Umeå Kampcenter IF	2 996
Umeå Karateklubb	54 292
Umeå Karateklubb	50 470
Umeå Konståkningsförening	64 484
Umeå Konståkningsförening	52 290
Umeå Korpförening	910
Umeå Muay Thai	22 862
Umeå Orienteringsklubb	17 080
Umeå Orienteringsklubb	15 330
Umeå Osport	4 312
Umeå Osport	4 592
Umeå Parasportförening	1 106
Umeå Parasportförening	770
Umeå Pistolskytteklubb	896
Umeå Pistolskytteklubb	378
Umeå Ryttarförening	94 192
Umeå Ryttarförening	87 444
Umeå Scoutkår	28 168
Umeå Scoutkår	26 348
Umeå Shotokanklubb	11 970
Umeå Shotokanklubb	11 326
Umeå Simsällskap	246 764
Umeå Simsällskap	189 014

Umeå Skytteförening	2 422
Umeå Skytteförening	280
Umeå Södra DFF	37 632
Umeå Södra DFF	19 096
Umeå Tennisklubb	33 376
Umeå Tennisklubb	33 782
Umeå Virtus BBK	13 244
Umeå Virtus BBK	10 178
Umeå Västra Idrottsförening	10 514
Umeå Västra Innebandyklubb	34 174
VÅ Scouthub	3 822
VÅ Scouthub	1 344
Vän i Umeå	6 286
Västerbottens Travsällskap	14 028
Överboda SK	4 466
Överboda SK	3 612
Summa	**13 671 392**

Bilaga 2: Fritidsverksamhet för prioriterade grupper, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Ariana SKF	60 000
Ersboda slöjdförening	188 000
Eritreanska föreningen	45 000
Eritreanska kvinnoförening i Umeå	15 000
Grön Ungdom Västerbotten	23 923
Hjälteföreningen	105 000
Idrottsklubben Studenterna i Umeå	50 000
IFK Umeå	10 000
Innebandyklubben Dalen	70 000
Junis Umeå	280 000
KFUM Umeå	285 000
Mariehem Sportklubb	75 000
Moderata Ungdomsförbundet i Umeå	55 700
Polska Föreningen Piast	20 000
Psoriasisförbundet Umeå lokalavdelning	30 000

Röbäcks 4H-gård	170 000
Röbäcks IF	30 000
Sandviks IK	120 000
Socialistisk Ungdom	15 961
SSU i Umeå	103 540
Sävar IK	90 000
Umedalens IF	10 200
Umeå biljardklubb	80 000
Umeå Finlandssvenskar	10 000
Umeå Parasportförening	125 000
Umeå Skytteförening	40 000
Umeå Teckenspråksförening	18 000
Ung Vänster Umeå	43 827
Summa	**2 169 151**

Bilaga 3: Stöd till lokalhyra, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Chung-Sim Taekwondo Klubb	13 200
Flurkmarks IK	14 625
Gimonäs Umeå Idrottsförening	13 500
IBF Dalen	67 626
Idrottsklubben Studenterna i Umeå	121 800
IFK Umeå	36 096
Mariehem Sportklubb	102 900
Obbola Scoutkår	900
Röbäcks IF	250 000
SALT Barn & Unga i EFS Sävar	7 275
Schackklubben Rockaden Umeå	2 625
Stöcke Ponnyförening	21 900
Tegs Scoutkår	4 608
Tegs SK Fotboll	3 000
TegSödra Umeå IF	28 800
Täfteå IK	55 725
Umedalens IF	46 150
Umeå bjj sällskap	22 875
Umeå Budoklubb	56 250
Umeå Dansskola	99 225

Umeå FC Akademi	33 525
Umeå Hung Gar Kwoon	30 300
Umeå Kampcenter IF	5 850
Umeå Karateklubb	67 875
Umeå Konståkningsförening	8 202
Umeå Simsällskap	296 450
Umeå Skytteförening	3 000
Summa	**1 414 282**

Bilaga 4: Stöd till anläggning, drift, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Ansmarks Bygdegårdsförening	6 050
Ansmarks Bygdegårdsförening	21 530
Anumarks Bygdegårdsförening	18 444
Bjenbergs Bygdegårdsförening	27 840
Botsmarks Bygdegårdsförening	42 915
Botsmarks Sportklubb	21 100
Brattby-Gubböle IF	41 090
Brattby-Gubböle IF	37 914
Bullmarks Bygdegård "Smidjan"	14 055
Degernäs Fritid	14 750
Degersjö Fritidsklubb	13 250
Djäkneböle Idrotts/fritidsförening	16 170
Djäkneböle Idrotts/fritidsförening	24 196
Djäkneböle Samfällighetsförening	13 000
Ersboda SK	103 151
Ersmark-Bodbyns Skoterklubb	24 000
Ersmarks IK	95 918
Flurkmarks IK	111 610
Friluftsfrämj Lok.Botsmark	10 000
Friluftsfrämjandet Lokalavd Umeå	45 000
Furunäs/Bullmarks IK	36 780
FVO Bjensjön	3 000
FVO Hörnån	33 000
FVO Kroksjö-Täfteträskets	7 000
FVO Rödåbygden	14 000
FVO Trehörningen	9 000

Fällforsåns Byaförening	20 099
Föreningen Bodbyn	15 800
Föreningen Bodbyn	19 795
Föreningen Stora Stenen Överboda	20 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	4 500
Gimonäs Umeå Idrottsförening	6 000
Gravmarkbygdens byalag	9 680
Gravmarkbygdens byalag	40 000
Grisbacka Byamän	4 000
Gunnismark Hembygdsförening	15 194
Hissjö Bygdegårdsförening	5 000
Hissjö Bygdegårdsförening	24 376
Hissjö SK	37 105
Holmöns Utvecklingsforum	12 000
Håkmarks Hembygdsförening	8 250
Håkmarks Hembygdsförening	29 948
Hörnefors Skoterklubb	14 400
Hörneå Bygdegårdsförening	6 000
Hörneå Bygdegårdsförening	22 821
Hössjö Sportklubb	8 250
IFK Umeå	10 000
IFK Umeå	19 200
IFK Umeå	118 701
IFK Umeå	585 000
IFK Umeå	19 800
Innertavle Bygdegårdsförening	11 000
Innertavle Bygdegårdsförening	44 283
IOGT-NTO Medmänniska	4 000
Kasamarks Bygdegårds och idrottsförening	108 160
Kassjö Intresse och Bygdegårdsförening	26 450
Kassjö Intresse och Bygdegårdsförening	34 336
KFUM Umeå	87 286
KFUM Umeå	20 000
KFUM Umeå	3 000
KFUM Umeå	50 000
KFUM Umeå	20 000
Klabböle Bys Samfällighetsförening	1 000

Klabböle IF	22 600
Klabböle IF	23 675
Kroksjö Byalag	18 572
Kroksjö IF	23 100
Mickelsträsk Bygdegårdsförening	22 152
Norrbyns Intresseförening	16 550
Norrbyns Intresseförening	35 882
Norrfors Byastuguförening	22 245
Norrmjöle Bygdegårdsförening	6 050
Norrmjöle Bygdegårdsförening	29 285
Norrmjöle bys samfällighetsförening	4 000
Norrmjöle bys samfällighetsförening	4 000
Norrmjöle TK	3 000
Obbola IK	58 000
Röbäcks 4H-gård	6 000
Rödåbygdens IK	71 800
Sandviks IK	138 409
Sandåkerns Sportklubb	17 310
Skravelsjö Fritidsförening	9 250
Stiftelsen Klippan	20 450
Stiftelsen Klippan	21 049
Stöcke IF	64 303
Stöcke Ponnyförening	6 000
Stöcksjö Bygdegårdsförening	22 646
Stöcksjö Idrottssällskap	16 050
Sunnantorp-Västansjös Bygdegårdsförening	17 468
Sävar Hembygdsförening	21 354
Sävar IK	90 567
Sävar Tennisklubb	1 000
Sävarådalens Snöskoterklubb	50 000
Söderviks Stugeförening	8 000
Södra Umeå Ryttarförening	812 000
Sörfors Golfklubb	45 000
Sörfors IF	58 050
Sörfors Intresse-/bygdegårdsförening	19 800
Sörfors Intresse-/bygdegårdsförening	25 602
Sörmjöle Bygdegårdsförening	32 942

Sörmjöle IK	48 800
Tavelsjö AIK	98 950
Tavelsjö Bygdegårdsförening	38 581
Tavelsjö Skoterklubb	46 000
Tavlefjärdens skoterklubb	10 000
Tegs Byagårdsförening	26 875
Trehörningens Byaförening	22 532
Tväråmarks Rotes byggnadsförening	6 050
Tväråmarks Rotes byggnadsförening	16 381
Täfteå IK	14 000
UHSK Umeå Skidklubb	30 000
Uman Flugfiskeförening	6 000
Umedalens IF	12 000
Umedalens IF	25 000
Umeå Automobilklubb	115 000
Umeå Bangolfklubb	15 000
Umeå Barnensdagsförening	30 719
Umeå Barnensdagsförening	4 500
Umeå Baseboll och Softbollklubb	10 000
Umeå Golfklubb	82 500
Umeå Norrmjöle Golfklubb	45 000
Umeå Nykterhetsvänners Byggnadsförening	57 276
Umeå Pistolskytteklubb	5 000
Umeå Skoterklubb	56 000
Umeå Skytteförening	5 000
Umeå Skytteförening	5 000
Västerbacka-Långvikens Skolhus	16 610
Ytterboda Sportklubb	15 350
Yttersjö Fritidsförening	8 000
Yttertavle Bygdegårdsförening	11 250
Yttertavle Bygdegårdsförening	27 489
Åhedåns Fiskevårdsområdesförening	4 500
Åträskbygdens Bygdegårdsförening	33 691
Ängersjö Bygdegårdsförening	21 269
Överboda SK	16 120
Summa	5 140 801

Bilaga 5: Stöd till anläggning, investering, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Bullmarks bangolfklubb ideell förening	100 000
Ersboda SK	125 000
Ersboda SK	27 563
Flurkmarks byaförening	37 238
Folkrörelsearkivet i Västerbotten	85 000
FVO Kroksjö-Täfteträskets	13 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	15 000
Hissjö SK	300 000
Holmöns Utvecklingsforum	17 500
IFK Umeå	150 750
IFK Umeå	235 000
Innertavle Bygdegårdsförening	109 000
KFUM Umeå	200 000
Kroksjö IF	50 000
Rödåbygdens IK	166 000
Skoteralliansen Umeå	2 544
Skoteralliansen Umeå	27 314
Stöcke IF	31 500
Stöcksjö Idrottssällskap	54 000
Södra Umeå Ryttarförening	18 000
Södra Umeå Ryttarförening	156 000
Sörfors IF	50 000
Sörmjöle Bygdegårdsförening	51 965
Sörmjöle Bygdegårdsförening	31 388
Täfteå IK	112 033
Umeå Baptistförsamling	133 063
Umeå Baptistförsamling	51 437
Umeå bjj sällskap	22 000
Umeå Bordtennisklubb	70 000
Umeå Kanotklubb	20 000
Umeå Kanotklubb	24 000
Umeå Kanotklubb	150 000
Umeå Orienteringsklubb	13 500

Umeå Segelsällskap USS	50 000
Umeå Skate och BMX förening	27 000
Yttertavle Bygdegårdsförening	7 500
Summa	**2 734 295**

Bilaga 6: Social och förebyggande verksamhet, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Adoptionscentrum Västerbotten	5 000
Frivilligcentralen Umeå	50 000
Föräldraföreningen mot Narkotika (2023)	30 000
Föräldraföreningen mot Narkotika	30 000
IOGT-NTO Medmänniska	400 000
Kris Umeå	145 000
LP-Verksamhetens Idéella Förening inom Umeå regionen	175 000
Makalösa Föräldrar	15 000
Spelberoendegruppen Umeå	170 000
Umeå frivilliga samhällsarbetare	18 000
Umeå God man- och Förvaltarförening	25 000
Summa	**1 063 000**

Bilaga 7: Verksamhet för rättighetsfrågor, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Afasiföreningen	79 000
Aktiva Seniorer i Umeå	20 000
Astma- o Allergiför. i Umeå	20 000
Attention Umeå	10 000
Barnrättsbyrån Sverige	120 000
Betula Prostatacancerförening	15 000
BRIS	120 000
Demensföreningen i Umeå	33 000
DHR Umeå Delaktighet Handlingskraft och Rörlighet	32 000
Diabetesföreningen I Umeå M.O.	35 000
Elöverkänsligas lokalförening i Umeå	11 000
Finska Klubben i Umeå	32 000
Frisk & Fri Västerbotten	70 000
FUB Umeå	57 000

Funktionsrätt Umeå	345 000
Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft Umeå	10 000
Hjärt Lung Föreningen Umeå	120 000
Hörselskadades Förening i Umeå	35 000
Ideella föreningen Kärngården	15 000
MÄN för Jämställdhet Umeå	5 000
Neuroförbundet Umebygden	25 000
Noaks Ark	15 000
Parkinson Umeå	40 000
Personskadeförbundet RTP	40 000
Pro Backen	25 000
PRO Berghem	7 300
PRO Holmsund	15 000
PRO Hörnefors	20 000
PRO Obbola	20 000
PRO Sävar	20 000
PRO Teg	34 000
PRO UME	35 000
PRO Umeå Östra	18 000
Psoriasisförbundet	30 000
RBU Rörelsehindrade Barn Och Ungdomar	25 000
Reumatikerföreningen	30 000
RFSL Umeå	70 000
RFSU Umeå	70 000
RPG - Umeå Kommunförening	8 000
RSMH-Umeå	73 000
SKPF Svenska Kommunal Pensionärer	40 000
SPF Björken Umeå	19 000
SPF Rönnen	20 000
SPF Seniorerna Umeå Norra	17 000
SPF Skärgården Holmsund-Obbola	20 000
SPF Sydporten Hörnefors	10 000
SPF Sävarådalens Pensionärsför	5 000
Strokeföreningen i Umeå med omnejd	15 000
Synskadades Förening I Umeå	22 000
Tornedalingar i Umeå STR-T	30 000
Umeå Finska Synskadade	14 000

Umeå Teckenspråksförening	18 000
Summa	**2 039 300**

Bilaga 8: Kulturverksamhet, utbetalt 2025

Förening	Belopp
ABF Umeåregionen	575 000
Danscentrum Norr	50 000
Danskonst i Norr	285 000
Ersboda Folkets Hus	2 020 000
Folkets Bio	500 000
Folkrörelsearkivet i Västerbotten	727 000
For The Culture	142 000
Föreningen Byggnadskultur Umeå	37 000
Föreningen Jazz I Umeå	425 000
Grotteatern	300 000
Holmsund/Obbola Kulturförening	40 000
JAQ Studios	150 000
Kammarkören Sångkraft	145 000
KF Kretsen	500 000
Konstfrämjandet Västerbotten	214 000
Krumelur föreningen för unga ord i norr	40 000
Kulturföreningen Generationskören	135 000
Kulturföreningen Pilgatan	180 000
Profilteatern	1 151 000
She's got the beat	232 000
Skuggteatern	775 000
Stiftelsen Holmöns båtmuseum besökcentr	100 000
Stiftelsen Hörnefors Bruk	25 000
Stiftelsen Västerbackens Sågverksmuseum	74 000
Studiefrämjandet Västerbotten	450 000
Sävar Hembygdsförening	27 000
Tantteaterföreningen	100 000
Umeå Barockensemble	120 000
Umeå Bluesförening	50 000
Umeå Dansskola	100 000
Umeå Folkmusikförening	175 000
Umeå Kammarmusikförening	100 000

Umeå Kulturförening Humlan	550 000
Umeå Musiksällskap	200 000
Umeå Teaterförening	2 954 000
Verket	500 000
Verkligheten	300 000
Visans vänner i Umeå - Visum	75 000
Ögonblicksteatern	937 000
Björkstakören	40 000
Summa	**15 000 000**

Bilaga 9: Festivaler och kulturevenemang, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Folkets Bio	800 000
Föreningen Littfest	777 000
Holmöjazzens Vänner	80 000
Holmöns Utvecklingsforum	300 000
KF Kretsen	225 000
Queerförvaltningen	270 000
Umeå Folkmusikförening	600 000
Umeå Sameförening/Såhkie	1 122 000
Summa	**4 174 000**

Bilaga 10: Utvecklingsstöd, utbetalt 2025

Förening	Belopp
ACCESS	20 000
Association of Cameroonians in Umeå	21 000
Association of Cameroonians in Umeå	21 000
Björksta Folkdanslag	25 000
Björkstadens Padelklubb Umeå	45 000
Bottenfauna	1 604
Bottenfauna	7 450
Bottenfauna	4 815
Båtmuseets vänner	13 620

Båtmuseets vänner	34 960
Danscentrum Norr	40 759
EFS missionsförening i Klabböle	6 271
EFS Sävar	4 200
EFS Sävar	4 490
Ersboda SK	1 584
Ersboda SK	1 636
Ersboda SK	2 096
Ersboda Slöjdförening	11 117
Finska Klubben i Umeå	18 000
Finska Klubben i Umeå	21 764
Finska Klubben i Umeå	30 000
Flame Lily	23 500
Flame Lily	19 000
Flurkmarks byaförening	10 913
Flurkmarks byaförening	35 587
Folkets Bio	28 305
Folkets Bio	196
Folkrörelsearkivet i Västerbotten	12 612
For The Culture	15 897
Friluftsfrämjandet Lokalavd Umeå	50 000
Funktionsrätt Umeå	7 000
Hembygdsföreningen Umbygda	15 000
Hjälteföreningen	20 000
Holmöns Hembygdsförening	22 000
Hörnefors IF	12 621
Hörnefors IF	20 063
Hörnefors Manskör	1 600
Hörselskadades Förening i Umeå	3 558
Hörselskadades Förening i Umeå	9 500

Idrottsklubben Studenterna i Umeå	8 496
IFK Holmsund	50 000
IFK Umeå	18 332
IFK Umeå	25 875
IFK Umeå	18 250
IFK Umeå	28 750
IFK Umeå	24 000
IFK Umeå	50 000
IOGT-NTO Umeå Skans/Drogfri Framtid	49 000
Italienska föreningen i Umeå	17 727
JAQ Studios	3 116
JAQ Studios	15 000
Junis Umeå	30 000
Kaaos Kaamos Academy	30 000
Kaaos Kaamos Academy	23 254
Kassjö Intresse och Bygdegårdsförening	3 357
KF Kretsen	148 000
KFUM Umeå	20 250
Konstfrämjandet Västerbotten	17 500
Konstfrämjandet Västerbotten	31 250
Lynx Studios	20 200
Lynx Studios	55 000
Mareld - Västerbottens konstförening	11 400
Mareld - Västerbottens konstförening	3 400
Minerva IF	7 070
Naturskyddsföreningen i Umeå	35 000
Norrbyskärs Konstförening	20 000
Norrbyskärs Konstförening	43 200
Norrlandsoperans vänner	10 000
Out of Step	11 679

Out of Step	7 000
Out of Step	2 335
Out of Step	21 677
OUTBREAK	25 000
OUTBREAK	25 000
Personskadeförbundet RTP	7 183
Rädda barnen Umeå	19 598
Rädda Barnen Umeå	44 640
Rädda Barnen Umeå	12 686
Rädda Barnen Umeå	42 762
Rädda Barnen Umeå	20 000
Röbäcks 4H-gård	4 000
Röbäcks 4H-gård	2 953
Röbäcks 4H-gård	4 000
Röda Korset Umeåkretsen	21 117
Röda Korset Umeåkretsen	30 000
Röda Korset Umeåkretsen	10 000
Röda Korset Umeåkretsen	30 000
Röda Korset Umeåkretsen	16 000
Röda Korset Umeåkretsen	16 000
Röda Korset Umeåkretsen	9 430
Rödåbygdens IK	54 935
Rödåbygdens IK	9 700
SALT Barn & Unga i EFS Sävar	1 000
Samtida Konsthantverk i Västerbotten	9 828
Snowflake Singers	5 000
Spinnel-Anna Släktförening	29 000
Sport for Life Umeå	3 984
Sport for Life Umeå	6 270
Stöcke IF	4 409

Stöcke IF	12 500
Stöcke IF	23 162
Stöcke IF	5 500
Synskadades Förening I Umeå	19 600
Synskadades Förening I Umeå	20 000
Synskadades Förening I Umeå	10 000
Synskadades Förening I Umeå	19 500
Sävaråkyrkan	35 000
Sävspel	10 000
Sörmjöle Bygdegårdsförening	11 875
Tavelsjö Hembygdsförening	27 794
Tavelsjö Hembygdsförening	11 800
TegSödra Umeå IF	20 000
TegSödra Umeå IF	14 666
The Swedish Clementi Society	28 465
TIO - Trygghet i orten	1 947
TIO - Trygghet i orten	1 363
Tornedalingar i Umeå STR-T	25 000
Täfteå IK	5 319
UHSK Umeå Skidklubb	25 385
UHSK Umeå Skidklubb	20 000
Umeå Bangolfklubb	50 000
Umeå Barockkör	13 453
Umeå Barockkör	14 000
Umeå Dansskola	3 469
Umeå FN-förening	10 683
Umeå Gymnastikförening	9 378
Umeå Gymnastikförening	8 383
Umeå Kanotklubb	3 000
Umeå Karateklubb	7 600

Umeå Karateklubb	22 200
Umeå Kulturförening Humlan	95 000
Umeå Kulturförening Humlan	90 000
Umeå Orienteringsklubb	17 649
Umeå Osport	736
Umeå Osport	2 429
Umeå Parasportförening	20 000
Umeå Parasportförening	10 100
Umeå Sameförening /såhkie	14 400
Umeå Simsällskap	10 975
Umeå Simsällskap	19 275
Umeå Simsällskap	19 675
Umeå Skate och BMX förening	3 250
Umeå Skate och BMX förening	6 000
Umeå Unga Folkmusiker	49 000
Umeå Vokalensemble	43 675
Umeå Volleybollförening	7 339
Vals förening	3 336
Vals förening	1 461
Vals förening	2 572
Verkligheten	45 000
Vän i Umeå	25 000
Vän i Umeå	3 599
Vän i Umeå	38 243
Vän i Umeå	12 599
Vän i Umeå	17 911
Vän i Umeå	11 860
Vän i Umeå	15 000
Vän i Umeå	13 062
Vän i Umeå	40 033

Vän i Umeå	12 365
Vän i Umeå	8 985
Ögonblicksteatern	26 312
Ögonblicksteatern	30 000
Summa	**3 179 214**

Bilaga 11: Bygdemedel 2025 Förslag till beslut

Förening	Belopp
Bullmarks bangolf IF	169 313
Djäkneböle IFF	196 200
Djäkneböle IFF	50 400
Flurkmarks IK	0
Grisbacka byamän	0
IFK Umeå	0
Innertavle bygdegårdsförening	0
Stöcksjö idrottssällskap	33 432
Södra Umeå Ryttarförening	322 365
Tvärårmark Rotes BF	0
Umeå Pistolskytteklubb	500 000
Summa	**1 342 246**

Bilaga 12. Nattvandring, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Association of Cameroonians in Umeå	3 000
Ersboda SK	3 000
Ersboda SK	3 000
Ersmarks IK	3 000
Ersmarks IK	3 000
Finska Klubben i Umeå	3 000
Flame Lily	3 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	3 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	3 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	3 000
Gimonäs Umeå Idrottsförening	3 000

IFK Umeå	3 000
KFUM Umeå	3 000
KFUM Umeå BSKT	3 000
Polska Föreningen Piast	3 000
Rädda Barnen Umeå	3 000
Röbäcks IF	3 000
Sandåkerns Sportklubb	3 000
Södra Umeå Ryttarförening	3 000
Sörfors IF	3 000
TegSödra Umeå IF	3 000
Umedalens IF	3 000
Umedalens IF	3 000
Umeå biljardklubb	3 000
Umeå Brottningsförening	3 000
Umeå Gymnastikförening	3 000
Umeå Makalösa Föräldrar	3 000
Umeå Scoutkår	3 000
Umeå Scoutkår	3 000
Umeå Scoutkår	3 000
Umeå Södra DFF	3 000
Umeå Volleybollförening	3 000
Summa	**96 000**

Bilaga 13: Stöd till lokalt ledd utveckling, utbetalt 2025

Förening	Belopp
Bjenbergs Bygdegårdsförening	15 426
Bjenbergs Bygdegårdsförening	15 000
Bjenbergs Bygdegårdsförening	15 000
Botsmarks Bygdegårdsförening	31 150
Botsmarks Bygdegårdsförening	9 579
Botsmarks Bygdegårdsförening	9 789
Hembygdsföreningen Umbygda	2 865
Holmöns Utvecklingsforum	28 715
Holmöns Utvecklingsforum	34 730
Intresseföreningen Hållbar Utveckling Stöckebygden	17 500

Kassjö Intresse och Bygdegårdsförening	20 681
Kassjö Intresse och Bygdegårdsförening	17 500
Norrbyns Intresseförening	18 811
Norrbyns Intresseförening	9 122
Norrbyskärs Konstförening	34 450
Rödåbygdens IK	11 141
Skravelsjö Fritidsförening	6 375
Stöcksjö Bygdegårdsförening	17 500
Stöcksjö Bygdegårdsförening	17 500
Stöcksjö Idrottssällskap	4 800
Sävar-Holmöns Församling	3 161
Sörfors Intresse-/bygdegårdsförening	20 750
Sörmjöle Intresseförening	17 500
Tavlefjärdens skoterklubb	34 188
Tjälamarks byaförening	25 473
Umeå Barnensdagsförening	32 000
Umeå Kanotklubb	15 000
VÅ Scouthub	24 970
Ögonblicksteatern	23 832
Summa	**534 508**

Bilaga 14: Elitsponsring 2025

Förening	Belopp
IBK Dalen, dam	80 000
IBK Dalen, herr	80 000
IF Björklöven	190 000
IFK Umeå Badminton	80 000
IFK Umeå Boxning	50 000
IFK Umeå Friidrott	50 000
IFK Umeå Skidor	80 000
IKSU Beachvolley	50 000
IKSU Kampsport	50 000
IKSU Volleyboll	50 000
KFUM Umeå BSKT	80 000
Stöcke IF	80 000
Team TG Fotbollförening, dam	80 000
Team TG SK, dam	80 000
Team TG SK, herr	80 000

UHSK Alpint	50 000
UHSK Freeskiing	50 000
Umedalens IF Friidrott	50 000
Umeå Curlingklubb	50 000
Umeå FC	90 000
Umeå IK Fotbollsförening	90 000
Umeå Orienteringsklubb	50 000
Umeå Segelsällskap	50 000
Umeå Simsällskap	50 000
Summa	**1 690 000**

Bilaga 15: Sammanfattning 2025, utbetalda bidrag i boknings- och bidragssystemet Rbok

Förening och studieförbund	Antal bidrag	Belopp
Umeå Teaterförening	1	2 954 000 kr
ABF Umeåregionen	2	2 053 763 kr
Ersboda Folkets Hus	1	2 020 000 kr
IFK Umeå	21	2 014 492 kr
Gimonäs Umeå Idrottsförening	13	1 570 374 kr
Folkets Bio	6	1 368 501 kr
Studiefrämjandet Norr	1	1 331 564 kr
Sensus region Norrland	2	1 203 121 kr
Umeå Sameförening /såhkie	4	1 175 180 kr
Profilteatern	1	1 151 000 kr
KFUM Umeå	13	1 099 292 kr
Södra Umeå Ryttarförening	6	1 074 876 kr
Studieförbundet Bilda Nord	1	1 017 703 kr
Ögonblicksteatern	4	1 017 144 kr
Folkuniversitetet Stiftelsen KV UMU	1	1 012 721 kr
Studieförbund Vuxenskolan Västerbotten	1	923 169 kr
Medborgarskolan Nord	1	906 780 kr
KF Kretsen	3	873 000 kr
Folkrörelsearkivet i Västerbotten	3	824 612 kr
Umeå Simsällskap	8	786 517 kr
Föreningen Littfest	1	777 000 kr
Skuggteatern	1	775 000 kr

Umeå Folkmusikförening	2	775 000 kr
Röbäcks IF	6	755 262 kr
NBV Norr	1	735 178 kr
Umeå Kulturförening Humlan	3	735 000 kr
Sandåkerns Sportklubb	4	701 186 kr
Mariehem Sportklubb	6	693 430 kr
Sävar IK	4	682 117 kr
IBF Dalen	4	667 652 kr
Umedalens IF	9	591 226 kr
Ersboda SK	10	570 466 kr
Sandviks IK	4	542 609 kr
Verket	1	500 000 kr
Täfteå IK	6	489 099 kr
Studiefrämjandet Västerbotten	1	450 000 kr
Team Thorengruppen Ungdom SK	2	445 564 kr
Föreningen Jazz I Umeå	1	425 000 kr
Stöcke IF	8	416 670 kr
IOGT-NTO Medmänniska	2	404 000 kr
IF Björklöven	2	394 296 kr
Holmöns Utvecklingsforum	5	392 945 kr
TegSödra Umeå IF	7	377 868 kr
Umeå Dansskola	6	369 532 kr
Hissjö SK	4	366 897 kr
Idrottsklubben Studenterna i Umeå	7	356 584 kr
Funktionsrätt Umeå	2	352 000 kr
Tegs SK Hockey ungdom	2	350 028 kr
Hörnefors IF	4	349 672 kr
Verkligheten	2	345 000 kr
Rödåbygdens IK	8	337 874 kr
Ersmarks IK	5	337 650 kr
Umeå Gymnastikförening	5	329 195 kr
Grotteatern	2	311 368 kr
Junis Umeå	2	310 000 kr
Umeå FC Akademi	4	294 149 kr
Danskonst i Norr	1	285 000 kr
Umeå Karateklubb	8	273 537 kr
Queerförvaltningen	1	270 000 kr

Flurkmarks IK	5	267 089 kr
Konstfrämjandet Västerbotten	3	262 750 kr
Vän i Umeå	14	241 549 kr
Obbola IK	3	239 762 kr
She's got the beat	1	232 000 kr
Holmsunds City Innebandyclub	2	229 348 kr
Umeå Kanotklubb	5	212 000 kr
Ersboda Slöjdförening	4	201 413 kr
Umeå Musiksällskap	1	200 000 kr
Sörfors IF	5	187 084 kr
Röbäcks 4H-gård	5	186 953 kr
Umeå Baptistförsamling	2	184 500 kr
Umeå Ryttarförening	2	181 636 kr
Kulturföreningen Pilgatan	1	180 000 kr
LP-Verksamhetens Idéella Förening inom Umeå regionen	1	175 000 kr
Spelberoendegruppen Umeå	1	170 000 kr
Ateljéföreningen Mejeriet	1	169 000 kr
JAQ Studios	3	168 116 kr
Innertavle Bygdegårdsförening	3	164 283 kr
Umeå Bordtennisklubb	3	162 008 kr
Finska Klubben i Umeå	9	161 081 kr
Umeå IK Fotbollsförening	2	158 746 kr
For The Culture	2	157 897 kr
Umeå Parasportförening	5	156 976 kr
Minerva IF	3	152 012 kr
Rädda Barnen Umeå	6	150 419 kr
Kammarkören Sångkraft	1	145 000 kr
Kris Umeå	1	145 000 kr
Föreningen Umedalens Ateljéhus	1	136 000 kr
Kulturföreningen Generationskören	1	135 000 kr
Röda Korset Umeåkretsen	7	132 547 kr
Sörmjöle Bygdegårdsförening	4	128 170 kr
Hjälteföreningen	2	125 000 kr
Umeå Konståkningsförening	4	124 976 kr
UHSK Umeå Skidklubb	5	123 853 kr
Kyrkskolans Ateljéförening	1	122 000 kr
Barnrättsbyrån Sverige	1	120 000 kr

Bris Region Nord	1	120 000 kr
Hjärt Lung Föreningen Umeå	1	120 000 kr
Umeå Barockensemble	1	120 000 kr
Umeå Budoklubb	4	119 642 kr
Umeå Automobilklubb	2	115 042 kr
Umeå biljardklubb	3	111 800 kr
Tavelsjö AIK	3	111 536 kr
Umeå Golfklubb	2	110 948 kr
Kasamarks Bygdegårds och idrottsförening	1	108 160 kr
Friluftsfrämjandet Lokalavd Umeå	3	105 962 kr
Föreningen Gemini Gymnastics	2	104 720 kr
SSU i Umeå	1	103 540 kr
Kassjö Intresse och Bygdegårdsförening	5	102 324 kr
Holmsundsgymnasterna	2	101 080 kr
Hörnefors Gymnastikförening	2	100 044 kr
Bullmarks bangolfklubb ideell förening	1	100 000 kr
Stiftelsen Holmöns båtmuseum	1	100 000 kr
Tantteaterföreningen	1	100 000 kr
Umeå Kammarmusikförening	1	100 000 kr
Norrbyskärs Konstförening	3	97 650 kr
Björkstadens Padelklubb Umeå	3	96 414 kr
Botsmarks Bygdegårdsförening	4	93 433 kr
Umeå Brottningsförening	4	92 910 kr
Synskadades Förening I Umeå	5	91 100 kr
Danscentrum Norr	2	90 759 kr
Kaaos Kaamos Academy	4	87 890 kr
Flurkmarks byaförening	3	83 738 kr
Innebandyklubben Dalen	3	81 746 kr
Team TG Fotbollförening	2	81 508 kr
RFSU Umeå	2	80 500 kr
Norrbyns Intresseförening	4	80 365 kr
Holmöjazzens Vänner	1	80 000 kr
Coasters Holmsund-Obbola	2	79 394 kr
Brattby-Gubböle IF	2	79 004 kr
Afasiföreningen	1	79 000 kr
Umeå bjj sällskap	5	78 783 kr
Team ThorenGruppen SK	2	77 434 kr

Lynx Studios	2	75 200 kr
Visans vänner i Umeå - Visum	1	75 000 kr
Stöcksjö Idrottssällskap	3	74 850 kr
Umeå Hung Gar Kwoon	4	74 638 kr
Stiftelsen Västerbackens Sågverksmuseum	1	74 000 kr
Tegs SK Fotboll	4	73 840 kr
Bjenbergs Bygdegårdsförening	4	73 266 kr
Kroksjö IF	2	73 100 kr
RSMH-Umeå	1	73 000 kr
Tornedalingar i Umeå STR-T	3	72 949 kr
Frisk & Fri Västerbotten	1	70 000 kr
RFSL Umeå	1	70 000 kr
Umeå Barnensdagsförening	3	67 219 kr
Umeå Tennisklubb	2	67 158 kr
Umeå Bangolfklubb	3	67 142 kr
Sörfors Intresse-/bygdegårdsförening	3	66 152 kr
Umeå Orienteringsklubb	4	63 559 kr
Umeå Scoutkår	5	63 516 kr
Eritreanska föreningen	2	61 436 kr
Ariana sociala kulturella föreningen	1	60 000 kr
Föräldraföreningen mot Narkotika	2	60 000 kr
Textilmejeriet	1	60 000 kr
Umeå Södra DFF	3	59 728 kr
Grafikmaskinen	1	59 000 kr
Stöcksjö Bygdegårdsförening	3	57 646 kr
Umeå Nykterhetsvänners Byggnadsförening	1	57 276 kr
Stöcke Ponnyförening	5	57 216 kr
FUB Umeå	1	57 000 kr
Umeå Skoterklubb	1	56 000 kr
Umeå Skytteförening	7	55 702 kr
Moderata Ungdomsförbundet i Umeå	1	55 700 kr
Umeå Fotbollclub	2	55 552 kr
Umeå Boxningklubb	2	54 544 kr
Sörfors Golfklubb	2	50 698 kr
Frivilligcentralen Umeå	1	50 000 kr
IFK Holmsund	1	50 000 kr
OUTBREAK	2	50 000 kr

Sävarådalens Snöskoterklubb	1	50 000 kr
Umeå Bluesförening	1	50 000 kr
Umeå Segelsällskap USS	1	50 000 kr
Gravmarkbygdens byalag	2	49 680 kr
IOGT-NTO Umeå Skans/Drogfri Framtid	1	49 000 kr
Umeå Unga Folkmusiker	1	49 000 kr
Sörmjöle IK	1	48 800 kr
Båtmuseets vänner	2	48 580 kr
Sävar Hembygdsförening	2	48 354 kr
Hörselskadades Förening i Umeå	3	48 058 kr
Klabböle IF	4	47 325 kr
Personskadeförbundet RTP	2	47 183 kr
Yttertavle Bygdegårdsförening	3	46 239 kr
Tavelsjö Skoterklubb	1	46 000 kr
Flame Lily	3	45 500 kr
Association of Cameroonians in Umeå	3	45 000 kr
Umeå Norrmjöle Golfklubb	1	45 000 kr
Tavlefjärdens skoterklubb	2	44 188 kr
Furunäs/Bullmarks IK	3	44 102 kr
Ung Vänster Umeå	1	43 827 kr
Umeå Vokalensemble	1	43 675 kr
Out of Step	4	42 691 kr
Umeå City IBF	2	41 762 kr
Karatesällskapet Umeå Kyokushinkai	2	41 622 kr
SALT Barn & Unga i EFS Sävar	5	41 567 kr
Stiftelsen Klippan	2	41 499 kr
Djäkneböle Idrotts/fritidsförening	2	40 366 kr
Björkstakören	1	40 000 kr
Holmsund/Obbola Kulturförening	1	40 000 kr
Krumelur föreningen för unga ord i norr	1	40 000 kr
Parkinson Umeå	1	40 000 kr
SKPF Svenska Kommunal Pensionärer	1	40 000 kr
Tavelsjö Hembygdsförening	2	39 594 kr
Tegs Scoutkår	4	39 580 kr
Trixa HC	2	38 990 kr
Tavelsjö Bygdegårdsförening	1	38 581 kr
Umeå Shotokanklubb	3	38 296 kr

Håkmarks Hembygdsförening	2	38 198 kr
Föreningen Byggnadskultur Umeå	1	37 000 kr
Chung-Sim Taekwondo Klubb	4	36 594 kr
Umeå Skate och BMX förening	3	36 250 kr
Föreningen Bodbyn	2	35 595 kr
Norrmjöle Bygdegårdsförening	2	35 335 kr
Diabetesföreningen i Umeå med omnejd	1	35 000 kr
Naturskyddsföreningen i Umeå	1	35 000 kr
PRO UME	1	35 000 kr
Sävaråkyrkan	1	35 000 kr
Umeå Baseboll och Softbollklubb	3	34 208 kr
Umeå Västra Innebandyklubb	1	34 174 kr
PRO Teg	1	34 000 kr
Åträskbygdens Bygdegårdsförening	1	33 691 kr
Umeå hockeyklubb	2	33 670 kr
Demensföreningen i Umeå	1	33 000 kr
FVO Hörnån	1	33 000 kr
DHR Umeå Delaktighet Handlingskraft och Rörlighet	1	32 000 kr
Gjuteriföreningen Stöpet	1	31 000 kr
VÅ Scouthub	3	30 136 kr
Psoriasisförbundet Umeå lokalavdelning	1	30 000 kr
Reumatikerföreningen I Umeå	1	30 000 kr
Skoteralliansen Umeå	2	29 858 kr
Hissjö Bygdegårdsförening	2	29 376 kr
Spinnel-Anna Släktförening	1	29 000 kr
Hörneå Bygdegårdsförening	2	28 821 kr
The Swedish Clementi Society	1	28 465 kr
Ansmarks Bygdegårdsförening	2	27 580 kr
Umeå Barockkör	2	27 453 kr
Tegs Byagårdsförening	1	26 875 kr
Umeå Fäktklubb	3	25 522 kr
Tjälamarks byaförening	1	25 473 kr
Björksta Folkdanslag	1	25 000 kr
Neuroförbundet Umebygden	1	25 000 kr
Pro Backen	1	25 000 kr
RBU Rörelsehindrade Barn Och Ungdomar	1	25 000 kr
Stiftelsen Hörnefors Bruk	1	25 000 kr

Umeå God man- och Förvaltarförening	1	25 000 kr
Polska Föreningen Piast	3	24 890 kr
Överboda SK	3	24 198 kr
Ersmark-Bodbyns Skoterklubb	1	24 000 kr
Grön Ungdom Västerbotten	1	23 923 kr
Umeå Virtus BBK	2	23 422 kr
Umeå Muay Thai	1	22 862 kr
Trehörningens Byaförening	1	22 532 kr
Tväråmarks Rotes byggnadsförening	2	22 431 kr
Norrfors Byastuguförening	1	22 245 kr
Mickelsträsk Bygdegårdsförening	1	22 152 kr
Holmöns Hembygdsförening	1	22 000 kr
Ängersjö Bygdegårdsförening	1	21 269 kr
Botsmarks Sportklubb	1	21 100 kr
Fällforsåns Byaförening	1	20 099 kr
ACCESS	1	20 000 kr
Aktiva Seniorer i Umeå	1	20 000 kr
Astma- o Allergiför. i Umeå	1	20 000 kr
FVO Kroksjö-Täfteträskets	2	20 000 kr
Föreningen Stora Stenen Överboda	1	20 000 kr
Hörnefors PRO	1	20 000 kr
PRO Obbola	1	20 000 kr
PRO Sävar	1	20 000 kr
SPF Rönnen	1	20 000 kr
SPF Skärgården Holmsund-Obbola	1	20 000 kr
Sävarådalen HGF	1	19 572 kr
Ace Cheer Elite Idrottsförening	2	19 166 kr
SPF Björken Umeå	1	19 000 kr
Kroksjö Byalag	1	18 572 kr
Anumarks Bygdegårdsförening	1	18 444 kr
Holmsunds Sjöscoutkår	2	18 242 kr
Forma Umeå Keramikförening	1	18 000 kr
PRO Umeå Östra	1	18 000 kr
Umeå Frivilliga Samhällsarbeta	1	18 000 kr
Umeå Makalösa Föräldrar	2	18 000 kr
Umeå Teckenspråksförening	1	18 000 kr
Hembygdsföreningen Umbygda	2	17 865 kr

Italienska föreningen i Umeå	1	17 727 kr
Intresseföreningen Hållbar Utveckling Stöckebygden	1	17 500 kr
Sörmjöle Intresseförening	1	17 500 kr
Sunnantorp-Västansjös Bygdegårdsförening	1	17 468 kr
SPF Seniorerna Umeå Norra	1	17 000 kr
Västerbacka-Långvikens Skolhus	1	16 610 kr
Salt Grisbackakyrkan	2	15 974 kr
Socialistisk Ungdom	1	15 961 kr
Skravelsjö Fritidsförening	2	15 625 kr
SDK Isbjörnarna	2	15 414 kr
Ytterboda Sportklubb	1	15 350 kr
Holmsund Obbola Kampsport	2	15 316 kr
Gunnismark Hembygdsförening	1	15 194 kr
Betula Prostatacancerförening	1	15 000 kr
Eritreanska kvinnoförening i Umeå	1	15 000 kr
Hjärnskadeförbundet Hjärnkraft Umeå	1	15 000 kr
Ideella föreningen Kärngården	1	15 000 kr
Noaks Ark Norra Norrland	1	15 000 kr
PRO Holmsund	1	15 000 kr
Strokeföreningen i Umeå med omnejd	1	15 000 kr
Mareld - Västerbottens konstförening	2	14 800 kr
Degernäs Fritid	1	14 750 kr
Hörnefors Skoterklubb	1	14 400 kr
Umeå Kampcenter IF	4	14 110 kr
Bullmarks Bygdegård "Smidjan"	1	14 055 kr
Västerbottens Travsällskap	1	14 028 kr
FVO Rödåbygden	1	14 000 kr
Umeå Finska Synskadade	1	14 000 kr
Bottenfauna	3	13 869 kr
Degersjö Fritidsklubb	1	13 250 kr
Djäkneböle Samfällighetsförening	1	13 000 kr
Schackklubben Rockaden Umeå	4	12 103 kr
Umeå Osport	4	12 069 kr
Elöverkänsligas lokalförening i Umeå	1	11 000 kr
Umeå FN-förening	1	10 683 kr
Umeå Västra Idrottsförening	1	10 514 kr
Umeå Dyksällskap	1	10 500 kr

Umeå Volleybollförening	2	10 339 kr
Sport for Life Umeå	2	10 254 kr
Attention Umeå	1	10 000 kr
Friluftsfrämj Lok.Botsmark	1	10 000 kr
Norrlandsoperans vänner	1	10 000 kr
SPF Sydporten Hörnefors	1	10 000 kr
Sävspel	1	10 000 kr
Umeå Finlandssvenskar	1	10 000 kr
Salt Ersmark södra	1	9 856 kr
Samtida Konsthantverk i Västerbotten	1	9 828 kr
Stöcke Triathlonsällskap Järnet	2	9 814 kr
Church of Hope Umeå	1	9 226 kr
FVO Trehörningen	1	9 000 kr
EFS Sävar	2	8 690 kr
Hössjö Sportklubb	1	8 250 kr
Norrmjöle bys samfällighetsförening	2	8 000 kr
RPG - Umeå Kommunförening	1	8 000 kr
Söderviks Stugeförening	1	8 000 kr
Yttersjö Fritidsförening	1	8 000 kr
Umeå Curlingklubb	2	7 756 kr
Vals förening	3	7 369 kr
PRO Berghem	1	7 300 kr
Thorengruppen IBK	2	6 440 kr
Umeå Pistolskytteklubb	3	6 274 kr
EFS missionsförening i Klabböle	1	6 271 kr
Röbäcks Skidklubb	2	6 230 kr
BS Nordboulen	1	6 000 kr
Uman Flugfiskeförening	1	6 000 kr
Umeå Historiska Fäktskola Idrottsförenin	1	6 000 kr
Adoptionscentrum Västerbotten	1	5 000 kr
Föreningen män för jämställdhet Umeå	1	5 000 kr
Snowflake Singers	1	5 000 kr
SPF Sävarådalens Pensionärsför	1	5 000 kr
Björkstadens Aikidoklubb	2	4 788 kr
Obbola Scoutkår	2	4 666 kr
Åhedåns Fiskevårdsområdesförening	1	4 500 kr
Umeå Dansklubb	2	4 494 kr

Umeå Chikubu Kai Karateförening	1	4 438 kr
Umeå Dansimperium	2	4 312 kr
Grisbacka Byamän	1	4 000 kr
SALT i Carlskyrkan	1	3 556 kr
TIO - Trygghet i orten	2	3 310 kr
Umeå Bågskytteklubb	2	3 178 kr
Sävar-Holmöns Församling	1	3 161 kr
FVO Bjensjön	1	3 000 kr
KFUM Umeå BSKT	1	3 000 kr
Norrmjöle TK	1	3 000 kr
Bodbyns EFS	2	2 702 kr
Umeå IK Bowlingförening	1	1 652 kr
Hörnefors Manskör	1	1 600 kr
Isshinkai Aikidoklubb	1	1 500 kr
Klabböle Bys Samfällighetsförening	1	1 000 kr
Sävar Tennisklubb	1	1 000 kr
Umeå Korpförening	1	910 kr
Föreningen U&Me Dance	1	868 kr
Summa	846	61 645 163 kr

Från: Sara Nordström
Skickat: den 27 februari 2026 10:56
Till: BN Diarium; Umeå Fritid; Utbildningskontoret; Individ- och familjenämnden; Kulturförvaltningen Kultur; Miljö- och hälsoskydd; KS Diarium; TN Diarium SHBK; Val Umeå; Äldrenämnden; Umeåregionens brandförsvar; Ann Siklund; Överförmyndarenheten; Utbildningskontoret
Kopia: Lina Renfors; Dan Gideonsson; Tomas Jakobsson
Ämne: Uppföljning av inriktningsmål och program T3 2025
Bifogade filer: 4. Uppföljning inriktningsmål och program 2025.pdf; Protokollsutdrag 2026-02-10.PDF

Hej

Här kommer den sammanställda uppföljningen av inriktningsmål och program. Enligt önskemål så expedieras den till kommunens nämnder för ev. återrapportering till nämnden.

Hör av er om det är några funderingar

Hälsningar
Sara Nordström
Koordinator styrning och samordning
090-16 16 21
sara.nordstrom@umea.se

Umeå kommun
Stadsledningskontoret
901 84 Umeå
Besöksadress: Norra flygeln, Skolgatan 31 A.
www.umea.se/kommun

UMEÅ KOMMUN

Uppföljning inriktningsmål och program 2025

Beslutad av:
Kommunstyrelsen

Diarienummer:
KS-2025/00492

Datum, paragraf för beslut:
2026-02-03 §

Dokumentansvarig:
Stadsledningskontoret, Ekonomi och styrning

Dokumenttyp:
Rapport

Bedömning inriktningsmål

Överblick

Inriktningsmål 1	Gör vi tillräckligt?
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050	
Inriktningsmål 2	
Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden	
Inriktningsmål 3	
Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv	
Inriktningsmål 4	
Umeå ska vara klimatneutralt till år 2040	

I kolumnen ”Görs det tillräckligt” har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

 = Ja, det görs tillräckligt

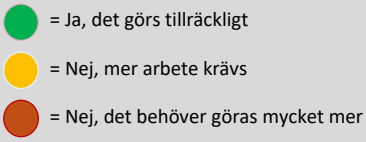
 = Nej, mer arbete krävs

 = Nej, det behöver göras mycket mer

Program tillväxt

Inriktningsmål 1	**Gör vi tillräckligt?**
Umeås tillväxt ska klaras med social, ekologisk, kulturell och ekonomisk hållbarhet med visionen om 200 000 medborgare år 2050	
Fokusområden	
1. Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer	
2. Universiteten som tillväxtmotorer kvinnor	
3. Umeå ska vara klimatneutralt till år 2040	

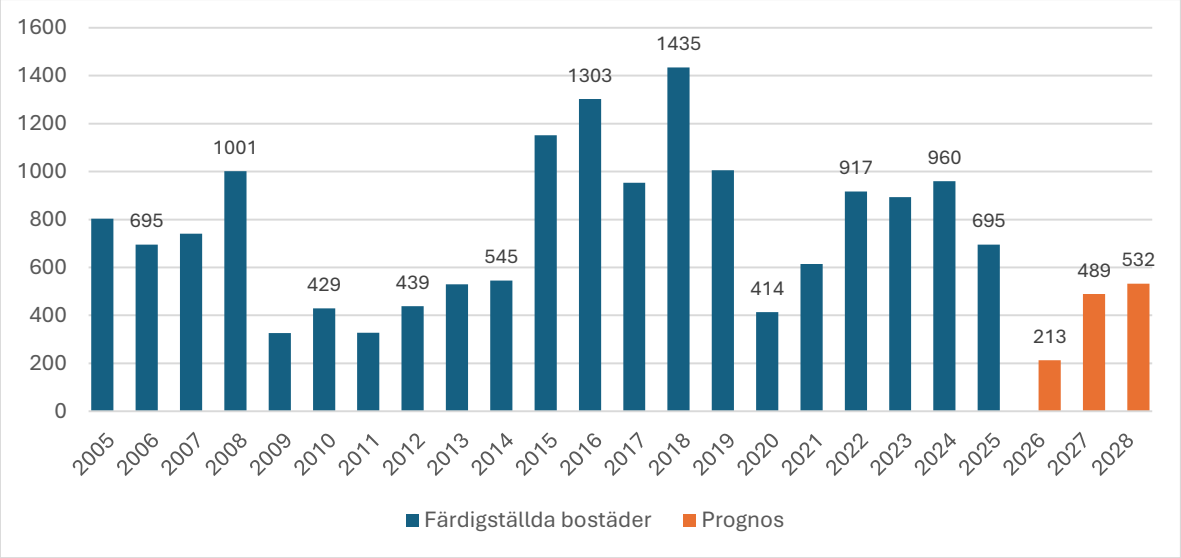
I kolumnen ”Görs det tillräckligt” har bedömning gjorts utifrån de senaste årens utveckling och den önskvärda utvecklingen. Bedömningen är antingen grön, gul eller röd. Färgförklaring finns till höger.

Bostadsbyggande och attraktiva livsmiljöer

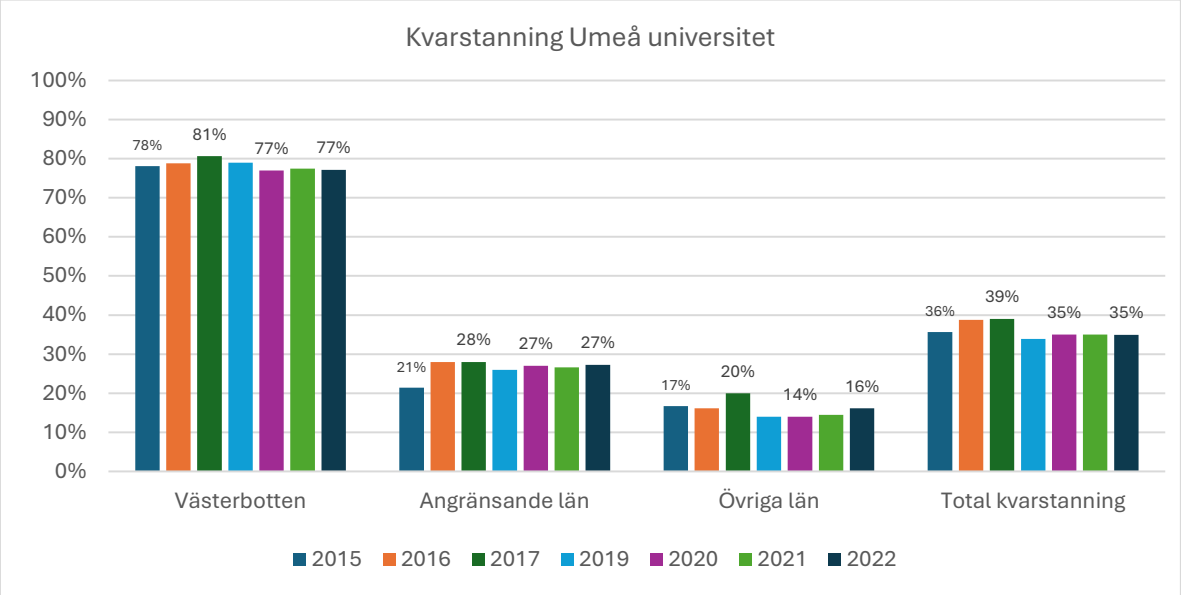
Umeå uppvisar fortsatt stark befolkningstillväxt och goda boende- och livsmiljöer i jämförelse med andra kommuner. Samtidigt som planeringskapaciteten har stärkts och den kommunkoncernövergripande samplaneringen utvecklats, ligger bostadsbyggandet fortsatt på en låg nivå inom samtliga bostadstyper, i linje med den nationella trenden. Den demografiska utvecklingen under senare år, med avtagande befolkningstillväxt och lågt barnafödande, tydliggör vikten av att planera för barnfamiljer, både ur ett bostadsförsörjningsperspektiv och som en förutsättning för den långsiktiga kompetensförsörjningen.

Sammantaget bedöms tidigare insatserna inte vara tillräckliga för att bemöta behovet av rätt bostadstyper och tillräcklig byggnivå i relation till tillväxtmålet och demografisk utveckling.

Universiteten som tillväxtmotorer

Umeå universitet är fortsatt ett av landets mest attraktiva lärosäten och hade höstterminen 2025 flest antagna studenter i Sverige. För att fullt ut stärka universitetets roll som tillväxtmotor behöver dock kvarstanningen efter examen öka, där tydligare kopplingar mellan utbildning och framtidens arbetsmarknad är en avgörande faktor.

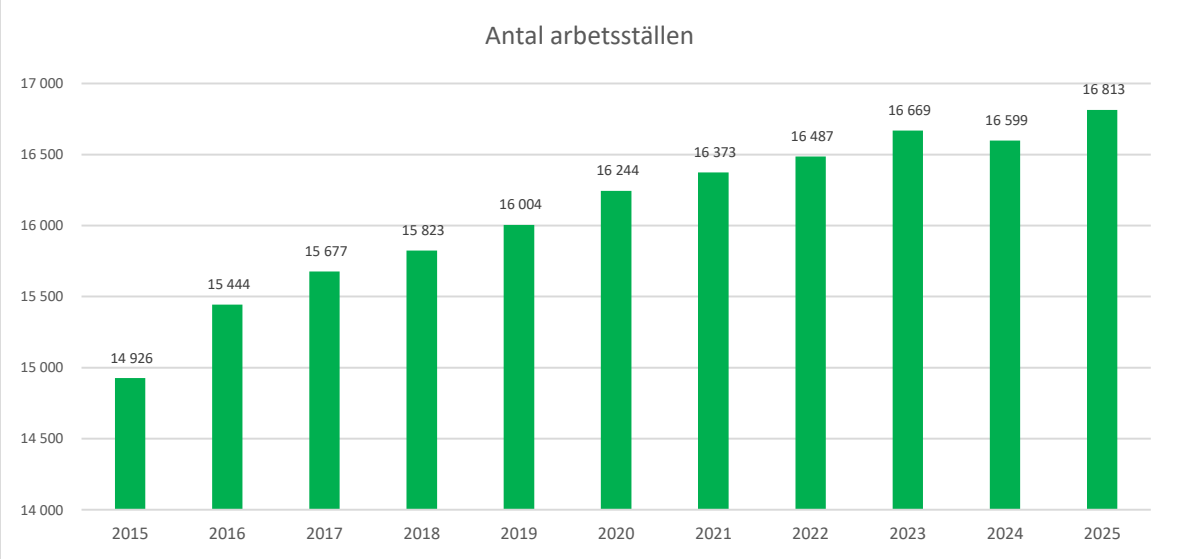
Utvecklingen av Universitetsstaden mot en mer levande, integrerad och attraktiv stadsdel har påbörjats och är en viktig del i arbetet med att behålla och attrahera kompetens. Universitetet fungerar därigenom som en central tillväxtmotor genom att attrahera kompetens, stärka matchningen mot arbetsmarknaden och bidra till innovation.

Trots hög attraktivitet i studentrekryteringen bedöms kvarstanningen efter examen och koppling till arbetsmarknad ännu inte vara tillräckligt stark för att fullt ut realisera universitetens potential som tillväxtmotor.

Etableringar och företagens tillväxt

Umeås näringsliv visar fortsatt styrka genom ett växande antal företag och en långsiktigt positiv demografisk utveckling i arbetsför ålder. Samtidigt har antalet anställda minskat något under 2025, vilket speglar en period av omställning snarare än försvagning. Minskningen sker parallellt med nyetableringar och företagsförflyttningar och kan delvis kopplas till effektiviseringar, förändrade kompetensbehov och konjunkturella anpassningar. På kort sikt ryms mycket av utvecklingen inom stadens befintliga strukturer, men bristen på mark för industri- och handelsetableringar riskerar på sikt att begränsa Umeås tillväxtkapacitet. I ett längre perspektiv är utvecklingen av strategisk infrastruktur en grundförutsättning för tillväxt.

Trots ett växande antal företag bedöms tillgången till mark, strategisk infrastruktur och samordningen i etableringsarbetet ännu inte vara tillräckliga för att säkra långsiktig tillväxtkapacitet.

Utblick

Arbetet är nu i gång inom ordinarie processer för såväl utvecklingen av ett karriärcenter som den fortsatta utvecklingen av Universitetsstaden. Båda i linje med målet att stärka kopplingen mellan utbildning, arbetsmarknad och platsutveckling.

Programarbetet har konkretiserat behovet av ett koncernövergripande arbetssätt, med gemensam riktning, tydligare prioriteringar och fördjupad samverkan. Detta arbete har påbörjats och tar särskilt sikte på frågor om kvarstanning efter examen samt bostäder för barnfamiljer som strategiska förutsättningar för Umeås långsiktiga tillväxt.

Parallellt utvecklas samverkan inom tillväxtavdelningarna för att arbeta mer samlat och strategiskt med etableringar. Sammantaget innebär detta att flera av de identifierade utvecklingsområdena redan är under genomförande, där fortsatt samordning, uthållighet och gemensam prioritering är avgörande för att nå de övergripande tillväxtmålen.

Läs mer om program tillväxt på www.umea.se/programtillvaxt

Program social hållbarhet

Sammanfattning

Umeå kommun har en gynnsam position i arbetet med social hållbarhet. Sverige och Övre Norrland, där Umeå är största stad, rankas högt vad gäller social hållbarhet i EU-kommissionens EU Social Progress Index. Umeå kännetecknas av hög tillit mellan människor. Det främjar deltagande i demokratiska processer och socialt engagemang. Samtidigt syns tendenser till splittring och ökade klyftor. Det förebyggande arbetet av största vikt för att minska dessa problem.

Kommunens arbete för social hållbarhet grundar sig i värden som trygghet, tillit och gemenskap. Segregation, där människor med olika förutsättningar lever åtskilda, utgör därmed ett problem. Planeringen för socioekonomiskt blandade områden är dock en prioriterad fråga och arbetet med att främja trygga, tillgängliga och inkluderande boendemiljöer fortgår.

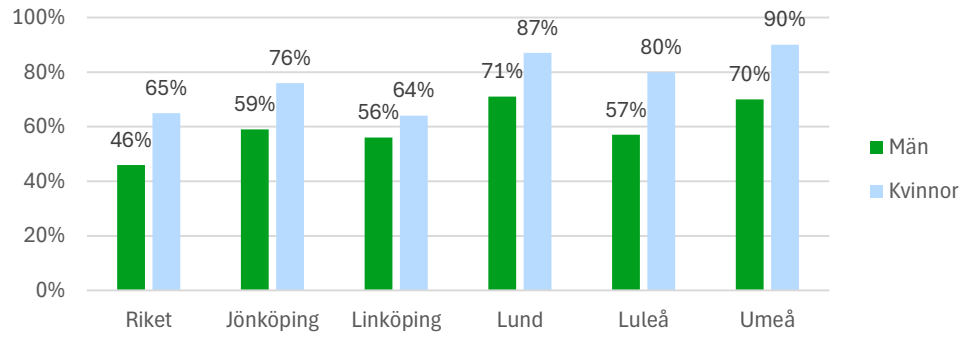
Umeå har generellt ett bra utgångsläge med låg brottslighet, låg otrygghet och relativt hög tillit till myndigheter. Det finns heller inga stadsdelar i Umeå som klassats som utsatta av polisen. Utmaningar kvarstår dock. Organiserad brottslighet är ett växande problem. Antalet ärenden gällande våld i nära relationer ligger på en fortsatt hög nivå, vilket kräver bättre samordning och ökade resurser.

Vad gäller ungas livsvillkor är det en fortsatt hög nivå av avhopp från gymnasiet. Många avhopp kopplas till dåligt mående. Framför allt unga tjejer är ofta stressade och har problem med psykosomatiska symptom. Barnfamiljer har även generellt sett fått det svårare ekonomisk under de senaste åren.

Kommunens arbetskraftsdeltagande har minskat något och det finns grupper som har svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Kompetensbristen i Umeå förblir också en utmaning. Flera verksamheter inom Umeå Kommun arbetar för att minska antalet personer i långvarigt utanförskap men det behövs bättre kännedom om situationen för dem som varken arbetar, studerar eller är arbetssökande.

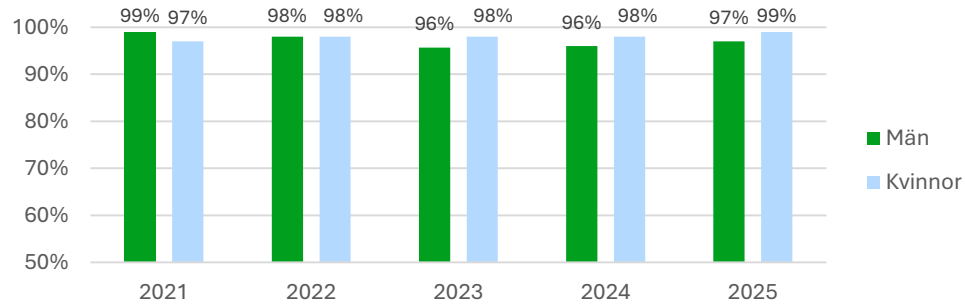
Umeå kommun strävar efter att vara en bra plats att växa upp på, där alla ska ha jämlika villkor oavsett bakgrund. Mycket pekar också på att Umeå är en plats med goda förutsättningar att leva och verka. Fortsatt arbete behövs dock för att bibehålla och stärka kommunens sociala hållbarhet. Det är av stor vikt att fortsätta utökat samarbetet mellan kommunen och andra samhällsaktörer.

Sociala relationer och tillit - index 2024[1]

Källa: Tillväxtverkets beräkningar, baserat på uppgifter från MUCF och Fohm

Kommunen är en bra plats att bo och leva på, andel, 2025[2]

[1] Indexet baseras på indikatorerna: Invånare 16–24 år som varken arbetar eller studerar, Invånare 16–84 år med avsaknad av tillit till andra, Invånare 16–84 år med avsaknad av emotionellt stöd och sammanvägs till ett nyckeltal på en skala från 0 till 100.

[2] Andel som har svarat "Mycket bra" eller "Ganska bra" på frågan "Vad tycker du om din kommun som en plats att bo och leva på?" i SCB:s medborgarundersökning.

Uppföljning inriktningsmål och program 2025 2026-01-15

Källa: Medborgarundersökningen, SCB

Fokusområden program för social hållbarhet

Umeå ska växa hållbart utan några utsatta områden

- *Umeå växer tryggt och säkert:* Tydliga tecken på att rekrytering av barn och unga pågår. Fördjupad samverkan behövs i det sekundär- och tertiärpreventiva arbetet.
- *Ett Umeå fritt från våld*: Våldsförebyggande arbete är fortsatt prioriterat, med särskilt fokus på våld i nära relationer och unga i riskmiljöer, där stärkt samordning bedöms som avgörande för framgång.
- *Motverka segregation och framväxten av utsatta områden:* Fortsatt problem med misstro mot myndigheter och utanförskap. Behov av bättre underlag och samverkan i arbetet mot segregation.

Umeå kommun ska skapa förutsättningar för kvinnor och män att ha samma makt att forma samhället såväl som sina egna liv

- *Fortsätta arbetet med jämställd stadsplanering:* Arbetet pågår och är väl inarbetat. Behov av nya goda exempel för att flytta fram positioner.
- *Systematiskt utmana och ifrågasätta könade maktrelationer i arbetet med hållbar utveckling:* Arbete med att medvetandegöra förutsättningar för kvinnor och män samt dess konsekvenser är ständigt pågående.
- *Mäns våld mot kvinnor ska upphöra:* Yrkesverksamma som arbetar med våldsutsatta upplever ett stort behov.

Barns uppväxtvillkor

- *Barns och ungdomars rätt till delaktighet och inflytande i kommunens utveckling ska säkerställas:* Arbete pågår med dialog och demokratiutveckling. Det finns behov att fortsätta arbeta med att stärka ungas inflytande och delaktighet i skolan.
- *Motverka barnfattigdom:* Lägre andel barn i ekonomisk utsatthet än i riket. Barnfattigdom kräver fortsatt uppmärksamhet, särskilt i utsatta socioekonomiska grupper.
- *Förebyggande folkhälsoarbete:* Umeå ligger väl till nationellt, men ungas hälsa, rörelse, stress och våldsutsatthet kräver fortsatt fokus för stärkt folkhälsa

Boende och bebyggelsemiljö

- *Fortsätta arbetet med strategier för hållbar tillväxt för att stärka den sociala hållbarheten:* Planering har fortsatt för blandade miljöer och hållbara flöden utifrån stadsbyggnadsprinciper som främjar social hållbarhet i hela kommunen.
- *Stärka mötesplatser och överbrygga barriärer*: Arbete med mötesplatser och lokal service som främjar social sammanhållning och motverkar barriärer i både stadsdelar och landsbygd har fortsatt.
- *Främja en socialt hållbar bostadsförsörjning och motverka hemlöshet:* Andelen barnfamiljer och unga som lägger en stor del av inkomsten på boendekostnader har ökat senaste åren.

Arbete och försörjning

- *Skapa förutsättningar för en ekonomisk jämlikhet och en högkvalitativ välfärd för livets alla skeden:* För att stärka ekonomisk jämlikhet krävs fortsatt fokus på utrikesföddas etablering, ungas skolgång och förebyggande insatser mot studieavbrott.
- Särskilt stöd till de personer som står långt från arbetsmarknaden: Fortsatta insatser krävs för att förbättra situationen för de som står långt ifrån arbetsmarknaden.
- *Åtgärder för att förhindra diskriminering och säkerställa jämlika möjligheter måste fördjupas och breddas:* Arbete pågår med syfte att skapa arbetsplatser som är lika och tillgängliga för alla.
- *Motverka framväxten av ett skuggsamhälle och en ökad arbetslivskriminalitet:* Det finns behov av ökade insatser kopplat till skuggsamhället och den arbetskraftskriminalitet som finns.

Läs mer om program social hållbarhet på www.umea.se/programsocialhallbarhet

Program klimatneutrala Umeå

Sammanfattning

Det är tydligt att omställning pågår men att takten behöver accelereras betydligt för att uppnå antagna klimatmål. Omställningen är samhällsekonomiskt lönsam och för att öka takten krävs arbete med både strukturella förändringar och förändrade beteendemönster.

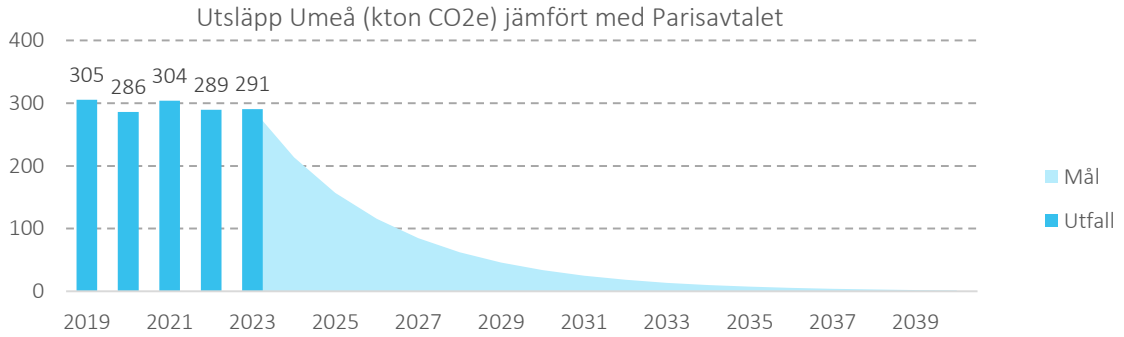
Under perioden januari–december 2025 har arbetet fortsatt med att konkretisera Umeås klimatambitioner genom att vidareutveckla åtgärdsförslag och projektportföljer som baseras

på tidigare scenario- och konsekvensanalyser. Fokus har successivt flyttats från planering till genomförande, med ökad betoning på att identifiera och prioritera insatser, säkra finansiering samt att realisera projekt som kan accelerera omställningen av samhällssystemen.

Eftersom omställningen av samhällssystemen i stor utsträckning kräver insatser bortom Umeå kommuns egen rådighet, fortsätter Umeå att stärka sitt arbete med samverkan och partnerskapsbyggande. Arbetet sträcker sig från lokala mobiliseringar inom ramen för klimatfärdplanen till aktiv medverkan i internationella initiativ såsom EU:s mission för 100 klimatneutrala och smarta städer. Denna flerskaliga samverkan är en förutsättning för att långsiktigt uppnå målet om ett klimatneutralt Umeå 2040.

Territoriella utsläpp

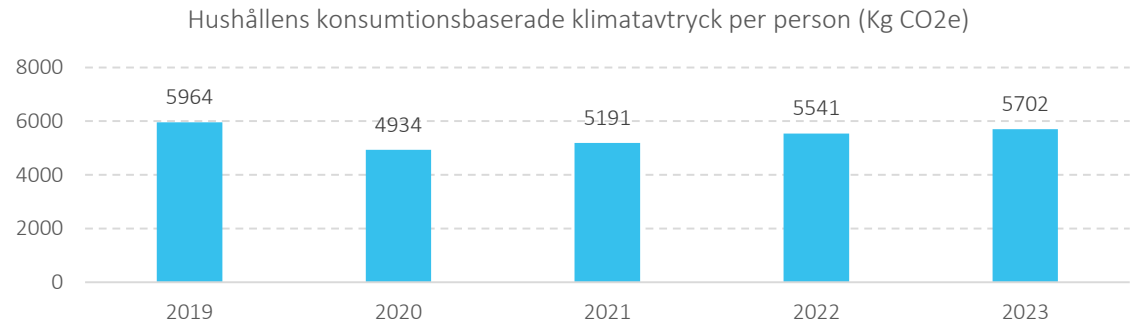
Umeås utsläpp uppgick 2023 till 291 kton CO_2e, vilket innebär en ökning från föregående år men samtidigt en minskning med 32 procent jämfört med 1990. Transportsektorn är fortsatt den största utsläppskällan och stod för 57 procent av de totala utsläppen.

För att nå målet om klimatneutralitet till 2040 behöver Umeå accelerera takten i utsläppsminskningen. Sedan 2019 har växthusgasutsläppen legat relativt konstant, vilket understryker behovet av kraftfulla åtgärder. Insatser inom flera sektorer pågår och utgör en viktig grund för klimatomställningen. För att öka takten krävs fortsatt utveckling inom fossilfria transporter, hållbar mobilitet, cirkulära flöden och hantering av återstående utsläpp.

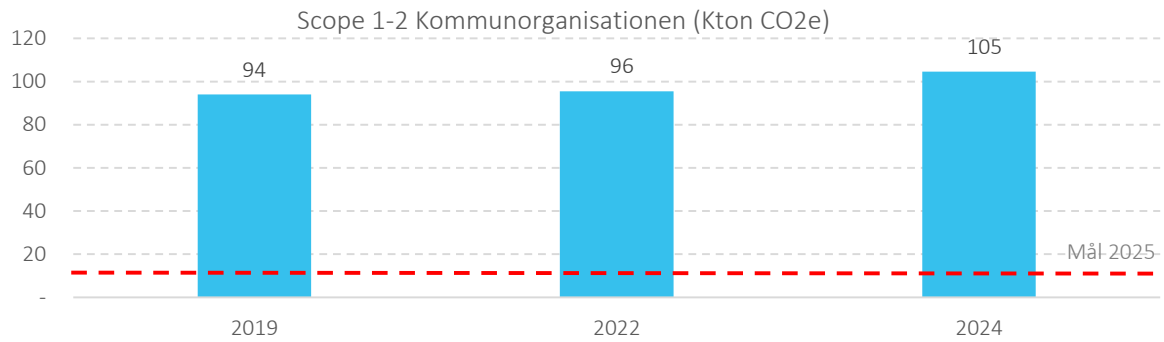
Konsumtionsbaserade utsläpp

Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp ökar.

Hushållens konsumtionsbaserade utsläpp visar en ökande trend, vilket understryker behovet av kraftfulla insatser för att vända utvecklingen. Det handlar bland annat om att öka kunskapen om både privat och offentlig konsumtions klimatpåverkan, samt att utveckla nya arbetssätt som stödjer mer hållbara konsumtionsmönster.

Kommunkoncernens utsläpp uppgick till 105 kton CO_2e under 2024, vilket innebär en ökning jämfört med föregående år. Ökningen berodde till stor del på att fjärr-värmesystemet behövde kompletteras med oljeeldning under den extremt kalla perioden i januari.

För uppnå målet om en klimatneutral kommunkoncern krävs att existerande planer nu omsätts i praktiken och samtidigt förstärks med ytterligare åtgärder. Arbetet behöver intensifieras med fokus på fossilfri uppvärmning, energieffektivisering och hållbara transporter, där minskade utsläpp från fordonsflottan är särskilt prioriterat. Det är genom en kombination av tekniska lösningar, styrning och investeringar som den nödvändiga utsläppsminskningen kan åstadkommas

Fokusområden

Transporter

Transportsektorn står fortsatt för den största andelen av Umeås utsläpp. För att uppnå klimatmålen behöver omställningen till fossilfria fordon och ökat hållbart resande accelereras ytterligare, genom exempelvis infrastruktursatsningar, beteendeförändringar och stöd till fossilfria transporter.

Bygg och anläggning

Energianvändningen i bostäder visar en positiv trend, men fler indikatorer behövs för att följa utvecklingen inom hela sektorn. Framåt krävs kraftfullare åtgärder för att öka användningen av klimatsmarta material och minska utsläppen från byggarbetsplatser

Energi, el och fjärrvärme

Umeås elproduktion är i stort sett fossilfri, men fjärrvärmens utsläpp ökade under 2024. Det krävs stärkt motståndskraft i energisystemet samt minskad användning av fossila bränslen per capita för att nå klimatneutralitet.

Cirkulär ekonomi

Mängden avfall minskar och sysselsättningen i sektorn ökar, men återvinningsgraden förblir låg. Nästa steg är att främja resurseffektiva affärsmodeller och cirkulära flöden i samverkan med näringslivet.

Övergripande insatser

För att öka takten i omställningen behöver Umeå kommun fortsätta utveckla finansieringsmodeller, portföljstyrning och fördjupa både den interna, tvärsektoriella samverkan och externa partnerskap på lokal, regional, nationell och EU-nivå.

Läs mer om program klimatneutrala Umeå på www.umea.se/programklimatneutral

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-02-10

§ 23

Diarienr: KS-2025/00492

Uppföljning kommunstyrelsens verksamheter januari – december 2025

Beslut

Kommunstyrelsens beslutar

att godkänna uppföljningen för 2025

att godkänna uppföljning av internkontrollplanen för 2025

att den interna kontrollen är ändamålsenlig och tillräcklig.

Ärendebeskrivning

Alla nämnder, inklusive kommunstyrelsen, ska göra en uppföljning tertialvis. Uppföljningen består dels av en fördjupad uppföljning av verksamhetsplan, dels en sammanfattad rapport som är den formella uppföljning som ligger till grund för styrelsens uppsiktsplikt. Då kommunstyrelsen har det samordnande ansvaret för inriktningsmål och program ingår även den uppföljningen i kommunstyrelsens rapportering.

Uppföljning och rapportering kring kommunstyrelsens tillväxtanslag redovisas separat.

Beslutsunderlag

Bilaga 1. Kommunstyrelsens rapport till kommunstyrelsen 2025
Bilaga 2. Fördjupad uppföljning av verksamhetsplan 2025
Bilaga 3. Uppföljning internkontrollplan 2025
Bilaga 4. Uppföljning inriktningsmål och program

Beredningsansvariga

Urban Blomdal, Malin Degerman, Dan Gideonsson, Sara Nordström

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-02-10

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

-

UMEÅ KOMMUN

Tjänsteskrivelse
2026-03-04
Fritidsnämnden

Diarienr: FN-2026/00004

Anmälningsärenden/delegationsbeslut mars 2026

Förslag till beslut
Fritidsnämnden beslutar

att godkänna redovisningen av delegationsbeslut och anmälningsärenden för mars 2026.

Ärendebeskrivning
Delegationsbeslut
Ordförande
Delegationsbeslut 2026-03-09: Revidering av avgifter vid oaktsamhet i lokaler och anläggningar, dnr: FN-2026/00024

Föreningsbyrån
Anmälningsärenden mars, dnr: FN-2026/00004-10

Anmälningsärenden
Allmänna ärenden
KS beslut 2026-02-10 § 24, ”Anvisning för nämndernas rapportering till kommunstyrelsen 2026”, dnr: FN-2026/00010-1

Motion 3/2024: Förbättra arbetet med att Umeå ska växa tryggt och säkert; Joline Göttfert (M), dnr: FN-2026/00021-1

Beredningsansvariga
Elisabeth Anttu, nämndsekreterare

Stefan Hildingsson
Fritidsdirektör

Elisabeth Anttu
Nämndsekreterare

UMEÅ KOMMUN

Anmälningsärenden Fritidsnämnden (2026-03-18)

Lotteriärenden

Följande föreningar har beviljats registrering av lotteri enligt enligt 6 kap. 9 § Spellagen:

- Innebandyklubben Dalen för perioden 2026-02-20 – 2031-02-19
- IBF Dalen för perioden 2026-02-20 – 2031-02-19
- IBS Dalen för perioden 2026-02-20 – 2031-02-19
- FC Dalen för perioden 2026-02-20 – 2031-02-19

Handläggare:	Eva Lindgren
Sökande:	Umeå Curlingklubb
Arrangemang:	Sportlovscurling
Bidragsform:	Fritidsnämndens UVTS-stöd, gratis lovaktiviteter
Ärendenr i Rbok:	213723
Datum:	2026-03-04
Sökt belopp:	6 250 kr
Beviljat belopp:	6 000 kr
Motivering till beslut:	Föreningen avser hålla en prova på-dag med curling på Sportlovet. Aktiviteten är öppen, lättillgänglig, kostnadsfri och riktar sig till barn och unga.

Handläggare:	Eva Lindgren
Sökande:	Röbäcks 4H-gård
Arrangemang:	Utveckling av bondgårdsverksamhet

Bidragsform:	Utvecklingsstöd folkhälsa och anläggningar
Ärendenr i Rbok:	210582
Datum:	VT26
Sökt belopp:	56 000 kr
Beviljat belopp:	0 kr
Motivering till beslut:	Avslag. Den summa Föreningsbyrån kan gå in med är så liten i förhållande till totala beloppet att verksamheten inte skulle kunna genomföras.

Handläggare:	Eva Lindgren
Sökande:	IFK Umeå
Arrangemang:	Sportlovet 2026
Bidragsform:	Fritidsnämndens UVTS-stöd, gratis lovaktiviteter
Ärendenr i Rbok:	213192
Datum:	Sportlovet 2026
Sökt belopp:	39 215 kr
Beviljat belopp:	32 085 kr
Motivering till beslut:	Föreningen kommer att hålla öppet för drop in-badminton på Sportlovet. Aktiviteten är öppen, lättillgänglig, kostnadsfri och riktar sig till barn och unga.

Handläggare:	Eva Lindgren
Sökande:	Röbäcks IF
Arrangemang:	Röbäcksklubben, en oas för dig som går i åk 4–6
Bidragsform:	Utvecklingsstöd folkhälsa och anläggningar
Ärendenr i Rbok:	213123
Datum:	VT26
Sökt belopp:	22 258 kr

Beviljat belopp:	22 000 kr
Motivering till beslut:	Föreningen beviljas stöd för att tillsammans med Linneaskolan och lokala partners etablera Röbäcksklubben som är en ungdoms-gårdsliknande mötesplats för åk 4-6. På 22 torsdagar under VT26 kommer deltagarna att få prova på olika aktiviteter som till exempel e-sport, bakning, tv-spelskvällar och pingis.

Handläggare:	Eva Lindgren
Sökande:	Röbäcks 4H-gård
Arrangemang:	Sportlov med Röbäcks 4H-gård
Bidragsform:	Fritidsnämndens UVTS-stöd, gratis lovaktiviteter
Ärendenr i Rbok:	210569
Datum:	Sportlovet 2026
Sökt belopp:	15 000 kr
Beviljat belopp:	5 000 kr
Motivering till beslut:	Föreningen beviljas stöd till en prova-på-dag på Röbäcks 4H-gård där besökarna får testa hur livet på en bondgård kan vara. De får se hur djuren bor och även hjälpa till med att mata dem. Ponnyridning kommer också att erbjudas. Aktiviteten är öppen, lättillgänglig, kostnadsfri och riktar sig till barn och unga.

Umeå kommun
Kommunstyrelsen

Protokollsutdrag
2026-02-10

§ 24

Diarienr: KS-2025/01087

Anvisning för nämndernas rapportering till kommunstyrelsen 2026

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att fastställa anvisning för nämnders rapportering till kommunstyrelsen 2026

att ge ekonomidirektör mandat att vid behov genomföra redaktionella ändringar i anvisningen och distribuera reviderad anvisning till kommunens nämnder.

Ärendebeskrivning

För att ge kommunfullmäktige insyn och möjlighet att hantera avvikelser sker rapportering från kommunstyrelse, nämnder och bolag till kommunfullmäktige via förenklad rapport för perioden januari-april, delårsrapport för perioden januari-augusti samt årsredovisning för hela föregående verksamhetsår.

Den anvisning som enligt förslag nu överlämnas till nämnderna behandlar tidplan, innehåll och utformning av respektive nämnds rapporter till kommunstyrelsen för verksamhetsåret 2026. De rapporter som nämnderna avger utifrån denna anvisning sammanställs och ligger till grund för den förenklade rapport som kommunstyrelsen överlämnar till kommunfullmäktige för perioden januari-april 2026, den delårsrapport som kommunstyrelsen upprättar och överlämnar till kommunfullmäktige för perioden januari-augusti 2026 samt den årsredovisning som kommunstyrelsen upprättar över perioden januari-december 2026.

Kommunstyrelsen ska även kontinuerligt följa upp nämndernas arbete med intern styrning och kontroll. Nämnderna ska därför tertialvis

rapportera status i arbetet med intern styrning och kontroll. Den anvisning som nu upprättats innefattar även beskrivning av hur denna rapportering ska ske.

Som en del i att förstärka kommunstyrelsens uppsiktsplikt pågår ett arbete med att utveckla kommungemensam uppföljning av risker och avvikelser Styrdokument/styrsignaler inom uppsiktsområdet kan påverka den information som behövs från nämnderna. Kompletteringar av anvisningen inom detta område kan därför komma att genomföras under året, förslag till sådan komplettering tillställs KSNAU.

Beslutsunderlag

Anvisning för nämnders rapportering till kommunstyrelsen under 2026
Bilaga 1. Regler och anvisning för ombudgetering av investeringar bokslut 2026
Bilaga 2. Mall ombudgetering investeringar

Beredningsansvariga

Lina Renfors
Malin Blom
Urban Blomdahl

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till
Samtliga nämnder

UMEÅ KOMMUN

Anvisning

Nämnders rapportering till kommunstyrelsen

Bakgrund 2
Syfte 2
Avgränsning 3
Tidplan för rapportering 3
Anvisning för rapportering 4
Uppföljning av intern kontroll 7
Kontakt 7
Mallar för nämnders rapporter 8

Bakgrund

Kommunen upprättar årligen en förenklad rapport, en delårsrapport och en årsredovisning för hela kommunkoncernen. Innehållet styrs av kommunallagen (KL), lagen om kommunal bokföring och redovisning (LKBR) och riktlinjer som utfärdas av Rådet för kommunal redovisning (RKR).

- *Förenklade rapporten* avser perioden januari till april 2026. Den innehåller information om nämndernas personalförhållanden samt ekonomiskt resultat, ställning och prognos för kommunens nämnder och bolag. Den förenklade rapporten är *inte* ett delårsbokslut och innehåller *inte* ett konsoliderat bokslut.
- *Delårsrapporten* avser perioden januari till augusti 2026. Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen upprätta en delårsrapport som kommunfullmäktige därefter fastställer inom två månader.
- *Årsredovisningen* avser helåret 2026. Enligt kommunallagen ska kommunstyrelsen upprätta en årsredovisning som ska överlämnas till kommunfullmäktige senast 15 april året efter det verksamhetsår som avses.

Samtliga rapporter ovan baseras på uppgifter från kommunens nämnder och bolag. Innehåll i nämndernas rapportering till KS framgår i anvisning och mallar i det här dokumentet.

Mallarna skiljer sig åt eftersom rapporteringskraven är olika för respektive tidsperiod.

Syfte

Anvisningen ska möjliggöra sammanställning och bedömning av följande uppgifter:

- ekonomi- och personalförhållanden
- uppföljning av grunduppdrag*
- uppföljning av tilläggsuppdrag*
- uppföljning av inriktningsmål och program*
- omfattning och förändringar kring privata utförare och avtalssamverkan**
- status i arbetet med nämndernas interna kontroll

* inte i nämndens rapport till KS januari–april

** inte i nämndens rapport till KS januari-april och januari-augusti

Uppgifterna utgör underlag för kommunstyrelsens uppsiktsplikt och för kommunstyrelsens uppföljningsrapporter till kommunfullmäktige under 2026.

Avgränsning

Anvisningen gäller för kommunens nämnder, inklusive gemensamma nämnder. Anvisning till kommunens bolag hanteras separat.

Tidplan för rapportering

Datum för rapport jan–apr 2026	Datum för rapport jan–aug 2026	Datum för rapport jan–dec 2026	Aktivitet	Ansvar
10 februari	10 februari	10 februari	Tidplan och anvisningar fastställs och expedieras till kommunens nämnder	KSNAU
4 maj	4 september	5 januari 2027	Personalunderlag klara i systemen	SLK personal
8 maj	7 september	11 januari 2027	Ekonomiunderlag klara i systemen	SLK ekonomi
13 maj	14 september	13 januari 2027	Avstämningar balanskonton och bokslutsbilagor >3 mnkr kontrollerade och levererade till SLK ekonomi	ekonomichef/ nämndcontroller
12 maj	**14 september**	**5 februari 2027**	**Förvaltningens förslag till rapport från nämnden ska vara klar och inskickat till SLK budget enligt anvisning**	**respektive förvaltning**
20 maj	28 september	21 januari 2027	Avstämningar balanskonton och bokslutsbilagor <3 mnkr kontrollerade och levererade till SLK ekonomi	ekonomichef/ nämnd-controller
20 maj	**25 september**	**23 februari 2027**	**Nämndens fastställda rapport till KS (direktjusterad vid möte vid behov) ska vara inskickad till KS diarium och SLK ekonomi enligt anvisning**	**respektive nämnd**
–	30 september	18 mars 2027	Delårsrapport/årsredovisning klar för granskning av revisionen	SLK ekonomi
21 maj	15 oktober	8 april 2027	Förenklad rapport/delårsrapport/års-redovisning inlagd i Public 360	SLK ekonomi
26 maj	19 oktober	13 april 2027	KSNAU hanterar förenklad rapport/delårsrapport/ årsredovisning	KSNAU
26 maj	19 oktober	13 april 2027	KS hanterar förenklad rapport/delårsrapport/ årsredovisning	KS

–	XX oktober	XX april 2027	Revisionen lämnar bedömning/revisionsberättelse	Revisionen
15 juni	26 oktober	26 april 2027	KF beslutar om förenklad rapport/delårsrapport/ årsredovisning	KF
17 juni	12 november	XX april 2027	Information till CSG	Stadsdirektör

Anvisning för rapportering

Använd klarspråk

- Använd klarspråk och tillämpa kommunens skrivregler: Skrivregler, språkvård.
- Ange belopp i miljoner kronor (mnkr) med en decimal.

Namnge rapport

Namnge rapporterna så här:

- KS-2025/01087 Xxxnämndens rapport till kommunstyrelsen för perioden januari till april
- KS-2025/01087 Xxxnämndens rapport till kommunstyrelsen för perioden januari till augusti
- KS-2025/01087 Xxxnämndens rapport till kommunstyrelsen för perioden januari till december.

Skicka in rapport

Skicka in rapport i Word-format enligt tidplan

- till SLK ekonomi och styrning, ksrapportering@umea.se
- till KS diarium; ksdiarium@umea.se.

Rapportens delar

Nämndens rapport till KS för perioden januari–april består av två delar: personaluppföljning och ekonomiuppföljning.

Nämndens rapport till KS för perioden januari–augusti och januari–december består av tre delar: verksamhetsuppföljning, personaluppföljning och ekonomiuppföljning.

I avsnitt och mallar som följer framgår krav på innehåll och hur de ska utformas.

1. Verksamhetsuppföljning (inte i nämndens rapport till KS januari–april)

- Låt verksamhetsrapporten rymmas på *max fyra sidor* för stora nämnder och *max två sidor* för små nämnder, inklusive medföljande tabeller och grafer/diagram.
- Om grafer/diagram nyttjas, bifoga grunddata till respektive graf till rapporten i Excel-format.

Verksamhetsrapporten ska innehålla:

- nämndens bedömning av i vilken omfattning grunduppdraget har uppfyllts
- beskrivning av verksamhet och väsentliga händelser under perioden
- produktionsstatistik/nyckeltal
- rapport av nämndens genomförda aktiviteter/åtgärder relaterade till destinerade inriktningsmål och program samt vilka effekter/resultat det har medfört
- rapport av status för arbetet med eventuella tilläggsuppdrag som nämnden har tilldelats av kommunfullmäktige
- vid nämndens rapport till KS januari-augusti ska nämnden ge en prognos för grunduppdragets uppfyllande vid årets slut samt prognos för arbetet med eventuella tilläggsuppdrag.

Sammanställd uppföljning av inriktningsmål och program som innefattar hela kommunen s.k. programrapport, sammanställs av kommunstyrelsen. Sammanställd uppföljning delges nämnder och bolag och bifogas till kommunens delårsrapport respektive årsredovisning.

2. Personaluppföljning

- Låt personaluppföljningen rymmas på *två sidor* inklusive medföljande tabell/tabeller i enlighet med bifogade mallar.

Personalrapporten för januari-april ska innehålla:

- en kort lägesrapport avseende kompetensförsörjning och sjukfrånvaro. Nyckeltal och utfall tillhandahålls av SLK HR.

Personalrapporten för januari-augusti ska innehålla:

- en bedömning av i vilken omfattning de personalpolitiska målen har uppfyllts samt en prognos för uppfyllande vid årets slut.
- de nyckeltal som nämnden valt att följa upp. Kommentera, förklara eventuella avvikelser och beskriv vidtagna åtgärder. Nyckeltal och utfall tillhandahålls av SLK HR.
- väsentliga händelser utifrån nämndens verksamhetsplan och de personalpolitiska målen.

Personalrapporten för januari-december ska innehålla:

- en bedömning av i vilken omfattning de personalpolitiska målen har uppfyllts.
- de nyckeltal som nämnden valt att följa upp. Kommentera, förklara eventuella avvikelser och beskriv vidtagna åtgärder. Nyckeltal och utfall tillhandahålls av SLK HR.
- väsentliga händelser utifrån nämndens verksamhetsplan och de personalpolitiska målen.

3. Ekonomiuppföljning

- Låt ekonomirapporten rymmas på *två sidor* inklusive medföljande tabeller i enlighet med bifogade mallar. TN har utökat utrymme att beskriva ekonomi med anledning av nämndens investeringsvolym.
- I tabeller, ange sifferuppgifter med samma tecken som i uppföljningssystemet (Hypergene).
- Beskriv väsentliga orsaker till utfall jämfört med utfall föregående år och avvikelse mot budget för nämnden som helhet.
- Infoga inga underrubriker, bara löpande text.
- Beskriv vilka åtgärder som har vidtagits eller planeras med anledning av eventuell avvikelse mot budget.
- Beskriv årsprognos/budgetavvikelse som tar hänsyn till effekter för vidtagna eller planerade åtgärder och förutsättningar som prognosen bygger på. Kommentera orsaker till prognosavvikelse för perioden januari−december.
- Beskriv väsentliga orsaker till avvikelser för investeringar och årsprognos för utfall investeringar och förutsättningar prognosen bygger på. Kommentera orsaker till prognosavvikelse för perioden januari−december.

Redovisning av privata utförare av väsentlig betydelse för verksamheten (i nämndens rapport till KS januari−december)

- Privata utförare av större betydelse/omfattning ska enligt lag redovisas i kommunens årsredovisning. Sammanställning av privata utförare upparbetas av SLK och skickas ut till förvaltningarna.
- Samtliga nämnder ska bedöma och lämna uppgifter om nämndens nyttjande av privata utförare. Nämnd ska därför i samband redovisa om det har skett *väsentliga förändringar* när det gäller nämndens nyttjande av privata utförare under året.
- Nämnder ska redovisa hur verksamhet där det finns privata utförare kontrollerats och följts upp under verksamhetsåret. Kan redovisas i bilaga.

Redovisning av avtalssamverkan av väsentlig betydelse för verksamheten (i nämndens rapport till KS januari–december)

- Samtliga nämnder ska bedöma och lämna uppgifter om *väsentliga förändringar* när det gäller nämndens nyttjande av avtalssamverkan (köp eller försäljning av tjänst till annan kommun/region) under året.

Uppföljning av intern kontroll

I samband med nämndens beslut om att godkänna nämndens rapport till kommunstyrelsen för perioden ska nämnden även ta del av och godkänna rapport över nämndens arbete med intern kontroll för motsvarande period. Använd mall för internkontrollplan på intranätet.

Nämndens godkännande av rapport över internkontrollarbetet ska fastställas i egen att-sats och nämnden ska bedöma om nämndens interna kontroll är tillräcklig och ändamålsenlig.

Rapporter för perioderna januari-april, januari-augusti samt januari-december namnges enligt nedan:

- KS-2025/01087 Xxxnämndens rapportering av intern kontroll för perioden januari till april
- KS-2025/01087 Xxxnämndens rapportering intern kontroll för perioden januari till augusti
- KS-2025/01087 Xxxnämndens rapportering av intern kontroll för perioden januari till december.

Rapporterna skickas till KS diarium; ksdiarium@umea.se.

Kontakt

- Kontakta i första hand din förvaltnings ekonomi- eller HR-chef.
- Kontakta i andra hand SLK ekonomi och styrning, SLK HR eller kommunkansli beroende på vad det handlar om.

Mallar för nämnders rapporter

Mall för respektive rapport följer i varsin bilaga.

- Spara ner respektive mall som ett separat dokument och namnge enligt ovan.
- Fyll mallen med nämndens rapport enligt anvisning.

Rapport till KS, januari−april 2026 9
Personaluppföljning 9
Ekonomiuppföljning 10
Ekonomiuppföljning, tekniska nämnden 11
Rapport till KS, januari−augusti 2026 13
Verksamhetsuppföljning 13
Personaluppföljning 15
Ekonomiuppföljning 17
Ekonomiuppföljning, tekniska nämnden 18
Rapport till KS, januari−december 2026 20
Verksamhetsuppföljning 20
Personaluppföljning 22
Ekonomiuppföljning 24
Redovisning av externa utförare av väsentlig betydelse 26
Redovisning av avtalssamverkan av väsentlig betydelse 26
Ekonomiuppföljning, tekniska nämnden 27
Uppföljning av inriktningsmål och program för verksamhetsåret 2026 30

[Xxxnämndens] rapport till KS, januari–april 2026

Personaluppföljning

[Låt personalrapporten rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabell/tabeller.]

Kompetensförsörjning

[Gör en lägesrapport avseende kompetensförsörjning och beskriv väsentliga händelser utifrån nämndens kompetensförsörjningsplan.]

Sjukfrånvaro

[Förklara eventuella avvikelser när det gäller sjukfrånvaron och beskriv insatser med anledning av detta.]

Nyckeltal	Utfall januari–april 2026			Utfall januari–april 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Sjukfrånvaro (%)						

Ekonomiuppföljning

[Låt ekonomirapporten rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabeller. Använd inga underrubriker utan bara löpande text. Ange belopp i miljoner kronor (mnkr) med en decimal.]

Budgetavvikelse, åtgärder och årsprognos

[Beskriv utfall, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse. Beskriv vidtagna eller planerade åtgärder för att hantera budgetavvikelse, årsprognos, budgetavvikelse och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget jan−apr 2026	Utfall jan−apr 2026	Budget-avvikelse jan−apr 2026	Budget-avvikelse jan−apr 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Verksamhetens intäkter							
Verksamhetens kostnader							
Verksamhetens nettokostnader							

Investeringar

[Beskriv utfall för investeringar, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse, årsprognos för utfall och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget 30 april 2026	Utfall 30 april 2026	Budget-avvikelse 30 april 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Verksamhetens nettoinvesteringar							

Ekonomiuppföljning, tekniska nämnden

[Låt tekniska nämndens ekonomirapport rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabeller. Redovisning av investeringar inkluderas *inte* i detta krav. Använd inga underrubriker utan bara löpande text. Ange belopp i miljoner kronor (mnkr) med en decimal.]

Budgetavvikelse, åtgärder och årsprognos

[Beskriv utfall, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse. Beskriv vidtagna eller planerade åtgärder för att hantera budgetavvikelse, årsprognos, budgetavvikelse och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget jan−apr 2026	Utfall jan−apr 2026	Budget-avvikelse jan−apr 2026	Budget-avvikelse jan−apr 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budget-avvikelse 2026
Verksamhetens intäkter							
Verksamhetens kostnader							
Verksamhetens nettokostnad							

Investeringar

[Beskriv i tabellen nämndens investeringar på sammanställd nivå.]

[Beskriv utfall av investeringar, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse, årsprognos för utfall och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget 30 april 2026	Utfall 30 april 2026	Budget-avvikelse 30 april 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Verksamhetens netto-investeringar							

(mnkr med en decimal)	Budget 30 april 2026	Utfall 30 april 2026	Budget-avvikelse 30 april 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Fastighet							
Gator och vägar							

Parker							
IT							
Övrigt							
Summa							

[Specificera utfall, budgetavvikelse och prognos för året samt hela projektets investeringsutgift för de tio största investeringsprojekten (reinvesteringsprojekt exkluderade) för fastighet respektive gator, vägar och parker.]

(mnkr med en decimal)	Budget 30 april 2026	Utfall 30 april 2026	Budget-avvikelse 30 april 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
[Projekt 1]							
[Projekt 2]							
[Projekt 3]							
[Projekt 4]							
[Projekt 5]							
Summa							

[Beskriv även avvikelser i text för ovanstående investeringar:

- mot budget
- prognos för årets samt hela projektets ackumulerade investeringsutgift
- tidsmässiga förseningar och förskjutningar
- orsaker till eventuella avvikelser.]

[Xxxnämndens] rapport till KS, januari–augusti 2026

Verksamhetsuppföljning

[Låt verksamhetsrapporten rymmas på *max 5 sidor* för stora nämnder och *max 3 sidor* för små nämnder inklusive tabeller/grafer/diagram.]

Nämndens grunduppdrag

[Redovisa i tabellen bedömning av i vilken grad nämnden har verkställt sitt grunduppdrag under perioden.]

	Bedömning januari-augusti 2026	Prognos för januari-december 2026
[Nämndens grunduppdrag i sin helhet]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]
[Eventuell uppdelning av nämndens grunduppdrag med bedömning per verksamhet/huvudprocess:]		
[Deluppdrag, frivillig uppdelning]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]
[Deluppdrag, frivillig uppdelning]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]
[Deluppdrag, frivillig uppdelning]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]

[Använd tredelad bedömningsskala i tabellen för nämndens bedömning:]

Bedömningskriterium	Definition
I hög grad uppfyllt	Nämnden har under perioden verkställt sitt grunduppdrag helt eller i hög omfattning i enlighet med planeringsdirektivet, nämndens verksamhetsplan och givna förutsättningar.
I viss grad uppfyllt	Nämnden har under perioden verkställt delar av sitt grunduppdrag, men nämnden behöver vidta åtgärder inom vissa områden.
Inte uppfyllt	Nämnden har under perioden inte alls eller i liten omfattning uppfyllt sitt grunduppdrag.

Bedömning och motivering

[Lämna en kortfattad skriftlig beskrivning över vad som ligger till grund för nämndens bedömning enligt ovan och motivera bedömningen.]

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

[Beskriv kortfattat hur verksamheten har utvecklats under perioden, inklusive eventuella väsentliga händelser som har inträffat och som har haft stor påverkan på nämndens verksamhet.]

[Vid behov, infoga tabell, grafer och eller diagram som beskriver verksamhetens utveckling/resultat. Redovisa med fördel statistik/nyckeltal över tid (trend) eller i form av jämförelse med andra kommuner. Om grafer/diagram nyttjas, bifoga grunddata till respektive graf i Excel-format.]

[Små nämnder gör en beskrivning för hela nämnden. Större nämnder kan med fördel dela upp avsnittet per verksamhet/huvudprocess.]

Inriktningsmål och program

[Beskriv de aktiviteter/åtgärder nämnden genomfört under perioden med anledning av destinerade inriktningsmål och program samt de effekter/resultat det har medfört.

[Vid behov, infoga tabell, grafer och eller diagram som beskriver utveckling/resultat. Om grafer/diagram nyttjas, bifoga grunddata till respektive graf i Excel-format.]

[Nämndens beskrivning kan med fördel delas upp på respektive inriktningsmål och program.]

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

[Använd tabell och lämna upplysningar om utfall och förväntad utveckling när det gäller uppdrag från kommunfullmäktige. Avsnittets omfattning styrs av hur många KF-uppdrag nämnden har tilldelats. Gör även en bedömning av uppdragets status vid årets slut.]

Uppdrag	Status, jan–aug	Motivering/kommentar	Prognos, status helår
[Uppdrag xx från KF till nämnd]	Genomfört	[Beskriv/motivera status för uppdraget.]	Genomfört
[Uppdrag yy från KF till nämnd]	Delvis genomfört	[Beskriv/motivera status för uppdraget.]	Delvis genomfört
[Uppdrag zz från KF till nämnd]	Inte genomfört	[Beskriv/motivera status för uppdraget.]	Inte genomfört

Personaluppföljning

[Låt personalrapporten rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabell/tabeller. Beskriv löpande arbete och väsentliga händelser utifrån nämndens verksamhetsplan och de personalpolitiska målen. Kommentera de nyckeltal som nämnden valt att följa upp. Förklara eventuella avvikelser och beskriv åtgärder med anledning av detta.

Nyckeltal tas fram av SLK HR och finns inlagda i mallen, ta bort de som inte följs upp av nämnden. Utfall tillhandahålls av SLK HR.

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

[Redovisa i tabellen bedömning av i vilken grad nämnden har genomfört sitt arbete för att nå de personalpolitiska målen under perioden.]

	Bedömning av nämndens arbete med personalpolitiska mål januari-augusti 2026	Prognos för januari-december 2026
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	[Enligt plan/ mer arbete krävs]	[Enligt plan/ mer arbete krävs]
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	[Enligt plan/ mer arbete krävs]	[Enligt plan/ mer arbete krävs]
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	[Enligt plan/ mer arbete krävs]	[Enligt plan/ mer arbete krävs]

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

[Beskriv under varje rubrik]

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

[Beskriv]

Ledarskap (mål 6)

[Beskriv]

Friskfaktorer (mål 7)

[Beskriv]

Nyckeltal	Utfall jan–aug 2026			Utfall jan–aug 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Heltidsanställda, procent						
Långtidsfriska, procent						
Personalomsättning, procent						
Sjukdagar per årsarbetare, antal						
Sjukfrånvaro, procent						
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig						
Tillsvidareanställda, procent						
Utomnordisk bakgrund, procent						

Ekonomiuppföljning

[Låt ekonomirapporten rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabeller. Använd inga underrubriker utan bara löpande text. Ange belopp i miljoner kronor (mnkr) med en decimal.]

Budgetavvikelse, åtgärder och årsprognos

[Beskriv utfall, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse. Beskriv vidtagna eller planerade åtgärder för att hantera budgetavvikelse, årsprognos, budgetavvikelse och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget jan−aug 2026	Utfall jan−aug 2026	Budget-avvikelse jan−aug 2026	Budget-avvikelse jan−aug 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Verksamhetens intäkter							
Verksamhetens kostnader							
Verksamhetens nettokostnad							

Investeringar

[Beskriv utfall för investeringar, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse, årsprognos för utfall och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget 31 aug 2026	Utfall 31 aug 2026	Budget-avvikelse 30 aug 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Verksamhetens netto-investeringar							

Ekonomiuppföljning, tekniska nämnden

[Låt tekniska nämndens ekonomirapport rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabeller. Redovisning av investeringar inkluderas *inte* i detta krav. Använd inga underrubriker utan bara löpande text. Ange belopp i miljoner kronor (mnkr) med en decimal.]

Budgetavvikelse, åtgärder och årsprognos

[Beskriv utfall, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse. Beskriv vidtagna eller planerade åtgärder för att hantera budgetavvikelse, årsprognos, budgetavvikelse och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget jan−aug 2026	Utfall jan−aug 2026	Budget-avvikelse jan−aug 2026	Budget-avvikelse jan−aug 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Verksamhetens intäkter							
Verksamhetens kostnader							
Verksamhetens nettokostnad							

Investeringar

[Beskriv i tabellen nämndens investeringar på sammanställd nivå.]

[Beskriv utfall av investeringar, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse, årsprognos för utfall och förutsättningar prognosen bygger på.]

(mnkr med en decimal)	Budget 31 aug 2026	Utfall 31 aug 2026	Budget-avvikelse 30 aug 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Verksamhetens netto-investeringar							

(mnkr med en decimal)	Budget 31 aug 2026	Utfall 31 aug 2026	Budget-avvikelse 30 aug 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
Fastighet							

Gator och vägar							
Parker							
IT							
Övrigt							
Summa							

[Specificera utfall, budgetavvikelse och prognos för året samt hela projektets investeringsutgift för de tio största investeringsprojekten (reinvesteringsprojekt exkluderade) för fastighet respektive gator, vägar och parker.]

(mnkr med en decimal)	Budget 31 aug 2026	Utfall 31 aug 2026	Budget-avvikelse 31 aug 2026	Utfall helår 2025	Budget helår 2026	Prognos helår 2026	Årsprognos budgetavvikelse 2026
[Projekt 1]							
[Projekt 2]							
[Projekt 3]							
[Projekt 4]							
[Projekt 5]							
Summa							

[Beskriv även avvikelser i text för ovanstående investeringar:

- mot budget
- prognos för årets samt hela projektets ackumulerade investeringsutgift
- tidsmässiga förseningar och förskjutningar
- orsaker till eventuella avvikelser.]

Xxxnämndens rapport till KS, januari–december 2026

Verksamhetsuppföljning

[Låt verksamhetsrapporten rymmas på *max 5 sidor* för stora nämnder och *max 3 sidor* för små nämnder inklusive tabeller/grafer/diagram.]

Nämndens grunduppdrag

[Redovisa i tabellen bedömning av i vilken grad nämnden har verkställt sitt grunduppdrag under perioden.]

[Xxxnämnden]	Bedömning av nämndens grunduppdrag
[Nämndens grunduppdrag i sin helhet]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]
[Eventuell uppdelning av nämndens grunduppdrag med bedömning per verksamhet/kärnprocess:]	
[Deluppdrag, frivillig uppdelning]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]
[Deluppdrag, frivillig uppdelning]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]
[Deluppdrag, frivillig uppdelning]	[I hög grad uppfyllt/i viss grad uppfyllt/inte uppfyllt]

[Använd tredelad bedömningsskala i tabellen för nämndens bedömning:]

Bedömningskriterium	Definition
I hög grad uppfyllt	Nämnden har under perioden verkställt sitt grunduppdrag helt eller i hög omfattning i enlighet med planeringsdirektivet, nämndens verksamhetsplan och givna förutsättningar.
I viss grad uppfyllt	Nämnden har under perioden verkställt delar av sitt grunduppdrag, men nämnden behöver vidta åtgärder inom vissa områden.
Inte uppfyllt	Nämnden har under perioden inte alls eller i liten omfattning uppfyllt sitt grunduppdrag.

Bedömning och motivering

[Lämna en kortfattad skriftlig beskrivning över vad som ligger till grund för nämndens bedömning enligt ovan (motivera bedömningen).]

Verksamhetens utveckling och väsentliga händelser

[Beskriv kortfattat hur verksamheten har utvecklats under perioden, inklusive eventuella väsentliga händelser som har inträffat och som har haft stor påverkan på nämndens verksamhet.]

[Vid behov, infoga tabell, grafer och eller diagram som beskriver verksamhetens utveckling/resultat. Redovisa med fördel statistik/nyckeltal över tid (trend) eller i form av jämförelse med andra kommuner. Om grafer/diagram nyttjas, bifoga grunddata till respektive graf i Excel-format.]

[Små nämnder gör en beskrivning för hela nämnden. Större nämnder kan med fördel dela upp avsnittet per verksamhet/huvudprocess.]

Nämndens arbete med inriktningsmål och program

[Beskriv de aktiviteter/åtgärder nämnden genomfört under perioden med anledning av destinerade inriktningsmål och program samt de effekter/resultat det har medfört.

[Vid behov, infoga tabell, grafer och eller diagram som beskriver utveckling/resultat. Om grafer/diagram nyttjas, bifoga grunddata till respektive graf i Excel-format.]

[Nämndens beskrivning kan med fördel delas upp på respektive inriktningsmål och program.]

Tilläggsuppdrag från kommunfullmäktige

[Använd tabell och lämna upplysningar om utfall och förväntad utveckling när det gäller uppdrag från kommunfullmäktige. Avsnittets omfattning styrs av hur många KF-uppdrag nämnden har tilldelats. Gör även en bedömning av uppdragets status vid årets slut.]

Uppdrag	Status jan–dec	Motivering/kommentar
[Uppdrag xx från KF till nämnd]	Genomfört	[Beskriv/motivera status för uppdraget.]
[Uppdrag yy från KF till nämnd]	Delvis genomfört	[Beskriv/motivera status för uppdraget.]
[Uppdrag zz från KF till nämnd]	Inte genomfört	[Beskriv/motivera status för uppdraget.]

Personaluppföljning

[Låt personalrapporten rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabell/tabeller. Beskriv löpande arbete och väsentliga händelser utifrån nämndens verksamhetsplan och de personalpolitiska målen. Kommentera de nyckeltal som nämnden valt att följa upp. Förklara eventuella avvikelser och beskriv åtgärder med anledning av detta.

Nyckeltal som tas fram av SLK HR finns inlagda i mallen, ta bort de som inte följs upp av nämnden. Utfall tillhandahålls av SLK HR.

Nämndens arbete för att nå personalpolitiska mål

[Redovisa i tabellen bedömning av i vilken grad nämnden har genomfört sitt arbete för att nå de personalpolitiska målen under perioden.]

[Xxxnämnden]	Bedömning av nämndens arbete med personalpolitiska mål
Mål 5: Umeå kommun ska klara kompetensförsörjningen genom att vara en attraktiv arbetsgivare och spegla mångfalden i samhället.	[Enligt plan/ mer arbete krävs]
Mål 6: Umeå kommun ska ha ledarskap som ges och ger förutsättningar för goda resultat, där riktvärdet för antalet medarbetare per chef inte är fler än 30.	[Enligt plan/ mer arbete krävs]
Mål 7: Umeå kommuns sjukfrånvaro ska minska genom fokus på friskfaktorer och jämställda arbetsförhållanden.	[Enligt plan/ mer arbete krävs]

Åtgärder och viktig utveckling/viktiga händelser inom målområdena

[Beskriv under varje rubrik]

Kompetensförsörjning och attraktiv arbetsgivare (mål 5)

[Beskriv]

Ledarskap (mål 6)

[Beskriv]

Friskfaktorer (mål 7)

[Beskriv]

[Xxxnämndens] rapport till kommunstyrelsen, januari–december 2025 [20XX-XX XX]

Nyckeltal	Utfall 2026			Utfall 2025		
	kvinnor	män	totalt	kvinnor	män	totalt
Ansökningar, antal inskickade						
Arbetsmiljöhändelser, antal inrapporterade						
Arbetsmiljöhändelser, andel preventiva, procent						
Chefer med max 30 medarbetare, procent						
Heltidsanställda, procent						
Långtidsfriska, procent						
Medarbetarenkäten, medelvärde						
Nyanställd som chef, antal chefer som påbörjat utbildningen						
Pensionsålder, genomsnittlig						
Personalbehov, antal inskickade						
Personalomsättning, procent						
Personalomsättning chefer, procent						
Sjukdagar per årsarbetare, antal						
Sjukfrånvaro, procent						
Skyddsombud, antal						
Sysselsättningsgrad, genomsnittlig						
Tillbud och skador, antal inrapporterade						
Tillsvidareanställda, procent						
Utomnordisk bakgrund, procent						

Ekonomiuppföljning

[Låt ekonomirapporten rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabeller. Ange belopp i miljoner kronor (mnkr) med en decimal.]

Händelser av väsentlig betydelse som har påverkat nämndens ekonomi

[Beskriv på *högst en halv sida* eventuella väsentliga händelser som har haft påverkan på nämndens ekonomi, till exempel nettoinvesteringar, skulder, intäkter, kostnader och årets resultat, som har inträffat under perioden januari−december. Det kan också vara händelser som har inträffat efter december, men innan nämnden har fastställt sin rapport.]

[Exempel på händelser av väsentlig betydelse kan vara:

- händelser som har påverkat nämndens verksamhet i hög omfattning
- köp, försäljning, uppstart och nedläggning av verksamhet
- omstruktureringar, utökning/minskning av verksamhet eller större omorganisation
- ingångna avtal med väsentlig påverkan på verksamheten
- större investeringar som nämnden har genomfört eller påbörjat
- betydande rättstvister som nämnden har involverats i.]

Budgetavvikelse, utfall i år och föregående år

[Beskriv utfall, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse. Beskriv utfall i jämförelse med föregående år och orsaker till avvikelse. Beskriv även prognosavvikelse och orsaker till den.]

(mnkr med en decimal)	Budget 2026	Utfall 2026	Budget-avvikelse 2026	Utfall 2025	Budget-avvikelse 2026	Prognos vid rapport jan−aug 2026	Prognos-avvikelse
Verksamhetens intäkter							
Verksamhetens kostnader							
Verksamhetens nettokostnad							

Investeringar

[Beskriv utfall av investeringar, eventuell budgetavvikelse, prognosavvikelse och orsaker till avvikelser.]

(mnkr med en decimal)	Budget 2026	Utfall 2026	Budget-avvikelse 2026	Utfall 2025	Prognos vid rapport jan−aug	Prognosavvikelse
Verksamhetens nettoinvesteringar						

Ombudgetering av investeringar

[Beskriv behov av ombudgetering av investeringsmedel. Behov av ombudgetering ska ske i enlighet med regler och anvisning för ombudgetering (se bifogad fil) samt med stöd av mall för ombudgetering investeringar (se bifogad fil).]

Redovisning av privata utförare av väsentlig betydelse

[Beskriv på *max en halv sida* nämndens nyttjande av privata utförare.
Beskrivningen bör innehålla uppgifter om:

- Volym (andel och antal)
- Större förändringar som har skett under året.
  Med större förändringar avses till exempel om nämnden har ingått nya avtal med privata utförare under året, om nämnden har övertagit verksamhet från privata utförare under året eller om andelen privata utförare inom ett verksamhetsområde har förändrats väsentligt. Använd antal, andel och kostnadsbelopp för att beskriva väsentliga förändringar.
- Hur nämnden följt upp och kontrollerat verksamhet som utförs av privata utförare. Kan redovisas i bilaga.

Redovisning av avtalssamverkan av väsentlig betydelse

[Beskriv på *max en halv sida* nämndens avtalssamverkan (köp eller försäljning av tjänst till annan kommun/region) under 2026. Beskrivningen bör innehålla uppgifter om:

- Volym (antal, andel av verksamheten)
- Större förändringar som har skett av nämndens nyttjande av avtalssamverkan
- Hur nämnden följt upp och kontrollerat verksamheten (om den genomförts av annan kommun)
- Om det förekommit delegation av beslut till annan kommun/region
- Nya beslut om avtalssamverkan i fullmäktige eller annan beslutsinstans under perioden (datum, paragraf, diarienummer).

Ekonomiuppföljning, tekniska nämnden

[Låt tekniska nämndens ekonomirapport rymmas på *2 sidor* inklusive medföljande tabeller. Redovisning av investeringar inkluderas *inte* i detta krav. Använd inga underrubriker utan bara löpande text. Ange belopp i miljoner kronor (mnkr) med en decimal.]

Händelser av väsentlig betydelse som har påverkat nämndens ekonomi

[Beskriv på *högst en halv sida* eventuella väsentliga händelser som har haft påverkan på nämndens ekonomi, till exempel nettoinvesteringar, skulder, intäkter, kostnader och årets resultat, som har inträffat under perioden januari−december. Det kan också vara händelser som har inträffat efter december, men innan nämnden har fastställt sin rapport.]

[Exempel på händelser av väsentlig betydelse kan vara:

- händelser som har påverkat nämndens verksamhet i hög omfattning
- köp, försäljning, uppstart och nedläggning av verksamhet
- omstruktureringar, utökning/minskning av verksamhet eller större omorganisation
- ingångna avtal med väsentlig påverkan på verksamheten
- större investeringar som nämnden har genomfört eller påbörjat
- betydande rättstvister som nämnden har involverats i.]

Budgetavvikelse, utfall i år och föregående år

[Beskriv utfall, eventuell budgetavvikelse och orsaker till avvikelse. Beskriv utfall i jämförelse med föregående år och orsaker till avvikelse. Beskriv även prognosavvikelse och orsaker till den.]

(mnkr med en decimal)	Budget 2026	Utfall 2026	Budget-avvikelse 2026	Utfall 2025	Budget-avvikelse 2025	Prognos vid rapport jan−aug 2026	Prognos-avvikelse
Verksamhetens intäkter							
Verksamhetens kostnader							
Verksamhetens nettokostnad							

Investeringar

[Beskriv i tabell utfall avseende investeringar på sammanställd nivå, eventuell budgetavvikelse, prognosavvikelse och orsaker till dessa avvikelser.]

(mnkr med en decimal)	Budget 2026	Utfall 2026	Budget-avvikelse 2026	Utfall 2025	Prognos vid rapport jan−aug 2026	Prognos-avvikelse
Verksamhetens nettoinvesteringar						

(mnkr med en decimal)	Budget 2026	Utfall 2026	Budget-avvikelse 2026	Utfall helår 2025	Prognos vid rapport jan−aug 2026	Prognos-avvikelse
Fastighet						
Gator och vägar						
Parker						
IT						
Övrigt						
Summa						

[Specificera utfall, budgetavvikelse och prognos för året samt hela projektets investeringsutgift för de tio största investeringsprojekten (reinvesteringsprojekt exkluderade) för fastighet respektive gator, vägar och parker.]

(mnkr med en decimal)	Budget 2026	Utfall 2026	Budget-avvikelse 2026	Utfall helår 2025	Prognos vid rapport jan−aug 2026	Prognos-avvikelse
[Projekt 1]						
[Projekt 2]						
[Projekt 3]						
[Projekt 4]						
[Projekt 5]						
Summa						

[Beskriv även avvikelser i text för ovanstående investeringar:

- mot budget
- prognos för årets samt hela projektets ackumulerade investeringsutgift

- tidsmässiga förseningar och förskjutningar
- orsaker till eventuella avvikelser.]

Ombudgetering av investeringar

[Beskriv behov av ombudgetering av investeringsmedel. Behov av ombudgetering ska ske i enlighet med regler och anvisning för ombudgetering (se bilaga 1) samt med stöd av mall för ombudgetering investeringar (bilaga 2).]

Uppföljning av inriktningsmål och program

Kommunstyrelsen ansvarar för en samlad uppföljning och sammanställning av inriktningsmål och program. Nämnder och bolag som har ett destinerat ansvar, bidrar med sin del av rapporteringen enligt mallen ovan.

Bilaga 1.
Regler och anvisning för ombudgetering av investeringar bokslut 2026

Ombudgetering av investeringsanslag från 2026 till 2027, 2028 och 2029

Regler för ombudgetering av investeringsanslag

Enligt Riktlinjer för planeringsprocess – budget och investeringar ska en budgetavräkning göras på projektnivå för investeringar i byggnader och anläggningar i samband med årsbokslut. För årligen återkommande anskaffning av utrustning och inventarier görs avräkning mot beslutat ramanslag. Överföring av investeringsanslag mellan år sker genom beslut om ombudgetering per projekt i samband med att bokslutet behandlas av kommunfullmäktige. Ospecificerade årligen återkommande anslag för utrustning och inventarier ombudgeteras dock ej.

Styrelse och nämnd kan i samband med bokslutet för 2026 föreslå att ej förbrukade investeringsanslag för pågående projekt i budget 2026 ombudgeteras till åren 2027, 2028 och 2029. Avräkning ska göras mot beslutad budget vilket innebär den senast antagna budgeten för 2026 samt eventuella beslutade, tilläggsanslag eller omdisponeringar som tillkommit.

Följande gäller för förslag till ombudgetering:

- Projektet är tidsmässigt förskjutet/försenat: Beräknad kostnad för del som förskjutits/försenats kan ombudgeteras.

- Projektet billigare än enligt kalkyl i plan: Ombudgeteringen begränsas till vad som krävs för att fullfölja projektet enligt den nya kalkylen.

- Projektet är avslutat eller inte längre aktuellt: Ombudgetering inte tillämpbart på dessa projekt.

- Projektet är tidigarelagt/bokfört utfall överstiger årets budget för projektet och det finns investeringsmedel kommande år: Ombudgetering innebär att budget för kommande år reduceras.

- Ospecificerade årligen återkommande anslag för utrustning och inventarier ombudgeteras ej.

EXCEL-fil för ombudgetering av investeringsanslag till 2027, 2028 och 2029

De projekt som föreslås ombudgeteras ska redovisas och summeras i filen som bifogas anvisningarna eller egen fil som innehåller kolumner enligt nedan:

- Projektkod redovisas enligt den kodning som gäller i investeringsbudget 2026. (Undantag kan förekomma för ramanslag. Kontakta budgetenheten om oklarhet finns.)

- Text. Projektets benämning i investeringsbudget.

- Budget 2026 = beräknade ut- och inbetalningar 2026 enligt investerings-budget 2026 som fastställdes av kommunfullmäktige i juni 2025 samt eventuella tilläggsanslag och omdisponeringar mellan nämnder som tillkommit därefter.
- Utbetalning = minus (-) och inbetalning = plus (+).

- Förbrukning 2026 = bokfört utfall 2026.

- Återstår 2026 d v s beräknade utbetalningar/inbetalningar enligt budget minus förbrukning/inbetalning. Uppgifterna ska bruttoredovisas.

- Ombudgetering till 2027, 2028 och 2029. Ombudgeteringsbelopp som avser förskjutning av anslag för projekt till 2027, 2028 och 2029 = minus (-). Ombudgeteringsbelopp som innebär minskning av budget kommande år = plus (+).

- Differens. Redovisning av eventuell differens mellan vad som återstår av 2026 års anslag och vad som föreslås ombudgeteras till åren 2027–2029.

Inlämning av ombudgeteringsförslag

EXCEL-fil med projektvis redovisning enligt ovan och summerad per nämnd skickas till ksrapportering@umea.se senast **2027-02-05.**

Nämndbeslut inklusive beslutsunderlag skickas till KS diarium senast **2027-02-23.**

Eventuella frågor besvaras av Urban Blomdal, SLK Ekonomi.

UMEÅ KOMMUN/SLK Ekonomi

FÖRSLAG OMBUDGETERING AV INVESTERINGSANSLAG 2026 --> 2027, 2028 och 2029

Specifikation av förslag till ombudgetering av investeringsanslag från 2026 till 2027, 2028 eller 2029. Belopp anges i tkr.

Förvaltning:

Vrk A	Projekt- kod	Text	Budget 2026* A	Förbruk- ning 2026 B	Åter- står 2026 A - B	Omb till 2027 C	Omb till 2028 D	Omb till 2029 E	Differens (A-B)-C-D-E

*/ Budget 2026 = beräknade ut- och inbetalningar 2026 enligt investeringsbudget 2026 som fastställdes av kommunfullmäktige i juni 2025 samt beslutade tilläggsanslag eller omdisponeringar.

Från: KS Diarium
Skickat: den 12 februari 2026 13:04
Till: Umeå Fritid; Kulturförvaltningen Kultur; TN Diarium SHBK; Säkerhetsenheten
Kopia: Annika Dalén; Linda Gustafsson; Camilla Adolfsson
Ämne: Motion 3/2026: Förbättra arbetet med att Umeå ska växa tryggt och säkert; Joline Göttfert (M)
Bifogade filer: Motion 20260206.docx

Hej!

Fritidsnämnden, Kulturnämnden och Tekniska nämnden för yttrande och Säkerhetsenheten för handläggning till KS inom 3 månader. Se bifogad motion nr. 3/2026: Förbättra arbetet med att Umeå ska växa tryggt och säkert; Joline Göttfert (M).

Kopia till Linda Gustafsson och Annika Dalén med svar till KS diarium om JUSK ska yttra sig eller inte.

Skicka nämndens yttrande till mailto:ksdiarium@umea.se, märk ämnesraden med diarienummer: KS-2026/00187.

Tidplan
Stopptid för handlingar till KSNAU 2026-05-12
KSNAU 2026-05-26
KS 2026-06-02
KF 2026-06-15

Med vänlig hälsning

Therese Stellén
Registrator
090 – 16 40 15
070 – 361 57 32
therese.stellen@umea.se

Umeå kommun
Stadsledningskontoret
Demokrati och juridik
901 84 Umeå
Besöksadress: Skolgatan 31A
www.umea.se

UMEÅ KOMMUN

Motion till Umeå kommunfullmäktige

Förbättra arbetet med att Umeå ska växa tryggt och säkert

Umeå kommun arbetar sedan 2018 med Umeå växer tryggt och säkert (UVTS). Det är ett samverkansarbete mellan kommun, polis, näringsliv och civilsamhälle. I Umeå finns även det brottsförebyggande rådet, Umebrå, som samlar representanter från kommunen, Region Västerbotten och polisen.

Brottsförebyggande arbete är ett stort fokus inom kommunen, vilket är positivt. Men det finns saker som kan bli ännu bättre. Ett problem som finns idag att viktig information inte alltid sprids mellan de olika förvaltningarna. Det har förekommit tillfällen där en förvaltning har gjort en polisanmälan i ett ärende, men en annan förvaltning inte har haft kännedom om det trots att det vore viktigt att de kände till det. Detta är en brist inom kommunens verksamhet.

Genom att inte dela aktuell och betydelsefull brottsförebyggande information mellan förvaltningar, och i vissa fall även till kommunala bolag, riskerar vi att missa information som är viktig för att förebygga brott. Det skulle exempelvis kunna vara att Föreningsbyrån bedömer att en förening inte uppfyller demokratikraven som ställs för att vara bidragsberättigad från kommunen, men att ett kommunalt bolag fortsätter att sponsra föreningen.

Föreningsbyrån har uppdraget att ha kontakten med föreningar och ideella verksamheter från kommunens sida. Trots detta har det vid upprepade tillfällen varit så att andra förvaltningar har handlagt stöd till föreningslivet, utan att Föreningsbyrån varit inblandad. Det är Föreningsbyrån som ska ha kontakt med föreningslivet och som därmed har bäst kännedom om föreningar. Om inte stöd till föreningslivet handläggs av Föreningsbyrån riskerar kommunen att ge stöd till föreningar som av olika anledningar inte bör få kommunala medel.

Med anledning av ovanstående yrkar jag att fullmäktige beslutar

att uppdra till kommunstyrelsen att upprätta en rutin för att sprida information internt i kommunen, samt till de kommunala bolagen, om sådant som är relevant för att bekämpa brottslighet

att uppdra till fritidsnämnden och kulturnämnden att ändra i regler för Umeå kommuns stöd till ideella föreningar så att föreningar som inte samarbetar med myndigheter ej ska kunna få kommunalt stöd

att uppdra till samtliga nämnder som ansvarar för uthyrning av kommunens lokaler att ändra sina uthyrningsregler så att föreningar som inte är bidragsberättigade eller som inte samarbetar med myndigheter inte får hyra kommunens lokaler

att Föreningsbyrån ska handlägga allt stöd som går till föreningslivet

att uppdra till Föreningsbyrån att meddela kommunala bolag när en förening inte längre är bidragsberättigad, för att t.ex. undvika att kommunala bolag sponsrar föreningar som inte följer kommunens krav för att vara bidragsberättigade

att uppdra till fritidsnämnden och kulturnämnden att omgående ta bort föreningar som inte uppfyller kraven för att få kommunalt stöd från kommunens föreningsregister

Umeå 2026-02-06

Joline Göttfert, kommunfullmäktigeledamot (M)